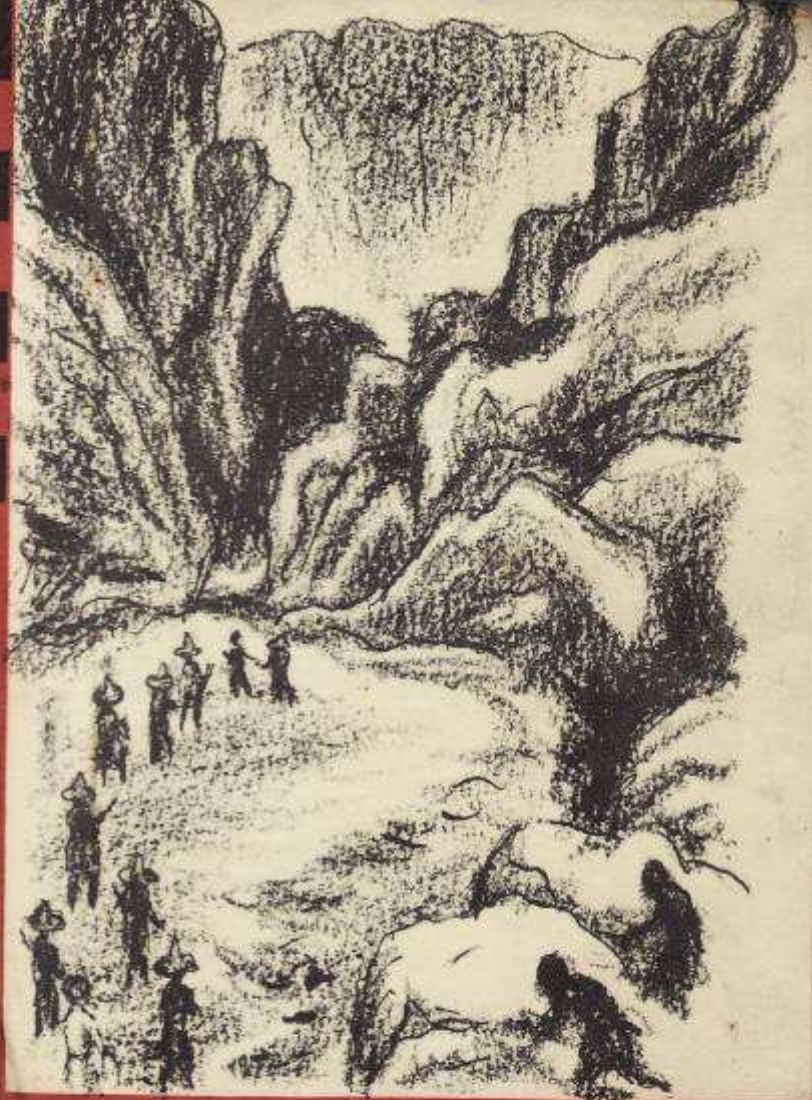

KNIHY ODVAHY

A DOBRODRUŽSTVÍ

SVAZEK 38

Mirko Pašek

EBENOVÁ KARAVANA

Pod žhavým africkým sluncem táhla k pobřeží ebenová karavana — karavana pokojných afrických vesničanů, odvlčených otrokářem Šejchem Mansúrem. Mezi nebohými lidmi, s nimiž nakládají otrokáři jako se stádem skopců, je i Šabba, krásná mladá žena Šahinova. Dostala se do otroctví nešťastnou shodou okolností — vypravila se do sousední vesnice, aby si s pomocí tamního čaroděje vyprosila šťastný osud pro dítětko, které očekává. Vesnici však přepadl Šejch Mansúr a s tamními obyvateli odvedl i Šabbu.

V knize Mirko Paška budete svědky putování karavany, sledované zpovzdáli Šahinem, provázeným Šabbíným bratrem a chlapcem Merzukem — odhodlanými využít příhodné chvíle a vyrvat mladou ženu otrokáři. Budete svědky toho, jak se tento původní úmysl změnil v rozhodnutí osvobodit všechny otroky, i boje černých vesničanů s otrokářem, v němž štěstí kolísá od jednoho k druhému, aby se nakonec přiklonilo k spravedlivým a dopřálo jim vítězství, byť i draze zaplaceného.

Vázaný výtisk 18,80 Kčs 14/4

B. Polevoj: Příběh opravdového člověka — E. Bass: Klapzubova jedenáctka — J. Verne: Matyáš Sandorf — F. Pílač: Dýmka strýce Bonifáce — R. L. Stevenson: Poklad na ostrově — D. Medvěď: V týlu nepřitele — J. London: Bílý tesák — S. Marryat: Kormidelník Vinovský — A. Assolant: Hrdinný kapitán Korkorán — N. Čukovskij: Poslední plavba kapitána Lapérousse — J. Verne: Hvězda jihu — M. Twain: Dobrodružství Toma Sawyera — M. Twain: Dobrodružství Huckleberryho Finna — L. M. Pařízek: Kraj dvojí oblohy — H. Sienkiewicz: Pouští a pralesem — J. Conrad: Gaspar Ruiz — E. Kästner: Emil a detektivové — K. May: Syn lovců medvědu — F. Molnár: Chlapci z Pavelské ulice — J. F. Cooper: Poslední Mohykan — E. Kästner: Kulička a Toník — B. Žitkov: Na moři — A. Dumas: Tři mušketýři — A. Ransome: Zamrzlá loď kapitána Flinta — F. Bret Harte: Ztraceni v pustině — T. Mayne Reid: Bezhlavý jezdec — F. Velkoborský: Jabloňová stezka — D. Defoe — J. V. Pleva: Robinson Crusoe — R. Kipling: Maugli — J. Fabricius: Plavčíci kapitána Bontekoea — E. Kästner: Emil a tři dvojčata — V. Řezáč: Kluci, hurá za ním — K. May: Duch Llano estacada — W. Makowiecki: Příhody Řeka Meliklea — M. Pašek: Ebenová karavana — A. Ransome: Boj o ostrov

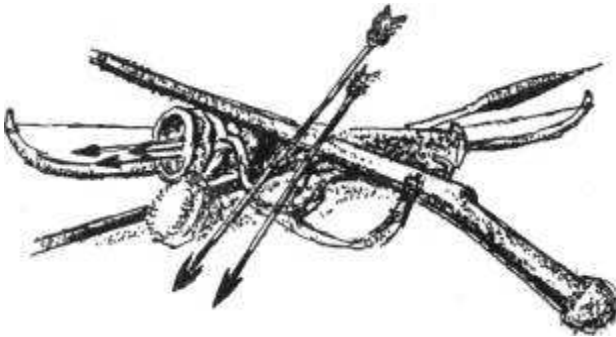
PŘIPRAVUJEME:

*V. Kocourek: Vzpouza na Bounty
A. Grin: Cesta nikam
R. L. Stevenson: Černý šíp
V. Ananjan: Zajatci Pardáli soutěsky
N. Čukovskij: Čtyři kapitáni
J. F. Cooper: Lovce jelenů
A. Někrasov: Dobrodružství kapitána Žvanilkina*

MIRKO PAŠEK

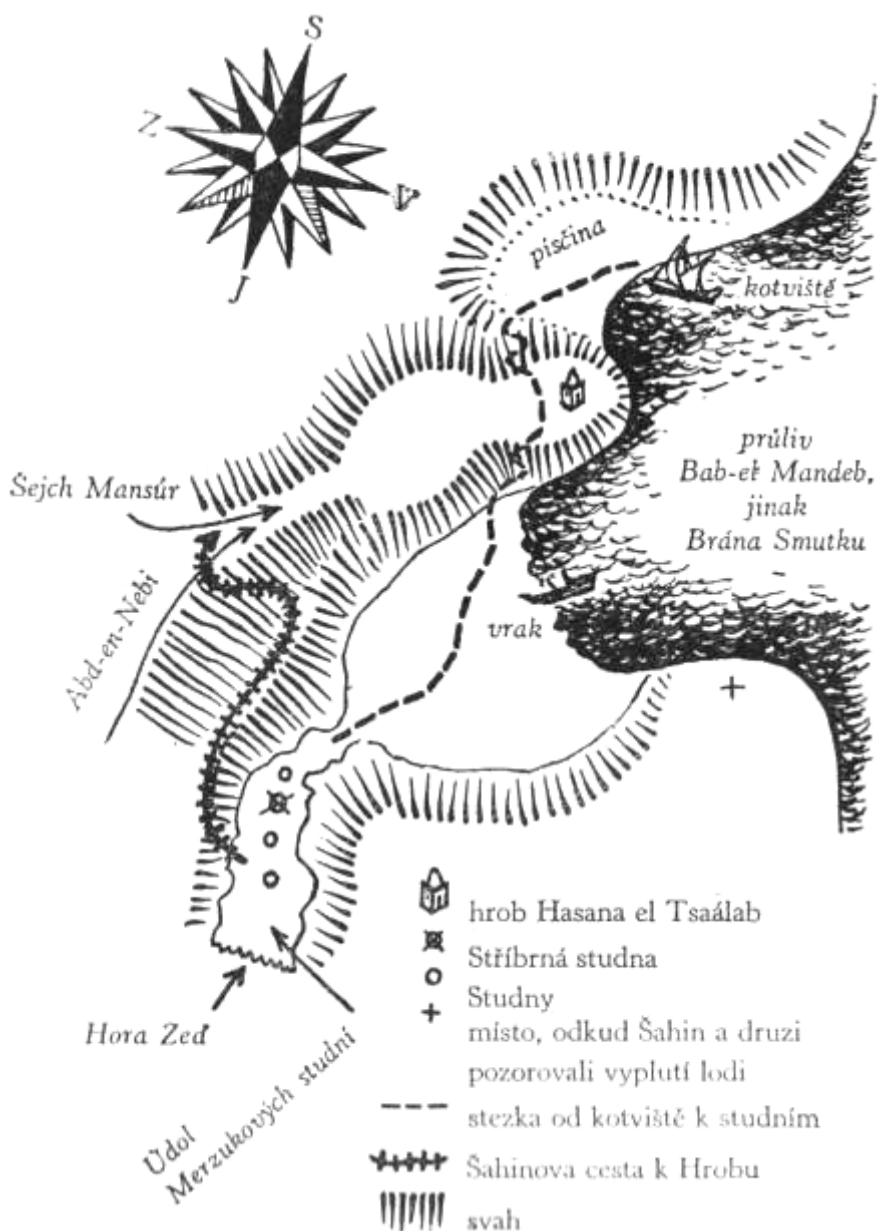
EBENOVÁ KARAVANA

ROMÁN

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ
DĚTSKÉ KNIHY
PRAHA 1959

OKOLÍ HROBU HASANA EL TSAÁLAB

PRVNÍ KAPITOLA

1. POSLOVÉ HORY

Šabba, somálská žena z kmene Adoimara, jehož členové jsou černí jako eben, měla pleť jen o stín temnější než bronz. Za tuto zvláštnost vděčila modré hoře, která strměla na severu k obloze, zastírajíc výhled do pláně Afar.

Věc se přihodila takto:

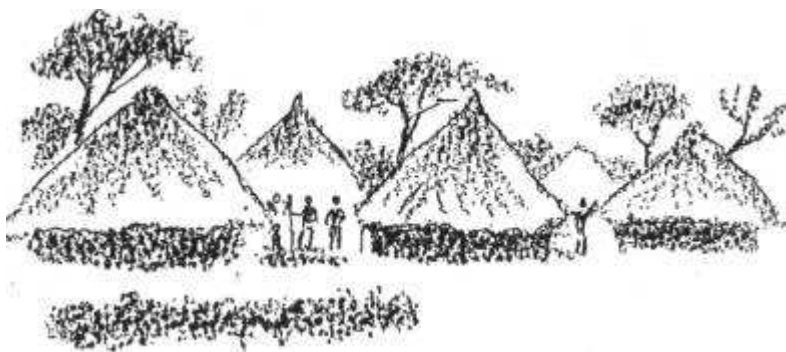
V roce 1875 zapletl se habešský negus Johannes do války s Egypťany, kteří si činili nárok na část jeho území, a po bojích, které byly víceméně šarvátkami, je porazil u místa zvaného Gura, rozprášíl jejich armádu a mnohé vojáky zajal. Tak okusili Egypťané hořkost habešského otroctví a mnozí z nich zahynuli v slzách a bídě. Jen hrstce se podařilo uniknout, mezi jinými dvěma mužům středního věku, kteří po celý život vzdělávali půdu v Sennaru na Horním Nilu a do války šli jen z donucení a s nechutí. Tito dva se vyhnuli zajetí jako zázrakem, ale poté bloudili dlouhé dny habešskými pustinami, neodvažující se do vesnic. Živili se zrním, které s sebou nesli v plátěných pytlících, a pili vodu, kterou nesli v koženém měchu. Občas zastřelili gazelu a v noci se odvažovali k studnám, aby úkradkem naplnili svůj měch. Zprvu šli na sever, kde ležela jejich otcina, ale útrapy cesty neznámým, drsným krajem záhy vyčerpaly jejich rozvahu i sílu. I počali bloudit a jejich stopa se podobala klikaté stopě hada: vyhýbali se skalám, které nebyli s to zlézt, drželi se v údolích, kde se jim šlo lépe a kde bylo více naděje na vodu, a když vyčerpali střelivo, zahodili pušky, aby se zbavili zbytečné přítěže. Po čtrnácti dnech zbyly z jejich oděvu hadry a jejich naděje na návrat k

rodným polím se změnila v čirou beznaději. Tehdy narazili na svah hory, jež před nimi náhle vyrostla, jako by ji vykouzli z lomyslný džin*: zvedala se osaměle z nekonečné růžové pláně, ale nebylo možno ji obejít, neboť její kamenitá úbočí, rozdírající i ztvrdlé nohy až do krve, prostírala se napravo i nalevo až do nedohledna.

Vpravdě už měli oba uprchlíci zkalený zrak i zkalenou soudnost: Hora nebyla nekonečná, nýbrž trčela příliš blízko před nimi, a kdyby se byli pustili napravo, to jest na východ, či nalevo, to jest na západ, byli by se jí vyhnuli; nebylo to pohoří, ale vskutku jen osamělá hora, třebaže měla několik vrcholů a dlouhý hřeben podobný hřbetu krokodýla. Avšak muži trpěli žízní, jež jim kouzliła před očima přeludy a naplnila srdce zoufalstvím. Ztratili víru, že kdy dorazí domů, do blaženého nilského údolí. Ztratili vše až na jiskřičku touhy po životě, a obrátili se zpět na jih, prchající před přízrakem nemilosrdné hory. Po jednodenním klopýtavém putování dorazili pak do vesnice zvané Hal-Hal, ležící na pomezí francouzského Somálska, Eritreje (tehdy to bylo ještě jen „teritorium Assab“ pod italskou správou) a Etiopie, na území, které mohlo patřit ke kterékoliv z těchto tří oblastí, ale ve skutečnosti nenáleželo k žádné, protože bylo příliš odlehlé a zapomenuté. Když oba Egypťané spatřili chatrče a studnu, neskryli se již, nýbrž se otevřeně přiblížili, volajíce ze suchých hrdel jméno Alláhovo.

Vesničané je přijali nepřátelsky, třebaže se o válce ani nedoslechli. Byli to somálští pastevcí, ebenoví lidé vysokých postav a vejčitých hlav, korunovaných vlnitými vlasy. Podle svého nejlepšího vědomí i svědomí vyznávali Alláha, ale nevěděli mnoho o koránu, neboť žili odříznuti od velkého světa a neuměli číst. Tím více však podléhali vlivu kouzelníka, který obýval největší chatrč a často v ní chřestil bubínkem, tvrdě, že hovoří s džiny. Tento kouzelník jménem Nuala nedůvěřoval cizincům a popouzel proti nim ze strachu o svůj vliv.

* džin – duch

I zdálo se už, že nešťastníci budou vyhnáni holemi a kamením. Ba hrozilo nebezpečí, že nedostanou ani doušek vody, neboť se nejen stěží dorozuměli, ale nadto se zdráhali prozradit, kdo jsou a kam míří; vpravdě nevěděli přesně, kam až zabloudili, a báli se, že jsou dosud na území negusově, kde je čekají muka otroctví. Prosby, lomení rukama, slzy jim nepomohly. Když se však posléze jali zapřísahat, že jsou pravo-

věrní a na důkaz řekli svá jména – jeden se jmenoval Músa, druhý Alí – zarazili se lidé z vesnice Hal-Hal, pohlédli k severu a jejich nevěle se změnila nejprve v úžas a poté v radost.

Neboť tam na severu, odkud Músa a Alí přišli, strměla hora zvaná Músa Alí – modrý kužel s hřebenem podobným hřbetu krokodýla a s několika vrcholy, nad nimiž se často kupila mračna, která občas zabloudila až sem a někdy, byť i jen zřídka, přinesla déšť, což bylo veliké štěstí. Proto se vesničané zprvu zarazili a poté zaradovali: nepochybovali, že tito tajemní muži, kteří přišli směrem od šťastné hory a jmenují se jako ona, jsou jejichmi posly. I kouzelník Nuala ztichl umlčen všeobecným nadšením.

Tak se stalo, že Músa a Alí našli ve vesnici Hal-Hal pohostinství a těšili se úctě. Když pak nabyli sil, zatoužili opět po návratu domů. Avšak v duši jim zbyla vzpomínka na hrozné putování a z ní pramenící strach z pouští. Proto odkládali rozloučení ze dne na den, měsíc po měsíci, až zůstali nadobro.

Músa si vzal ženu z vesnice, měl syna jménem Ammár, který zdědil po matce ebenovou kůži, a dceru Šabbu, v jejíž pleti se spojila barva matky i otce v krásný odstín bronzu. Šabbu rmoutilo, že se odlišuje od všech družek, ale otec ji utěšoval slovy, že je to dar hory. A vskutku tomu tak do jisté míry bylo a Músa o tom často přemýšlel, když sedával zvečera před chatrčí, dívaje se k severu, kde byl jeho domov a kde strměla i hora, v západu slunce fialová a zakrývající výhled do pláň Afar, zvané též pláň Danakil.

Neboť bez oné hory by byl jistě zahynul neženatý a bezdětný.

*

Alí, Músův druh, zůstal bez ženy, neboť nemohl zapomenout na onu, kterou zanechal v Egyptě. Ježto však bezženství je v rozporu s vůlí Prorokovou, cítil Alí, že páše hřích, a hleděl si naklonit Alláha. I sedával zvečera před svou chatrčí

– stejně jako Músa – ale nehleděl na sever, k Egyptu, nýbrž na severovýchod, k svatému městu Mekce a dovolával se sluchu Pána Všech Věcí, odříkávaje nahlas ty odstavce koránu, které znal z paměti. A vesničané přicházeli a naslouchali mu, protože znali jen nesouvislé útržky učení Prorokova a chtěli zvědět více. Avšak nerozuměli dobře, třebaže jejich řeč „galla“ je promíšena arabštinou, a Alí se tudíž zastavoval u důležitých veršů, zhruba je překládal a upozorňoval na významné pojmy. Učil je koránu, a nevěda o tom, i arabštině.

A oba, Alí i Músa je učili i uměním, která jsou v Egyptě běžná, ale která Somálci neznali. Ukázali jim, jak lépe pracovat kůže, jak z lýka i vlny zhotovovat užitečné předměty, jak vydatněji zachycovat vláhu a účinněji jí využít – seznámili je ještě s desítkami podivuhodných věcí, pro něž řeč galla vůbec neměla jméno a pro něž tudíž bylo nutné používat slov arabských. Tak pochytili somálští vesničané mnoho z jazyka Prorokova, obzvláště pak Ammár a Šabba, děti Músovy, s nimiž otec rád rozmlouval ve své mateřštině.

Stalo se však, že nenávist kouzelníka Nualy k cizincům opět procitla. Vesnice Hal-Hal vzkvétala díky umění obou Egyptanů a zvěst o tom se rozlétla i tímto krajem, kde vesnic je poskrovnu a cesty se podobají spíše pěšinkám vyšlapaným zvěří. Avšak šířila se i sláva Alího, jemuž jeho znalost koránu došla nebývalé úcty: Byl první „svatý muž“ v těchto končinách od dob Hasana, zvaného el Tsaáleb, to jest Liška, jehož hrob sehrál tak důležitou úlohu ve vzrušených událostech, které následují; o tom však později.

Proslulost a pověst „svatého muže“ přinesla Alímu značný zisk, neboť i z nejbzdálenějších vesnic přicházeli černí lidé a kladli mu k nohám dary výměnou za radu, jak si počínat v té či oné záležitosti, nebo jak rozřešit spor. Ale běda, nikdo nepřinášel dary kouzelníku Nualovi, v jehož srdci rostla závist.

Když pak jednoho dne vsunul Alí nohu do opánku, vykřikl a zakrátko zemřel; v opánku byl „gari“, malý zelený had, proti jehož uštknutí není léku. Vesničané tušili, že hada na-

stražil Nuala, aby se zbavil soka. Avšak nikdo se neodvážil pozvednout hlas, jen Músa.

Týden nato snědl Músa kozí maso a krátce poté zemřel a strach vesničanů před Nualovou pomstou ještě vzrostl. Pohřbili Músu mlčky.

2. PRÁZDNÁ PUŠKA

V té době bylo Ammárovi deset let a Šabbě devět. Bylo to tiché, štíhlé děvče, jež se často usmívalo do prázdna, až se zdálo, že vidí a slyší věci, které druhým zůstávají utajeny. Jako všechna děvčata jejího věku starala se o stáda koz i ovcí a o políčka durry. Ale na rozdíl od ostatních vesničanů, kteří se modlili jen zřídkka, poklekala alespoň jednou denně na rohož, a dotýkajíc se čelem země, šeptala svatá slova, kterým ji naučil Alí. A jako kdysi její otec, sedávala i ona zvečera před chatrčí a hleděla k hoře, jíž vděčila za barvu své pleti. Měla velké, vlhké, podivuhodně hluboké oči.

Tak plynul čas a kouzelník Nuala vládl bez omezení. Byl to obrovitý muž, který měl svá léta, už když přišel Músa s Alím; nyní jeho kůže – kdysi leskle černá – zešedla věkem do stejně špinavého odstínu jako strnisko vlasů a štětka vousů, která mu vyrůstala z brady a kterou mazal lojem a stáčel do špičky; vypadalo to, jako by jeho tvář byla zakončena hrotem kopí nebo šípu. Kolem krku nosil náhrdelník z lastur a v každém ušním boltci dvě náušnice, vyřezané z ovčí lopatky. Tvrdil, že je to kouzlo, které ho chrání před ranami oštěpem i nožem, a vesničané mu věřili, neboť náušnice chřestily při každém pohybu hlavy jako bubínek povolávající džiny.

Když bylo Šabbě čtrnáct let, podívala se poprvé Nualovi do očí; dříve se nikdy neodvážila. Téhož večera, když jako

obvykle seděla před chatrčí, hledíc k hoře Músa Alí, řekla tiše:

„Kdybych byla mužem, nebála bych se Nualy.“

Matka ustrnula:

„Toho, jenž hovoří s džiny?!“

Dříve než mohla Šabba odpovědět, vstal její bratr Ammár a hlasitě se rozesmál. Byl to veselý mladík, který miloval žerty, život a hlavně vše, co čpělo bojem. Měl nádhernou hrud' a ramena tak vyklenutá vzhůru, že mezi nimi a hrdlem zela prohlubeň; zdálo se, že by na nich unesl vše, vše... snad i všechnu bídu černého lidu.

„Ach,“ řekl a smích mu ještě zurčel v hrudi, „ach, kdo je muž, ne-li já? Půjdu, vstoupím do negusova vojska a vrátím se jako slavný nepřemožitelný válečník s puškou a lví kůží přes ramena. Pak nade mnou kouzla nebudou mít moci a vypořádám se s Nualou!“

Matka neodporovala; po otcově smrti byl nejstarší syn pánem v domě a ženě nepříslušelo mluvit do věcí týkajících se boje. Pomyslela jen, že Ammár jistě cestou zahyne, a bylo jí smutno.

Avšak Ammár nezahynul. S nožem za pasem, s oštěpem přes rameno, s měchem vody a vakem zásob sušeného kozího masa a durry putoval na jih a vskutku se dostal až do Harraru, kde zastihl oddíl habešského vojska. Ale běda, nestal se negusovým vojínem, nýbrž jen sluhou, či spíše otrokem amharského důstojníka. Zprvu věřil, že po čase bude smět střílet z pušky, kterou prozatím jen nosil za svým pánem. Když však plynuly měsíce a nic se nezměnilo, rozhlásil, že je syn egyptského setníka, a na důkaz se pochlubil svou arabštinou; domníval se, že mu to pomůže k větší cti. Zmýlil se, a krutě; obviněn z vyzvědačství – neboť nepřátelství ještě žilo, třebaže spíše v myslích než na bojišti – jen taktak zachránil útekem život. Naštěstí neuprchl s prázdnýma rukama: vzal s sebou pušku svého pána, bohužel bez kulí a prachu.

Zahanben tímto neúspěchem, vracel se domů jen zvolna, potloukal se od vesnice k vesnici, často nocoval ve stepi nebo

ve skalách a toužil získat alespoň jedinou kuli a tolik prachu, kolik je ho zapotřebí do hlavně a do pánvičky na jedinou ránu; puška, kterou ukořistil, byla totiž prastará předovka, opatřená ještě křesacím kaménkem a ocílkou, tvořící příklop pánvičky. Toužil marně, což mu však nemohlo zabránit, aby ve vesnicích nevyprávěl o hrdinských činech, v nichž on a jeho puška hráli hlavní úlohu. Byl to srdnatý chlapík, ale rád přeháněl a rozhodně nevážil pravdu na citlivých vážkách.

Nicméně ani nelhal: snil o vítězných bojích tak živě a tak často, že jen stěží rozeznával, co je sen a co je skutečnost. Ostatně jeho posluchačům vůbec nešlo o pravdu, nýbrž o hru, o pohádku. Milovali krásné příběhy, milovali barvy a vůbec vše vzrušující, nádherné, hlučné, neuvěřitelné. Byli stejní jako on a rozuměli mu. Byli to lidé Orientu.

I poskytovali mu vděčně pohostinství, uložili ho na rohož a pak seděli kolem něho a dívali se, jak usíná, svíraje svou pušku. A ráno se dívali za ním, jak odchází s puškou a oštěpem na rameni, vlastně v oné prohlubni mezi nádhernými rameny a hlavou. A Ammár snil cestou o nových vítězných bojích, a když někdy spatřil na nebi supa či hyenu ve skalách, zastavil se, položil oštěp, natáhl kohoutek ručnice a zamířil, jak vídal na cvičišti u negusových vojáků. A když se mu zdálo, že má kořist na mušce, stiskl kohoutek; ručnice udělala „cvak“ a u pánvičky to zajiskřilo, neboť křesací kamének tam ještě byl. Ale Ammárovi připadlo, že slyší hromový výstřel, že vidí klesat kořist a jeho duše se naplnila radostí i pýchou. V příští vesnici pak vyprávěl o podivuhodných lovech a konec konců nelhal, neboť je opravdu prožil ve své fantazii.

Zatímco puška sloužila k těmto hrám, sloužil oštěp k obraně a lovu tak dobře, že Ammár překonal i na dlouhé zpáteční cestě všechna nebezpečí a po dvouleté nepřítomnosti opět stanul v rodné vsi Hal-Hal. Neměl přes ramena lví kůži, nýbrž jen prázdnou, nepotřebnou ručnici. Nebyl slavný bojovník a nemohl zabít kouzelníka Nualu, „toho, jenž vládne džinům“. Nikdo však nevěděl, že puška je nepotřebná – jen

Šabba – a Ammár měl odvalu postavít se Nualovi tváří v tvář a vyjádřit očima hrozbu. Střetli se tak ještě několikrát, ale vždy to byl Ammár, kdo první odvrátil zrak; bylo mu, jako by mu kouzelník viděl až do srdce, jež prahlo po olovu a prachu, zoufajíc nad bezmocí pušky.

Brzy po Ammárově návratu nadešel den Šabbiny svatby. Muž jménem Šahin ji odvedl do své chatrče, ale dříve pojedla celá vesnice pečeného masa ze Šahinových skopců a muži i ženy vypili mnoho tally, což jest lihovina připomínající pivo. Když pak usnuli, omámeni tallou, vkradl se Nuala do Ammárové chatrče a vzal mu z ruky pušku. Chtěl ji zničit, neboť se jí bál, ale když seznal, že je prázdná, a když nikde nenašel stopy po nábojích, pochopil, proč Ammár jen hrozí a nemůže se odhodlat k činu. Položil tedy pušku zpět a odešel. Měl Ammára v moci, mohl ho zabít, ale neučinil tak. Věděl, že mu prázdná puška a živý Ammár poslouží lépe než prázdná puška a mrtvý Ammár. Věděl dokonce, jak mu poslouží. Netušil jen, kdy nastane vhodná chvíle, ale to ho nezneklidnilo. Byl to velmi chytrý stařec a uměl čekat na svou příležitost.

3. GESTA DO BODODO

Dva měsíce nato vypravila se Šabba časně zrána do vsi Bododo, ležící dvě hodiny cesty na jihovýchod, aby si kouzly zajistila, že její dítě bude syn.

Toužila po synovi jako všechny ženy. Nadto byla moslimka, z čehož plyne, že toužila po synovi ještě horoucněji, neboť v zemích islámu má syn neskonale více práv než dcera a vítá se s daleko větší slávou. Proto naplnila Šabba košík vejci a zamířila do Bododo, kde žil kouzelník Chalík, proslulý svou mocí. Nechtěla a nemohla se obrátit na Nualu; nenáviděli se navzájem a Nuala by jistě způsobil, že by se dítě narodilo mrtvé.

Slunce právě vycházelo, vzduch byl ještě svěží a Šabba rychle kráčela s košíkem na hlavě, štíhlá a rovná jako stvol rákosu. I její pohyby byly pлавné jako pohyby rákosu, jímž zlehka pohrává vítr, a Šahin, který hleděl za ní, cítil, jak mu srdce bije prudčeji. Byla krásná a byla jeho žena.

V myšlenkách na ni, v myšlenkách na štěstí, které ho potkalo a ještě vzroste, jal se Šahin zvesela kovat hroty oštěpů. Byl kovář, což znamená, že ze všech svého kmene uměl nejlépe vypracovat ostří zbraní, které vykovával ze železa, používaje ohně z dřevěného uhlí a ručního dmýchadla. Byl vysoký, štíhlý jako Šabba, měl téměř stejně velké oči jako ona, avšak věčně zarudlé dýmem, který stoupal z kovářského ohniště. Neměl však její úsměv – onen úsměv, jenž se obracel jako do prázdna. Jakýsi plachý stud mu nedovolil projevovat vnitřní pohnutí a jeho tvář – od přírody široká a plochá – byla vždy jako z kamene. Lidé z vesnice Hal-Hal soudili podle jeho tváře a mysleli si o něm, že je bez citu a srdce.

Když se Šabba na okraji vesnice letmo otočila, spatřila Šahina, jak se hrbí nad výhní, a usmála se jeho velké pílí. Netušila, že ho takto vidí naposled. Koutkem oka zahlédla i rodnou chatrč a horu Músa Alí, modrající se na severním obzoru, ale nevěnovala jim větší pozornost než jindy. Nezapadlo jí, že se navždy loučí s tímto známým světem. Nic jí nezkalilo radost z nového jitra, žádná předtucha, žádná tíseň. Naopak chtělo se jí zpívat. Myslela na své dítě, jemuž už dala v duchu jméno Músa po hoře i po dědovi. Myslela na slunce, které vstávalo ze svého tajemného lože a rychle se měnilo z rudého srpku v oranžový skrojek a poté ve žhavou zář, jež neměla tvaru, neboť oslňovala zrak...

V té chvíli už přecházela řeku, jež napájela ves, její obyvatele, její stáda, její pastviny i pole.

Byla to divná řeka. Jmenovala se Tug, což značí „Mizející řeka“, a tekla sotva padesát metrů na povrchu země: tryskala tajemně ze skály jako mocný pramen a pak opět beze stopy mizela ve studni s písečným dnem. Ano, byla to prapodivná

řeka, spíše jen řada studní, z nichž pila stáda a z nichž lidé naplňovali měchy. Ale vesničané se jí nedivili. Neznali jiných řek. I ve vsi Bododo, kam putovala Šabba, tekł podobný Tug. Či – lépe řečeno – ves Bododo vznikla tam, kde se řeka Tug vydrala na povrch země, aby spatřila slunce a dala lidem obživu. A nejinak tomu bylo s jinou vesnicí, s Kerii, která ležela dále směrem do vnitrozemí, ale také u krátkého toku Mizející řeky.

Byla to stále táž řeka? Nikdo neměl tušení. Snad v podsvětí hlomozilo více podzemních proudů, které občas hledaly oddech na denním světle. Lidé z Hal-Hal, lidé z Bododo a Kerie nevěděli. Ale pro jistotu nazývali všechny stejně „Tug“, jako by se báli, že by řeku zhýčkali, kdyby jí při každém vynoření dali jiné jméno. –

Šabba překročila Tug jedním širokým krokem a pustila se do svahu pokrytého zelení durry. Úzká, drobná políčka se tam tísnila podél toku řeky přisáta k ní jako mláďata, která věčně žízní... Vyše, kde se už nedostávalo vláhy, rozkládala se step.

Slunce už žhnulo, když se Šabba zastavila uprostřed svahu, aby nabrala dechu a urovnala košík na temeni hlavy. V té chvíli zavolal kdosi její jméno, ale když se rozhlédla, spatřila jen stádo černobílých koz a rezavě hnědých ovcí, jež spásalo porost stepi. Tu se zasmála, neboť jí připadlo, že některý ze skopců promluvil lidskou řečí... Avšak vzápětí se mezi kozami a skopci objevila drobná postavička, černá, jakoby vytesána z nejtemnější noci až na dvě oči s blýskavými bělmy.

Byl to Merzuk, pasáček stád. On ji volal, nikoliv skopce.

Opět se zasmála. Hleděla už Merzukovi do očí, ale marně se snažila zachytit jejich pohled, který se rozbíhal jako dva šípy vystřelené z téhož luku po dvou různých ptácích. Merzuk šilhal, nicméně viděl dobře a byl veselý: malý skřítek, sotva dvanáctiletý, opásaný bílým cárem a ozbrojený nožem, který se mu houpal na šňůře kolem krku stejně hrdě jako které-mukoliv válečníkovi.

„Kam jdeš, Šabbo?“ ptal se.

A když mu prozradila cíl své cesty, sevřel v dlani jílec nože a s velkou rozhodností vykročil:

„Půjdu s tebou a ochráním tě!“

„Ne,“ zavrtěla hlavou, přemáhajíc smích. „Máš na starosti stáda a nepotřebuji tě. Brzy se vrátím, jen co Chalík provede svá kouzla.“

„Jaká kouzla?“ vykulil Merzuk oči.

Radostně mu to řekla.

„Ach!“ zvolal Merzuk. „Za dva roky budu veliký a provedu tvého syna za ruku, abych ho seznámil s berany!“

Přikývla: za dva roky bude její syn už chodit.

„Ale,“ pokračoval Merzuk, „ale kdyby Chalikova kouzla – nedej Alláh – selhala a kdyby se ti narodila dcera, a kdyby se ti podobala, vezmu si ji.“

Neodpověděla a vykročila. Ne proto, že by se jí Merzuk jako ženich nelíbil; neměl o nic méně a o nic více než kdokoliv z vesnice až na Nualu, a jeho rozštěpený zrak nebyl na závadu, neboť muž nemusí být krásný, ale hrdinný a silný. Avšak nechtěla ani pomyslet na dceru a zazlívala Merzukovi, že se o ní zmínil.

Ještě hodnou chvíli stoupala do oblého svahu, pokrytého trnitými křovinami, chudičkým porostem, který ještě řídil, jak šla výš a výš. Zadýchala se a z pórů jí vytryskly krupičky potu, ale nepovolila a konečně dospěla na vrchol. Nezastavila se tam. Slunce už krutě páliło a bylo jí příjemnější uchýlit se do stínu skalnatých útesů, které ji očekávaly na druhé straně kopce. Neboť oblý svah, který se zvedal od vsi Hal-Hal směrem na jih a který právě zdolala, se zde lámal a přecházel v rozeklanou propast, v divoký sráz, pokrytý rudými skalinami a žíhaný rudým stínem. Tak rudé bylo vše vřkol, jako by hora krvácela, jako by někdo veliký – Alláh asi – vyrval z těla země kusy živého masa. Avšak mezi balvany se vinula stezka vedoucí dolů, v rudých stínech byl chládek a Šabba hbitě sestupovala, nedotčena strašidelným vzhledem kraje. Zнала jej, znala tuto cestu a věděla, že nevede do žhavých útrob světa, jak se zdálo,

ale jen do vsi Bododo, kde také žijí lidé. A již ji spatřila: hrst chatrčí, rozhozených v hlubině u úpatí srázu a obklopených pásy bledé zeleně.

Tehdy se ozval na nebi křik supa a Šabba se zastavila, aby zvedla hlavu. Pak maně sledovala dráhu jeho letu, jež vedla přímo na západ... a pak spatřila sloup dýmu. Stoupal z rozpálené pláně, kolmý a rovný jako kmen palmy, ale byl mnohem silnější, mohutnější – byl jako desetkrát deset bílých kmenů spojený v jediný.

Stoupal z míst, kde ležela vesnice Keria.

Šabba chvilenu udiveně stála... a když pak opět vykročila, když opatrně kladla bosé nohy, hledajíc nejschůdnější cestu, nepřemýšlela o tom, co se asi stalo v Kerii, nýbrž se ptala sama sebe, co asi dým věští, jaké je to znamení. Usoudila, že dobré, jelikož tryská přímo k nebi. Proto se nezarazila, nevrátila. Šla dále – čímž zpečetila nejen osud svůj, nýbrž i osud mnohých jiných.

4. PŘEPADENÍ

Sotva za hodinu dorazila do vsi Bododo, obklopené hradbou akácií, a zastala kouzelníka Chalika při důležitém obřadu: Ošetřoval právě muže, kterého uštkl černý škorpión. Zraněnému planuly oči horečkou, ale zatínal zuby a nevydal ani hlásku, když mu Chalik pitval ránu hrotem zamazaného nože.

„Počkej, ženo,“ řekl Chalik. „Tento muž urazil černé džiny, kteří na něho v odplatu poslali černého štíra, samici plnou jedu. Nevyplácí se urážet neviditelné a budu mít ještě mnoho práce, než je usmírím.“

Tak mluvil, příkládaje na rozříznutou ránu byliny, které sám rozžvýkal. Byl to hovorný, obtloustlý mužík s lebkou i tváří hladkou jako tykev, až na čtyřnásobnou jizvu, jež mu

běžela od spánku přes krk až k rameni. To strašné znamení bylo vše, co zbylo po leopardu, s nímž se Chalík v mládí setkal a kterého – jak tvrdil – zmohl spíše svými kouzly než zbraní. Obvykle se jizva bělala, ale když se Chalík rozčilil, zrudly její čtyři brázdy, jako by se znovu naplnily krví, a změnily kouzelníkovu tvář k nepoznání. Na lysé hlavě nosil Chalík leopardí kůži – druhý a poslední zbytek oné šelmy – jež přiléhala tak těsně, že vypadala jako kropenaté vlasy.

Přehodiv zraněnému muži přes rameno cár špinavého plátna, doporučil mu Chalík, aby se nevystavoval slunci, a bez dalších okolků se obrátil ke košíku, který Šabba položila na zem.

„Zdá se,“ pravil, „že slepice v Hal-Hal nesou malá vejce. Není divu. Nuala byl vždycky špatný kouzelník. To také vysvětluje, proč vážíš cestu ke mně.“

„Nepřicházím kvůli vejcím, nýbrž s vejci, jež jsou nyní

tvá,“ řekla Šabba. „Čekám dítě a chci, aby to byl syn.“

„Vše, co stvořil Alláh, se rodí z vajíček, i synové,“ řekl Chalík. „Nyní vidíš, že jsem věděl předem, že přijdeš a proč. Připravil jsem tedy kouzla, která ti syna zajistí. Leda...“ tu Chalík zvedl hlavu, až se žluté skvrny v leopardí kůži zaleskly jako žlutá světla, „leda bys také urazila džiny jako onen muž a vydala se trestu!“

„Neurazila jsem džiny!“ vyhrkla Šabba.

„Budiž,“ přítakal Chalík. „Chraň se toho i nadále, neboť bys tím urazila i mne, který jsem jejich mluvčí. Pak bych ti odepřel svou pomoc.“

Nato zavedl Šabbu do své chatrče a od stropu sňal amulet, který tam visel mezi mnoha jinými.

„Zde je símě syna,“ pravil. „A nyní slyš zaříkání:“

Usedl, otevřel ústa...

Ale dříve, než mohl vyslovit tajemná slova, zazněl zvenčí praskot, jako by na všech stranách současně zašvihal obrovitý bič. Šabba zvedla polekaně hlavu:

„Co je to?“

Chalík neodpověděl. Měl ústa dokořán, byl zsinálý strachy a oči se mu divoce koulely nad jizvou, která náhle zrudla.

Poznal praskot výstřelů.

Vtom zazněly venku cizí hlasy, neméně ostré než hlasy pušek, a Chalík skokem vstal a vyběhl z chýše sledován Šabbou.

Spatřili cizí muže s ručnicemi a biči, muže, kteří stáli v širokém kruhu jako lovci zatahující zvěř, muže, kteří hnali zpět vše živé, co se snažilo uniknout, a kteří postupovali krok za krokem, zužující svůj kruh.

Šabba se zachvěla, ale dosud nechápala.

Zato Chalík klesl k zemi a skryl tvář v dlaních, aby neviděl svůj úděl. Poznal, jací jsou to lovci, a cítil už na šíji jho otroka.

5. PÁN KARAVAN

Chalík znal otrokáře z vlastní zkušenosti, neboť kdysi dávno zažil jejich nájezd a zachránil se pouze proto, že byl ještě dítě. Šabba je znala jen z vyprávění starců a černých lidí, kteří občas prchali od severu před hrozným „Pánem karavan“ a kteří po krátkém oddechu putovali dále na západ a na jih;

nevěřili, že tento kraj – rodiště Šabby – je bezpečný. Šabba však věřila, ačkoliv věděla, že před několika desetiletími zde řádili lovci otroků až příliš často.

Přicházeli z Arábie používající nejkratší námořní cesty, jež vedla přímo sem, úžiny široké sotva osmnáct mil a zvané Bab-el-Mandeb, což značí Brána Slz, Brána Smutku.

Proč právě toto jméno? Pro slzy, které prolévali černí otroci při posledním pohledu na břehy své vlasti? Snad. Ale spíše proto, že právě v tomto průlivu bývá moře nejbouřlivější a pohřbilo již bezpočet lodí. Přesto se otrokáři odvažovali této cesty, neboť právě v průlivu leží ostrov Mejún* s přirozenou hrází, kam se v případě nouze možno uchýlit.

Poté však obsadili Mejún Angličani a uzavřeli přístav otrokářským lodím. A později se je jali pronásledovat, neboť – jak tvrdili – otroctví je v rozporu s jejich náboženstvím a přáním jejich královn. Vyslali dokonce válečnou loď s několika dělovými čluny, a lovíce lovce otroků, křížovali mezi Zanzibarem a Mejúnem, kde často zakotvili a čenichali v okolních vodách.

Když k bouřím přibyla i tato svízel, museli otrokáři přenést své působíště dále na sever, kde bylo bezpečněji, třebaže plavba z Afriky do Arábie trvala mnohem déle, neboť v těch místech je Rudé moře nejširší. Pustošili pak dlouhá léta pobřeží Eritreje i zázemí až k Núbii, uloupili mnoho černých lidí a získali pytle stříbra. A černí lidé prchali z nešťastných krajů a šířili pověst o „Pánu karavan“, jak říkali všem otrokářům. Ale bylo mnoho otrokářů a plenili v téže době různá místa, zatímco jméno „Pán karavan“ bylo jen jediné. I zdálo se černým lidem, že Pán karavan je všudypřítomný, nadpřirozený, a hrůza z něho rostla.

Otrokáři to věděli a smáli se, protože hrůza odzbrojuje svobodné a otroky činí povolnějšími. A když se někdy setkali, říkali si navzájem „Ó, Pane karavan“ a přivírali oči a cenili

* Mejún – arabské jméno ostrova Perimu.

zuby, aby naznačili strach, který z nich jde... anebo opět hýkali a mečeli, aby naznačili oslí a ovčí mozky svých obětí.

Později je však žerty přešly. Vylidněná loviště skýtala stále hubenější kořist, pro několik mizerných „černých skopců“ – tak říkali Páni karavan otrokům – bylo nutno trmácet se daleko do vnitrozemí, podnikat nákladné, namáhavé výpravy a podstupovat sterá nebezpečí. Nastaly zlé doby.

Naštěstí – a jistě z milosti Alláhovy! – odvolali Angličani právě včas* loď i dělové čluny, pravíce, že vydržování flotily je nákladné a že se nevyplácí. Mezi otrokáři z toho bylo mnoho radosti i smíchu: Nevyplácí se to? Domnívali se snad Inglesi**, že jim otroci budou za osvobození platit? Každý, komu šejtán*** nezatemnil mozek, ví přece, že otroci nedělají nic jiného než jedí, reptají a umírají jako mouchy, zvláště na moři. Ale nyní – díky Pánu! – bude plavba kratší, neboť netřeba se už obávat dělových člunů, kroužících kolem Mejúnu. Brána Smutku je opět volná!

Tak se radovali. Nicméně nevyzkoušeli ihned starou, krátkou cestu, které používali jejich otcové. Váhali z různých důvodů. Jedni příliš uvykli klidnějším vodám a představa bouří v průlivu Bab-el-Mandeb v nich vzbuzovala nepříjemné pocity. Druzí sice znali africké pobřeží průlivu ze starých zkazek, nikoliv však z vlastní zkušenosti a nevěděli, kde se vyhnout nebezpečným místům a kde najít vhodné přístaviště. A všichni vespolek se obávali, že se za odvoláním lodi skrývá léčka; tropili si z Angličanů žerty, ale nevěřili jim. V této situaci se však pojednou objevil v přístavu el Dbáb† otrokář Abd-en-Nebi, zvaný „Piják krve“, s přebohatou kořistí. Byli to jen Somálci – nikoliv Núbijci, za které se platí nejvíce – ale byli až překvapivě silní a svěží, což opět cenu zvyšovalo...

* v r. 1893; loď se jmenovala London

** Inglesi – Angličani

*** šejtán – ďábel

† el Dbáb je dnes přístav jemenský; tehdy to byl přístav turecký, neboť Jemen byl až do první světové války součástí Turecké říše

Na otázky po původu zboží odpovídal Abd-en-Nebi usměvavým mlčením. Avšak jiný Pán karavan, Šejch Mansúr, vyhledal v přístavu plavce z oné šťastné lodi, vtiskl mu do dlaně měděný peníz a ptal se, které kraje navštívili.

Muž odvětil, že byli přímo za Branou Smutku, kterou na zpáteční cestě překonali v jediné noci „jako na hřbetě plískavice“, proklouznuvše Angličanům na Mejúnu právě pod nosem. Nato se odmlčel přesvědčen, že za jeden měďák toho řekl dosti.

I rozvázal Šejch Mansúr opět řemínek svého měšce a ptal se, kde Abd-en-Nebi na africkém břehu přistává. Žmole v prstech dva měďáky a hledě na ně s výrazem plným pohrdání, pokrčil lodník rameny a pravil, že jeho paměť je slabá, zvláště pokud se týče přístavišť. K měďáku tedy přibyl stříbrňák. Tu procitla paměť lodníkova jako zázrakem, a když pečlivě skryl peníze do záhybů svého usmoleného turbanu (jinak měl na sobě jen košili), prozradil, že Abd-en-Nebi nalodil otroky ve skryté zátocce zvané Ras-el-Tebir..., ale že severněji, právě pod hrobem Hasana el Tsaálab je jiné vhodné místo.

Rozloučiv se velmi srdečně s lodníkem, kterého měl v duchu za hlupáka neznalého ceny svých zpráv, odešel Šejch Mansúr do kavárny, aby při šišě* promyslel svůj plán. Modrý dým probublával vodní nádrží dýmky a myšlenky Šejcha Mansúra letěly tak hladce, že zanedlouho dospěl ke konečnému rozhodnutí:

Odváží se neobvyklé cesty, ale nalodí otroky u Hasanova hrobu!

Netoužil totiž po střetnutí s Abd-en-Nebim.

Hned nazítří pak najal „dau“, jednu z oněch dvoustěžňových plachetnic, které odjakživa sloužily otrokářům, a s devíti ozbrojenci (které hrdě nazýval „askaři“ – vojáci), s jejich velitelem (jemuž opět o své újmě dal pyšný titul „čauš“ – rotmistr) a dvěma mezky se vydal do téže oblasti, která se

* šiša – vodní dýmka, nargilé

Abd-en-Nebimu tak vyplatila, nikoliv však na tatáž místa. Chtěl lovit v neporušeném kraji a co nejbližší u kotviště pod Hasanovým hrobem, aby ztráty cestou k moři byly co nejmenší.

Byl však opatrný: Vyplul na sever podél arabského pobřeží, překročil Rudé moře v nejširším, ale nejkliďnějším místě, čímž se alespoň na cestě tam vyhnul neblahé Bráně Smutku, které nevěřil. Dostl na tom, že na zpáteční cestě s plným zatížením bude nucen odvážit se toho kroku! Přistál na zpusťošeném pobřeží, které kdysi pomáhal plenit, a nařídil náchudovi, kapitánu lodi, aby za deset dní čekal u Hasanova hrobu. Sám se pak pustil po souši, ne však přímou čarou na jih, nýbrž obloukem, který nejprve mířil do vnitrozemí, ale pak se zahýbal k jihu jako klepeto raka. Hodlal se přiblížit k somálským vesnicím nikoliv od moře, ale zezadu, nečekaným směrem, a tím jistěji je překvapit.

Plavba do Afriky a první část pozemní cesty proběhla bez příhod až na to, že na hranici pláň Afar narazili na umírajícího kupce z Hedžázu. Byl to syn arabského obchodníka a černé otrokyně*, který se vypravil do Núbie s dvěma ozbrojenými sluhy a párem mezků obtížených zbožím, jež hodlal vyměnit za slonovinu. Krátce po vylodění ho však přepadli loupeživí kočovníci, kterým malý průvod dodal odvahy. Střelba tří pušek je brzy zahnala, ale obchodníka – jmenoval se Džamil – zasáhl do ramene šíp a celá paže mu zmodrala a krutě otekla. Sluhové sice vyřízli včas maso i s hrotem šípu a ošetřili ránu močí zraněného – což je v Orientě běžný způsob, jak zabránit hnisání – ale šíp byl patrně otrávený a zákrok nepomohl. Když se přiblížila otrokářská karavana, vydechl Džamil naposled.

Šejch Mansúr proslovil nad zesnulým přeđepsané modlitby, nařídil svým askarům, aby pomohli Džamilovým sluhům vyhloubit hrob a nasypat mohylu, a odměnil je barev-

* V turecké říši byly děti pána a otrokyně svobodné, třebaže matka zůstala otrokyní

nými šátky z Džamilových zásob. Jemu samému připadl zbytek zboží, oba mezci i oba sluhové. Ti bláhovci sice tvrdili, že jsou svobodní lidé a dovolávali se Alláha, ale Šejch Mansúr vzal s úsměvem do pravé ruky ručnici a znenadání je oba srazil pažbou k zemi. Mohl pak s klidným svědomím prohlásit, že nyní jsou jeho otroci, neboť „jeho pravice je dobyla“, jak praví korán*. Sluhové, které rány kolbou napůl zbavily smyslů, tupě přikývli a Šejch Mansúr měl všechny důvody k spokojenosti: výprava začala šťastnou událostí.

Avšak do večera nabyli sluhové chladné hlavy a v noci uprchli i s jedním mezkem. Šejch Mansúr je nepronásledoval. Neměl na to čas, a tak jako tak by je byl stěží dohonil. Ostatně mu zbyl druhý mezek a všechno zboží.

Nicméně jeho úsměv pohasl a do srdce se mu vkradla tísnivá otázka, zda útěk sluhů není špatná předzvěst. I dal zapálit kadidlo, zvedl svá roucha a vykouřil je vonným dýmem, aby zaplašil zlé džiny. Dal vykouřit dokonce i oba mezky a jejich náklad, neboť i tam se mohli džinové skrývat. Zvečera pak postavil nádobku s dýmajícím kadidlem na rohož ve svém stanu a usnul, svíraje v prstech amulet, který měl zavěšený kolem krku na dlouhém pásku ze safiánové kůže a který byl jeho nejjistější ochranou před nepříznivými vlivy. Tyto obřady opakoval denně po celou dobu cesty a měl uklidňující pocit, že nikoliv nadarmo:

Šťastně dospěl přesně tam, kam mířil, a v údolí na jih od pláně Afar našel první kvetoucí vesnici. Byla to Keria. Vyplenil ji, zajal obyvatele a neprožil při tom více nebezpečí, než kdyby lovil ryby.

Černým mužům ani nepřišlo na mysl zvednout oštěpy, natož postavit se Pánu karavan na vážný odpor; tak strašná pověst ho předcházela, tak všemocný byl, všudypřítomný, nemilosrdný, hrozný. Přesto dal Šejch Mansúr zapálit některé

* k označení otroků používá korán slov „Ti, které tvá pravice dobyla“; zřejmě se tím míní váleční zajatci

chýše, aby obveselil své askary znuděné jednotvárnou cestou a aby jim poskytl dostatek ohně k pečení skopců. Askaři však zažehli více, než bylo nutno, a sloup dýmu, který Šabba spatřila na své cestě ze vsi Hal-Hal do vsi Bododo, sloup podobný desetkrát deseti spojeným stvolům palem byl bezmála vše, co zbylo z Kerie.

U spáleniště zůstali jen starší lidé nad čtyřicet let, které by stěží někdo koupil, leda za babku, a kvílející děti, které byly příliš malé a slabé, než aby vydržely namáhavý pochod. Ty zde Šejch Mansúr zanechal. Natolik byl lidský, že je nehodil do ohně, a natolik praktický, že jimi zbytečně nezatežoval svou karavanu. Chtěl a musel být pohyblivý. Spěchal už dále údolím, pod jehož skalnatou skořápkou bylo lze tušit Tug, připraven zahájit nový útok. Dospěl do vsi Bododo a zmocnil se jí stejně snadno jako Kerie.

Do rukou mu padli všichni obyvatelé a Šabba.

6. MUŽ SE ZÁŘÍCÍMA OČIMA

V obou vesnicích, které vyplenil s tak malým nebezpečím a námahou, ukořistil Šejch Mansúr mnoho mužů i žen. Kolik jich bylo, věděl přesně, jelikož je sám spočítal. Jak se však ony vesnice jmenovaly, neměl tušení a ani ho nenapadlo, aby se na to zeptal.

Proč také? Co záleží otrokáři na jménech hnízd, jež zničí? Na příští výpravě potáhne tak jako tak jinudy a pečlivě se vyhne svým vlastním stopám, v nichž zbyla poušť a kde by nesehnal ani jehně pro své břicho, natož otroky, kteří se rodí a rostou pomaleji než skopci.

I spokojil se Šejch Mansúr tím, že prohlédl novou kořist, vyřadil ty, o něž nestál, a zbytek spočítal. Poté usedl pod přístřešek ze stanového plátna a nařídil, aby mu přinesli

magdaru.* Zahalen vonným dýmem jako závojem, vyňal pak z kapsáře kus papíru a dal se do počítání, používaje k psaní inkoustové tužky dovezené z Evropy do Jemenu.

Byl Jemenita, alespoň do jisté míry: žil v Jemenu, provozoval tam svůj obchod, honosil se jemenským krojem i obyčejí a byl poddaný padišacha z Istanbulu. Pocházel však ze Šachru na tak zvaném „pobřeží kadidla“, z onoho světem zapomenutého kouta, kam turecká moc nikdy nedosáhla a kam se dodnes občas vracel se svým živým zbožím. Nebyl však čistý Šachrání**, nýbrž měl v sobě něco nubijské krve, jak prozrazovala jeho temná kůže a mohutná postava s kulatou hlavou. Pod bělostným turbanem mhouraly drobné oči téměř bez obočí, mezi nimi seděl nejpozoruhodnější rys jeho obličeje: nos. Nos široký, rozložitý, ale zároveň tak plošký, že se téměř ztrácel v tučných tvářích a že zpředu bylo vidět jen dvojici černých nosních dírek. Nebyla to příjemná tvář a hlas, který nyní vytryskl z tučných rtů, nezlepšil ten dojem:

„Já čauš! – Hej, čauši!“

Znělo to jako vykviknutí vepře.

A znovu:

„Já čauš!“

V témže okamžiku se objevil velitel askarů a zlomil se v bocích, aby vtěsnil svou vysokou postavu pod přístěnek. Ale stále byl příliš veliký a musel sklonit i hlavu. Jeho osmahlá, vrásčitá tvář, z níž trčel orlí nos jako dráp, směřovala nyní téměř k zemi. Nebylo mu to milé a krabatil čelo, zatímco jeho pravice netrpělivě pošlehávala hroším karabáčem přivázaným k zápěstí. Měl na sobě jemenskou suknicí i kazajku a na zcuchaných vlasech turecký fez. Nebyl však ani Jemenita, ani Turek, nýbrž Kurd. Jmenoval se Kumraal.

Hrbě se, hleděl zpod lebí na svého pána. Mlčel, neboť se nesluší, aby podřízený zahájil rozhovor. Ani Šejch Mansúr

* kovová nádobka, v níž se pálí kadidlo

** Šachrání – rodák ze Šachru

však nepromluvil; upíral oči na svůj list a znovu v duchu počítal, kolik otroků by se v nejlepším případě vešlo na loď, která už jistě čeká pod Hasanovým hrohem. Usoudil, že o něco více, než jich dosud zajal, a konečně vzhlédl.

„Přived mi jednoho muže z této vesnice,“ řekl zamýšleně.

Čauš Kumraal zkřížil ruce na prsou... ale v té chvíli promluvil Šejch Mansúr znovu:

„Ale dbej, ó čauši, aby to byl muž s jasnýma očima a myslí!“

„Slyším a uposlechnu,“ zabručel čauš. Nebyl Turek a nenáviděl vše turecké, ale liboval si v turecké zdvořilosti, alespoň vůči svému pánu.

Vyšel do oslňujícího světla před přístřeškem. Karabáč z hroší kůže mu nyní volně visel na zápěstí a jeho konec kreslil do písku klikatou čáru; vypadalo to, jako by čauš psal předlouhým prstem předlouhé slovo...

Zakrátko pak předstoupil před tvář Pána karavan jeden z jeho rabů. Měl svázané ruce a na tváři výraz utrpení. Avšak oči mu zářily jako hvězdy a špinavá plachetka, uvázaná kolem krku, mu zakrývala levé rameno s otevřenou ranou. Byl to onen muž, kterého kouzelník Chalík ošetřoval, zatímco Šabba čekala na svůj osud.

Předstoupiv, sklonil muž hlavu a jal se dychtivě vdechovat dým kadidla, jako by v něm nalézal úlevu či lék. Šejch Mansúr ho spokojeně pozoroval; nevěděl, že zář v jeho očích není znamením bystrosti, nýbrž horečky.

„Jsi otrok,“ řekl posléze, „ale učiním tě svým sluhou a vyvýším tě nad všechny své druhy, budeš-li mluvit pravdu: Je zde blízko ještě nějaká ves?“

Muž mlčel. Hlava mu třeštila a místo slov slyšel jen nejasný hukot. „Mluv, hlupáku, nebo tě dám zbičovat,“ zavřel Šejch Mansúr. „Je nablízku nějaká vesnice?“

Tentokrát pronikla hrozba šuměním v mužově hlavě, šuměním horečky, a muž přitakal:

„Ano, pane. Vesnice Hal-Hal...“

„Kde?!“ přerušil ho Šejch Mansúr; nezajímalo ho jméno, nýbrž směr.

„Tam,“ řekl muž. Třásl se. Vše kolem něho vířilo v kružích a nevěděl ani, kde je slunce, natož kde je jih a sever. Ale věděl, že musí ukázat. Ukázal tedy.

A Šejch Mansúr se zamračil.

Neboť muž ukázal na západ, tam, odkud karavana přišla a kde ležela vesnice včera vypleněná, jejíž jméno Šejch Mansúr neznal.

„O té nemluv!“ vyhrkl. „Chci jinou blízkou vesnici. Je zde?“

„Není,“ zavrtěl muž hlavou.

„Přísahaj při Alláhovi!“

„Přísahám,“ vydechl muž a jeho oči téměř vystoupily z důlků, zářivé jako kuličky z porcelánu.

„Běž, pse!“ sykl Šejch. Uvěřil muži, či spíše jeho očím, a vážil už v duchu svou situaci:

Na loď by se jistě vešlo o deset patnáct otroků více, a není-li nablízku vesnice, neznamená to ještě, že tento kraj je už zcela liduprázdný. Na jihu vesnice jistě jsou, ovšem ne blízko... Ale má se s celou karavanou plahočit pustinami, aby chytil několik dalších negrů?... Bláhovost. Dvacet z těch, které už má, by mu cestou padlo a na konci by byl chudší než na začátku. Ne, je na čase skončit lov a dopravit kořist domů! Alláh akbar! Alláh je největší a moudrost je odlesk jeho slávy, který padá jen na vyvolené, na ty, kdo dovedou naslouchat hlasu rozumu.

Tak zauvažoval Šejch Mansúr, a uposlechnuv hlasu rozumu, rozhodl se, že stráví noc v dobyté vesnici, aby ráno vyrazil s čerstvými silami k moři.

A tak se stalo, že nic netušící vesnice Hal-Hal, skrytá za přehradou kopce, unikla o vlas osudu vsí Kerie a Bododo.

7. ŠAHIN

Když toho jitra ukládala Šabba do košíku dary pro kouzelníka Chalika, řekla Šahinovi, že se vrátí po poledni. Pak odešla a Šahin se shrbil nad svou kovářskou výhňí, ale přesto hleděl za Šabbou a spatřil její úsměv, když se naposled obrátila, aby potěšila své oči.

Vtom však vzlétlo nad obzor slunce podobné obrovské kouli, jež se tím více rozzhavuje, čím výše stoupá, až se promění v jedinou obrovskou zář, k níž nelze zvednout oslněný zrak. V té záři Šabba zmizela.

A hodiny plynuly svým věčným tokem, a Šahin koval ostří oštěpů i nožů, mysle při tom na Šabbu více než na syna, kterého mu pošle Alláh. Jen chvílemi vzpomněl na dítě a zastyděl se, neboť vyznavač Alláhův nemá přespříliš podléhat lásce k ženě, ale vidět v ní jen matku svých synů. To Šahin věděl, ale přesto miloval Šabbu. A myslel na ni celé dopoledne.

A když se pak stín hole, zabodnuté kolmo do země, zkrátil natolik, že téměř splynul s holí, věděl Šahin, že je poledne a že se Šabba vrátí co nevidět. Tehdy zanechal práce, aby pojedl plackovitý chléb a kus ovčího sýra. Upíral při tom oči k jihu, ke svahům, na nichž se bělalo stádo koz a hnědalo stádo skopců jako dva mráčky, které se prolínají. Očekával Šabbu.

Ale neobjevila se a Šahin přidal k svému obědu několik plodů stromu gob, který roste porůznu podél Tugu a dává ovoce podobné třešním, ale s chutí jablka. Zpravidla tak nečinil, neboť ovoce bylo málo, avšak dnes chtěl prodloužit čas věnovaný jídlu, aby mohl déle a upřeněji hledět vstříc Šabbě. Cítil, že nedočká-li se jí do konce oběda, bude pracovat neklidně, že bude co chvíli zvedat hlavu, že jeho myšlenky budou utíkat tam, kam nechtěl, a jeho hrud' že se sevře úzkostí.

Bál se o Šabbu.

Ach, měl jít s ní a chránit ji svým oštěpem! Cesta do Bododo není daleká ani nebezpečná, ale což se už sám nesetkal po-

blíže vsi s leopardem? Což se s ním nesetkal kouzelník Chalík a neodnesl si poznamenanou tvář? Což není hadů naplněných jedem, což nezemřel Šabbin strýc Alí po uštknutí?...

Shrben už opět nad svou prací, nad díží vody, v níž kalil kov, přemýšlel Šahin o těchto nebezpečích a pozoroval svou tvář. Objevila se mu ve vodě jako v zrcadle, kdykoliv se hladina uklidnila. Byla to plochá, prázdná tvář, kterou dobře znal, ale byla jediná, s níž mohl rozmlouvat o svém neklidu. Ani Ammárovi, bratru Šabby, nemohl se svěřit, že se chvěje o ženu; vysloužil by si smích. Proto rozmlouval jen se svou vlastní tváří, tázaje se tichým hlasem a dávaje si konejšivé odpovědi... ale přesto stále častěji zvedal oči a hleděl k obzoru.

A když pak se stín hole prodloužil ke znamení „asr“, jež označuje střed mezi polednem a západem slunce, vstal Šahin a sáhl pro svůj oštěp. Chtěl vyjít z vesnice rychle a tiše, aby ho nikdo nezahlédl, ale setkal se s dvěma muži a ženou, kteří se vraceli z pole.

„Na lov je pozdě!“ zvolal jeden z nich.

„Anebo záhy,“ zvolal druhý. „Není ani jitro, ani večer a zvěř odpočívá ve stínu.“

Žena se zasmála a Šahin nevěděl, co odpovědět. Mlčel tedy a muži s ženou šli dále, ale ohlíželi se za ním, dokud jim nezmizel za porostem vroubícím studnu a Tug.

Pak narazil na chlapce Merzuka, který už nebyl sám, nýbrž s několika dětmi, z nichž čtyři byly nahé jako palec. Pasáčci se chystali hnát stádo k vodě a Merzuk jim velel vysokým, pisklavým hlasem, tváře se jako válečník. Sotvaže však spatřil Šahina, odloučil se od hloučku a přiběhl poskakuje zvesela z nohy na nohu, ze strany na stranu, zcela podoben temnému míči s bílým pruhem; onen bílý pruh byla suknice omotaná kolem Merzukových beder.

„Jdeš za Šabbou?“ volal hledě na Šahina jedním okem, zatímco druhé utíkalo stranou, jako by chtělo střežit cestu, po které Šabba přijde.

„Ano,“ řekl Šahin. Nestyděl se před Merzukem, který ještě nebyl muž.

„Půjdu s tebou!“ zajásal Merzuk. „Ano, půjdu s tebou!“

Měl neposednou krev, a nebyl-li právě u stáda sám, vnucoval svůj doprovod každému, kdo někam putoval; bylo tak málo příležitosti k cestám a rozptýlení.

„Ne!“ řekl Šahin zostra a přidal do kroku.

Ještě chvíli slyšel za sebou capkání Merzukových nohou, ještě několikrát řekl své „Ne!“ – Pak osaměl.

A pak stál na hřebeni kopce a rozhlížel se po široširém kraji, zakončeném na obzoru horami s divnými, jako odsekнутými hroty. Strměly v dálce na jihu a na jihozápadě a podobaly se spíše stolům či stupňům, neboť jejich vrcholky byly ploché a vodorovné jako mlat, kdežto jejich úbočí sem obrácená se černala do fialova, neboť slunce už klesalo a pokrylo je stínem.

Ten pohled připomněl Šahinovi, že den velmi pokročil a že se blíží večer. V té chvíli jeho úzkost vzrostla do té míry, že přiložil ruce k ústům a bez ohledu na možné svědky zavolal Šabbu jménem. Ale nikdo neodpověděl, jen pták letící směrem k slunci vykřikl posměšným hlasem.

Vzápětí Šahin sestupoval. Šel rychle, stále rychleji. Přeskakoval z kamene na kámen týmiž pohyby jako prve Merzuk, sledoval pěšinu, ale zkracoval si cestu a tam, kde se stezka klikatila, šel přímo jako po těživě luku.

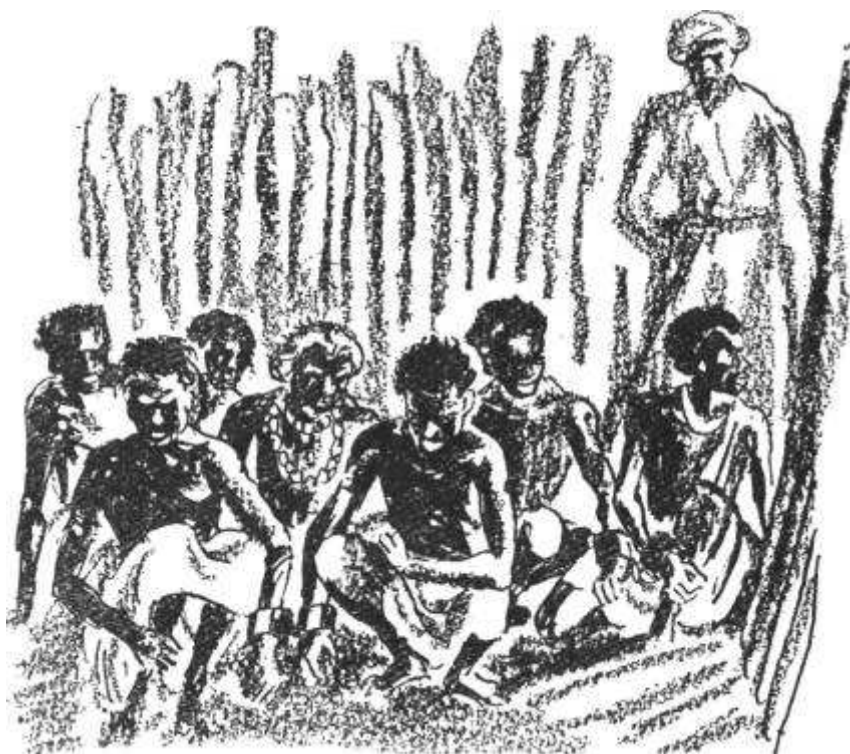
A pak se zastavil. Spatřil ves Bododo. Ležela už ve stínu, ale přesto zářila. Byla plná ohňů, které plápolaly mezi chatrčemi jako pochodně.

8. TÁBOR OTROKŮ

Ohně byly jen čtyři, ale obrovité, neboť askaři Šejcha Mansúra je krmili vyschlými kůly, které podpíraly chatrče, a

slámou, jež je kryla. I šlehaly plameny vysoko, mnohem výš, než bylo zapotřebí k upečení masa. Avšak askaři se veselili a praskot ohně i jeho rudé tančící jazyky byly ve shodě s jejich náladou.

Zprávu, že zde stráví celý den a navíc noc, přijali s nadšením. Toužili už po odpočinku, kterého se jim v předešlé vsi nedostalo, protože Šejch Mansúr spěchal dále hnán strachem, aby ho zvěst o zkáze Kerie nepředběhla. Ale nyní bylo po obavách, nyní zbývala jen hladká, poměrně krátká cesta k moři, kde kotví dau, a ještě kratší plavba k arabským břehům, kde se posype stříbro. Proč se tedy neradovat, proč si nenaplnit břicha skopovou pečením, které je zde pro padesát lidí?

Chechtajíce se, vyvrhovali tedy askaři skopce rukama, na nichž krev zvířat neměla čas zaschnout. Kuchali je z čiré bujnosti, neboť jich porazili více, než mohli při nejlepším vůli sníst. Ale co s nimi? Nemohou přece hnát před sebou stádo, dostačí půl tuctu kusů, které spotřebují cestou. Ať se tedy džinové napijí krve a dopřejí šťastné přistání!

Džinové pili, či spíše písek pil, a když plameny ohňů poklesly a ukázala se žhavost hranice, jali se askaři opékat skopce. Pak jedli. Trhali maso zuby, a kde drželo na kostech příliš pevně, odřezávali je noži, aniž pustili sousto z úst. Horký tuk jim stékal po bradách a mísil se s potem, neboť hranice žhnuly jako čtvero slunce. Ale chlapi nedbali; byli zvyklí horku a pach pečeného masa jim lahodil. Příliš dlouho ho postrádali.

Najedli se. Ne však dříve než Šejch Mansúr, který zahájil hostinu a ohlodal pečenou slepici. Druhou shltl čauš Kumraal. Šest dalších pípalo v koši, aby oblažily Pána karavan a čauše v příštích dnech.

Pak přišla řada na otroky, na ty, kteří ještě dnes ráno vlastnili snědený dobytek i drůbež, ale kteří nyní sami byli vlastnictvím Šejcha Mansúra. Vyměnili si místo s dobyt看kem, a doslova. Kupili se v ohradách, které kdysi vybudovali pro svá stáda, muži v ohradě koz, ženy v ohradě skopců. Seděli tam na bobku, někteří s tupou odevzdaností, jiní s hrůzou, která jim zkřivila tváře, kdykoliv pohlédli k ohňům. Ženy naříkaly, ale jen tiše, protože se bály holí, a tisknouce do klína hlavy dětí, nabádaly je k mlčení.

„Bautu,“ šeptala jedna z nich, stará, ale černá a lesklá, jakoby politá smolou, „ach, Bautu, mé dítě, není tak zle, neboť Alláh je milosrdný.“ A pak se obrátila k družkám v bídě a mluvila o svém dědovi, který se kdysi setkal s otrokáři, ale uprchl jim a ztratil při tom čtrnáctiletého bratra. „Bratr oplakal bratra,“ mluvila žena, „neboť si byl jist, že zahynul v otroctví, či že jeho osud je hrozný. Ale po letech se ztracený bratr vrátil, a ve velké slávě; měl pušku a hůl, třebaže byl stále otrok.“

A když se družky zeptaly, proč a jak se vrátil, řekla žena nikoliv bez hrdosti, že se stal askarem, že pomáhal otrokářům chytat černé lidi a byl mocný a důležitý, protože znal stezky v kraji a Pán karavan si ho velmi vážil.

Ne, otroctví není tak zlé a mnozí v něm našli velké důstojenství.

A ženy přikyvovaly: „Pravda, otroctví není tak zlé“, a věřily tomu; byly prosté, nevědomé, a třebaže se strachovaly biče, skláněly se před rukou, která jej svírala.

Pak však zazněla z kouta ohrady slova tak hlasitá, že se všechny polekaly:

„Zabila bych bratra, kdyby se vrátil s Pánem karavan.“

Byl to hlas Šabby.

Ženy se polekaly, ale hned se chichotaly, neboť jejich mysl byla přelétavá jako mysl dětí, a připadlo-li jim co k smíchu, zapoměly na náрек i na své neštěstí.

„Jak bys zabila muže s puškou a holí?“ smály se. „Věru, jsi pošetilá a bláznivá jako všichni lidé z Hal-Hal, kde je jen jeden moudrý muž.“

Mínily tím kouzelníka Nualu, k němuž chovaly touž důvěru jako Šabba k Chalikovi; zdál se jim mocnější, protože byl vzdálenější, a tudíž tajemný. A když pravily, že všichni lidé z Hal-Hal jsou pošetilci, posmívaly se jen napůl, ale napůl mluvily s plným přesvědčením. Jejich světem byla ves Bododo, a třebaže žily s okolními vesnicemi v přátelství, necítily k nim nic, leda pohrdání; ves Bododo byla jejich, a tudíž nejlepší.

Vtom vešli do ohrady dva z mužů Pána karavan a ženy zapomněly na bratra, který se vrátil s holí a slávou, zachvěly se strachem a zmlkly. Avšak askaři nepřinášeli bití, nýbrž jídlo, „ait“.

Byla to hnědá, páchnoucí hmota, v níž by nikdo nepoznal sušené ryby. Přesto to byly ryby, sardinky, které se hemží u arabských břehů Indického oceánu v nespočetných množstvích a které rybáři z Makally a Šachru suší na slunci a sami s chutí jedí bez ohledu na příšerný zápach. Co sejde na trošce

vůně! Ait je levné, výživné jídlo – i velbloudi je ochotně žerou – a slisováno do balíků obalených rohožemi vydrží dlouhou dobu. Hodí se tudíž na cesty a Šejch Mansúr, který pocházel ze Šachru, jím odjakživa zásoboval své karavany. Sám sice nejedl ait, nýbrž „lacham“, sušené žraločí maso, které je chutnější a nepáchne tak ostře, ale jeho askaři se po celou dobu cesty živili jen aitem a nepozbyli síly. Nyní, kdy měli skopové, už samozřejmě aitem pohrdali. Pohostil jím tedy otroky.

Stejně dobře je ovšem mohl alespoň dnes nakrmit masem jejich vlastních koz či ovcí – ale kdo by jim je pekl? Jsou snad jeho lidé kuchaři černých rabů? A mohl by pustit ženy z ohrady k ohňům bez nebezpečí, že uprchnou? Jen bláhovec by učinil cos takového, a bláhovci jsou kořist šejtánova... Proto jedly ženy ait, třebaže – nezvyklé pachu – se zprvu otrásaly hnusem. Ale jedly alespoň pohodlně, neboť měly obě ruce volné. Muži na tom byli mnohem hůř.

Hned po dobytí vsí je askaři svázali za zápěstí po dvou k sobě. I seděli otroci ve dvojicích a měli volnou vždy jen jednu ruku, v níž svírali sousto a nesli jek ústům: jeden pravou, druhý levou; a opět: ten pravou, jeho soused levou. Stalo se však co chvíli, že v zápalu hladové hltavosti zapomněl některý z nich na pouta, zvedl svázanou ruku a trhl jí, až se jeho druh převalil na bok nebo na záda. Bylo z toho mnoho hádek, ale také mnoho veselí: askaři věděli ze zkušenosti, že se krmení černých skopců neobejde bez takovýchto příhod, a kupíce se kolem ohrady mužů, šťouchali se v očekávání do žeber a pak se smáli z plných plic.

Vskutku to byla směšná podívaná.

Otroci ještě nedojedli, když se na obloze ukázala rudá záře západu a ohlásila hodinu maghreb. Tu klesali askaři k zemi, dotkli se čelem písku a směrem, kde asi ležela Mekka, zamumlali své modlitby. Byli rodem beduíni, to jest kočovníci, ale byli dobří moslimové a jejich duše překypovaly vírou i nadějí ve věčnou blaženost v Alláhově ráji. Což si jí také

nezasloužili? Což neposlouchají věrně svého pána, třebaže se podobá vepři, což nestřeží pečlivě jeho kořist a nedávají pro ni všanc své životy?

Kdyby jim byl někdo řekl, že lovem na otroky hřeší, byli by užasli nebo se rozesmáli: Jak! Nepraví snad korán, že každý muž má mít ženu nebo ženy až do počtu čtyř pod podmínkou, že každé z nich dá černou otrokyni? A kde vzít otrokyně, je-li lov na otroky hřích?

Modlili se tedy z plna srdce a s čistým svědomím.

Modlil se i Šejch Mansúr i čauš Kumraal i hlídky u ohrad.

Kdyby Šabba v té chvíli přelezla hradbu, rozdrásala by si údy o trnité křoví, ale měla by naději, že se jí útěk podaří.

Tak uvažoval Šahin.

9. MODLITBA

Když spatřil Bododo zářící tolika ohni, zarazil se. Byl to naprosto neobvyklý zjev a Šahin si jej neuměl vysvětlit jinak, než že vesničané něco oslavují. Ale co?!

Ta otázka na krátkou dobu zaplašila jeho obavy o Šabbu. Sestupoval chvatně dál... a pak jako v předtuše obrátil oštěp hrotem dolů, aby se šikmé paprsky slunce neodrazily od vy-leštěného kovu a neprozradily ho. V příštím okamžiku už rozeznal kolem ohňů postavy mužů a jeho hrud' se sevřela:

Byli to cizinci, neboť měli na hlavách turbany, na zádech široké slaměné klobouky a kolem pasu pruhované suknice... a byli to lupiči, neboť rvali slámu z chatrčí a krmili jí plameny.–

V té chvíli si Šahin poprvé uvědomil, že Šabba se už nevrátí. A tato jiskra poznání přinesla s sebou tolik bolesti, že hlasitě vzlykl, opřel se o oštěp a zaryl prsty do svých hustých vlnitých vlasů, jako by je chtěl rvát, jako by chtěl cítit jinou

bolest než onu, která mu drásala srdce – jako by chtěl přehlušit bolest bolestí.

Byl to nemužný záchvat slabosti a trval jen krátce. Avšak byl tak prudký, že se hrot oštěpu zaryl hluboko do rudé tříště kamení, jako by jej tam zarazila mnohem větší váha a síla, než vůbec kdy byla v Šahinovi. Hned nato však ebenová paže vytrhla oštěp a bosé ebenové nohy se pohnuly vpřed a dolů. Šahin šel blíže k cizincům a k Šabbě.

A pak, když už rozeznal všechno – nejen ohně a muže kolem nich, nýbrž i ohrady s divnou zvěří – když pochopil, co se přihodilo, pak mu vše před očima zmizelo, rozplynulo se, ztratilo důležitost a zbyl jen jediný bod, k němuž slepě mířil.

Tím bodem byla Šabba schoulená v koutě ohrady pro skopce a zářící zlatistou barvou své pleti, jež ji odlišovala od všech ebenových žen.

Kdyby nebylo v té chvíli vyběhlo z doupěte pod balvany mládě hyeny, kdyby se nebylo zarazilo na dva kroky od Šahina, kdyby bylo hloupě, zděšeně nevyštěklo a neupřelo na něj žluté oči tolik podobné očím Nualovým – kdyby se vše nebylo stalo, byl by asi Šahin došel až k Šabbě a dal se zajmout pod otrocké jho. A byl by asi žil mnohem déle, stejně jako Šabba, Ammár a Nuala. Ale i Šejch Mansúr by byl jistě ještě dlouho užíval sladkého života, a s ním čauš Kumraal i mnozí jiní, na příklad otrokář Abd-en-Nebi, zvaný Piják krve.

A dojistá by nebylo tohoto příběhu...

Avšak mládě vyběhlo, vyštěklo a probudilo Šahina z jeho omámení. Muž Šabby, muž s plochou, bezvýraznou tváří, v níž ani nyní nebylo patrné vzrušení krom ustrnulých očí, muž s oštěpem sebou trhl a uskočil. Byl to mimovolný, instinktivní pohyb. Ale vykonal své:

Šahin si uvědomil, že kráčí a kam kráčí – a zastavil se. Skrčil se za šarlatový balvan. Byl už téměř na úpatí svahu, tam, kde skály přecházely v travnatou půdu podél Tugu, jež opět přecházela v pás porostu kolem chýší, v prstenec, k němuž na této straně přiléhala ohrada pro skopce. Před ohradou pře-

cházel ozbrojenec s puškou – sem tam, sem tam – v ohradě seděla Šabba a hleděla přímo k Šahinovi.

Ale neviděla ho. Obrátila se ke skalám jen proto, že ji ohně příliš oslepovaly. Neuvědomovala si to však, ba vůbec nevěděla, že její oči někam hledí. V hlavě jí hučelo a nemyslela na nic, ani na Šahina, ani na ves Hal-Hal, ani na zkázu kolem sebe – jen na své dítě.

Chtěla, aby to byl krásný, zdravý, chytrý syn. Snad vskutku takový bude. Ale co na tom záleží, když se narodí v otroctví...

V těch myšlenkách vyslechla onu ženu, která našla v otroctví dobrou stránku a mluvila o bratru svého děda, který se vrátil s puškou a holí. Tehdy se v Šabbě všechno vzbouřilo a vyslovila svou bláhovou větu – první, která vyšla z jejích úst od chvíle zajetí; uměla si představit svého syna, jak se vrací do vsi své matky s bičem, a to bylo více, než uměly ostatní ženy.

Ale pak přišlo jídlo, po něm hodina maghreb*, kdy i stráž poklekla a klaněla se směrem k městu Prorokovu.

A Šahin, skrytý za šarlatovým balvanem, pomyslel s bušícím srdcem, že nyní je pravá chvíle... pak spatřil, že se Šabba pohnula, zvedla, rozhlédla a málem zajásal...

A pak zaryl zuby do rtů, neboť Šabba se pohnula jen proto, aby poklekla a modlila se spolu s otrokáři.

Kdyby byl Šahin v té chvíli stál nad hrobem Alího a Músy, těch dvou, které přivedla hora a z nichž jeden byl otcem Šabby a oba otci víry, byl by nabral do hrsti ovčího trusu, potřísnil hroby a rouhal se: Buďte prokleti i se svými modlitbami! – Tak velké bylo jeho zoufalství. Neboť žádnou jinou ženu v ohradě ani nenapadlo, aby se klaněla k Mekce.

Vzápětí se zastyděl:

Ostatní ženy se sice nemodlily – ale ani ony nepomyslely na útek.

* maghreb – arabsky západ; hodina maghreb – doba čtvrté denní modlitby těsně před západem slunce

A poté se zachvěl strachem pro své rouhání, třebaže je vyslovil jen v duchu; jeho víra nebyla tak hluboká jako víra Šabbina, ale přesto byl moslim. I zhroutil se pod šarlatovou skalou a modlil se jako Šabba a jako otrokáři, zapřísahaje navíc Alláha, aby mu odpustil zlé myšlenky i velkou lásku k Šabbě. Pak vstal, ale zůstal skrčen, a aniž se už ohlédl k ohňům ve zpustošené vsi, odplížil se zpět po svých vlastních stopách.

Vracel se do Hal-Hal.

10. TEN, KTERÝ HOVOŘÍ S DŽINY

I v Hal-Hal plály ohně, ale neozařovaly postavy ozbrojených mužů, nýbrž tváře žen.

Byly to malé ohničky, spíše jen žhavé dřevěné uhlí a hořely v dřevěných dížkách vymazaných hlínou, v nichž ženy pekly chléb. Rozemílajíce na kamenech zrní, které včera namočily, aby nabobtnalo, zpívaly ženy táhlou píseň podobnou volání ptáků. Pak uplácaly z kaše kulaté placky a přitiskly je dlaní do dížky na stěnu rozpálenou ohněm. A placky tam zůstaly lpět a pekly se, zatímco zpěv žen letěl dále večerním tichem, zatímco muži hleděli na sever k hoře Músa Alí, jež zakrývala výhled do afarské pláně. Nic se nezměnilo od onoho dávného dne, kdy přišel Alí s Músou, ani hora, ani lidé, ani vesnice. Ani jediná chatrč nepřibyla, neboť se sice rodilo mnoho dětí, ale mnoho jich opět umíralo v nejranějším věku. Tak tomu chtěl Alláh. A byl milostivý, neboť – hle! – v Hal-Hal bylo chatrčí šestnáct, kdežto v Kerii a Bododo jen po dvanácti, třebaže všechny tři vesnice bývaly kdysi téměř stejně veliké. Ale Alláh se slitoval a prostřednictvím hory poslal Músu a Alího, kteří zavedli leccos, co bylo dobré, a kteří uměli hospodařit s vodou, takže od jejich dob nepoznala vesnice hladu. Možná ovšem, že to nezpůsobil ani Alláh, ani

Músa s Alím, nýbrž džinové, s nimiž Nuala umí hovořit... ba, toto je pravděpodobnější: což nezemřeli Músa i Alí, když se Nualovi zachtělo?

Tak často uvažovali muži z Hal-Hal, když ženy pekly chléb a když obzor temněl a splýval s horou přinášející děšť. A byli hrdí na Nualu a smáli se v duchu lidem z Kerie i Bododo, kteří neměli více chytrosti než ovce, a přesto byli hloupě nadutí.

I dnes tak přemýšleli. A když se mezi nimi objevil Šahin, lesknoucí se potem, jako by právě vystoupil z vody, když zvedl oštěp a vykřikl svou novinu, zůstali chvíli zkamenělí hrůzou... aby pak pohlédli k Nualově chýši, v níž chřestil bubínek. A Šahin zachytil jejich pohled a zachvěl se úzkostí i hněvem. Oni, muži bez bubínku, ale zato s oštěpy, byli jeho poslední nadějí, nikoliv Nuala!

„Proč se nehýbáte, lidé z Hal-Hal!“ zvolal hlasem, který přeskakoval. „Pravím, že Šabbu zajali cizí muži a že ji odvedou za moře! Šabbu, mou ženu a jednu z vás! Proč váháte?! Vezměte oštěpy a pojd'te osvobodit Šabbu!...“

Zmlkl. Ammár, Šabbin bratr, stál pojednou po jeho boku, v silné paži zvedal svou pušku a mával jí, jako by nebyla těžší než hůlka.

„Ano, pojd'te, muži z Hal-Hal!“ volal opojeně. „Máme nejen oštěpy! Povedu vás, neboť znám válečné umění! Učili mě důstojníci něgušovi a darovali mi tuto pušku v odměnu za má vítězství...“

Jeho černá tvář, politá odleskem ohňů, hořela bojovným nadšením a jistě by byl mluvil ještě dlouho... Avšak v té chvíli vyšel ze své chatrče Nuala.

Byl obrovský a hrozný. V ruce svíral rituální bubínek, hrot jeho brady se leskl podoben hrotu kopí, náušnice chřestily a v očích bleskotalo žluté světlo jako v očích ovce. Na prsou a pažích byl pomalován bílými čarami, takže připomínal kostlivce, ale kůže jeho tváře byla šedivější než kdy jindy – šedivá nejen stářím, nýbrž i strachy.

„Ano, pojd'te, lidé z Hal-Hal, a rychle!“ zaburácel potřásaje bubínkem i hlavou. „Ale do skal! Naplňte měchy vodou, vyžeňte stáda z ohrady a prchněte dřívě, než přijdou muži se jhem, aby vás zotročili! Pán karavan je všudypřítomný a mocný. Nelze ho přemoci!“

„Nechci ho přemoci!“ vykřikl Šahin chvatně. Opravdu ho něco takového ani nenapadlo. „Chci mu jen vzít Šabbu!“

„Jak, bláhovče?“

„Lstí!“ vyhrkl Ammár místo Šahina. „Připlížíme se ve tmě, někteří z nás způsobí ve skalách hluk, a až muži s puškami pohlédnou tím směrem, doplazím se se Šahinem z opačné strany k Šabbě a osvobodím ji. Pak všichni uprchneme. I lest je válečné umění a já...“

„Nelze přelstít Pána karavan!“ přerušil ho Nuala a obrátil se k vesničanům. „Prchejte! Prchejte! Což vám nedá rozum, že jde se vši svou mocí v patách za tímto bláznem, který chce pro jednu bezcennou ženu zničit celou ves!“

Na ta slova nastal nepopsatelný zmatek. Hlasy žen, jež ztichly, když se objevil Šahin, ozvaly se nanovo, ale ne už zpěvem, nýbrž kvílením, které pronikalo temnem jako desítky ostrých nožů drásajících sluch. Muži se skokem zvedli, spěchajíce ten sem, onen tam, ale jejich cesty se křížily, muži naráželi jeden na druhého a propadali vzteku znásobenému úzkostí.

„Mlčte!“ vyjekl Nuala. „Chcete přivolat neštěstí v podobě lidí s puškami?“

Zachřestil bubínkem a rázem nastalo ticho. Takové ticho, že bylo slyšet klapnutí, jak Ammár natáhl kohoutek své pušky.

„I já mám pušku,“ řekl hrozivě. Komíhal hlavní od skupinky ustrnulých mužů k Nualovi a bylo vidět jeho bílé zuby lesknoucí se v křečovitém úsměvu. „I já mám pušku, která se ještě nikdy neminula cíle! Půjdete, nebo mám strelit?“

Odmlčel se. I muži mlčeli. Sklopili oči, protože se báli pohlédnout do temného ústí pušky, ale též k Nualovi.

A Nuala zvedl bubínek. Poznal svou příležitost.

„Střel do mne, synu hlupáka!“ zasmál se. „Ale dříve napni sluch a vy také, muži z Hal-Hal, neboť před vaší tváří budu mluvit s džiny!“

A zvedl i druhou, volnou ruku, rozpřáhl prsty k temné obloze a zapěl fistulovým hlasem:

„Nuala, váš přítel vás volá, ó džinové z hor. Umlčte Ammárovu pušku! Umlčte Ammárovu pušku!“

Zmítaje bubínkem jako v horečce, roztrásl se po celém těle, zatímco z úst plynula nesrozumitelná slova, připomínající hlas šakalů. Tu padly ženy na tvář a zůstaly tak ležet – černé ranečky třesoucí se stejně jako Nuala. I muži se třáslí. Jejich oči rozšířené posvátnou hrůzou sledovaly záchvěvy bubínku, až se zdálo, že jeho rytmus je spojen neviditelnými

nitkami nejen s jejich tetelíci se zorničkami, ale i s masem svalů, chvějících se pod ebenovou kůží.

Pak bubínek zmlkl a opět nastalo ticho. Záchvěvy Nualova těla se uklidnily; lidé z Hal-Hal se přestali třást.

A Nuala postoupil, až jícen pušky trčel na tři kroky před jeho pomalovanou hrudí:

„Teď střel, můžeš-li!“

Ammár nestřelil. Prst zaklesnutý na spoušti se mu rozklepal, jako by rytmus bubínku na něj zapůsobil až nyní. Nestiskl však spoušť a ve chvílence, jež následovala, rozechvěla se i hlaveň a kmitala před Nualovou hrudí jako vzduch nad rozpálenou skalou.

„Nemůžeš!“ vycenil Nuala zuby. Vztáhl ruku, aby se chopil pušky.

Avšak hlaveň mu unikla. To Šahin ho předešel a vytrhl pušku z Ammárových dlaní:

„Ale já mohu!“

Stiskl kohoutek. Cvaklo to, vzlétla jiskra. Nevyšlehl však plamen, rána nezahřměla. Nic se neozvalo, jen ono cvaknutí. A nic se nestalo, jen Nuala mimoděk ucouvl, ale neskácel se. Znovu se zasmál a zvedl ruce k nebi:

„Děkuji vám, džinové z hor!“

Obrátil se vítězně k vesničánům:

„Viděli jste nejmocnější kouzlo, a nyní víte, kdo jsem!“

„Ano, ano,“ volali vesničané. Veliká úcta jim naplnila srdce. Ale couvali před Nualou, neboť s úctou se mísil strach z muže, jenž má mezi džiny tak mocné přátele.

Tehdy už svíral pušku opět Ammár, ale za hlaveň, připraven bránit se kolbou jako palicí.

„Bláhovci!“ zvolal. „Proč neumlčí Nuala pušky Pána karavan, když umlčel mou?!“

„Nelze nic podniknout proti Pánu karavan!“ zvolal Nuala velkým hlasem. „Jen uprchnout! Pojdte, lidé! Povedu vás a mne povedou džinové. Unikneme.“

Mohl poručit mužům, aby zabili Ammára i Šahina, ale věděl, že by došlo k bitce, a nechtěl ztrácet čas. Báł se Pána karavan.

„Rychle! Rychle!“ naléhal a vesničané se rozběhli v překotném chvatu k dobytčím ohradám.

Na místě, kde před krátkou dobou zněl zpěv a svítilo žhavé uhlí v dížích na chléb, zbyly zanedlouho jen opuštěné chatrče, hromádky popela a dva muži:

Šahin a Ammár.

11. TEN, KTERÝ PŘINÁŠÍ ŠTĚSTÍ

Ammár se opíral o ručnici a hleděl na Šahina, kterého zoufalství přitisklo k zemi.

„Muži Pána karavan nešli za mnou,“ vzlykal Šahin. A

zoufalství ho přimělo k tomu, že – skrčen u země jako v modlitbě – nabral do hrsti popela a zanaříkal nejinak než žena:

„Ó, zlá hodina! Ó, nenávistní duchové! Ó, neštěstí!“

Popel padal na jeho hlavu i plece, ale nevychladl ještě zúplna a bylo vidět rudé jiskřičky, letící nocí jako hejno hvězd.

„Ó, krutý osud! Ó, nešťastný den!...“

„Mlč!“ procedil Ammár mezi zuby; neviděl rád muže, který se chová, jak se nesluší. „Mlč a vstaň! Půjdeme do Bododo sami.“

Ale Šahin nepřestal sypat popel a jiskřičky padaly nocí jako rudý déšť.

„Ó, zakletý!“ zvolal. „Co zmůžeme sami dva?“

„Máme pušku!“ vyhrkl Ammár.

„Co s puškou, kterou umlčeli džinové!“

„Neumlčeli ji!“ vybuchl Ammár. „Je pouze prázdná. Nemám prach a ani jedinou kuli.“

Šahin vzhlédl. Così jako vzdálené poznání prokmitlo jeho myslí:

„Nuala o tom věděl?“

„Snad,“ sykl Ammár. „A ne snad: jistě! Jinak by nebyl nastavil hrud'. Je zbabělý!“

Šahin vstal:

„Přísahej, že je prázdná!“

Místo odpovědi se Ammár shýbl, sebral kamének, vhodil jej do hlavně a pak komíhal puškou, až kamének zachřestil pod pánvičkou:

„Je a byla prázdná! Džinové náboj neodnesli.“

Ale Šahin jen zavrtěl hlavou a opět klesl na kolena.

„Co s prázdnou puškou,“ pravil.

„Je vidět, žes nikdy nebyl voják,“ zasmál se Ammár. „Ti, kteří přepadli Bododo, mají pušky, tos pravil sám. A mají-li je, mají i prach a kule! Vezmeme jim je, či alespoň jednu z nich, a budeme nepřemožitelní!“ Oči mu plály horoucí dychtivostí a v té chvíli svým slovům vskutku věřil.

A Šahin podruhé vstal a zvedl svůj oštěp.

„Pojďme!“ řekl. Ammárova řeč mu nepřipadla bláhová, již proto, že ukazovala jedinou cestu k záchraně Šabby.

Jedva však překročili Tug, zaslechli za sebou cupot bosých nohou, a když se ohlédli, spatřili ve svitu měsíce malou postavičku, poskakující jako míč a vskutku podobnou temnému míči s bílým pruhem. Byl to pasák Merzuk, který sotva popadal dechu. V ruce měl koš a přes rameno kozí měch na vodu.

„Půjdu s vámi!“ volal přerývaně. „Ponesu potravu a vodu!“

„Potravu a vodu poneseme sami,“ řekl Ammár zostra; zastyděl se, že ve vidinách hrdinských bojů zapomněl na tak důležité věci. „Ty utíkej zpátky!“

„Ne!“ žebroňil Merzuk. „Nevrátil jsem se, abych se zase vracel! Prosim vás, muži...“

Ale Šahin mu už vzal košík, Ammár si zavěsil k boku měch s vodou a oba opět vykročili bez jediného slova.

Šli rychle. Měsíc, který před čtvrthodinou vystoupil nad hřeben kopců, oddělujících Hal-Hal od Bododo, poléval krajinu bledou září a každý kamének měl maličký stín, černější než Ammárova kůže. Kdesi ve skalách vyl párek šakalů táhlým, naříkavým hlasem. Pak šakalové zmlkli a ozvalo se zahřmění. Ale bylo příliš blízké a přitom příliš tiché, než aby to byl zvuk hromu, a Ammár a Šahin věděli, že je to volání lvice. Vtom dorazili na vrchol hřebene a hleděli do propasti, v níž leželo Bododo a jež se leskla v měsíčním svitu.

Kolem nich se rozkládala Afrika. Vypadala pustě jako tvář, kterou k nám obrací měsíc, vlnila se do nedohledna, až k habešským horám podobným stanům bez vrcholů a nyní také lesklým... byla prázdná a mrtvá, jako by nebyla s to zplodit nic, jen kamení. Ale přesto zplodila je a byla jejich živitelka a matka.

Nemysleli na to. Cítili to však odedávna, a proto se bránili otroctví, jež znamená nenávratnou pouť do jiných krajů – hlavně *proto* se mu bránili, spíše *proto* než pro cokoliv jiného.

Ani utrpení je neděsilo jako ztráta vlasti spojená se ztrátou svobody.

Stáli krátký okamžik na vrcholu a dívali se do kraje, jako by se s ním měli loučit. Vtom zaslechli šelest kaménků – a pak už nebyli dva, nýbrž tři.

Merzuk je opět dohonil.

„Ano, půjdu s vámi!“ volal úpěnlivě. „Vezměte mě! Budu vám zpívat a sloužit. Budu vám pískat na píšťalku, nosit vodu, budu v noci bdít...“

„...a ve dne spát!“ přerušil ho Šahin tvrdě. Nechtěl s sebou nikoho, kdo nebyl dosti silný.

„Ne, nebudu spát ani ve dne!“ vykřikl Merzuk. Byl ochoten slíbit cokoli, jen aby mohl jít do daleka, nebál se ani Nualových džinů – či bál se jich, ale ne natolik, aby to přemohlo touhu zakletou v jeho neposedné krvi.

„Dosti!“ řekl Šahin a pohnul se vpřed. „Neznáš cesty mužů!“

Ale když oba, Šahin i Ammár, sestoupili o několik kroků, ozval se za nimi jasný hlas:

„Pamatujte, že jsem *Merzuk!*“

Tu se oba zastavili, zaváhali... a pak Ammár zamával oštěpem, který držel v levici:

„Pojď tedy!“

Šahin už neodporoval. Stejně jako Ammár si uvědomil, že „Merzuk“ znamená „Štěstí Přinášející“.

Toto arabské jméno dal chlapci Músa několik let před svou smrtí.

Šli tedy tři a níže, v dohledu vsi Bododo, kde dosud plály ohně, strhli pruhy plátna, které měli kolem boků, a šli nazí, aby čern jejich těl splynula s nocí. Nevěděli přesně, co podniknou, ale nechtěli se zbytečně vydávat nebezpečí. Hrůza z Pána karavan svírala hrdlo i jim, věřili však, že se jim nějak podaří vzít Šabbu. Snad to ani nezpozoruje! Má tolik jiných otroků...

Byli jen tři, měli tři nože, dva oštěpy a prázdnou pušku.

Avšak i kdyby s nimi šla celá ves, i kdyby měli více pušek než Šejch Mansúr, nebyli by ani pomysleli na přepadení karavany, natož na osvobození všech otroků. Osud lidí z Bododo i Kerie jim vůbec neležel na srdci. Neměli je rádi, necítili s nimi, nebylo žádného pouta, jež by je s nimi spojovalo. Šli jen za tím, co milovali a co je lákalo:

Šahin za Šabbou.

Ammár za Šabbou a za náboji pro svou pušku.

Merzuk za Šabbou, za dobrodružstvím a za dálkami, k nimž ho hnál neklid v jeho krvi.

DRUHÁ KAPITOLA

1. PRVNÍ NOC

Té noci Šabba těžko usínala.

Nevadila jí tvrdá země ani pach výkalů – nebyla zhýčkaná. Ale dnešní události byly tak hrozné, zběhly se tak nečekaně a tak rychle, že se nemohla vzpamatovat z tupého ustrnutí. Jak to, že ještě dnes ráno vstávala v Šahinově chatrči a těšila se na syna – a dnes večer leží v dobytčí ohradě a byla by ráda, kdyby se její syn nenarodil? Jak je to možné?... Jako by z nebe sjel blesk Alláhův.

Proto se prve, před západem slunce, tak zaníceně modlila: Aby Alláh omezil svůj hněv na ostatní ženy; je jich zde přece dosti a nemodlí se! Ó, Pane, jsem jediná ze všech, která opravdu věří! Msti se na nevěřících!

Ale pak si vzpomněla, že ani Šahin nevěří tak vroucně jako ona a že dítě je také jeho. Snad proto blesk Alláhův?...

Ta myšlenka ji zdrtila, neboť z ní nebylo východiska ani uniknutí. Jen snad prosba o smilování. Ó, Pane, polovina dítěte patří mně, která se neprovinila, a nelze přece zabít půl člověka a nechat půl naživu, jako nelze ulovit půl gazely. Půl otroctví je celé otroctví – a kde je spravedlnost?!

O tom přemýšlela Šabba, tak v duchu volala, zatímco ostatní ženy tiše štěbetaly nebo ještě tišeji naříkaly, zatímco ohně živené dřevem z koster chatrčí stále šlehaly k nebi, zatímco ve stanu Šejcha Mansúra stoupal z magdary kadidlový dým a Šejch sám spal na rohoži, svíraje v prstech amulet, který mu visel kolem krku na dlouhém řemínku ze safiánu... zatím co ani Šahin, ani Merzuk, ba ani Ammár nevěděli, co počít.

Leželi nazí za oním šarlatovým balvanem, který již jednou poskytl Šahinovi úkryt, ale nemohli dále, neboť mezi nimi a ohradou se prostírala prázdná planina, ozářená ohni, a před ohradou přecházely dvě hlídky.

Tehdy si poprvé uvědomili beznadějnost svého počínání. Co učinit? Co podniknout na záchranu Šabby?

Neměli nejmenší potuchy. Připadali si jako malé, slabé děti, které číhají u jeskyně strašlivého obra, aby mu uloupily poklad... ba ještě hůře, neboť obři z pohádek, které znali, vládli vždy jen kyjem nebo lukem a šípy, ne však kulemi. Ale tento obr, Pán karavany, měl mnoho pušek...

Běda, zblízka vypadala věc docela jinak než z dálky!

To cítil nejen Ammár, který viděl otrokáře poprvé, ale i Šahin, kterému pohled na vypleněnou vesnici nebyl zcela nový. Když se však před několika hodinami krčil za tímto balvanem sám a sám, naplňovala ho taková bolest nad ztrátou Šabby, že mu v mysli nezbylo místa na jasné úvahy. Krom toho se tehdy domníval, že za ním stojí celá ves Hal-Hal, všichni muži se svou odvahou, svými oštěpy a v neposlední řadě i se svým rozumem a svými zkušenostmi; právě tento pocit mu tehdy dodal naděje a tím i rozhodnosti a síly.

Nyní však čelil obru sám, či téměř sám, a obr byl nelítostný, nezranitelný, nedotknutelný. Nebylo možné přiblížit se ani o krok, leda za cenu smrti, jež by Šabbě vůbec nepomohla...

A co mám kromě života? ptal se Šahin sám sebe. Jakou oběť mohu přinést? Co více mohu nabídnout?

Nic, odpověděl si. Zhola nic...

A noc ubíhala a nic se nezměnilo, zhola nic, jen měsíc na nebi se leskl stále nádherněji. Ammár i Šahin mlčeli, přemoženi, zahanbeni vědomím své bezmoci, a jen Merzuk občas prohodil několik tlumených slov, na něž se nedočkal odpovědi.

Až nakonec usnul stočen do klubíčka v prohlubni pod balvanem a podoben ulitě šneka, jací okusují osení durry. Měl na paměti svůj slib, že bude věčně bdít, avšak únava

přemohla i paměť a muži ho nebudili. Jakmile se rozhodli a řekli mu „Pojď!“, přestali o věci uvažovat a přijali ho mezi sebe se vším všudy, i s lichými přísahami, i se spánkem, který znenáhla počal útočit i na ně. Pouze zoufalství udržovalo jejich oči dokořán, zoufalství a hněv. Hle, Šabba je tak blízko, a přece nedostupná! To bylo, co drtilo Šahina. – A hle, prach i kule jsou na dosah – a přece se skrývám!... To bylo, co Ammárovi zavřelo jeho jindy tak hovorná a chlubná ústa, co ho současně dráždilo a zaplašovalo spánek.

Posléze se však počala klížit víčka i jemu a v době, kdy hvězdy zazářily tím jasněji, čím více bledl měsíc, usnul Ammár vsedě a jeho hlava klesla až na pažbu pušky vykládanou perletí.

Jen Šahin nyní pozoroval tábor. Ale chvílemi zvedal oči k nebesům, jako by v bezpočtu hvězd hledal radu. Nenašel ji, ale zato se dočkal útěchy. Ach, světélka Alláhova! Je jich tolik co dírek v Prorokově plášti, který – stejně jako kterýkoliv pruh plátna se skládá z nesčetných propletených nití, skrze něž lze spatřit slunce jako sítem. Ach, je to jistě tento plášť, ztemnělý nocí, který nyní zahaluje oblohu a zastírá záři Alláhova sli-tování i moudrosti. Avšak obé, milosrdenství i moudrost, prosvítá dírkami v místech, kde se kříží nitky, a já, Šahin, vidím ty jiskřičky. Vidím a rozumím jim: Nikdy není konec naděje, nikdy nehasne její světlo, třebaže zakryté pláštěm. Zrána opět zajiskří v plné síle, ještě svěžejší a plně vnuknutí.

Tak přemýšlel Šahin, či nepřemýšlel, ale jen cítil, zatímco do jeho duše pronikalo zrnko důvěry, malé, ale zářící jako zornice. Když však zornice vskutku vyšla, když zbyla sama na zelenavém nebi, spal už Šahin také. Hvězdy mu k tomu napomohly.

První procítl Ammár, který usnul dříve. Trhl svými nádhernými rameny a protřev oči hřbetem dlaně, rozhlédl se provinile jako voják, který spal na stráž: ještě v polosnu si uvědomil, kde je a za jakým cílem, a zastyděl se za slabost svého těla. Nebyl muž pravdivých slov a měl mnoho dětin-ských chyb, ale měl též srdce válečníka.

Rozhlédl se a seznal, že tábor otrokářů se probouzí. Avšak hlídky stále střežily ohrady i otroky a nadto bděli už i jiní ozbrojenci, kteří si u studny vyplachovali ústa, prskajíce žertem vodu jeden na druhého. Ne, ani teď nebylo lze nic podniknout.

Ammár se zahleděl na spícího Šahina, na jeho širokou tvář, v níž bol nezanechal více stop než bosá noha na kameni. Pak skrčil čelo do ebenových rýh. Zdálo se mu, že se něco změnilo, že něco chybí, ale v první chvíli nemohl přijít na nic, co by opravňovalo ten dojem. Šahin byl zde a ani ve spánku nepustil svůj oštěp. Koš z palmového lýka zde byl, třebaže poloprázdný; v noci vydatně pojedli. Kozí měch na vodu zde byl, byť i ne tak plný jako zvečera; po jídle pili...

Avšak nebyl zde ten, kdo přinesl obojí:

Merzuk.

Když si Ammár uvědomil, že chlapec zmizel, velmi se podivil: Jak se mohl ztratit? Unesl ho někdo? Ale proč by unesl právě nejslabšího, když se snadno mohl zmocnit dvou mužů odzbrojených spánkem? Kdo by učinil co takového? Pán karavan a jeho lidé jistě ne. Zvíře, šelma? Ne, ta se nikdy nezmocní kořisti bez hluku, bez mručení a funění. Ostatně Merzuk by byl křičel. Jaký duch tedy...

Současně s touto myšlenkou přikrčil se Ammár hlouběji za kámen. Věděl už:

Džin to byl! Přilétl neviditelný, neslyšitelný, ale přesto podoben divnému, strašidelnému tvorů, a uchopil spícího Merzuka, aby ho odnesl do své říše! Džin z hor, Nualův džin!

Přitisknut ke kameni, jako by s ním chtěl splynout, zachvěl se Ammár divným strachem. Nic mu nepomohly jeho válečné zkušenosti z Habeše, ani jeho zášť k Nualovi, ba ani skutečnost, že se včera na vlastní oči přesvědčil, jakou hraje Nuala komedii, jak předstírá a lže.

Ovšem, Nuala lhal, když tvrdil, že pušku umlčeli džinové. Ale znamená to snad, že džinové vůbec nejsou? Nikoliv! Něco takového Ammárovi ani nepřišlo na mysl. Jeho svět se skládal

ze dvou částí – z jedné, kterou viděl, a z druhé neviditelné. V první žili lidé a zvířata, rostly stromy, tekl Tug, zelenala se pole, ležely balvany a svítilo slunce. V druhé žil Alláh a duchové. To věděl kdekdo a nikoho nikdy nenapadlo o tom třeba jen zapochybovat. Tak tomu prostě bylo, a Nuala byl ve spojení s džiny, třebaže někdy svůj vliv, své zásluhy a moc trochu velkohubě přeháněl. Ale to se občas přihodí každému, jak Ammár sám nejlépe věděl.

Proto se ho při myšlence na džiny zmocnila taková úzkost, že vztáhl třesoucí se ruku a probudil Šahina; nechtěl být sám, a ten, kdo spí, není zde, nýbrž jinde, v říši mrtvých.

Šahin sebou trhl nejinak než prve Ammár, ale neprotíral si zrak, protože první, co kromě Ammárova zrychleného dechu zaslechl, byl šelest ve skalách výše na svahu. Otevřel jen oči a současně vytrhl nůž z kožené pochvy, zavěšené na šňůře kolem krku, neboť zde, v těsné prostoře za balvanem, nebylo místa k rozmáchnutí dlouhým oštěpem... Ale šelest ve skalách ustal, a když pak znovu zazněl, viděl už Ammár toho, kdo jej způsobil.

Byl to Merzuk odnesený džiny...

Přiběhl skrčen jako ještěrka, jeho ústa se zubila a jeho oči se smály na dvě různé strany, jako by chtěly rozdávat veselí v co nejširším kruhu.

„Merzuku, Merzuku!“ zašeptal Šahin vyčítavě, zatímco Ammár mlčel v hlubokém zahanbení.

Ale když se Merzuk připlížil až k nim a napůl se vztyčil chráněn červeným útesem, povšimli si s podivením, že ztloustl v pase jako had, který spolkl slepici. Nebyl už nahý. Měl kolem beder svou špinavě bílou suknicí, jež se však zkrátila a na žaludku, na bocích, ba i v zadu byla celá vypouklá jako... jako by byl spolkl ne slepici, ale tlustého hada, který se mu ovinul pod kůží kolem útrob.

„Merzuku, kdes byl?“ zeptal se Šahin.

„Pro jídlo,“ zasmál se Merzuk a zakoulel očima tak blaženě, až se zdálo, že had, kterého jistě spolkl, byl na výsost dobrý. „Neřekl jsem, že se budu starat o zásoby?“

A poté vysvětloval, jak procítl krátce před úsvitem s prázdným žaludkem, který až bolel hlady, jak šátral v koši a najedl se, ale hned pocítil vinu, že bez druhů vzal ze společného. A jak se rozhodl, že zásoby doplní, a odpízlil se horem po skalách až za vesnici, kde našel zbloudilou kozu a napil se z jejího vemene, aby šetřil vodu. A nakonec našel i jídlo a zavázal je do své suknice, kterou opět omotal kolem pasu...

Právě když ve svém vyprávění dospěl až k tomuto bodu, zazněly ve vsi výkřiky a začalo divadlo, které Merzuk i jeho druzi spatřili poprvé v životě, ne však naposled.

2. EBENOVÁ KARAVANA

Otroci už zhlkli ranní dávku aitu a nyní pili, otvírajíce ústa jako ryby a lapajíce črček vody z kovové rourky měchů, které jim askaři drželi nad hlavou. Opět zněl chechtot, neboť zde u studny a Tugu nešetřili askaři vodou a některý z nich schválně kýval měchem ze strany na stranu, aby otrok musel kroutit hlavou v honbě za praménkem. A jiný opět náhle nadzvedl prstem ústí měchu tak, aby voda stříkala otrokovi ne do úst, ale do nosu. Bylo tedy mnoho kuckání, kýčání a hlavně smíchu. Nicméně dali ozbrojenci všem zajatcům dosyta napít jednak proto, že to Šejch Mansúr přísně nařídil, a za druhé proto, že neměli k otrokům nenávisť a vpravdě ani neznali škodolibou zlobu. Jejich drsnost byla výsledkem jejich drsného života, a jejich krutost byla ve skutečnosti touha po kratochvíli; sebe navzájem častovali zhusta mnohem nebezpečnějšími žerty.

Nato zotročeným mužům přiložili jho:

Přinuceni pokleknout, skláněli otroci jeden po druhém hlavu, jako by očekávali úder katovy sekery, načež jim napříč šíjí položen silný klacek, k jehož koncům připoutána jejich

zápěstí. Když pak vstali, vypadali, jakoby ve zdvižených rukou něco nesli. Ale nenesli nic, jen své utrpení.

Byl to prostý, ale nejbezpečnější způsob, jak zajistit otroky na pochodu. Stalo se už, že i důkladně spoutaní muži našli něco, čím přeřezali nebo přepálili pouta a cestou v nepřehledném kraji uprchli; avšak se jhem neutekl ještě nikdy nikdo.

Ženy zůstaly jha ušetřeny. Zato – připoutány k sobě dlouhým provazem, který běžel od jedné šíje k druhé a který se na pochodu klikatil od první řady až k poslední jako had – zato nesly většinu nákladů karavany. Byly slabší než muži, ale také bojácnější a nehrozilo nebezpečí, že se vzbouří nebo budou vynalézat prostředky, jak přetrhnout provaz a utéci. Avšak náklady – balíky potravin a výstroje, které nesly na hlavách a které se zrána zdály snesitelné – nabývaly v průběhu dne na váze, jako by se zvětšovaly, a mnohá žena záhy naříkala a záviděla mužům. Dosud však všechny tiše stály,

seřazeny podél ohrady. I ony, které díky těkavé mysli za soumraku živě štěbetaly, mlčely nyní a zvedaly volnou ruku k tváři, aby setřely slzu, která svědila:

Odejdou z Bododo...

Pak jedna z matek, jedna z těch, jejichž děti měly zůstat spolu se starci a stařenami, vykřikla jméno synka a vzápětí křičely téměř všechny:

„Ó, Bautu, můj synu!... Ó, Ghasallo... Ó, Churmo... Ó Habši!“ Čauš Kumraal zvedl karabáč, ale ženy se volnou rukou chytily křovin bez ohledu na trny drásající dlaně. A nebylo lze je odtrhnout od trnů, jež je jediné spojovaly s kořeny křovin, vězícími v půdě vsi. Teprv když jeden ozbrojenec vzal z ohně hořící větev a pohrozil, že ohradu zapálí, pustily se ženy. Nepřestaly však kvílet a askaři je počali šlehat krátkými, ostrými údery svých holí, údery, které štípnou, ale nepoškodí kůži; Šejch Mansúr se chlubil tím, že nikdy nepřivede na trh zkrvavělé, zjizvené zboží.

A ženy zmlkly a pak se vydaly na pouť, ale otáčely se, pokud jim to dovoľoval provaz tísnící hrdlo. V třetí řadě kráčela Šabba, na hlavě balík, jenž původně patřil kupci Džamilovi, onomu, který zemřel na pláni Afar po zranění otráveným šípem. Netušila, že v balíku je cosi, že by potěšilo devětade-

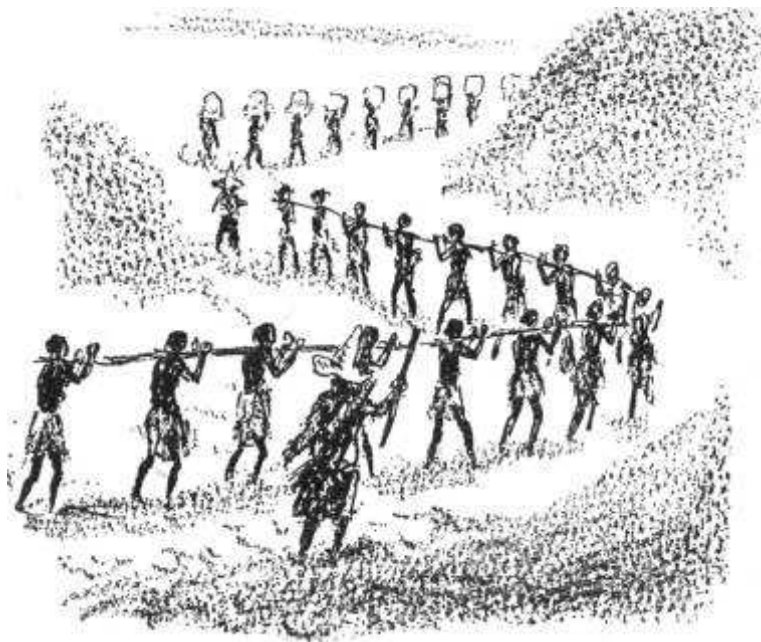
vadesát žen ze sta, ale co jí, Šabbě, přinese v budoucnosti mnoho příkoří. Kráčela, viděla jen záda tří žen před sebou a hlavy tří žen, které šly v první řadě. Dále vpředu viděla jen prach.

*

Předvoj ebenové karavany tvořili dva askaři: jeden kráčel s puškou připravenou k výstřelu, zatímco druhý ji nesl přes rameno a na dlouhém provaze vedl muže, který ukazoval cestu.

Tím mužem byl kouzelník Chalík. Čtyřnásobná jizva, vedoucí od oka přes hrdlo až k rameni, byla rudá jako čtyři brázdy naplněné krví, na hlavě mu dosud seděla kropenatá leopardí kůže, ale kolem krku měl smyčku, spojenou provazem s askarovou rukou, a na tváři výraz, v němž se mísil strach s touhou zavděčit se.

„Pane! Vedu vás dobře! Věť, pane!“ ozýval se co chvíli.

„Šá! Šá!“ volal na něj askar jako na psa, potřásaje provazem a ukazuje bělostné zuby.

Stejně jako jeho druh a jako vůbec všichni Mansúrovi askaři, měl na hlavě turban a na něm „branettu“. Byl to široký, slaměný klobouk, jaký nosí beduíni vzdor tomu, že Prorok zakázal zastiňovat si oči. Nejsou však oni, beduíni, přímí potomci Prorokových vojáků, prvních, kdo v něho věřili a položili za něho své životy?^{*} – Jistěže jsou! – A může slaměný klobouk, který šetří zrak, pokazit to, co je v hloubi srdce? – Jistě nikoliv! – Oba muži nesli tedy své branetty bez ostychu a dokonce trochu na stranu, radující se, že jim byl přidělen úkol předvoje, který je mnohem zábavnější než střežení karavany.

Na doslech za nimi klusal na mezku Šejch Mansúr.

Jel v čele vlastní karavany ne proto, že by si hrál na vojevůdce, ale proto, aby unikl prachu zvířenému nohama otroků a aby nemusel dýchat pach jejich znečištěných těl. Natrásal se v dřevěném sedle, potaženém zelenou kůží, a jeho chodidla, vězící v sandálech z pestrobarevného safiánu, odskakovala od mezkova břicha jako paličky od bubnu. Mhouřil oslněné oči, ovíval se vějířem podobným sekerce či praporku a jeho tvář s nosem, a přece bez nosu připomínala vepře více než kdy jindy.

Vypadal spokojeně.

Za ním šly ženy, protože brzy umdlévaly a měly sklon se loudat; kdyby uzavíraly karavanu, bylo by třeba pohánět je výkřiky a holemi. Takto však nemohly zpomalit, neboť je poháněli jejich vlastní muži.

Kráčeli těsně za ženami s pažemi zlomenými v loktech a visícími za zápěstí na jhu. Vypadali jako ukřižovaní a šli rychle, neboť čím více je bolely ruce, do nichž proudila krev jen líně, čím více je zmáhala únava, tím hlouběji skláněli šíji

^{*} beduíni z jižní Arábie se považují za přímé potomky prvních Mohamedových vojsk

pod jhem a zrychlovali krok. Těžiště nakloněného těla je táhlo kupředu, dalo se jim jako nosičům v přístavech, kteří často běží tím rychleji, čím těžší bednu nesou.

Po levé i pravé straně karavany se loudali vždy tři askaři – jeden u žen, dva u mužů – noříce lhostejně své sandály do prachu.

Průvod uzavíralo stádečko hnědých skopců, které hnaly nejmladší ženy, mezek s nákladem vodních měchů a posléze devátý, poslední askar, proklínající šejtána, jenž mu dnes podstrčil tuto nechutnou úlohu polykače všech pachů.

I sem však občas zabrousil čauš Kumraal, který na svém mezku pojížděl podél celé karavany hned na této, hned na oné straně. Paty mu poskakovaly na napjaté kůži zvířete stejně vydatně jako paty Šejcha Mansúra a jeho hroší karabáč se činil. Často však šlehal jen do vzduchu, vyluzuje ostré zapráskání, a někdy přetáhl i askara, když se zdálo, že chlapík zanedbává své povinnosti, že okouní a rozhlíží se po krajině, místo aby bděl nad otroky.

Tak táhla karavana a ve svém celku byla ebenová, neboť nahých černých otroků bylo čtyřicet šest, kdežto průvodců a strážců jen jedenáct. Za karavanou se zvedly kotouče prachu, chvíli nehybně trčely v horkém vzduchu, aby pak zvolna klesaly zpět k zemi. A nahoře na šedomodrém, přesvětleném nebi kroužili ptáci s obrovitými roztaženými křídly... věčně kroužili jako na jediném místě, ale stále byli nad karavanou, ať jakkoliv spěchala, ať čaušův karabáč práskal sebevíce. Divní ptáci. Zdálo se, že se nepohybují vpřed, a přece jim nebylo lze uniknout.

Byli to supi a čekali na kořist.

Čekali marně. Alespoň Šejch Mansúr doufal, že si ti mrchožrouti nenaplní břicho ničím jiným než tím, co zbude po jídle na skopových kostech. Nechtěl ztratit ani otroka. Nebyl tak hloupý, aby je zbůhdarma týral, uštval nebo zabíjel. Nevážil přece tak nákladnou, namáhavou cestu jen proto, aby připravil několik negrů o život a sebe o peníze. Porazí snad

pastevec zbytečně byt' i jediný kus ze svého stáda? Nikoliv. Vždyť stádo je jeho jmění, a žene-li je na trh, dbá, aby došlo celé v nejlepším stavu. – A tak i Šejch Mansúr měl největší zájem na tom, aby otroci byli zdraví, silní a zachovali si alespoň zdání svěžesti. Kdo by co nabídl za vychrtlého, utýraného tvora, od něhož se nelze nadít práce, ale zato tím více nemocí?

Pečoval tedy o řádné nakrmení, a když se karavana k poledni zastavila na místě, kde skalní stěna vrhala úzký stín, nacpali askaři mužům do úst tolik aitu, kolik se ho tam jen vešlo, aniž by se otrok zadusil. Nesejmuli jim však jha, třebaže muži naříkali a třebaže někteří z nich – ti chytřejší – poukazovali na své ruce visící na jhech jako bez vlády a volali, že jim z nich zmizela všechna síla, že jsou ochromeni a že už nikdy nebudou moci pracovat.

Askaři a s nimi i Šejch Mansúr věděli dobře, že ochrnutí v noci pomine a že se všichni zotročení ještě napracují více, než jim bude milo. Cpali jim tedy i nadále jídlo do úst, až je všechny umlčeli. Ale nesmáli se při tom, neztropili jediný žert. Volali z plných plic dvě přesvatá slova „Alláh akbar!“ – „Bůh je největší!“, až se zdálo, že toto chvatné krmení je oběť, kterou Mu přinášejí.

Nebylo tomu tak. Vzývali Alláha jen proto, že byl čas polední modlitby, na niž však nezbyl čas; volání byla běžná náhražka posvátného úkonu, ke které se utíkají na cestách všichni beduíni.

Pravou modlitbu vykonal jen Šejch Mansúr a Šabba. A myslel-li Pán karavan při předepsaných slovech na to, aby Alláh ve své nekonečné dobrotě dopřál karavaně šťastné cesty, při níž by nezahynul ani jeden černý skopec, myslela Šabba při týchž slovech na Šahina a prosila Alláha, aby ho přenesl na své dlani ze vsi Hal-Hal až sem, aby mu vtiskl do ruky nůž a do srdce odvalu zabít ji, svou ženu, i nenarozeného syna.

Tak stoupaly dvě modlitby k nebi, a s nimi stokrát sto tisíc modliteb nesčetných pravověrných, kteří se v polední chvíli kořili Alláhovi ve všech krajích, kde vládne islám... a

Alláh zahalil pohněvaně svou tvář; zmátlo ho patrně stokrát sto tisíc proseb, z nichž stěží dvě se srovnávaly. I objevil se na nebi obláček, zřejmě odtržený z chuchvalců nakupených nad horou Músa Alí (kterou bylo dosud vidět na severu), a zakryl slunce. A krajina se rázem změnila jako zrcadlo, které ještě před chvilinkou odráželo blesky slunečních paprsků, ale které nyní zhaslo. Tu bylo vidět, co dříve oslněné oči nevnímaly:

Zarůžovělé skály, modř hory a tam vpředu, kudy se karavana bude ubírat, osamělý, převysoký strom zakončený korunou stejně plochou jako vrcholy habešských hor. Větvoví bylo obsypáno plody tak obrovskými, že se prohýbalo, ale teprv když čauš Kumraal hlasitě zapráskal karabáčem, ukázalo se, že to nejsou plody, nýbrž ptáci: Vzlétli a mezi rozložitými křídly bylo vidět bílé supí hlavy.

Vznesli se, ale brzy opět usedli na větve stromu a čekali. Nač? Na zbytky oběda, který právě jedli askaři, Šejch Mansúr i čauš? Sotva. Lovci otroků se nezdržovali rozdělováním ohně ani porážením dobytka a jedli lacham, z něhož nezbývají kosti; spokojili se tím, těšíce se na večer, kdy vykrvácí třetina skopců a dvě z šesti slepic, jež zděšeně pípaly v koši.

Nač tedy čekali ptáci?

Nikdo nevěděl, ani Šejch Mansúr, který již vedl mnoho výprav a měl velké zkušenosti.

*

Když ebenová karavana opět vyrazila, zůstali supi sedět ve větvích, dokud se nepřiblížila na dvacet kroků. Poté se zvedli a lehce, neboť byli hladoví, a opět zakroužili vysoko nad hlavami černých lidí. Mráček stále ještě zakrýval slunce a otroci kráčeli rychle v jeho stínu. Tak rychle, jako by ho chtěli využít do poslední kapky a uniknout supům.

Neunikli.

Sotvaže slunce opět vyhlédlo a zaplavilo kraj, padl první muž. Klesl bez hlesnutí a zůstal ležet na zádech, či spíše na

svém jhu, které mu sklouzlo až k lopatkám. Jeden z askarů do něho rýpl nohou, pak i čaúš Kumraal, zatímco karavana šla dále tímž pravidelným krokem. Na čaúšův výkřik obrátil však Šejch Mansúr svého mezka a pak – ještě dříve, než sestoupil u ležícího muže – velel zastavit.

Ebenový had znehybněl. A Šejch Mansúr slezl s mezka a pohlédl do otrokovy tváře. Byl to onen uštknutý muž se zářícíma očima, který včera zachránil ves Hal-Hal tím, že ukázal na západ místo k severu. Ale šejch Mansúr ho nepoznal. Muž měl zavřené oči, takže nebylo vidět jejich zář, která už ostatně ustoupila kalnému stínu mdloby.

Skloniv se co nejnižše, poslouchal Šejch Mansúr tam, kde tluče srdce. Nato zvedl ruku nehybného muže a ohledal mu tep jako hakím, lékař. A pak se vztyčil, vsunul nohu do širokého třmenu a pohodil hlavou směrem k čaúšovi.

„Je jako mrtev,“ řekl.

„Máleš. Nevadí,“ odušil čaúš a Šejch se zamračil, neboť čaúšovi to sice nevadilo, ale jemu ano.

Neřekl však nic. Seděl už na mezku a viděl, jak čaúš kyne onomu askarovi, který uzavíral průvod. Na další nečekal. Rychle klusal zpět do čela karavany, a když prskl výstřel, přimhouřil obě oči. Nikoliv proto, že by se lekl; počítal však v duchu, že ho tato jediná rána stojí při nejmenším padesát riálů, které by jistě za otroka stržil, a navíc prach a kuli. Nemohl však náboj ušetřit: kdyby muže nechal naživu, válela by se mu za chvíli na zemi celá karavana předstírajíc, že nemůže dále.

A opět táhl ebenový průvod, a když se čaúš Kumraal po chvíli otočil, spatřil vzadu hejno supů, kteří kroužili v stále, užších, nižších kruzích. Ale právě v okamžiku, kdy se ti největší snesli až k zemi a zmizeli s dohledu, vyplašilo je cosi a celé hejno opět vzlétlo s hněvivým krákoráním. I pomyslel čaúš, že asi přišlo větší zvíře, které si činí nárok na kořist.

Mýlil se. Nebylo to zvíře, nýbrž chlapec a dva muži.

3. OTEC SLEPIC

Pohled na krmení otroků v troskách vsi Bododo přerušil Merzukovo vyprávění o příhodách noci, které pak již nepokračovalo. Bylo příliš nicotné, bezvýznamné oproti tomu, co se odehrávalo před Šahinovým a Ammárovým očima. I Merzuk to cítil, a třebaže hrdý na své noční dobrodružství, stiskl rty a mlčel až do chvíle, kdy se spolu s druhy zvedl a zadíval se za karavanou mizející v kotoučích prachu.

„Hle,“ řekl tehdy Ammár, „roj se změnil v dlouhou čáru, kterou bychom snadno přerušili.“

„Jak?“ zeptal se Šahin.

„Snadno,“ opakoval Ammár, „velmi snadno. Museli bychom ovšem mít...“ Zvedal v jedné ruce oštěp, v druhé svou vzácnou pušku, jeho vyklenutá ramena se zdvíhala jako ramena váhy a Šahinovi bylo jasné, jak výrok dopadne:

„...museli bychom ovšem mít kule a prach!“

Šahin mlčel. Připadalo mu zbytečné hovořit o tak samozřejmých věcech, a mimoto stále hleděl tam, kde v řadě žen obcházela i Šabba.

„Načerpáme vody,“ řekl posléze.

A ta dvě prostá slova z něho učinila vůdce, neboť v nich byl alespoň jakýs takýs plán:

Doplníme-li zásobu v měchu, znamená to, že se vydáme dále za karavanou, znamená to, že budeme hledat novou, vhodnější příležitost.

Tak to alespoň pochopil Merzuk a zajásal, neboť toužil po dalekých cestách. Ale pochopil to i Ammár, opřel ručnici o pravé rameno, oštěp o levé a vykročil k vesnici.

Příchod dvou ozbrojených mužů tak těsně poté, co odešli otrokáři, vyvolal mezi zbylými starci a stařenami zmatek; domnívali se, že jde o druhý voj, který má ztročit i je. Ani když poznali muže z Hal-Hal, neuklidnili se, ale naopak znásobili svůj křik:

„Vezměte nás s sebou! Budeme pracovat na vašich polích a střežit vaše stáda! Váš Nuala je mocnější než Chalík a dovedl od vás odvrátit zlo!“

„Nuala je zbabělec a my se nevrátíme domů, leda se Šabbou, kterou osvobodíme,“ řekl Ammár. „Mlčte už vy, kteří čekáte na hrob!“

Necítil nic ke starým lidem, kteří nebyli z Hal-Hal, natož z jeho příbuzenstva. Ani Šahin si jich nevšímal, ani Merzuk, který se hotovil načerpat vody a odháněl děti, kupící se kolem; byl nyní druhem mužů, a tudíž také do jisté míry muž a choval se ve shodě s novou důstojností.

Doplňili ve spěchu zásoby ve svém měchu a s nemenším chvatem odešli, aniž se ohlédli po lidech či vypálených troskách. Jen Merzuk hrábl v nejasných výčitkách svědomí do své nadité suknice a položil na zem část potravin, které v noci získal. Pomyslel si, že starci a děti budou mít jídla více zapotřebí než on, kterému dal Alláh chytrou hlavu a sílu hodnou celého bojovníka.

Hleděl přitom jedním okem za karavanou, druhým zcela jinam, ale rozhodně ne na ty, kterým vracel, co bylo právem jejich. Trochu se styděl za svůj soucit a vzápětí beze slova vyběhl za druhy ve zbrani. Nesl měch s vodou, Šahin nesl košík a Ammár pušku, jejíž perleťové vykládání hrálo v slunci jako malá duha a oblažovalo jeho zrak.

Šli zostra, ale příkrčeni, aby co nejlépe využili prašné clony zvířené nohama otroků. Drželi se v pevné vzdálenosti za karavanou, a kdykoliv stoupala do svahu, podobna černé šňůře, ulehli a přitiskli se k zemi, aby zůstali neviditelní i tomu, kdo by se snad obrátil. Sotvaže však karavana zmizela za vrcholem, vztyčili se a zprudka vyběhli.

Když se pak v poledne karavana zastavila ve stínu skalního útesu, ucouvli o něco zpět, z dohledu, a schoulili se v holé pláni za trnitým křovím, které sice neskýtalo více stínu než řešeto, ale kde byli alespoň do jisté míry kryti před zraky askara, kterého by snad napadlo se vrátit.

Pojedli tam ze zásob zbylých v košíku, ale byl to neveselý oběd.

„Opravdu,“ počal Ammár znechuceně, „opravdu se podobáme muži, který zavírá oči, otvírá ústa a čeká, že mu do nich džin hodí plástev medu. Pah! Hodí mu tam leda včelu, která bodne!“ Hněval se ještě sám na sebe i na džiny pro svůj strach v době Merzukovy nepřítomnosti.

Šahin žvýkal kozí maso. Jeho brada se kývala sem tam, ale tvář byla bez pohybu, až na oči. Ty hleděly směrem, kde skála skrývala karavanu, a sršely velkým odhodláním. Jas dne mu vrátil rozhodnost i odvahu, kterou mu včera večer vzalo zoufalství a Nualova zrada.

„Dnes v noci půjdu pro Šabbu,“ pravil pevně. „Připlížím se k mužům na hlídce a zabiji je nožem, nebo budu zabit, dle vůle Alláhovy.“

„Nemůžeš přemoci dva muže,“ vyhrkl Ammár zhorka. „Půjdu s tebou, každý se postaráme o jednoho, a zatímco budeš hledat Šabbu, nabiji svou pušku jejich kulemi.“

„Proč bys nabíjel, když ti dostačí vzít jejich pušky, které jsou vždy připraveny k ráně?“ zeptal se Merzuk. Poobědval už, nyní ležel na zádech a štěrbínou mezi přivřenými víčky se díval na mráček, který se blížil k slunci, pojednou ovrouben na jedné straně jako stříbrem.

Ammár hned neodpověděl. Nemohl říci, že jemu, zkušenému bojovníku vycvičenému v něgušově vojsku, nepřišla na mysl tak prostičká věc.

„Mluvíš jako dítě, které jsi,“ řekl posléze. „Co s jedinou ranou, která je v pušce. Vezmu i jejich váčky s kulemi a růžky s prachem. Pušky vám pak dám.“

Takto napravil chybu, neboť mlčky připustil, že Merzuk měl pravdu, ale zároveň hlasitě dokázal, že on, Ammár, myslí ještě dále.

Nato všichni mlčky hleděli tam, kde před okamžikem bylo slunce, ale kde se nyní tměl mrak. V té chvíli zazněl v jejich středu hlas, jenž nepatřil nikomu z nich.

První jej zaslechl Šahin a ztuhl s tváří obrácenou k Merzukovi. Ale i Merzukovy uši už zachytily ty tiché, tajemné zvuky a oči se zakoulely v důlcích ať už strachy nebo podivením. Pokud jde o Ammára, zvedl obočí a zadíval se přísně na Merzuka.

„Spolkl jsi džina?!“ zeptal se dušeně, neboť džinové mu dnes nešli z hlavy.

Tehdy již všichni upírali oči na Merzukovo břicho, či spíše na špinavý, stále ještě vypouklý pruh plátna, který měl Merzuk kolem boků a kde bylo vidět pohyb. I Merzuk sám tam hleděl; zaryl bradu do krčního důlku, ale nebyl schopen vztáhnout ruku, jež se tetelila.

„Džin...“ šeptal. „Džin...“

Ale vtom se z ničeho nic zachechtal a jal se chvatně vytahovat trny zajišťující záhyby látky. A hle, z pásu mu vyklouzlo kuřátko žluté jako sýr, a druhé, a třetí, které ještě neslo za krčkem kus skořápky, a snad právě proto pípalo ze všech nejhlasitěji.

„Ó, Abú Džadža!“ převalil se Ammár smíchy na záda. „Ach, Otče Slepice!“

A nebyl k utišení, ačkoliv ho Šahin rýpal násadou oštěpu do žeber, aby nekřičel tak nahlas. Smál se a povykoval dále, tak se mu líbilo jméno, které vynalezl a dal Merzukovi:

„Ó, Abu Džadža! Ach, Otče Slepice!“

Merzuk se nezlobil. Usmíval se na Ammára i na své děti, neboť jeho rozeklaný pohled obsáhl obé, a seškrabuje opatrně nehtem skořápku s nejbojovnějšího kuřete, pravil zplna srdce:

„Matka zahynula, teď záleží všechno na otci.“

Tak přijal nové jméno i novou odpovědnost, kterou si právem vysloužil. V noci totiž vybral v Bododo vejce z hnízda bez ohledu na to, že jsou ještě teplá; nenapadlo ho, že jsou naseděná a že ho kdosi – pravděpodobně jeden z askarů – o chvíli předešel a sebral kvočnu. Viděl v nich jen potravu a uložil je do záhybů své suknice, kterou sepal trny. Proto byl tak tlustý, když se připlížil zpět za šarlatovou skálu. Zrána

vrátil většinu vajec starým vesničanům, ale ponechal si tato tři a těšil se, že je s druhy cestou vypije. Pak na ně zapomněl, avšak teplo jeho těla a dojistá i horké slunce nahradilo kvočnu, která asi marně kvoká v askarově koši.

A nyní byl Abú Džadža a dával kuřátkům pít z měchu, kapaje jim vodu na zobáčky. Avšak kuřátka nechtěla vodu, utíkala mu, batolila se kolem něho na nejistých nožkách, až jedno z nich – to nejpípavější – vyběhlo do pláně a Merzuk musel za ním.

„Dosti!“ řekl Šahin. „Schovej sebe i své děti, anebo je zabij. Nejsme v bezpečí!“

Už před chvílí ztratil klid a nyní se rozhodl, že půjde vyzkoumat, zda se Pán karavan už nedal na pochod. Přikrčen k zemi, pustil se obloukem ke skále, aby se vyhnul ušlapané stezce i možnosti, že by se setkal s někým z karavany.

Pozorovali ho, jak se plíží planinou, využívaje nerovnosti půdy i těch několika balvanů, které zde příroda rozsela. Záhy

jím však zmizel z očí a kolem nich se rozprostřela veliká nehybnost a velké ticho pustin.

I kuřátka se skrčila v koši, kam je Merzuk něžně uložil, a přestala pípat, unavena zřejmě prvním stykem se světem Alláhovým. A nebylo zvuku, nebylo ani zabzučení hmyzu, který v bohatších krajích dodává tichu onen lehký, zpěvný tón. Nic se neozvalo, vůbec nic.

A ticho pustin bylo ještě znásobeno velkou strnulostí pustin.

Nic se nepohnulo, ani stéblo trávy. Země byla holá a jako mrtvá, či ještě více než mrtvá, neboť i neživé věci mají někdy maličký pohyb, když zavane vítr. Ale zde nebylo vánku, jen dech chlapce a muže – kteří se také nepohnuli.

Seděli na bobku za keřem ve věčné póze Afričanů – pata u paty, ale kolena široce roztažená a podepírající předloktí. Přivřeli víčka. Jejich myšlenky tekly zvolna, stále volněji... až se vůbec zastavily. Ale nespali, odpočívali jen a nemysleli na nic.

Z toho pramenila jejich trpělivost. Seděli, jako by pro ně nebylo času. Seděli, jako by srostli s půdou. V té chvíli se podobali spíše rostlinám než lidem. Nerušili ani ticho pustin, ani nehybnost pustiny. Byli její částí.

Ale poté zahlédl Ammár koutkem přivřeného oka Šahina, který stál na skále a mával oštěpem. Spolu s Merzukem tedy vstal. Sebrali košík, měch s vodou, pušku a oštěp, neboť více neměli, a šli přímo ke skalám. Nemuseli se už obávat překvapení.

Když se se Šahinem setkali, nepromluvil nikdo z nich. V Ammárovi i Merzukovi ještě doznívalo ticho a nehybnost a Šahin nechtěl mluvit o tom, že z dálky spatřil Šabbu a že mu bezmála vytryskly slzy radosti; byla zdravá a tak svěží, jako by právě vyšla z chýše.

Mlčky prohlíželi to, co zbylo po karavaně, ale neobjevili nic, čeho by mohli použít. Vydali se tedy dále, ale stejně jako zrána nešli stezkou, nýbrž mimo ni, mezi balvany a suchými

trny akácií, které jim skýtaly úkryt. Nespatřili dosud karavanu, ale ve výši před sebou viděli supy a řídili svůj směr podle nich.

Pak zaslechli výstřel a na okamžik se zastavili. Jen na okamžik. Jejich vůdci, supové, opisovali dále své vzdušné kruhy, ale stále užší a užší... stále níž a níž...

Tak poznali, že karavana jde dál, ale že za sebou cosi zanechala.

Co to bylo?

I to věděli, ale přesto přidali do kroku, až téměř běželi. Otázka, která jim tanula na mysli, nezněla „Co?“, nýbrž „Kdo?“.

Kdo padl?

Přiblížili se tak překotně, že poslední sup vzlétl ve chvíli, kdy Merzuk zvedl nohu, aby do něho, nečistého, kopl. Sklonili se nad ležícím mužem, ale nevěděli, že je to onen, kterému vděčí za svou svobodu.

„Je mrtev,“ řekl Ammár zbytečně.

V té chvíli vyběhla kuřátka z koše, který Merzuk postavil na zem a který se překotil, a zamířila přímo k mrtvému muži, jako by hledala stín.

„Pša!“ zahnal je Merzuk. „Pša! Zahřívá jsem vás pro život, ne pro smrt!“

Zavřel je do koše, rozvázal svou suknicí a nametl na ni dlaněmi písku a kaménků, co jen mohl; nebylo toho mnoho, neboť půda byla skalnatá. Nato pečlivě posypal mužovu tvář a na oči položil dva větší kameny, ochranu proti supům.

„I malý hrob je hrob,“ mluvil při tom, používaje mimoděk slov, jež kdysi, v dětství, říkal jeho kmotr a učitel Alí. Neusmíval se, ale také se neděsil. Nebál se mrtvých, alespoň ne v denním světle a ve společnosti druhů. Smrt je část života, tak jako hrot je část dýky nebo oštěpu: Lze si představit dýku či oštěp bez konce? Nikoliv, neboť pak by to nebyla dýka ani oštěp, nýbrž nesmyslná věc, jež by nesloužila k ničemu.

Avšak kuřátka vylézala na okraj koše a točila hlavičkami sem tam, jako by se divila ležícímu muži.

„Zalezte, zalezte,“ napomenul je Merzuk. „Než osvobodíme Šabbu, lehne si ještě mnoho mužů na zem, která zčervená.“

Řekl to šeptem, ale Ammárovi se to tak zalíbilo, že zvedl ručníc a několikrát opakoval:

„Ještě mnoho mužů si lehne na zem, která zrudne!“

Hned nato se vydali za Šahinem, který vyrazil už dříve, vida, že padlému není pomoci.

Sotva však učinili deset kroků, spatřili žíhanou hyenu, jak běží šikmo proti nim a vleče u země svůj zadek, který ji Alláh přerazil holí. Neboť třebaže tak moudrý, dopustil se Pán Všech Věcí při stvoření světa oné chyby, že nejprve stvořil hyenu, která mu pak užírala další tvory pod rukou. I rozhněval se Alláh a udeřil ji holí, až jí zadek klesl. Od těch dob má hyena chlupy zježené bolestí a ocas u země, ale – nenapravitelná! – stále žere všechno, co odpadne z kuchyně Nejvyššího.

„Špatné zvíře!“ zvolal Merzuk, shýbaje se pro kámen.

Ammár a Šahin se nezastavili. Věděli, kam hyena míří, ale nemysleli na to. Třebaže nepromluví, cítí oba, že dnes po soumraku musí už něco učinit. Věděli, že moře není v nekonečnu, ale blízko: snad ještě jeden, snad dva denní pochody. To znamená, že karavana bude přenocovat ještě na nejvýše dvakrát.

A jindy než v noci se nemohli ničeho odvážit.

4. MILOSRDENSTVÍ

Cestou od místa, kde padl muž se zářícíma očima, rozmlouvala Šabba s Ghurmou, starší ženou z Kerie, která kráčela vedle ní a kterou vzal Šejch Mansúr s sebou jistě jen proto, že vypadala silná jako mezek; měla paže hodné muže-bojovníka a ruce jako lopaty.

„Ne,“ mumlala Ghurma jako sama k sobě, „žádný kismet* není dobrý a nejlépe je na tom ten, kdo se nemusí obávat příštích dnů.“

„Ach, jsou dobré dny,“ řekla Šabba. „Když žena přijde z pole, rozdrtí zrna a peče chléb, to je dobré. Proto si zpívá.“

„Zpívá si radostí, že se nají,“ zahuhňala Ghurma a pošinula si na hlavě své břímě. „Viděla jsem už mnoho dnů a mohu říci, že dobré je jen jídlo.“

Mluvila tak huhňavě jen proto, že ještě měla plná ústa aitu, který přemílala bezzubými dásněmi. Bylo jí už čtyřicet pět let, což je pro somálskou ženu vysoký věk, dala život dvánácti dětem, z nichž deset zemřelo brzy po narození, a její síla bylo jen klamné zdání. Kdyby se jí byl Šejch Mansúr podíval do úst jako jiným, nebyl by ji s sebou vzal. Avšak právě ve chvíli, kdy stál před ní, ohnal se po dotěrné mouše a mimoděk

* kismet – osud

ustoupil o krok k další ženě. Z toho stařena usoudila, že její kismet není dobrý, jak ostatně potvrzovaly všechny její dosavadní zkušenosti, i zkušenost s břemenem.

Oklamán siláckým vzhledem Ghurmy, přidělil jí totiž čauš Kumraal balík aitu, který je velmi těžký – zatímco Šabba nesla náklad o polovinu lehčí. Věděla to, pozorovala už dlouhé hodiny, jak stařena posunuje balík na hlavě sem tam a naříká: „Oh, mé tělo je velké, ale vše, co v něm bylo, vzaly děti a teď jsem prázdná jako džbán.“ To vše Šabba dobře slyšela, ale nenapadlo jí vyměnit si s Ghurmou břímě. Naopak, radovala se, že její vlastní náklad je lehčí, a neskrývala se tím.

Ani stařeně však nepřišlo na mysl požádat o pomoc. Věděla, že by to bylo marné. Kráčely bok po boku, byly spoutány týmž provazem, šly vstříc témuž osudu – a přece jim cosi chybělo, co by z nich učinilo sestry či alespoň družky v pravém slova smyslu.

Nevěděly, co je to. Ostatně vůbec netušily, že jim chybí ještě něco kromě svobody.

Před západem slunce rozhodl se Šejch Mansúr pro tábořiště ve vyprahlém údolí, stísněném ze dvou stran skalnatými kopci, ale rozšiřujícím se směrem k východu. Nebylo zde vody, avšak čas pokročil a kouzelník Chalík, který jediný znal dobře tento kraj, se zapřísahal, že zítra budou moci naplnit měchy po dvouhodinovém pochodu. Ježto pro dnešek ještě voda dostačila, nebylo důvodu plahočit se dále, obzvláště když se místo zdálo příhodné: půda byla plochá, bez skal a nadto porostlá křovinami khansa a trnitými guda, které výtečně hoří. Nebylo jich však přespříliš, a proto rozdělali jen jediný oheň, aby palivo vydrželo celou noc. Po dnešním namáhavém pochodu, který značně vyčerpal otroky, neobával se však čauš Kumraal, že by se někdo pokusil o útěk, a ustanovil jen jednu hlídku; i zítřejší pochod bude těžký a nechtěl plýtvat silami askarů.

Ženy složily břemena, ale zůstaly připoutány k svému dlouhému provazu, takže – sedíce v kruhu – podobaly se živému náhrdelníku. Mužům sňata jha, ale přiložena jim táž

pouta jako včera, svazující je za zápěstí po dvojicích; navíc přibyly obojky spojené obdobným dlouhým provazem, jaký poutal ženy. I byli na tom všichni, muži i ženy, hůře než včera, kdy seděli v dobytčích ohradách. Zde však nebylo ohrad a provazy je měly nahradit. Nicméně mužům, utýraným jhy, vskutku ani nepřišla myšlenka na útek. Převalili se na zem, potřásali rukama a hleděli na ně udiveně, jako by ani nepatřily jim; necítili je a měli bolestný, divný dojem, že jsou mrtvé.

Při světle ohně porazili askaři dva skopce a uťali hlavy dvěma slepicím, závodíce při tom v obratnosti. A zatímco se maso peklo, dostali otroci opět ait.

Když se pak Šejch Mansúr procházel ležením, aby lépe strávil drůbež, zastavil se u kruhu žen a poprvé si blíže povšiml Šabby, jejíž pleť zářila při světle ohně do zlatova.

„Vypadáš jako dcera Arábie,“ řekl jí jazykem galla.

„Jsem dcera Egypt'ana,“ odpověděla arabsky.

„Hleďme,“ usmál se, neboť si bleskem uvědomil, že tato žena mu vynahradí vše, co ztratil na muži, který padl. „Hleďme! Děkuj Alláhovi, že tě předal do mých rukou. Znáám několik velmožů, kteří se budou přeplácet, aby tě získali pro svůj harém. Jsi otrokyně, ale budeš paní otrokyň.“

„Nechci být paní nikoho,“ řekla Šabba. „Chci, abys mě propustil, a věřím, že to učiníš.“ Úsměv jeho tučných rtů jí dodal odvahy k těmto slovům.

„U brady mého mezka!“ zvolal Šejch Mansúr pobaveně a jeho ústa se roztáhla do ještě větší šířky. „Proč tomu věříš?!“

„Protože čekám dítě a ty nebereš malé děti za moře. Jsi milosrdný.“

Šejch Mansúr složil ruce na břicho a vytřeštil na ni svá malá očka. Toto se mu ještě nikdy nepříhodovalo: On je milosrdný... Věru, ta žena je tak hloupá anebo tak drzá, že se mu vysmívá! Okamžik si pohrával s myšlenkou dát ji ztlouci holemi před svým stanem. Ale nakonec se z toho všeho rozesmál. Pojedl příliš dobře a byl v tak výtečné náladě, že dostal doopravdy chuť na trochu milosrdenství:

„Mám snad poslat tvé dítě zpět do prašivé chatrče, když může vyrůst v paláci? To bys, bláhová, nazvala milosrdenstvím? Víš, co tě čeká? Otrokyňe bohatého muže, kterému tě prodám, nabarví víčka tvých očí kohlem* a budou tě krmit sladkostmi. Až pak přijde tvá hodina, umyjí dítě v ambrové vodě a budou je kojít spolu s dětmi tvého pána. A dítě vyroste, a bude-li to syn, dočká se velkého důstojenství, neboť tvůj pán tě bude milovat. Taková je cesta, na kterou jsem tě přivedl. Takové je mé milosrdenství!“

Odcházel se smíchem, veliký a celý bílý ve svém rouchu prosyceném vůní kadidla. A když osaměl ve stanu naplněném touž vůní, stoupající z magdary v modrých obláčcích, když uleh na rohož a počal si po zvyku pohrávat s dlouhým řemínkem, na němž visel amulet, když usínal leže na boku a svíraje amulet v prstech, myslel stále ještě na svou milosrdenost:

Nedal ženu zbičovat, ale potěšil ji krásnými vidinami. Co na tom, že jsou liché... A jsou skutečně tak liché? Nikoliv. Leckterá otrokyňe už vystoupila vysoko po žebří moci. Nebyla Roxolana otrokyňe dříve, než se před věky stala sultánou v Istanbulu?...

Už v polosnu se znovu zasmál. Napadlo ho totiž, že ve svém milosrdenství zachází trochu příliš daleko. –

Tehdy už seděla u ohně stráž s puškou na kolenou a naslouchala praskotu plamenů. A noc plynula stejně jako včerejší, hvězdy se stejně leskly, měsíc vyšel v touž hodinu. Avšak ženy zmlkly dříve a vůbec se nezasmály, přemoženy únavou.

I muži propadli záhy neklidnému spánku, převalovali se z boku na bok a probouzeli druh druhá. Chvilími bylo slyšet polohlasé výkřiky či sténání těch, kterým se zdálo o rukou, jež uschly. Ale byly i chvíle naprostého ticha, které přerušil jen štěkot hyeny, podobný smíchu. Zazněl v dálce a zmlkl, ale po

* kohl – prášek připravený z antimonu a sloužící jako líčidlo

** Roxolana – manželka Solimana II., matka Selíma II.; zemřela r. 1561

chvíli se opět ozval na jiné straně, avšak stejně vzdálený; zdálo se, že Nečistá krouží kolem tábora jako sup.

Kolem půlnoci se vystříдалa stráž a záhy nato přilétl do stanu Šejcha Mansúra posel smrti.

5. HLAS NEVIDITELNÉHO

Hned po soumraku usedl Ammár se Šahinem nad úpatím svahu, který příkře spadal k tábořišti karavany. I dnes je kryla skála, ale čas jim plynul ještě pomaleji než včera: dosud neměli tušení, jak zaútočit, a netrpělivě čekali na příležitost, která nepřicházela. Současně však plynul čas rychle, strašně rychle, neboť věděli, že jejich nepatrné vyhlídky na úspěch se ještě zmenšují hodinu od hodiny, jak ubývá noci.

Tak čekali bez rady, bez nápadu, bez jediné jiskřičky naděje.

A před nimi, jako na dosah ruky, ale přece nesmírně daleko, krčila se u ohně stráž, askar v turbanu a bez branetty. Chouliil se do klubíčka, ale měl vztyčenou hlavu a rozhlížel se zpod svraštělého obočí méně z ostražitosti a více proto, aby zahnal spánek. Občas vztáhl ruku a z hromady trnitých větví přihodil do ohně.

Bylo by opravdu možné připlížit se k němu a umlčet ho nožem?

Snad, kdyby to byla vůle Alláhova. Avšak i Ammár, kterého horká hlava poháněla k činu, pochyboval, že Pán Všech Věcí chtěl ranit askara slepotou do té míry, aby nepatřil útočníka na holé ploše, ozářené měsícem i plameny.

Ale což obejít tábor a přiblížit se zezadu?

Těžká, ne-li vyloučená věc. Na otevřené straně údolí spali askaři porůznu mezi kupami zavazadel, splývali s jejich stínem a tvořili s nimi hradbu, kterou nebylo možné překročit bez

hluku. To vyzkoumal Šahin, který se vypravil na výzvědy a vrátil se všecek zkormoucený.

„Unesl bych Šabbu, ale musel bych mít křídla jako orel,“ řekl Ammárovi.

„A ještě by muž u ohně musel mít prázdnou pušku jako já,“ řekl Ammár zhořka.

Zmocňovala se ho beznaděj a poraženectví. Toto nebylo dobrodružství, jaké si představoval, a jeho mysl chladla stejně snadno, jako se dovedla rozpálit.

„Nebál bych se pušky,“ šeptal Šahin s očima na černém uzlíčku u ohně, na bdícím člověku, který mu uzavíral cestu k Šabbě. „Přeřízl bych dvěma rázy Šabbina pouta a dřívě, než by ženy kolem mohly vykřiknout, vznesl bych se do výše.“

„Ale nemáš křídla!“ zabručel Ammár.

Šahin mlčel. Ovšemže neměl křídla, ale jeho mysl hledala útočiště alespoň v představách, když nebylo možné konat činy. Hrál si s nožem, zkoumaje už po desáté palcem jeho ostří. Přeseknout dvojím mávnutím provaz, který poutal Šabbu k družkám, vzít ji na ramena a prchat – to byl jeho plán, první a jediný, který mu přišel na mysl. Dřívě než by se spící ozbrojenci probudili a sáhli po zbrani, byl by na svahu, ve skalách a z dohledu. Pak by se už nějak skryl před pronásledovateli. Jak a kde nevěděl a ani si tím nelámal hlavu. Možná že by se askaři vůbec neodvážili do temnoty, obzvláště kdyby měl Ammár nabitou pušku a mohl jim vzít chuť na pronásledování hromovým výstřelem. Co jim záleží na jedné ženě? Nic.

A jemu na ní záleží tolik, že si bez ní vůbec neumí představit život...

Ach, co by jim to udělalo, kdyby ji uvolnili! Nebo kdyby ten bdící muž u ohně přimhouřil oči a na chvilku se stavěl nevidomým!

Nic, nic! Neztratili by život, neztratili by ani nit ze svého šatu. A on by získal všechno. Ach, jaká nespravedlnost! Kde je Alláh? A proč džinové hovoří jen s Nualou, proč přicházejí

jen na chřestění jeho bubínku jako ochočení psíci? Proč nepřijdou, když člověk v nouzi je volá celou duší? Když ne Alláh, tedy oni by jistě dovedli oslepit muže s ručnicí...

„Ammáre,“ zašeptal pojednou, „myslím, že se budu muset odvážit velkého nebezpečí. Půjdu na pravou stranu, sestoupím se skály a ukáží se muži u ohně. Jakmile mne spatří, vstane, aby mohl zamířit pušku. Ty se pak z levé strany připlížíš za jeho záda a zabiješ ho nožem.“

„A vystřelí-li dříve, než budu u něho?“ zeptal se Ammár. „Nebo zavolá-li na tebe a probudí tábor? Vojáci na stráži vždy zavolají a teprv pak střílejí. Znímám to z Habeše, kde jsem většně sloužil v něgušově vojsku a získal cvik i všelijaké podivuhodné vědomosti, o jakých nemáš ani ponětí!“

Šahin sklonil hlavu.

„Nevystřelí ani nezavolá,“ řekl po chvíli. „Neukáží se mu, nýbrž shodím kámen a způsobím hluk. Muž vstane a půjde se podívat, co se děje. Pak ho umlčíme.“

„Muž se nepůjde podívat!“ zabručel Ammár. „Zůstane kde je, a střelí směrem hluku, protože bude mít strach.“

„Ach!“ řekl Šahin hněvivě. „V Hal-Hal jsi sám navrhoval tento způsob, ale nyní nemáš odvahu!“

„V Hal-Hal jsem navrhoval, aby mnoho našich mužů vykřiklo najednou, nikoliv abys shodil kámen, který může shodit i šakal!“ opáčil Ammár zhurta. „A nyní pravím, že muž u ohně se bude bát, nikoliv že já se budu bát. A abych tě přesvědčil o své odvaze, vstanu, hodím po něm oštěp a zabiji ho!“

„Sed,“ sevřel Šahin jeho rameno. „Nezabiješ ho. Krčí se za ohněm a skýtá malý terč. Umím také házet oštěpem, třebaže jsem nikdy nebyl v Habeši. Ale lovil jsem dosti často.“

A Ammár zůstal sedět věda, že Šahin má pravdu. Těžko zasáhnout v noci tak nepatrný cíl, ozářený jen trhavými jazyky plamenů. Kdyby se však podařilo přimět askara, aby povstal...

„Na muže, který nezná válečná kouzla, mluvíš dosti moudře,“ zabručel Ammár a znovu sevřel oštěp. „Jdi stranou,

skryj se a shod' malý kamének. Možná, že muž vstane. Kdyby zůstal sedět, shod' větší. Pak vstane určitě, aby mohl střílet. A já mu pošlu oštěp do srdce, aby nevydal hlesu.“

„Ano,“ souhlasil Šahin po krátkém přemýšlení. „To je jediný způsob.“

Avšak ve chvíli, kdy se přitiskl k zemi, aby se odplížil doprava, pohlédl muž u ohně k měsíci a vstal.

„Ach!“ vydechl Ammár a sáhl po oštěpu...

Ale askar odstoupil od ohně a zmizel za stanem Šejcha Mansúra.

„Teď!“ Šahin téměř vykřikl a napůl se vztyčil. „Běžme k Šabbě!“

„Ne!“ řekl Ammár. „Nyní jsou vzhůru dva. Šel probudit jiného, který ho vystřídá!“

„Nikoliv! Šel si vyprázdnit břich!“

„Blázne, pak by šel od tábora, ne do tábora!“

Vtom se Šahin skrčil, neboť Ammár se nemýlil.

Z temna se vynořil jiný muž s puškou, přistoupil k ohni a zůstal nad ním stát, rozhlížeje se nocí – veliká černá silueta.

„Teď!“ vyhrkl Šahin znovu. Srdce mu bušilo až v ústech a ruka, která svírala oštěp, se zvedla.

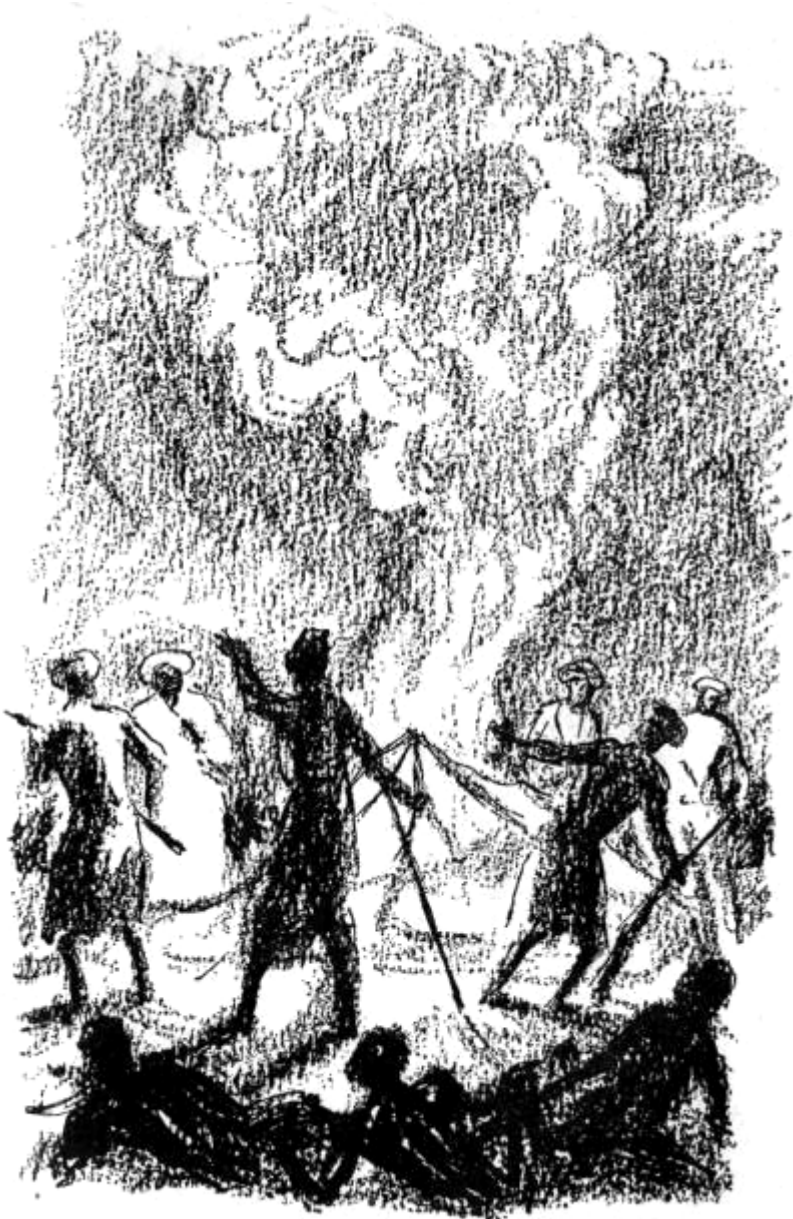
„Počkat,“ srazil mu ji Ammár. „Ten druhý ještě nespí.“

„Ale tento si sedne!“

A muž vskutku usedl, ale dále od ohně, takže téměř zmizel v polostínu.

„Ó, zbabělé srdce,“ zaúpěl Šahin. „Jsi vskutku bratr Šabby, která je odvážnější než muž?! Zůstaň zde, já půjdu, shodím kamének a pak sám vrhnu oštěp. Mám pevnou ruku!“

Vpravdě se mu však ruka třásla zklamáním i hněvem a hrot oštěpu zaharašil o kamení. A askar zvedl hlavu – jeho

světlý turban zazářil v měsíci – pak vstal a znehybněl naslouchaje.

„Já hodím!“ zašeptal Ammár.

Vtom se askar pohnul. Domníval se asi, že hluk způsobilo zvíře lovící ve skalách, a nedbale přikročil k ohni, kde zůstal stát.

Tiskna Šahina jednou rukou k zemi a svíraje v druhé oštěp, poklekl Ammár a rozmáchl se. Měl velikou sílu a oštěp byla zbraň, jíž – třebaže by to nikdy nepřipustil – vládl neskonale lépe než puškou. Rozmáchl se. Nebylo vidět nic, ani lesk hrotu, který z opatrnosti omazali večer hlínou, a vše, co Šahin spatřil proti nebi, byl bleskový pohyb Ammárovy paže a celého jeho těla, které padlo hrudí na skálu v okamžiku, kdy zbraň opustila ruku.

V témž okamžiku se askar shýbl, aby přihodil do ohně.

A oštěp mu zafičel nad hlavou, pokračuje ve své dráze jako kule z pušky, a s ostrým zvukem prorazil plátno stanu šejcha Mansúra.

Askar se skokem vztyčil a jeho hlava učinila dva prudké pohyby: ke stanu a ihned zpět, tam, odkud posel smrti přišel.

Téměř současně se ozval ze stanu ječivý výkřik připomínající vykviknutí vepře.

A askar, který už zalícil pušku, obrátil se směrem výkřiku, nevěda, co učinit dříve. Tehdy už ožilo temno tábora postavami všech ozbrojenců, kteří se hrnuli k ohni.

„Tam!“ vykřikl strážný a znovu zvedl pušku.

Dříve však, než mohl vystřelit, zazněl vysoko ve skalách a jako až u oblohy divný, pronikavý hlas, málo podobný volání člověka:

„Alláh akbar!* Alláh akbar!“

Skály na druhé straně údolí opakovaly ten výkřik tak rychle, že splynul v dlouhé, dunivé slovo.

Tu pušky poklesly a askaři pohlédli zaraženě jeden na druhého.

* Alláh je veliký

6. HOŘÍCÍ STAN

Ammárův oštěp prorazil plátno stanu a zaryl se do země tak hluboko, že v ní zůstal trčet.

A Šejch Mansúr, který se nárazem probudil, spatřil v měsíčním světle a těsně u své tváře násadu oštěpu ještě se tetelící jako šíp. Škubl sebou v děsném uleknutí, chtěl od-táhnout hlavu, chtěl vyskočit a vrhnout se tam, kde zářila tvář měsíce, nahlížející dovnitř široce otevřeným vchodem... Ale nevyskočil. Nemohl. Cítil kolem hrdla smyčku, která se stahovala tím úže, čím usilovněji se pokoušel pohnout, a ve smrtelné hrůze vydal ono zděšené vykviknutí.

Vzápětí cosi prasklo a byl volný.

Vyřítit se ven. Nepovšiml si, že o něco zakopl. Šlo mu o život, stále ještě měl pocit, že mu cosi svírá hrdlo a dech. Až venku se zbavil té děsivé tísně, ale řítit se dále, lapaje po vzduchu.

Pak narazil na skupinu askarů, kteří svírali pušky v hrsti, ale nezalícili, nýbrž hleděli zmateně k němu.

„Proč nestřílíte!“ zaječel.

Tehdy se opět ozval onen divný hlas, hlas neviditelného, který kopce opakovaly, slabikující je jako děti:

„Alláh akbar!... láh akbar!... Akbar!... Bar!...“

„Říká svatá slova!“ vyhrkl askar, který stál nejbliže k Pánu karavan. „Říká Pravdu!“

„Střílejte!“ vykřikl Šejch přemožen napůl hrůzou a napůl pomstychtivostí. „Palte!“

Avšak muži se neměli k činu a byl to čauš Kumraal, který vypálil první ránu.

Rozlehla se skalami jako tleskot nesčetných zástupů... a vzápětí odpověděl smích. Smích s nebe. Klokotal hodnou chvíli, přicházel hned z té, hned z oné strany odražen skalami, ale stále zněl jásavým, vysokým tónem jako smích andělů. Ne, nebyl to smích muže.

A Šejch Mansúr zvedl ruku k hrdlu. Pojednou si uvědomil, že stojí na holé, otevřené ploše ozářen plameny, a že kdokoliv, komu se zamane vrhnout oštěp, nemůže se minout cíle; nevěřil v andělský hlas, ale věřil ve spravedlnost ocelového hrotu a sáhl k hrdlu pro svůj amulet.

Nenahmatal nic, jen plátno roucha a pod ním kůži orosenou potem.

Neměl amulet.

V té chvíli – kdy hlas z nebe opět zahlaholil znásoben ozvěnou, kdy čauš Kumraal odhodil pušku a pohlédl k svému pánu očekávaje rozkazy – v té chvíli se zúžily prsa Šejcha Mansúra úzkostí, jako když se stiskne pěst, a jeho dech se přetrhl. I ozvalo se sykové vydechnutí, pak přerývaný zvuk, jak vzduch proudil do stísněných plic, a nic více.

Šejch Mansúr nedal rozkaz, nýbrž se němě ohlédl k svému stanu.

Spatřil nevidané. –

Stan trčel uprostřed tábora a už zvečera poutal Šahinův i Ammárův zrak: třpytil se v měsíční záři do běla. Avšak to, co nyní spatřil Šejch Mansúr, nebyl třpyt, nýbrž něco více.

Stan sice dosud stál na svém místě, ale ozářen vnitřním světlem, jež pronikalo tkaninou plátna jako stínidlem lampy, jež jasnělo vteřinu od vteřiny... až se rázem proměnilo v oheň.

Stanové plátno vzplanulo jako vích slámy a na chvíli vykreslilo na pozadí noci nezachytitelnou kresbu ohnivých jazyků. Pak jazyky zmizely a byla noc daleko, daleko černější než dříve.

Avšak Šejch Mansúr neviděl noc, nýbrž jen stan, trčící v temnotách jako žhavý kužel, který rychle hasne.

A když přistoupil ke spáleníšti, ruku na srdci, jež se zmítalo jako srdce ptáka, spatřil jen jiskérky popela, které padaly k zemi. Pak stan zmizel a zbylo jen cosi podobného ohništi – velký, žhavý čtverec. Vše v něm dosud sálalo zlatožlutou barvou pomeranče, vše v něm zůstalo tak, jak bylo... Ale Šejch Mansúr věděl, že to vše se rozpadne pod nejlehčím dotekem

jako papír, který zhusta zachová svůj tvar, ba i písmo, třebaže spálen na padrt’.

Zbyla jen plocha ještě před chvílí obklopená stěnami z plátna, jež se změnily ve vločky popela. Zbyla spálená rohož, spletená z palmového lýka, jehož vlákna se ještě jasně rýsovala.

Ale hlavně zbyl seškvařený žmolek, jenž kdysi býval amuletem, a dva zkroucené proužky – řemínek, na kterém amulet kdysi visel, ale který byl přetržen právě tam, kam ukazoval ohořelý oštěp, zarytý do země a podobný prstu Alláhovu.

„Inšalláh,“^{*} řekl čauš Kumraal.

Šejch Mansúr neodpověděl. Upíral vytržeštěné oči na spáleníště, na amulet. Pochopil už, co se stalo a jak:

Zvečera ulehl na bok a po svém zvyku vytáhl ze záňadří amulet upevněný na řemínku dlouhém právě natolik, aby dosáhl až k pupku, který je středem člověka. Pak usnul, svíraje amulet v prstech, a řemínek obepínající šíji ležel na zemi jako bohatý, dlouhý náhrdelník, s kterým se marnivá žena nemůže rozloučit ani v noci. A přilétl oštěp a zabodl se dovnitř řemínku s amuletem, dovnitř koženého náhrdelníku, který se změnil ve smyčku tím užší, čím více se on, majitel amuletu, snažil uniknout; jako když prostrčíš hůl obojkem psa a zarazíš ji do země. Ale pak řemínek amuletu praskl a on – Šejch Mansúr – vyběhl ven, neuvědomuje si, co ztratil. A poté stan vzplanul.

Ale proč a jak?!

Pánu karavan přeběhl po zádech mráz. Nedovedl pochopit. Případlo mu, že oheň se zrodil z ničeho na pokyn onoho prstu-oštěpu, spadlého z nebe...

Až když v popeli spatřil bronzovou nádobku na kadidlo, vzpomněl, že při útěku ze stanu o cosi zakopl. O co jiného než o magdaru plnou kadidla a dřevěného uhlí, která zapálila rohož! A rohož zapálila stan a vše vespolek zapálilo amulet, který se změnil ve žvanec zčernalé kůže.

^{*} Inšalláh – stala se Alláhova vůle

Ovšem, tak tomu bylo! Stala se zcela přirozená věc...

Přesto se Šejch Mansúr nepřestal chvět. Ztratil příliš mnoho. Byl syn své doby a země, vyrostl v prostředí, v němž kouzla hrála nesmírnou úlohu, opájela fantazii, naplňovala srdce radostí i nadějí, ale častěji úzkostí a strachem – a prvním a největším z těchto kouzel byl amulet. Prvním, protože jej nosil na krku a hřál na hrudi od nejtělejšího dětství. Největším, protože to bylo kouzlo, které chránilo před všemi zlými vlivy, před vším nebezpečím – před všemi druhy kouzel.

A hle, nyní vzalo za své jako kouzlem...

Ne, Pán karavan se neuklidnil. Naopak. Sotvaže se shýbl a vztáhl ruku k tomu, co zbylo z amuletu, strhl ruku zpět. Sykl při tom, jako by se spálil. Avšak vůbec se nedotkl žhavosti a sykot, který se vydral z úst, byl spíše hlas strachu:

Uvědomil si, že není sám, že ho pozorují jiní, kteří snad už poznali, co ztratil.

S trhnutím se vztyčil a rozhlédl se po askarech. Povšimli si, co se stalo s jeho amuletem? Jestliže ano, je jeho situace velmi, velmi zlá. Ti lotři sice slouží věrně, ale kdyby pojali jen stín podezření, že ztratil své kouzlo a tím i všechno štěstí, byli by schopni opustit ho uprostřed pouště...

Ale rozhlížel se nadarmo, neboť ve tmě nebylo lze rozeznat výraz jejich tváří.

„Ach...“ počal nejistým hlasem.

Dříve však, než srovnal sled svých slov, spadla ohořelá podpěra stanu a v pršce žhavých uhlíků, která vzlétla, spatřil kruh očí hledících k němu jako s podezřením. Tu sebral všechnu sílu srdce i vůle a rozkřikl se:

„Který hlupák postavil magdaru až na rohož?!“ Mluvil hrozivě, ale nechtěl hrozit, nýbrž jen přirozeným způsobem vysvětlit vzplanutí stanu. Proto ani nečekal na odpověď: „Připravil mě o dobrý stan a mám sto chutí dát ho zmrskat.“

Zmlkl. Čekal, co se stane. Ale nikdo ani nehlesl a Šejch Mansúr si s ulehčením oddechl: Nic nevědí, jinak by nebyli tak schlíplí.

Ale současně se ptal sám sebe, co se skrývá za všemi těmito událostmi. Loupežný útok, to je jediné vysvětlení! Co však znamená to volání, znějící tak podivně z výšin?...

Zamračil se. Byl by dal mnoho za objasnění této záhady, která tolik znepokojila jeho samého a ještě více askary. Má je však hnát v temnotě do skal, aby hledali kohosi, kdo má tisíce možností se skrýt? – Zbytečná a navíc nebezpečná věc – i muž ozbrojený puškou se ve tmě těžko ubrání ráně nožem do zad. Ostatně by možná odmítli a tvrdili, že jde o hlas anděla, ba možná že by dokonce propadli posvátné hrůze, což by bylo to nejhorší, co by se mohlo stát... Ne, lépe nic nepodnikat.

Tehdy opět zazněl pronikavý, vysoký hlas neviditelného a skály opět odpověděly dlouhým, dunivým slovem.

Tu přemohl Šejch Mansúr vlastní úzkost alespoň natolik, že vykouzli na rtech útrpný úšklebek.

„Chudáci haramí!“ zvolal, snaže se mluvit posměšně. „Dodávají si odvahy svatými slovy, neboť dojista nemají ani pušku!“

Jeden z askarů se zasmál směrem ke skalám, pak druhý: Pravda, kdyby tamti měli pušku, neházeli by oštěp!

Avšak třetí ukázal prstem na spáleniště, poté kol dokola na celý tábor a přidušeně vyhrkl:

„Nešťastné místo! Nešťastná noc!“

Šejch Mansúr zesinal. Právě tato úzkostná slova mu neodbytně zněla v hlavě a děsila ho více než hrozba smrti, které tak těsně unikl.

„Pse!“ vyjel, ale hlas mu selhal a to, co zaznělo, bylo opět jen vykviknutí vepře.

Vtom mu přiskočil na pomoc čauš Kumraal.

„Hlupáku! Babo!“ Přetáhl chlapa karabáčem. „Nevíš, že Pán karavan má kouzlo, které mění neštěstí ve štěstí! Oštěp mířil na jeho srdce, ale kouzlo jej odvrátilo a zarylo do země,

* haramí – lupiči

kde proklál leda srdce myši nebo krtka!“ S těmi slovy kopl do oštěpu, který se zlomil.

A všichni askaři se rozchechtali a Šejch Mansúr věděl, že z této strany mu už nehrozí nebezpečí.

Uklidnil-li však svůj průvod, neuklidnil sám sebe; věděl příliš dobře, co leží v popeli.

Ach, třikrát nešťastná noc! Ach, místo třikrát prokleté!

Naříkaje takto beze slov, ale tím úpěnlivěji, obrátil svá prasečí očka k nebi, jako by hledal milost Alláhovu či alespoň jiskřičku útěchy. A našel ji:

Spatřil zornici, jež právě vycházela, a na východě pruh jasu zbarvený do růžova jako lidské rty.

„Hle!...“ vylétlo mu radostně z úst.

V příštím okamžiku se obrátil k čaúšovi:

„Blíží se ráno. Připrav abdy*! Vyrazíme hned! Slyšíš, hned!“ opakoval stále hlasitěji. „Hned!“

Ani šeptem však neřekl, co ho přimělo k tak překotnému spěchu:

Nešťastná noc co nevidět skončí, a čím dříve opustíme toto prokleté, nešťastné místo, tím lépe. –

Zakrátko ožil tábor a změnil se v mraveniště. Otroky už nebylo třeba budit. Bděli. Viděli požár stanu, slyšeli výstřel i tajemné volání z hor. Ale neprobrali se ze své tupé netečnosti. Ani Šabba ne. Spala jen trhavě a krátce, ale ve snu spatřila Šahina tak, jako ho viděla naposled: sedícího před chýší u dmyhadla a ohně. Když se pak probudila, připadlo jí, že Šahin tak sedí doposud, že se nepohnul od chvíle, kdy se s ním rozloučila, že se stále ještě krčí nad ohněm tam ve vesnici Hal-Hal, která už je v nekonečné dálce. Vše minulé je v nekonečné dálce, celý radostný život, všechna láska, všechna klidná práce, všechno snažení. Co na tom může změnit výkřik nebo plamen? Nic.

Proto si ani nevšímala událostí noci.

* abd – otrok

Kdyby však byla věděla, že není tak opuštěná, jak se domnívá, byly by se jí jistě zbystřily smysly – a snad by byly poznaly v hlase neviditelného známý tón.

7. ÚTĚK

„Šejtánův kluku!“ vrčel Ammár. Vylezl právě se Šahinem na vrchol skal a osopil se na Merzuka, který tam dosud klečel a křivil dlaně do tvaru trubky, jako by chtěl ještě dále volat „Alláh akbar!“ a vytvářet hromobití ozvěny. „Šejtánův kluku! Ztratils rozum? Křičíš bez přestání, ačkoliv tím jen přivoláváš pozornost a pomstu!“

„Zdaleka ne!“ ohradil se Merzuk. „Naopak, odvedl jsem ji od vás.“

„Proto ses tak hloupě smál, až se to ozývalo ve skalách?“

„Smál jsem se proto že muž s puškou střílel do nebe, jako by chtěl srazit hvězdu,“ řekl Merzuk. „A myslíte-li si, že jsem jednal špatně, neměli jste mě tady nechávat!“

Mluvil nakvašeným hlasem. Zvečera chtěl jít s nimi, ale opustili ho, zanechali zde nahoře i s měchem na vodu a kuřaty a šli na výboj sami. A co pořídili? Nic, vzbudili jen ozbrojence, kteří by byli jistě divoce pálili po útočnickovi anebo se i za ním vydali do skal, kdyby on – Merzuk – neměl šťastný nápad a nepočal vykřikovat svatou formuli. A teď se oba – Ammár i Šahin – vrátili bez Šabby a nadto o oštěp chudší, a peskují ho, jako by byl dítě, které neví, co dělá.

„Nejsem dítě,“ vmetl jim ve svém rozhořčení do tváře. „Jsem Abú, Otec! Ačkoliv jen Abú Džadža!“

Nezasmáli se. Jejich oštěp se minul cíle příliš daleko a netušili, že v této chvíli tiskne Pán karavan ruku zvlhlou strachy na hrud', kde býval amulet. Vůbec nemysleli na Pána karavan. Cílem jejich útoku nebyl obr, nýbrž jeho hlídací pes.

Ale ani na tohoto psa, askara, by se nebyli odvážili, kdyby je nehnalo zoufalství, kdyby znali jinou, schůdnější cestu k Šabbě.

Neznali ji však. A minuli se hlídacího psa a cesta byla nyní nadobro uzavřena, neboť se nedalo očekávat, že by po dnešních zkušenostech Pán karavan postavil příští noci jen jedinou hlídku. Bude-li ovšem příští noci ještě na pevnině...

A to nebylo ani zdaleka jisté. Nevěděli přesně, jak daleko je k moři. Neznali tento pustý kraj, kam lidé z jejich vesnice zabloudili jen zřídka, zcela výjimečně. Co by zde také hledali? Cesty k obydleným krajům vedly na jih do Habeše, na sever k Assabu, na západ ke vsi Kerii a za ni. Ne však na východ k moři, kde nebylo nic, leda hrobka Hasana el Tsaálab. Pravda, kdysi před léty, dokud Hasan-Liška ještě žil, měly se věci jinak. Ale to bylo dávno, příliš dávno a oba – Šahin i Ammár – byli příliš mladí, o Merzukovi ani nemluvě.

Ano, cesta k Šabbě je uzavřená, hlídací psi jsou varování a jim, kteří mají Šabbu osvobodit, zbývá jen jediný oštěp.

Tak v tichu uvažovali a nesdělili si své myšlenky, ale přesto věděli, co druhému běží hlavou.

„Co počneme, ó muži Šabby?“ ozval se Ammár konečně.

„Půjdeme dále,“ řekl Šahin.

„Neznáme cestu.“

„Pán karavan nám ji ukáže.“

„Nemůžeme zaútočit.“

„Osvobodíme Šabbu jiným způsobem.“

„Jak?“

„Nevím,“ řekl Šahin. „Ale půjdeme.“

„Ach, lépe by bylo vrátit se. Nemáme naději!“ zvolal Ammár. On to byl, kdo ztratil oštěp, a třebaže mu zbývala prázdná puška, cítil se bezbranný.

„Ne,“ řekl Šahin. „Nejsem voják, ale jsem kovář a vím, že i nejtvrďší kov se poddá, když mi nechybí vytrvalost.“

„A když ti nechybí nástroj!“ namítl Ammár. „A my nemáme zbraně!“

„Ty nemáš zbraň, vrať se tedy,“ pokrčil Šahin rameny. „Tys to byl, kdo mě zvedl z prachu a popela v Hal-Hal a dal mi odvalu k této cestě. Učinil jsi dobře. Učinil jsi dosti. Ano, vrať se.“

A tato slova dokázala, že je moudrý, neboť Ammár se zastyděl, ale současně pocítil hrdost.

„Nikoliv,“ řekl chvatně, „zůstanu a budu ti pomáhat. Kdybys opět někdy ztratil odvalu, spolehni se na mne!“

Pak už mlčeli, unaveni bezesnou nocí, ale zaháněli ospalost tím, že se dívali k východu, kde se zoře hlásilo růžovou záplavou, i dolů k táboru. Ebenová karavana se tam chystala na pochod v překotném chvatu, který však Šejchovi Mansúrovi stále ještě nestačil.

„Pospěšte! Pospěšte!“ ječel a v jeho tváři škubala netrpkost. „Dělejte rychleji! Vyrážíme!“

Ale přitom věděl, že i kdyby nakrásně vyrazili ihned, v příští vteřině, nezbavil by se toho, čeho měl přespříliš, ani by nezískal zpět to, co postrádal. Měl přespříliš strachu – postrádal amulet.

Nebyl hloupý ani potřeštěný. Měl mnoho zkušeností, měl odvalu i schopnosti vést karavanu, měl dosti chytrosti, aby i jednání na trhu vedl ve svůj prospěch, měl rozhled a tolik bystrozraku, že nejen získal značné umění, ale také je udržel – – –

– – – ale neměl náhradu za špinavý kožený váček, který jeho matka kdysi dávno koupila od potulného mully* a zavěsila nemluvněti Mansúrovi na krk.

Co bylo v onom váčku obšitém bílými korálky z Jablonce?

Šejch Mansúr se neptal, natož aby se to pokoušel vyzkoumat. Proč také? Obsah amuletu ho zajímal asi stejně málo

* mulla – vykládač koránu

jako to, co se děje v srdci otrokově. Záleží na tom? Ani zbla. Otrok mu přináší peníze, a to stačí a je to dobré; amulet mu přináší štěstí, které mu přináší otroky, a to je samozřejmě také dobré. Ostatně co paměť sahala, neotevřel nikdo amulet už ze strachu, aby na sebe nepoštval pomstu neviditelných. Ale kdekdo jej vždy nosil, i sám padišach, který je hlavou islámu, i velmoži, kteří stojí na stupních padišachova trůnu, i ti, kteří stojí níže, i bohatci, i kupci, i vojáci, i námořníci... ba i meskín^{*}, ta žebrácká chamrad', která skučí hlady a za smrdutou rybu políbí sandály dárce. Ano, i ti nosí amulet, který je sytí alespoň nadějí, když ne chlebem, a chrání je před bolestnějším strádáním.

Před jakým? Může si meskín představit ještě větší bídu než své vředy, než mouchy pasoucí se v koutcích jeho očí, než písek, který je mu ložem? Stěží. A přece i meskín má svůj amulet a nevzdal by se ho ani za celého pečeného berana.

Neboť amulet je to, co staví sebehubnějšího člověka nad sebetučnějšího psa. Amulet je čarodějná věc.

A hle, on, Šejch Mansúr, Pán karavan, stojí zde, uprostřed pustiny, uprostřed země, jíž uloupil tolik lidí, uprostřed kraje plného pomsty – – – a bez amuletu, bez kouzel. Je na tom hůře než meskín, hůře než všichni lidé. Neboť nestalo se ještě, aby amulet shořel a člověk zůstal naživu – již proto ne, že člověk se nikdy neodloučí od amuletu. Nestalo se ještě, aby oštěp ukázal jako prst k troskám amuletu. Až dnes...

Je to znamení? Věští to smrt?

V skrytu svého roucha, v záhybech širokých rukávů se pjal Šejch Mansúr ruce:

Snad ne. Jistě ne! Vždyť jsem ještě nežil dosti dlouho, abych mohl v Šachru postavit hrobky nad kostmi světce Ben Salaha, kterého ctím nade všechny! Až se vrátím s lodí naplněnou zbožím, postavím ji, dovolí-li mi to Alláh! Ano,

* meskín – chud'as

postavím ji, inšallah! Bude čtvercová, bude mít krásné ozuby, z nichž bude vyrůstat kužel tvořící kopuli nad hrobem. Bude bílá jako perleť a věřící, meskíny nevyjímaje, budou moci před ní pokleknout a bít čelem do písku, vzývajíce Nejvyššího a myslíce na Ben Salaha a na mne. To všechno učiním, to všechno splním, neboť nemám rád liché sliby! Ale i ty, ó Pane Všech Věcí, slib, že dospěji bez úhony k moři a přes moře k rodným břehům, kde zanedlouho začnou slavnosti ramadánu* . A já se navíc zaváži, že se už nikdy neprohřeším proti Tvému zákazu zobrazovat člověka, že už nikdy nevystřihnu z evropských časopisů tvář ženy a nepřibiji ji na stěnu nad svým ložem. A chceš-li, nepůjdu už nikdy naslouchat veselé hudbě, neboť vím, že Tě to uráží. Ó, Pane, počítej dobře a uvidíš, že na mě neproděláš!

S touto němou prosbou spínal Šejch Mansúr ruce a poté je tiskl na prsa, kde chyběl amulet. A třebaže se mu zdálo, že Alláh nemůže odmítnout tak výhodný obchod, nezbavil se zcela úzkosti:

„Rychle! Rychle!“

Osobně hnal do díla askary, ačkoliv jindy se mezi ně mísil jen nerad, protože páchli žluklým máslem, které přidávali do chlebového těsta, až se mu zvedal žaludek. Ale ovšem, byli to vlastně také jen meskíni, neboť co jiného jsou beduíni, ne-li chamrad' pouště?

„Rychle! Rychle!“

Uvolnilo se mu, až když karavana vyrazila. Ne však zúplna a cítil, že raději zůstane celý den v sedle, jen aby nemusel znovu přenocovat na pevnině.

„Rychle! Rychle!“ volal ještě s mezka.

A karavana kráčela rychle, až se pochod podobal spíše útěku.

A vpravdě to byl útěk:

* ramadán – devátý měsíc mohamedánského roku, měsíc půstu, který končí slavnostmi

Útěk k moři. Útěk před tajemnou hrozbou. Útěk z nešťastného místa.

*

Po dvouhodinovém pochodu narazil předvoj na studnu, o níž včera mluvil Chalík. Byla to díra ve skále zpola naplněná vodou a vůkol se do nedohledna prostírala jen zvlněná, skalnatá planina. Proto zde asi nevyrostla ves, líheň otroků. Kde vzdělat pole? Tug se pro jednu vynořil na nevhodném místě, bez ohledu na potřeby člověka.

Ve spěchu naplnili měchy, ale když odcházeli, napadlo Šejcha Mansúra, že by měl studnu zavřít před těmi, kdo v noci vrhli oštěp a kteří možná sledují karavanu. Ať pojdou žízni, psi! Pohříchu nebylo nablízku vhodného balvanu ani mršiny, která by vodu otrávil. Zrudlý spěchem i vzteky nařídil tedy dvěma askarům, aby se u studny skryli a zastřelili každého, kdo se v příštích dvou hodinách přiblíží.

Askaři – jeden z nich měl nápadně velký nos a druhý velkou bradu – na něho mlčky pohlédli zpod širokých obrub svých branett a usedli ve stínu. Sotvaže však karavana odtáhla, ozval se nosáč zamyšleně:

„Je dobré číhat s puškou u studny?“ A když se nedočkal odpovědi, pokračoval:

„Neznám sice příliš korán – ale mohl by to Prorok schvalovat?“

Bradáč se zamyslel a zarýpal prstem pod kloboukem, kde ho cosi kousalo.

„Ani já neznám moc dobře řeč Prorokovu,“ připustil posléze, „ale soudě podle hmyzu, myslím, že by to neschvaloval.“

„Jak to podle hmyzu?“

„Protože hmyzu je hodně, a když zabiji jednu veš, nezníčil jsem nic, protože se vylíhnou dvě nové. Ale když otrávím studnu, zničím všechno, protože studna je jen jedna a pijí z ní nejen nepřátelé, ale i přátelé a ptáci a zvířata, která jednou sníme. Proto ji – podle mého rozumu – Alláh vyhloubil.“

„Nevím sice, co s tím má tvůj hmyz co činit,“ řekl nosáč, „ale zdá se mi...“

„Jak to můj hmyz!“ přerušil ho bradáč zhorka. „Ty ho máš také!“

„Já mám svůj, ne tvůj! To jsou hloupé řeči, ačkoliv jinak se mi zdá, že mluvíš moudře.“

„To bych řekl!“ usmál se bradáč. „Můj děd z matčiny strany byl tak moudrý, že k němu chodil kdekdo pro radu...“

„Ach!“ užasl nosáč. „Alláh tedy foukal velmi prudce, když se semeno snášelo se stromu. Ale kdo zná jeho vůli či sílu jeho plic?... A ježto hmyz pije z mé hlavy a já se nebráním, myslím, že bychom neměli bránit nikomu, kdo by se chtěl napít z této studny.“

„Správně,“ přitakal bradáč. „Možná že by nám to po smrti Alláh vyčítal.“

„Ale možná, že by nám vyčítal neposlušnost vůči našemu pánu. Bude tedy nejlépe, když usneme a ztratíme z očí svět i studnu. Co nám pak může Alláh předhazovat?“

„Nic,“ oddechl si bradáč. „Neboť on to bude, kdo sešle spánek na naše víčka.“

Nato poodešli, ulehli ve stínu kryti skalou a zakrátko se Alláh vskutku dotkl jejich očí a uzavřel je světu.

Byli to právě tito dva askaři, kteří nejvíce vynikali při krutém žertování s otroky. Pocházeli však z pouští Arábie, kde studny nepatří nikomu a současně všem, kde otrávit studnu je největší zločin a kde není zvykem skrýt se s puškou u studny a číhat na žíznícího člověka.

Nedlouho poté, co usnuli, přišel Merzuk, Šahin a Ammár.

Spatřili z dálky, že se karavana nakrátko zastavila, což nemohlo znamenat nic jiného než napájení, a rozhodli se, že doplní svou zásobu vody. Přiblížili se však opatrně. Nebyli kočovníci, nýbrž usedlí pastevci a zemědělci a měli ke studnám zcela jiný poměr než beduíni: studna patří tomu, kdo u ní sedí a ovládá ji. Po událostech dnešní noci se tedy obávali, že by Pán karavan mohl nastražit u studny léčku, a

Ammár se raději plížil napřed. Nezjistil však nic podezřelého a všichni tři se dosyta napili a Merzuk napojil z dlaně své pípající děti. Když pak naplnili splasklý měch, odbočili opět ze stezky a proplétajíce se mezi skaliny, spěchali dále. Nemohli ztrácet čas odpočinkem, nemohli otálet. Cesta skaliny byla pomalejší než po stezce a karavana putovala daleko rychleji než včera.

Chvat Šejcha Mansúra měl však alespoň jednu dobrou stránku:

Ve spěchu zapomněli askaři v nočním táboře celou kýtu pečeného berana, která nyní posloužila pronásledovatelům.

8. SKŘÍTEK

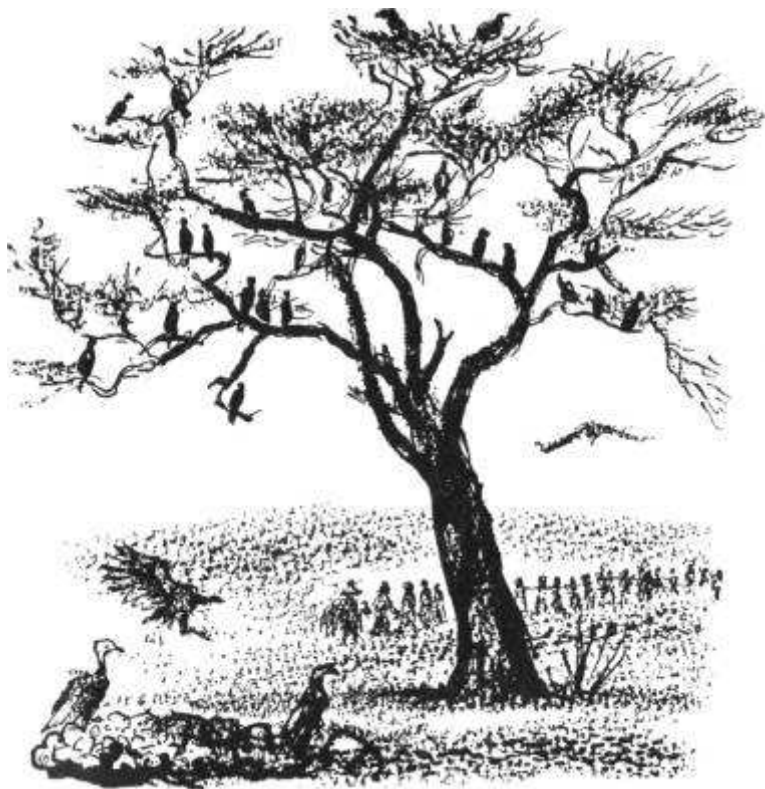
Od studny štvál Šejch Mansúr otroky i askary dlouhé hodiny pod sršícím sluncem bez přestávky, bez oddechu, bez milosti.

Dvě z děvčat, která hnala skopce, padla a jen jedno z nich se opět zvedlo, když je postříkali vodou; druhé stálo Šejcha

kuli. Potil se zuřivostí, a když zazněl výstřel, nepřivřel už oči jako včera, ale jen zkrabatil čelo a zastínil zrak dlaní, hledě k východnímu obzoru. Věřil v koutku srdce, že tam spatří zamodralý svit věštící moře. Ale nespatrił nic, jen tanec rozžhaveného vzduchu nad skalinami, rychlé tetelení, které unavuje zrak a naplňuje duši malátnou beznadějí.

A přece už musí být moře blízko. Musí!

Opakoval si nahlas to slovo „Musí!“, jež bylo jeho nejsladší nadějí. Neboť u moře pod hrobem Hasana el Tsaálab čeká loď, která pohltí celou karavanu a odveze ji do bezpečí. Ano, do jista tam už čeká, měla dosti času připlout, měla snazší úkol než on, schůdnější cestu, daleko příznivější podmínky.

Na moři nepadají oštěpy a nezarávají se těsně u hrdla...

Tu se v myšlenkách zarazil a bezmála zaklel. Nechtěl vzpomínat na amulet, kterého už není! Co mu to pomůže? Nic. Jen moře může pomoci, jen loď.

Tedy dále k moři, a rychleji!

Tak spěchal, že obětoval ještě dva otroky a dvě kule, než se konečně k poledni odhodlal zastavit. A zatímco otroci hl-tali vodu, kterou jim askaři lili do hrdel už bez žertů, ale tím bezohledněji, naslouchal Šejch Mansúr bušení tepen ve svých spáncích a přemýšlel o tom, že po třikráte prokleté noci přišel den také třikrát prokletý: karavana se scvrkla o tři... Pravda, spěch při tom hrál svou úlohu – ale je možno nespěchat, když hrozí mračno ze všech nejstrašnější, mračno neštěstí? Nikoliv. Jen tehdy by bylo možno zpomalit, kdyby moře už bylo na dohled či leželo za nejbližšími vrchy.

Ale kdo ví, kde je moře?!

Šejch Mansúr otřel čelo hřbetem ruky... a kývl na askara a nařídil předvést Chalika, vůdce karavany. Uchopiv pak vlastnoručně provaz vedoucí k Chalikovu obojku, přitáhl kouzelníka jako vzdorné dobytče, až mu hleděl zblízka do čtyř rýh, tvořících jedinou jizvu: nebyly už rudé, nýbrž šedé prachem a únavou.

„Moře, ty ničemo!“ sykl Chalikovi do obličeje. „Hasanův hrob! Jak je daleko?!“

„Nedaleko, pane,“ vyrazil Chalik ze suchého hrdla; nepil ještě, neboť právě, když se na něho mělo dostat, odvlékl ho čauš Kumraal k Šejchovi.

„Jak nedaleko?! Mluv jasně! Dojdeme tam dnes?!“

Chalik zaváhal. Pod leopardí kůží, která mu stále ještě kryla lebku jako kropenatá čupřina, přeskočily jeho oči nalevo, napravo a zase zpět. Nevěděl, co odpovědět. Byli už příliš daleko od Bododo, a třebaže znal směr, neznal přesně ani kraj, ani vzdálenosti. Co tedy říci? Přízná-li, že neví, půjde pod jho. Přitaká-li však – ano, ano, dnes se k moři dostaneme – ukáže se to možná jako lež a nemine ho zbičová-

ní... Volil tedy třetí možnost, která skýtala alespoň jakés také východisko.

„Dnes už ne, pane,“ řekl zkroušeně. „Nebo stěží. Velmi stěží.“

„Oh, čauši, odved to skvrnité zvíře, než mu vyryji jizvy i do druhé tváře!“ vyjekl Šejch Mansúr. „A připrav karavanu, vyrazíme, jak to jen bude možné. Musíme se ještě před soumrakem dostat k moři!“

„Inšalláh – staň se Alláhova vůle,“ zahučel čauš Kumraal. Ten chvat mu připadal bláhový, neboť oslaboval zbytečně otroky i průvod a s askary bylo už tak jako tak špatné pořízení. Mohl však odporovat svému pánu? Nikoliv. Mohl jen vyslovit tato varovná slova, která snad Šejchovi připomenou, že o budoucích věcech rozhoduje ještě větší Pán.

I vydala se karavana znovu na cestu a Šahin, Ammár a Merzuk, kteří se skrývali na vrcholku pahorku porostlého akáciemi, viděli ji jako temného plaza, vinoucího se pláň. Nato spatřili dva muže, podle slaměných klobouků strážce karavany, kteří spěchali stezkou za ní. Byli to oni dva spáči od studny, které odpočinek osvěžil do té míry, že dohonili zadní voj právě ve chvíli, kdy padla jedna z žen. Za hodinu klesla další a hejno supů, provázející karavanu, zmizelo z oblohy.

Ach, den byl prokletý a spěch nepomáhal!

Když si to Šejch Mansúr konečně uvědomil, prokousl si rty v zuřivé bezmoci:

I kdyby všechny uštval, nedostane se už dnes k moři a musí strávit na pevnině ještě jednu noc!

Zavolal čauše a společně vybrali širokou, bezvodou pláň, kde nebylo skal ani blízkých svahů. Postavil čtyři hlídky a sám ulehl pod širou oblohou, obklopen však vysokou hradbou z balíků aitu a jiných zásob. Přímo z nebe by musel přiletět oštěp, kdyby měl zasáhnout svůj cíl!

Avšak nic nepřilétlo, neboť Ammár se Šahinem spali. Probděli už téměř dvě noci a víčka se jim sama zavřela, když

daleko od otročího tábora leželi přikrčeni k zemi a bez stínu naděje čekali na novou příležitost.

Až k ránu je probudil rachot výstřelů a vyskočili, nevědouce v té chvíli, kde jsou a co se děje. Ale hned znovu ulehli, neboť střelba pokračovala zmatenými salvami a zmlkla až krátce před tím, než se z temnoty připlížil Merzuk, kterého dosud ani nepohřešili.

„Kdes byl?“ vyhrkl Šahin. „Proč stříleli?“

„V táboře,“ zašeptal Merzuk poněkud rozechvělým hlasem. „Chtěl jsem mluvit se Šabbou a říci jí, že jsme zde...“

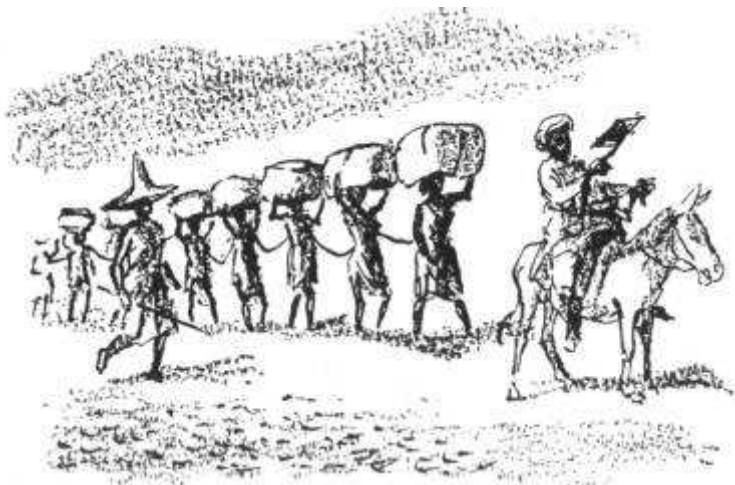
„Ach, bláhový...!“ vyhrkl Ammár.

„...že jsme zde,“ opakoval Merzuk. „Snad by nám mohla sama nějak napomoci...“

„A mluvils s ní?“ vpadl prudce Šahin.

„Ne,“ řekl Merzuk zahanbeně. „Nedostal jsem se dál než na deset kroků k ohni, ačkoliv jsem se tiskl k zemi, až mě celé tělo bolí. Ale muži s puškami mě spatřili a jejich kule nade mnou začaly létat jako brouci. Brrr!“ otrásl se. „Brrr! Měl jsem strach, že vás už nevidím.“

Tato upřímná slova poněkud uchlácholila Ammárovo

rozhořčení, že se chlapec vydal na tak nebezpečnou cestu, aniž co řekl. Nemohla však uklidnit Šahina.

„Ammáre!“ zanaříkal. „Ammáre, měli jsme už v prvé noci dát Šabbě znamení! Měli jsme vykřiknout slovo, které zná, měli jsme zvolat Hal-Hal, aby věděla, že není opuštěná! Pak by nám snad vskutku napomohla. Proč jsme to neučinili?“

Ammár mlčel.

„Protože jsme se báli,“ odpověděl tedy Šahin sám sobě. „Ammáre, jsme zbabělejší než chlapec.“

„Ne!“ ohradil se Ammár. „Pouze nás to nenapadlo.“

„Tak jsme hloupější než chlapec!“

„Ne,“ řekl Ammár. „Co dokázal chlapec, ačkoliv se o to pokusil?“

Šahin mlčel. Nemělo smyslu pít se. Snad Šabba spatřila Merzuka, snad vycítila, že on – Šahin – je nablízku. Snad... Ale nepočítal s tím a nevěděl ani, jak napravit chybu, které se dopustili.

Zavolat nyní?... Ne, je příliš pozdě, karavana se už při-

pravuje na pochod s křikem, který by přehlušil i tři spojené hlasy. Krom toho se rozednívá a pušky by snadno našly svůj cíl.

„Je pozdě, pozdě,“ vydechl. „Propásli jsme tři noci.“

„Snad bude ještě čtvrtá...“ nadhodil Merzuk.

„Snad,“ řekl Šahin. Ale nevěřil. Byli už příliš daleko od Hal-Hal a moře se jistě skrývá za oněmi kopci na východě.–

Tou dobou pobíhal Šejch Mansúr po táboře chrle polohlasné kletby. Vše šlo tak strašně pomalu! Už nyní bylo vidět, že po druhé prokleté noci nastává nový prokletý den. Unavení, rozespálí otroci tropili jen zmatek a ani hole je už nemohly přivést k rozumu. Ve vzduchu ještě čpěl pach stělného prachu a askaři si při práci vyjeveně vyprávěli o skřítku, který se před úsvitem objevil u tábora a na kterého marně stříleli. Ano, byl to skřítek, ne zvíře, jak tvrdí čauš Kumraal!

Tak brebentili, až je Šejch Mansúr zostra okřikl; jemu samému nebylo zdaleka volno a nechtěl slyšet o skřítcích. Měl už nočních překvapení až po krk a toužil po odchodu ještě zoufaleji než včera. Jen odsud, k moři, k lodi!

A opět vyrazila ebenová karavana, ale tentokráte až k jedné hodině, to jest v sedm ráno a la Franka.* Sklíčená otupělost otroků, rozčilení askarů, nevyspalost a zmatek, to vše vespolek vedlo k průtahům při jídle a výslednému zdržení. Na pochodu však zapraskal čaušův karabáč v překotném rytmu, který hole askarů záhy přežaly. Nicméně karavana nezrychlila citelně krok a sám Šejch Mansúr musel zanedlouho nařít volnější tempo, nechtěl-li ztratit další zboží. Vzpor tomu zůstala u cesty ležet jedna žena.

Byla to Ghurma, ona bezzubá stařena z Bododo, která šla vedle Šabby a nesla přetěžké břemeno, protože vypadala silná jako mezek.

* a la Franka – evropského času; arabský čas počíná šestou hodinou ranní

9. MOŘE

Toho odpoledne už karavana nenarazila na vodu, ale krátce po poledni postřehl Šejch Mansúr slaný pach a jeho veliké nozdry se ještě rozšířily blahem.

Před hodinou modlitby asr* zazářil pak na východě bílý bod, odrážející se od červených skal jako sněhová vločka. Nato zmizel – jako když roztaje vločka – ale znovu se objevil, a blíže.

To již rozeznali, že je to bílá stavba strmící na vrcholu oblého kopce, a kouzelník Chalík, který shrbeně kulhal v čele karavany, se napřímil a otočil k Šejchovi, ukazuje třaslavou rukou kupředu:

„Vedl jsem dobře: Hle, pane, tvůj hrob!“

„Šlehni ho!“ zařval Šejch. Byl rád, že šťastně dospěl k Hasanovu hrobu, že je konec Afriky i cesty pustinami, ale všechnu radost mu vzala ta nešťastná slova „Hle, pane, tvůj hrob!“ – Chápal sice, že Chalík nechtěl říci nic jiného než „Hle, pane, ten hrob, na který ses tolik vyptával“, nemohl však potlačit výbuch hněvu:

„Šlehni ho!“

Čaúš Kumraal zvedl karabáč a Chalík, který vskutku vedl oddaně a dobře, dostal do tváře ránu, která přeťala napříč ony tři dávné jizvy, vyryté drápem leoparda, a navíc mu smetla s hlavy leopardí čapku.

Karavana se ani nezastavila. Hrob Hasana, zvaného „el Tsaálab“, to jest „Liška“, rostl každým okamžikem, a třebaže Šejch Mansúr viděl už modrý opar, odlesk moře, nemohl dosud vidět svou loď. Kotví pod kopcem Hrobu či bude třeba utábořit se znovu na nešťastné půdě a čekat?...

Svíral prokousnuté rty a cítil, jak mu rozčilení proniká až do špiček prstů, jež se rozechvěly na mezkově hřbetu. Ale

* asr – okolo třetí odpoledne

nespatřil ještě ani moře a věděl, že potrvá ještě hodnou chvíli, než nabude jistoty:

Stežka, která se nyní proměnila v cosi podobného cestě, vedla karavanu opět dolů, odkud bude třeba vystoupit po táhlém svahu k Hrobu. Až tam se otevře výhled.

*

Hrobka Hasana el Tsaálab stála na širokém kopci, jehož temeno připomínalo koňský hřbet. Tvořil ji čtverec bíle omítnutých zdí, nahoře vroubených běloskvoucím cimbuřím a převýšených vysokou kopulí, ne nepodobnou homoli cukru. Ve zdech se černala tři okénka a kolkolem rostly zakrslé, zelené křoviny, po nichž mezek Pána karavan chtivě chňapal. Ale jezdec ho kopl do slabin a nelítostně hnal vpřed. Viděl už moře v Bráně Smutku, viděl obzor zbarvený do hnědofialova a vroubený kulatými mráčky jako korálky navlečenými na šňůře. Jiné, větší, ale stejně oblé mraky se hnaly od jihu k pevnině, k písčitému zálivu napravo od Hrobu...

...kde kotvila plachetní loď.

„Má loď!“ vykřikl Šejch Mansúr jásavě. „Má loď!“

Jeho hlas přeskakoval, pištěl, ale radost mu dodala takové síly, že dolehl až dolů k lodí, na níž se objevili čtyři muži a zaclonili si oči...

Současně se však vzadu, za Pánem karavan, ozval jiný, ještě mohutnější hlas.

Byl to nárek otroků, kteří také zahlédli loď, zčistajasna procitli z otupělosti a jali se zmítat pouty jako zvířata lapená do želez, když se přiblíží lovec.

Hle loď, jež je odveze za moře!...

A jejich nárek naplnil prostor, ale nesplynul v jediné volání, nýbrž se křížil a vlnil ve zmatené směsici, neboť zatímco jedni lkali, vzývali jiní Alláha či džiny a ještě jiní prosili Šejcha o slitování a milost. Ale někteří nemohli úzkostí volat a jen otevírali ústa, z nichž zněly nesrozumitelné zvuky.

Vtom zasvištěly hole, hlasy zmlkly a zakrátko sestupovala ebenová karavana k pobřežní písčtině, kde náchuda, kapitán lodi, už kráčel důstojně vstříc Šejchovi Mansúrovi.

„Kif halkum?“ pozdravil s úsměvem, který ukázal jeho černé zuby. „Jak se máš?“

„Kif halkum,“ odpověděl Šejch radostně.

Seskočil s mezka, přijal náchudův polibek na rameno, ale tím všechny zdvořilosti skončily. Pán karavan příliš spěchal:

„Je loď připravena? Vyplujeme co nejdříve.“

„Co nejdříve?“ podivil se náchuda, zvedl oči k nebi a hlučně zamlaskal.* Byl to neuvěřitelně špinavý chlapík s turbanem, jehož původní barvu už nebylo lze rozeznat, ale potrpěl si na dobré mravy, k nimž od věků patří klid, šálek kávy, šiša a rozprávka o příhodách cesty. „Hleď, mraky mají tvar perel a Alláh zúžil obzor, aby nemusel plýtvat silou, až dnes v noci sešle na svět vichřici.“ Mluvil pravdu jak o mračnech, tak o obzoru: zdálo se věru, že by se mohl dotknout habešských hor svým usmoleným prstem, kdyby se namáhal jej zvednout; tak blízko strměly v průzračném ovzduší.

Ale Šejch Mansúr nedbal.

„Tvá loď už zažila víc vichřic, než jich pamatujeme dohromady,“ zvolal zvesela a také mluvil pravdu, neboť loď byla prastará a přestála už mnoho, ačkoliv držela pohromadě bez jediné kovové součásti, bez jediného hřebíku, šroubu nebo nýtu, svázána jen provazci z palmového lýka.**

„Avšak v Bráně Smutku bude peklo!“ vyhrkl náchuda.

Šejch Mansúr se na okamžik zarazil. Báł se bouře v Bab-el-Mandeb, ale nic na světě by ho nepřimělo strávit bez kouzla amuletu ještě jednu noc v tomto kraji.

„Nepoplujeme Branou Smutku,“ řekl s velkou rozhodností. „Dáme se severní cestou.“

„To je veliká oklika, ó Šejchu!“

„Na čase nezáleží.“

Ted' už náchuda opravdu nevěděl, co si myslet: proč

* chce-li Orientálec vyjádřit zápor, nesouhlas či odmítnutí, zvedne hlavu a mlaskne; vypadá to téměř jako naše přikývnutí

** takové lodi sloužily v jižním Rudomoří ještě před druhou světovou válkou

spěchat, nezáleží-li na čase? – Neodporoval však. Konec konců mu bylo daleko příjemnější plout severní cestou, kterou znal a kde nečíhalo tolik nebezpečí jako v Bab-el-Mandeb.

„Děj se, jak si přeješ,“ řekl poslušně. V duchu však dodal: Vypadá to, jako bys měl za zády džina, šejtána a iblise...*

Právě tehdy vystoupili tři pronásledovatelé na pahorek, oddělený od kopce Hrobu hlubokým údolím, spatřili loď a ustrnuli.

„Je konec,“ zabručel Ammár po chvílce.

„Ne,“ řekl Šahin. „Chýlí se k večeru, snad vyplují až zítra a poskytnou nám ještě jednu noc.“

Pak už nikdo z nich nepromluvil, ale také se nepohnul, neusedl. Stáli jako tři ebenové sochy neschopni odtrhnout oči od kotviště. Viděli hemžení na břehu, viděli, jak askaři ženou otroky na loď, viděli, jak černí muži mizejí v podpalubí... ale stále ještě čekali, stále ještě věřili v zázrak a nepohnuli se, jako by se báli, že by jediným gestem zaplašili anděla, Al-láhova posla, který nese spásu. A bylo velké ticho, přerušené jen zvukem jejich dechu, pípáním kuřat v Merzukově koši a útržky výkřiků, které občas dolehly od pobřeží.

Až když loď vyplula poskakujíc po vlnách tak vesele, jako by nenesla náklad žalu, nýbrž radosti, až pak se pohnul Šahin.

„Šabbo!“ vykřikl zvedaje oštěp k nebi. „Šabbo! Šabbo!“

A jeho zoufalství bylo tak veliké, že přemohlo všechnu mužnou hrdost:

Padl na tvář, zaryl prsty do kamenité půdy a celé jeho tělo se roztrásló křečovými vzlyky.

* iblis – satan

TŘETÍ KAPITOLA

1. ZRAK PADIŠACHŮV

Lod' vyplula s lehkým větrem v plachtách, pohupujíc se v bocích jako tanečnice, a čauš Kumraal, který se opíral o zábradlí na přídi, pocítil záhy nepříjemný tlaku žaludku. Měl za sebou perný den. Po těžkém pochodu řídil nalodění černých skopců – úkol tím nevděčnější, že do něho mluvil kdekdo, i náchuda – a všechny práce spojené s nakládáním zásob. Otroků nebylo naštěstí (anebo spíše naneštěstí) přespříliš, takže nemusel přecpat podpalubí, kde nejvíce trpí a nejčastěji hynou. Pro větší jistotu neposlal však dolů pod palubu všechny, ale dal několik, asi šest nejmladších žen přivázat ke stěžni, aby byly na čerstvém vzduchu a neztratily svěžest; na ženách se nejvíce vydělá, ale též nejsnadněji ztratí.

Nato, když už myslel, že je hotov se vším, nastaly potíže s mezky. Nechtělo se jim na loď a hlupáci askaři si nevěděli jiné rady než je strkat, tahat, mlátit holí; kdyby ho nebylo napadlo poslat k Hrobu pro hrst zelených ratolestí a vylákat jimi zvířata na palubu, zápolilo by snad těch devět oslů s třemi mezky do noci... A nyní, když po vší té námaze okoušel první chvíle oddechu a zadíval se dolů na modř vln, která u boků lodi přecházela do zelena, nyní ho počal znepokojovat žaludek.

Zaklel a odplivl. Znal ten vrcholně nelibý, nedůstojný pocit, který ho týral na počátku každé plavby a který musel přemáhat s napětím vší vůle. Znal jej až příliš důkladně, třebaže – či právě proto, že nebyl syn moře. Vpravdě moři nikdy nevykl, ba v hloubi duše cítil, že tu velkou, modrou kaluž nenávidí víc než kterékoliv dílo Alláhovo.

Byl syn hor. Narodil se v Kurdistánu na hranicích turecké říše, v divokém horském údolí odloučeném od světa do té míry, že i zvěsti o slávě padišachově tam docházely jen zřídka. Nicméně jednoho dne tam za zvuku bubnu zabloudil oddíl turecké pěchoty vedený jezdcem-důstojníkem, který snad byl paša, neboť před ním klusal voják s odznakem vysoké moci: s koňským ohonem připevněným na vrcholku ozdobné tyče. Paša přenocoval za vsí v hedvábném stanu, který se leskl, jako by byl z kovu, ale vojáci se zvečera vmísili mezi vesničany, naparovali se a řinčeli křivými šavlemi. Když pak viděli, jaký obdiv vyvolal v horalech pašův stan, vykládali, že jeden každý z nich, vojáků, může se kdykoliv stát pašou, a ještě větším, třeba s třemi, čtyřmi koňskými ohony, jen když je statečný a když na něm spočine zrak padišachův.

Vesničané se smáli, neboť nevěřili Turkům, a nejvíce ze všech Kumraalův otec. Nazítří však zalomil rukama:

Pohřešil svého jediného syna, který měl ještě daleko do mužných let.

Kumraal utekl za vojáky, oslněn vidinou nádhery a moci. Přijali ho – padišach potřeboval mladou krev – ale nedali mu zbraň, nýbrž jen buben, který musel tahat na malém vozičku; tuto práci konal obvykle oslík, kterého Kumraal nyní vystřídal.

Sloužil však bez reptání a vojáci s ním užili mnoho zábavy, neboť se bezmála denně ptal, kdy už přijde padišach, aby prohlédl své muže a dal na některém z nich spočinout svému zraku. – „Zítřa,“ smáli se. A nazítří řekli opět „Zítřa“ nebo „Pozítří“. A jejich chechtot hlaholil tak mohutně, tak směšná byla situace, že zvěst o dvounohém oslíkovi se valem šířila a že přicházeli i muži od jiných útvarů, aby si ho prohlédli a zavedli řeč na padišacha; vskutku se téměř vždy dočkali oné otázky a jejich bránice si přišly na své:

„Hahaha! Zítřa! Zítřa přijde!“

Tak běžel čas, zítřky i pozítřky se seřadily v léta, Kumraal už netahal buben, nýbrž nosil pušku a dávno se už neptal po

padišachovi. Přestal věřit na pohádky. Nicméně sloužil tak statečně a poctivě, že po deseti letech získal hodnost onbašího, což je asi tolik jako desátník. Pak už nenosil pušku, ale karabáč a poroučel bezmála více mužům, než jich bylo v jeho rodné vesnici. Tehdy se mu zatočila hlava hrdostí a toužil jen po tom, aby jeho oddíl někdy zabrousil k hranicím osmanské říše a aby on, onbaší Kumraal mohl příbuzným a známým ukázat svou skvělost, slávu a moc. Snad by se mu to přání bylo jednou splnilo, snad by to byl dotáhl ještě dále, snad až na milazima. Snad...

Ale přihodilo se, že velitel pluku pohřešil něco peněz a že podezření padlo na Kumraala, který je neuměl vyvrátit. Byl tedy uznán vinným, odsouzen ke ztrátě hodnosti a svázán do kozelce, načež na něm prostí vojáci s karabáči zkoušeli svou obratnost a sílu.

Kumraal vydržel bez mdlob šestatřicet ran, což je více, než snese devět mužů z deseti. Avšak tato podivuhodná odolnost ho nenaplnila pýchou. Sotvaže se pak pozdravil, zběhl a vyhýbaje se pečlivě rodnému kraji i zrakům padišacha – či spíše zrakům jeho slídičů – potloukal se po odlehlých krajích turecké říše, hlavně v Rudomoří.

Tak skončila Kumraalova vojenská sláva, z níž mu nezbylo nic, jen tři památky: na zádech mřížoví jizev, za které se styděl; v hlavě jakés takés vojenské vědomosti, na které byl hrdý; a v srdci divná vášeň, spletená z několika citů: z vědomí utrpené křivdy, z pocitu ponížení, z nenávisti k lidem, hlavně k Turkům, a ze strašné, sžíravé touhy být opět něčím více, mít opět moc a poroučet, být pánem a mít karabáč.

Ale běda, nebyla vůle Alláhova, aby se byť i jen o krůček přiblížil k svému cíli. Živil se všelijak, jako mezkář, jako přístavní nosič, jako honec velbloudů... ale nikdy nikomu neporoučel, leda němé tváři, zatímco kdekdo poroučel jemu, jenž býval onbaší.

Tak se k vášnivě touze v Kumraalově srdci přidružilo i zoufalství a posléze ho přinutilo, aby vstoupil na portugal-

skou plachetnici jako poslední z lodníků v nejasné naději, že kdesi na jiném konci světa ho očekává sláva a moc.

Očekávalo ho jen zklamání. Kurdové jsou horalé, nikoliv námořníci a i ten z nich, který býval onbaší padišachův, sklízí na palubě jen nemoc, prokletí a rány. Kumraal spatřil na moři mnoho, zažil mnoho – tolik, že počal moře i loď nenávidět. Sotvaže se pak ocitl zpět v Rudomoří, zběhl podruhé ve svém životě a naposledy.

Zběhl totiž v přístavu el Dbáb, kde ho očekával osud v podobě Šejcha Mansúra.

Po pravdě řečeno, nečekal Pán karavan na Kumraala, nýbrž na příznivé počasí, aby se s askary přepravil k severnějším africkým břehům na lov otroků. Ale nemohl se s Kumraalem minout, neboť el Dbáb je praubohé hnízdo, sestávající z tuctu polozbořených domů a jedné kavárny s verandou, krytou palmovou rohoží.

Pod tímto baldachýnem, otevřeným ze tří stran mořskému vánku a naplněným droboučkými krůpějemi světla, které přšlo shůry skulinami v palmovém pletivu, seznámil se Šejch Mansúr s Kumraalem, a naslouchaje jeho vyprávění (v němž sláva onbašího hrála hlavní roli a třicet šest ran karabáčem úlohu naprosto nepostřehnutelnou), viděl mu do duše.

Rozmluva trvala dvě hodiny – což je na Orient velmi krátká doba – na jejichž sklonku přijal Šejch Mansúr zběha Kumraala do svých služeb, jmenoval ho velitelem svých devíti ozbrojenců a výměnou přijal přísahu věrnosti, stvrzenou slovy koránu.

Při této příležitosti, když se Kumraal shýbl, aby novému pánu políbil po starém zvyku pravou ruku a levé koleno, shrnula se kazajka s jeho zad a Šejch Mansúr spatřil strašlivé jizvy. Neřekl nic. Jizvy mu nevadily; věděl, že zbití dovedou nejlépe bít. Nevadila mu ani Kumraalova ctižádost; uměl jí využít: platil Kumraalovi o půl riálu méně, než by se slušelo, ale dal mu ke karabáči ještě titul „čauš“ – a zajistil si tak jeho oddanost spolehlivěji než všemi přísahami.

I ve své nové hodnosti musel však čaúš Kumraal vstoupit často na palubu a plout po moři, které nemiloval, které mu připomínalo tolik ponížení a na němž ztrácel jistotu a sílu. Ale plavby bývaly krátké a střídaly se se vzrušujícími cestami v afrických divočinách a s příjemným odpočinkem na asijské straně, kde lze mnoho užít, je-li po ruce stříbro. A třebaže z ruky Šejcha Mansúra neteklo stříbro potokem, kapalo alespoň v lesklých krůpějích a na konci každé výpravy vytvořilo slušnou hromádku.

Ne, nebylo zlé pracovat pro Šejcha! Jsou jiné, mnohem horší služby.

To čaúš Kumraal velmi dobře věděl. Proto odhodlaně snášel krátké nepříjemnosti plaveb, a i nyní, když cítil, jak mu nevolnost počíná svírat útroby, až měl chuť zahrozit moři pěstí, neučinil tak. Bylo by to směšné.

Přesto zvedl karabáč. Mořská nemoc, jež ho hrozila ponížít v očích všech meskínů, ať už to byli lodníci nebo jeho vlastní askaři, vyvolala v něm vždy nával kruté zloby, touhu ukázat, kdo je pánem, touhu mrskat, bít. I práskl karabáčem a rozhlédl se. Spatřil ženy přivázané k stěžni.

Cloumaly pouty a křičely ječivými hlasy. Země, Afrika, se vzdalovala, skály i kopce na pobřeží vstoupily do stínu, nabyly fialové barvy smutku a v duších žen procítl stesk po domově. Tu počaly naříkat a volat jména vesnic či osob, anebo jen slova, která neměla smyslu, protože byla bez souvislosti vytržena ze sladkých vzpomínek:

„Ó, stopy písku! Ó, Bautu! Ó, mé ovečky! Ó, modrá horo!“

„Ticho!“ zavrčel čaúš Kumraal a přistoupil s karabáčem v hrsti. „Však vás umlčím!“

Ale dříve než karabáč zasvištěl vzduchem, povšiml si Kumraal, že jedna z žen nekřičí, a obrátil svou podrážděnou zlobu proti ní.

„Křič!“ zvolal a šlehl. „Proč mlčíš? Křič také, ty... ty...“
Žena k němu zvedla tvář, ale nevykřikla.

Byla to Šabba.

2. OBĚ DVĚ!

Seděla u stěžně bez hlesnutí a pohybu už od chvíle, kdy ji k němu přivázali. Příliš zvolna se probírala ze strašné únavy.–

Když dnes ráno klesla Ghurma, ona stará žena z Bododo, zdánlivě silná jako mezek, zastavila se karavana právě natolik,

aby čauš skoncoval se stařenou, uvolnil ji z pout a přidělil její břímě jiné ženě. Připadlo Šabbě, která až dosud kráčela vedle Ghurmy.

V první chvíli, když pocítila na hlavě drtivou váhu, o níž se zvýšilo její vlastní břemeno, zapotácela se Šabba a zaúpěla v úzkosti, že také padne a zemře po boku Ghurmy. Vzápětí zařala zuby, aby přemohla slabost svého těla. Podářilo se jí to. Alespoň pro několik chvil dokázala klopýtat tupě a bezmyšlenkovitě dál. Ale pak se jí myšlenky vrátily, avšak kupodivu se nezabývaly jen bolestí v páteři a šíji, jen námahou, jen utrpením cesty... nýbrž i něčím jiným. Byly to zmatené myšlenky, spíše jen útržky vět, které jako by zněly Šabbě někde v pozadí hlavy, jako by tam mluvily a našeptávaly:

„Proč zemřela!... Teď nesu vše já... Prokletá! Byla z Bododo! Všichni z Bododo jsou prokletí!... Ach, i já teď padnu... Proč jen jsem si s ní nevyměnila náklad...“

Pak našeptávání na dlouhou dobu zmlklo a Šabba se vlekla pod neúprosným sluncem a její neforemný stín převýšený stínem ohromného nákladu a podobný stínu skřítka s hlavou obra, se vlekl vedle ní. A nebylo jiného stínu kromě tohoto a Šabbu v jedné chvíli přepadla šílená touha usednout a oddychnout si v něm, v tom stínu, který byl její vlastní. Zbylo jí jen právě tolik jasné rozvahy, aby si uvědomila, že usedne-li, nevstane už. Nikdo se ještě nikdy neskryl ve svém vlastním stínu. Ani když se sebevíce skrčíš, nenajdeš svůj stín. Ani Ghurma, která padla, nenašla nic, leda stín smrti.

„Ach, proč jsem jí včas nedala svůj náklad, který je lehčí! Teď bych nesla její, těžší, ale jen jediný. A byla bych na tom líp...“

Tak se opět ozval našeptávající hlas a Šabba věděla, že mluví pravdu, a bylo jí do zoufalství:

„Ano, teď bych na tom byla líp! Mnohem líp!“

A slunce pálilo, až zarudlé kamení změnilo svou barvu v růžový odstín žhavého uhlí, až se podobalo řeřavému popeli,

jaký zbývá v dížích, v nichž se peče chléb... a karavana se stále vlekla jako divné zvíře, jako obrovská, ebenová housenka... a nebylo zvuku krom supění dechu a sykotu námahy. Ale jen v jediném, v dechu Šabby, zněla srozumitelná slova. Alespoň Šabbě se tak zdálo:

„Mnohem líp! Mnohem líp!“

Vpravdě si Šabba říkala ta slova nahlas a nalezla v nich velké ulehčení. Bylo to jako tlukot bubnu, který udává rytmus a napomáhá kroku.

„Mnohem líp... mnohem líp...“

Co krok, to vydechnutí. Co vydechnutí, to tato dvě slova. Tu maně vzpomínala, že už jako dítě si často při výstupu na kopec nad rodnou vsí opakovala v rytmu dechu nebo srdce nějaké slovo, které jí utkvělo v mysli, a že se jí šlo lépe.

„Mnohem líp... Mnohem líp...“

Tak kráčela k moři – jedna z mnohých v karavaně – ale ve své únavě si už neuvědomovala, kam jde a proč. Krajina byla stále stejná až na to, že kolkolem vyrostly vyšší pahorky a ztěžovaly chůzi. Ale přitom to vskutku byla táž krajina – tak jako kočka, která nahrbí hřbet, je stále táž kočka – a Šabba vskutku neviděla rozdíl. Měla zkalený zrak, stále viděla vůkol touž růžovou září, a kdyby byla znenadání spatřila u cesty tělo Ghurmy, nebyla by se podivila, nýbrž jen pomyslela, že karavana chodí v kruhu či přešlapuje na místě, protože Pán karavan tak asi poručil.

Byla vyčerpaná. Blížila se k onomu stavu, který dosud nikdy nepoznala, ke stavu, kdy člověk příliš utýraný či unavený činí pohyby, aniž ví, že je činí, kdy jde jako stroj, dokud nenarazí na oblázek, který mu podrazí nohy; stačí zakopnout a člověk klesne. Měla v očích i hlavě růžovou mlhu, do které jen občas proniklo něco zvenčí. Dívala se k zemi, protože se podvědomě bála oblázků a cítila v nich hrozné nebezpečí: Stačí zakopnout!

Ale druhé, snad ještě větší nebezpečí číhalo nahoře, tam,

kde jako by už nebyla obloha, ale pouze obrovský, sršící kotouč slunce, pokrývající vše, drtící vše... a kde strměla hora drtící jen ji, Šabbu. Ta hora byly dva balíky, jeden lehčí, druhý přetěžký, které teď splynuly v nesnesitelnou tíži.

A tehdy, když kráčela z posledních sil, když se s posledním vypětím pohybovala mezi dvěma nebezpečími, vynořily se jí myšlenky, jaké by jí nikdy nenapadly, kdyby nebyla na pokraji zhroucení a tudíž na pokraji smrti:

„Byla jsem bláhová. *Obě dvě* bychom na tom nyní byly líp...“

A šla dále, ale nepomáhala si už do kroku slovy „Mnohem líp!“, nýbrž slovy „Obě dvě!“ – Nevěděla proč. Vůbec o tom neuvažovala. Věděla jen, že stále myslí na Ghurmu, a že kdyby si s ní byla včas vyměnila náklad, nemusela Ghurma zemřít a obě dvě by na tom nyní byly lépe. *Obě dvě*.

Snad to bylo prázdné místo po jejím boku, které jí dalo podnět k tomuto poznání: prve šly vedle sebe dvě, nyní šla sama; prve by se byly mohly s Ghurmou o sebe opřít, kdyby zakoply, nyní zakopnutí znamenalo neodvratný pád... Ano, snad to byla jen tato osamělost v řadě. Ale pravděpodobně v tom bylo něco více, neboť Šabbě vhrkly do očí slzy lítosti: Ghurma nemusela zemřít! Co na tom, že byla z Bododo!

A ty slzy byly milosrdné, neboť zastřely svět jako závojem a Šabba nespátřila jasně ani Hasanův hrob, k němuž právě karavana dospěla, ani moře a loď, jež jiné přinutila k výkřikům beznaděje.

Nevěděla a nikdy nepochopila, jak se dostala z kopce Hrobu dolů k přístavišti. Alláh ji asi chránil... Ve skutečnosti to byl provaz, na kterém visela připoutána k ostatním a který ji vedl a táhl, ale nezadusil, protože jím mimovolně prostrčila levici; pravou rukou stále podepírala náklad na své hlavě. Ale ani poté, co dole shodila náklad, nespátřila loď; mrákoty únavy ji podruhé uchránily toho pohledu: Procítla, až když ji askar rýpl pažbou a hnal na palubu.

Potácela se. Stále ještě si neuvědomovala, kde je. Kdosi ji k něčemu přivazoval. Nevěděla, že je to stěžeň a že ji potkalo veliké štěstí, které jí ti, kdo museli do podpalubí, velmi záviděli. Neviděla moře. Růžová mlha v jejích očích ustoupila modré, to bylo vše. Pak se s ní svět houpal. Byla jako opilá únavou. Nepohybovala se už, ale přesto měla pocit, že stále kráčí v karavaně. Nemohla se zbavit toho hrozného pochodu. Vše, co se dnes událo, bylo stále s ní. I v hlavě jí dosud zněl ten dnešní velký objev:

„Kdybych byla Ghurmě pomohla, byly bychom na tom lépe *obě dvě!*“

Vtom nad ní kdosi stál a vztekle mluvil:

„Křič! Proč mlčíš?!“

Zvedla hlavu, ale rozeznala jen nejasnou postavu muže. Něco ji krutě švihlo přes zápěstí:

„Křič také ty... ty...“

„Oh! Obě dvě! Obě dvě!“ vykřikla bez souvislosti to, co jí stále znělo v hlavě.

A čauš Kumraal se rozpráhl a švihl tak, aby zasáhl i ženu, která seděla vedle Šabby:

„Dobrá! Tu máte obě dvě!“

Zasmál se. Ale Šabba už mlčela. Bolest jí pomohla setřást mlhu únavy, její oči prohlédly a nyní se vytřeštěně upíraly na moře, na smutný břeh, který ustupoval zbarven do fialova až na bílou homolku Hrobu, ne větší než vejce.

Poprvé si uvědomila, kde je, a loučení bylo daleko bolestnější než rány.

Ostatně čauš už spustil karabáč. Smál se. Nevolnost zmizela a bylo mu neskonale lépe. Byl silný a mocný! I na moři byl Pán karabáče, ne už poslední z lodníků. Zdaleka ne! Byl první po Pánu karavany, byl rovnocenný i náchudovi, mohl jít a rozmlouvat s ním, mohl dokonce zahájit řeč, aniž by čekal na oslovení.

Otočil se na podpatku. Spatřil náchudu na zádi a pustil se za ním.

3. NEHYBNOST

Náchuda se procházel po zádi s Šejchem Mansúrem a měl mnoho rozmarných řečí.

Pravda, vzdor příznivému větru se mu nechtělo vyplout, neboť měl strach ze znamení Alláhových, který zúžil obzor a navlékl mraky na šňůru jako perly. Ale na moři se ho záhy zmocnil onen přeblažený pocit, který v námořnících vyvolává pohyb plachetní lodi, a náchuda rozkládal špinavou rukou, v níž držel rybí kostici, pochechtával se a smál, až bylo vidět jeho černé, jako ohořelé zuby. I Šejch Mansúr byl v dobré náladě a jeho tvář zářila tak blahovolně, že se náchuda odvážil trochu nezdvořilé otázky:

„Řekni, ó Šejchu, kteří šejtáni tě štváli?“

Místo odpovědi Šejch Mansúr zbrunátněl. V té chvíli přistoupil naštěstí čauš Kumraal a náchuda mu s velkou horlivostí začal vykládat o mořské panně, kterou prý spatřil na cestě do Assabu. Popsal ji do všech podrobností, ba nezapomněl ani na to, jakou barvu mělo její tělo a její obličej:

„Byla zelená jako utopenec,“ řekl s nechutí. „Pcha, nechtěl bych ji do harému!“

Jen Kumraal se zasmál. Šejch Mansúr, který slyšel historku o mořské panně již vícekrát, ovíval se mlčky svým vějířem, třebaže na palubě si věru nemohl stěžovat na nedostatek vánku.

„A nikoho jiného jsi neviděl?“ zeptal se trochu ironicky.

„Vida!“ zvolal náchuda lichotivě. „Tvá otázka jen dokazuje tvůj bystrozrak! Když jsem v Assabu nabíral vodu, setkal jsem se s Ibráhímem, s tím, kterému pláče oko. Jistěže ho znáš.“

Šejch Mansúr i Kumraal svorně přitakali. Kdekdo znal Ibráhíma i jeho plačící oko. Býval to divoký člověk, námořník, který se kdysi s úspěchem pokusil o lov otroků. Ztratil však při tom jedno oko a dostal takový strach o druhé, že zanechal všech dobrodružství a věnoval se poklidné dopravě zboží mezi Asíí a

Afrikou. Jeho jediné, věčně slzící oko mu však konalo platnější služby než jiným dvě oči: věděl o všem, co se v Rudomoří sběhlo.

„A co říkal Ibráhím?“ zeptal se Šejch. Stále ještě se ovíval svým praporkem-vějřem a nadto odvracel tvář, neboť náchudova špína páchla přespříliš i jeho málo zhýčkanému nosu.

„Říkal,“ odvětil náchuda, rýpaje se kosticí v zubech, „říkal, že necelý týden po nás vyplul i Abd-en-Nebi.“

„Hleďme!“ Šejch Mansúr nakrčil čelo. Jméno Abd-en-Nebi neznělo příjemně v jeho uších. Znamenalo sice jen „Otrok Prorokův“, ale muž, který se jím honosil a který si vysloužil přezdívku „Piják krve“, byl velmi pomstychtivý člověk. Byl to onen otrokář, který se jako první opět odvážil do končin za Branou Smutku a v jehož novém lovišti si Šejch Mansúr právě zapytlačil. „Hleďme. A kam vyplul Piják?“

„Na jih,“ řekl náchuda. „Ale potáhne prý na sever a nalodí se a tam...“ Ukázal kosticí k Hasanovu hrobu, který se bělal vzadu nad pobřežím, nyní už droboučký jako kostka cukru.

„Škoda. Byl bych se s ním rád setkal,“ ušklíbl se Šejch Mansúr a lhal, neboť ve skrytu srdce byl nadmíru rád, že k takovému setkání nedošlo; Abd-en-Nebi byl nejen velmi pomstychtivý, ale i velmi mocný člověk. „A řekl Ibráhím ještě něco?“

„Řekl toho mnoho,“ odplivl náchuda do moře, „ale jen o svém oku, které tolik pláče nad bídou pravověrných.“

Tentokrát se zachechtal i Šejch Mansúr. Ibráhímovo oko bylo stálým zdrojem žertů v celém Rudomoří – kdekdo věděl, že slzí proto, že je nemocné, jen Ibráhím sám tvrdil, že slzí z milosrdenství a ze soucitu.

Smáli se tedy všichni. Tehdy zazněl tenký, čirý tón, na okamžik zakolísal a pak se počal klikatit jako obraz stěžně na mořské hladině. To kterýsi z askarů zahrál na rákosovou flétnu, poprvé od doby, kdy se vylodili daleko na severu; těšil se z návratu.

Současně kleslo slunce za pobřeží... a pak se vítr obrátil tak náhle, že zadul přímo proti vlnám, které před vteřinou sám

vytvořil. A vlny se zastavily, poskočily do výše a na okamžik znehybněly, zježené jako vlčí srst.

Byl to jen krátký náraz, ale loď jej pocítila krutě: plachta, vržená znenadání na opačnou stranu, přitiskla se na stěžeň, který se prohnul a zapraskal.

Náchuda skočil ke kormidlu, ale dříve než mohl odstrčit muže, který tam stál, stočil se vítr stranou a pak zakroužil jako pták. Avšak rychleji, daleko rychleji... a vlny počaly poskakovat podobny skopcům, nad nimiž krouží dravec.

„Co se děje?“ vykřikl Šejch Mansúr.

Náchuda neodpověděl. Měl plné ruce práce s kormidlem. Kolkolem se zmítalo moře v bezmocném rozčilení. Nemohlo vpřed ani vzad, nemělo cíl, nemělo nic, na čem si vylít vztek, jen loď.

Trčela na dohled pobřeží, ale byla ještě bezmocnější než moře. Zmítalo se – musela se tedy zmítat s ním. Moře udeřilo, loď poskočila. A znovu, znovu. Moře se změnilo v mezka a kopalo loď.

„Co se děje!“ vykřikl Šejch Mansúr podruhé.

„Šejtáni tě hnali!“ zařval vztekle náchuda.

„Tebe vezmi šejtán!“

Náchuda už mlčel. Svíral v pěstech paprsky kormidla a jeho temná tvář, politá potem a převýšená koulí turbanu, se otáčela sem tam, napodobujíc bezděky poskoky moře.

„Skasejte hlavní...“ vykřikl.

Ale nedomluvil. Così velikého kleslo z nebe a způsobilo, že příkrčil hlavu a stáhl ji do ramen.

Pak zvedl oči k nebi stejně jako Šejch Mansúr a Kumraal.

Hledali to, co spadlo. Našli jen oblohu, lesklou jako sklo, a prázdnou, mrtvou plachtu, visící dolů v nehezkých záhybech a podobnou šatu, z něhož se vytratilo tělo.

To veliké, co spadlo, bylo bezvětrí a nehybnost. –

Na západě, za hranou Afriky, která se rýsovala po jejích levé ruce podobna opuštěnému valu, sklánělo se slunce níž a níž. Přesto bylo světlo. Odráželo se od lesklé plochy nebe a

zalévalo loď i lidi sinadou září, která zdánlivě sršela ze všech stran. Byl velký klid, a když se rozhlédli, spatřili, že tichá nehybnost, která spadla z nebe, přemohla i vlny:

Moře se uhladilo, napjalo, a kdyby nebyli věděli, kde jsou, byli by snad přísahali, že kolkolem se prostírá temně modré hedvábí: Jen lesk, ale ani stín života. I ryby asi zemřely, rozdraceny tou dusivou tíží.

Bylo úmorné dusno, a jak Šejch Mansúr pohnul tváří, aby se zasmál, vytryskly mu v záhybech kůže kuličky potu.

„Hleď, velký náchudo!“ zvolal. „A tys prorokoval vichřici!“

Náchuda zatěkal očima po obzoru, kde stále ještě visely mraky podobné oněm kuličkám na Šejchově tváři. Nevěděl, co říci. Nebyl si jist a nakonec se uchýlil ke slovům, která znamenají všechno:

„Alláh je veliký, ne já! Moře je jeho džber, ne můj! Vládnu mu?“

„Nikoliv, ty vládneš jen šejtánům!“ procedil Šejch Mansúr skrz zuby; nemohl náchudovi zapomenout jeho otázku ani to, co řekl, když loď tančila.

„Nevolej šejtány,“ zabručel náchuda. „Teď nevládnou ani své lodi.“

Mluvil pravdu. Kormidlo se v jeho prstech otáčelo jako kolečka mlýnku, v kterém došla káva, ale nos lodi se nepohnul ani o šíři prstu. Vzduch stál, moře stálo a mezi nimi stála loď.

I muži, které náchuda prve vyslal, aby skasali plachtu, stáli na palubě s rukama podél těla. Nebylo už třeba jejich práce.

A znenáhla přicházel soumrak.

Na severu se zvedly kulaté mraky, nebe ztratilo svůj lesk a pojednou bylo kalné, bělavé a drsné jako kopule Hasanova hrobu. Pak se rázem zšeřilo. Ale bylo už pozdě a toto šero se nesrovnávalo s pokročilou hodinou. Měla být tma! Všichni to věděli a mimoděk pátrali po měsíci, který by jim vysvětlil, proč jejich oči vidí, třebaže je noc. Spatřili jen mrtvou plachtu a nad ní nízký strop. Byla to obloha, která neúprosně klesala.

Jako velký zvon. Jako past, jež co nevidět spadne nadobro.

Tu pocítili úzkost a pohlédli jeden na druhého s němou otázkou. Pot se jim lil z tváří. Šejch Mansúr chrčivě odfrkával, zatímco jeho ruka se kradla k hrudi. Ale nehledala amulet, který tam nebyl. Zvedla se až k hrdlu, jako by chtěla odstranit, přetrhnout to, co znemožňuje dýchat.

„Co bude?“ zachraptěl.

„To, co určí Alláh,“ vydechl náchuda. „Měls zůstat na pobřeží, Šejchu! Byl bys teď klidně spal na rohoži...“

„Vrat' se tam!“

„Napln' tedy plíce a zaduj do plachty!“ zasmál se náchuda nevesele. A pak zalapal po vzduchu a zvolal: „Ano, šejtáni tě hnali! Teď trčíme v klidu smrti, který nesvědčí nám živým.“ Otřel čelo předloktím, ale nezabavil se potu, neboť i ruka byla mokrá, jako by právě vystoupil z koupele.

Šejch Mansúr neodpověděl. Nenaslouchal už náchudovi, nýbrž hučivému zvuku, který zazněl odkudsi z hlubin zprvu jen tlumeně, ale stále hlasitěji... až se změnil v nepřetržitý dunící hluk, podobný hlasu lva.

„Černí skopci!“ řekl čaúš Kumraal, který dosud stál po Šejchově boku.

4. RUDÝ SVIT

Otroci seděli v temnotě podpalubí a zvedali ruce, jako by prosili o milost. Nebyli už svázáni po dvojicích, nenesli jařma, neměli smyčku kolem krku, jen svázané ruce. Přesto na tom byli hůře než cestou k moři a křičeli ve smrtelné úzkosti či spíše jen mručeli, protože jim chyběl dech.

Čtyři otvory, proražené v bocích lodi téměř až pod palubu, byly ucpány koudelí až na malé škvíry, kterými vnikala svěžest, když se loď pohybovala nebo když vál vítr. Ale teď

lod' stála, nebylo větru a dusno, které nahoře na palubě drtilo vše živé, změnilo se zde ve výheň peci.

Byla tma, jíž neproblesklo ani bělmo očí, ani lesk zubů. Byla tma hrobu, která znásobuje hrůzu, a mnozí z mužů se již převalili na záda a kopali kolem sebe vyrážejíce nelidské skřehotání. A byla žízeň, neboť stěny lodi, rozpálené za dne sluncem Afriky, sálaly teď žhavým dechem, který vysával i pot, který vysušoval ústa, až zůstala otevřená a obrácená vzhůru, jako by očekávala krůpěj deště z nebe. Ale nahoře nebylo nebe, nýbrž jen nízký, černý strop.

A tíseň stále rostla, až se zdála tak nesnesitelná, tak mohutná a mocná, že jistě musí co nevidět rozrazit boky lodi a dát vysvobození! To alespoň vykřikovali muži, kteří se zmítali jako beze smyslů, kteří bušili hlavami do prken podlahy i do slabin svých druhů... a kteří vyrazili vítězný ryk, když se objevilo světlo.

Nebylo to světlo dne, nýbrž jen plamének olejové lampy, kterou držel v ruce čauš Kumraal.

„Ticho!“ rozkřikl se.

Marně. Otroci nezmlkli a čauš tedy pokynul askarovi, který vstoupil, uděluje na všechny strany rány holí a nedbaje, kam šlape. Čtyřmi údery vyrazil pak koudel z otvorů.

Spolu s trochou vzduchu vniklo šeré světlo, v němž jeden z otroků spatřil měch v askarově ruce.

„Vodu, pane! Vodu! Dej mi vodu!“ zaúpěl hlasem, do něhož vložil všechnu zbylou sílu.

Askar zvedl měch a vchrstl vodu do křičících úst; přinesl ji s sebou právě k tomuto účelu. Pak nalil vody do druhých úst, do třetích... A zatímco křik postupně tichl, ozval se opět hlas prvního otroka:

„Viděli jste, ó lidé! Opatřil jsem vám vodu!“

Čauš Kumraal zvedl lampu a posvětil si na něj. Spatřil holou lebku a čtyři hrozná jizvy, běžící od spánků až k hrdlu a přeseknuté pátou, ještě čerstvou.

„Mlč raděj, ty poznamenaná mrcho,“ zasmál se a obrátil

se ke všem. „Nedá-li Alláh jinak, budete mít zanedlouho všichni více vody, než vám bude milo.“

Neslyšeli ho pro hltavé zvuky a pro klení askara, který musel kopat ty, kteří se příliš drali ke džbánu. Ale i kdyby ho zaslechli, nebyli by mu rozuměli. Pro chvíli byli šťastni. Přemohla je velká malátnost, ale i velká úleva. Nežízňili už, za čtyřmi otvory viděli matné světlo a mnozí z nich pomysleli, že už svítá a že už brzy vystoupí na onen neznámý břeh, v kterém nyní viděli svou záchranu.

*

Ale byla noc a loď dosud stála nehnutě s prázdnou hlavní plachtou i s prázdnou kosátkou.

Nic se nezměnilo, jen měsíc vyšel, podoben velké masné skvrně s rozplizými okraji. Jeho světlo se však odráželo od kulatých mračen neuvěřitelně ostře a vnucovala se myšlenka, že to byl on, měsíc v úplňku, který ozářil moře, ještě když se skrýval za obzorem, a který proměnil noc v podivný den plný šerého přívstívu.

A nic se nepohnulo, jen měsíc pomalu stoupal a kulatá mračna mu šla polokruhem vstříc.

Jak dlouho trval ten pomalý, němý pochod? Nikdo nevěděl. Otroci v podpalubí zmlkli a nebylo zvuku krom chřívého oddechování Šejcha Mansúra. Ulehl na palubě a nyní spal nebo předstíral spánek, podoben velkému bílému žoku. I náchuda ulehl, i čauš Kumraal a askaři. Hodiny plynuly v nehybném sledu, ale náchuda měl široce otevřené oči... a byl první, kdo spatřil rudé světlo.

Rozlilo se po obloze ve chvíli, kdy se měsíc setkal s polokruhem mraků, které ho nakrátko obklopily, jako dvořané obklopují padišacha, ale pak se semkly a smazaly ho z nebe. Vzápětí vše zrudlo...

A náchuda pochopil, co se chystá, skokem vstal a vrhl se ke stěžni.

„Stáhněte plachtu!“ zařval. Vtom zakopl o nohy žen

připoutaných ke stěžni a upadl se strašným proklínáním.

„Pryč s nimi! Zavřete je na zád!“ vyjekl.

Měl na mysli malý přístěnek pod kormidlem, kde měl svůj pelech. Prostor byl však příliš těsný a askar tam dokázal namačkat jen čtyři oběti.

Zbylé dvě spolu s vězňem, který právě zarazil klacek do petlice, smetla velká vlna.

Přihнала se z neznáma, žíhaná rudou barvou oblohy a černí vod, a vyžádala si celkem pět životů, neboť i oba lodníci, kteří v lanoví skasávali plachtu, spadli, když zacloumala lodí. Ale krátce před smrtelným pádem zahlédli tu vlnu a vykřikli na výstrahu.

Vypadala jako obrovitý ještěr s krabatým hřbetem a běžela překotně po celé šíři moře, ženouc před sebou hluboké, temné údolí. Tu vykřikli asi spíše hrůzou... Ale jejich hlas zachránil život Šejchu Mansúrovi, který se zachytil oháňky jednoho z mezků přivázaných u zábradlí. V příští vteřině se loď zapotácěla, jako by dostala ránu palicí, a pak zmizela pod přívalem syčících vod.

Když se opět vynořila jako zázrakem celá a neporušená, visela ve spleti zmotaných lan napůl skasaná plachta, ale po obou lodnících, po askarovi a dvou ženách nebylo ani stopy.

Neohlíželi se po nich. Právě ve chvíli, kdy se náchuda chystal vyslat nahoru jiné muže, nadmula se plachta do tvaru obrovského bochníku a loď se naklonila, tažena neodolatel-nou silou k závětrné straně.

„Kormidlo!“ vykřikl náchuda.

Muž u kormidla se rozkročil, napjal svaly, ale neměl dosti síly a náchuda musel učinit po šikmé ploše paluby tři nebezpečné skoky, než mu mohl přispět na pomoc.

Tehdy se už hnala druhá vlna, ale obrátili včas loď k jihu, odkud připluli, a vlna jí jen smýkla a hodila vpřed jako těžký míč. Pak odšuměla, odvalila se dále pohybem obrovského sudu, celá krvavá odleskem oblohy.

Rudé moře bylo pro jednu vskutku rudé!

Na to však nikdo nepomyslel. Šejch Mansúr ležel na palubě, svíraje ocas mezka – veliký zmáčený pavouk – a bylo vidět jen jeho těřich, rýsující se pod mokrou látkou šatu. Ale nikdo se nesmál těřichu. – Askaři se kupili na zádi v závětrří zvýšené kormy a jejich rty – náhle bílé a jako bez krve – mumlaly zkomolená slova koránu. Nikdo je neopravil – čaúš Kumraal krvácel z rány na tváři a ze zcuchaných vlasů mu crčely potoky; Rudé moře si vzalo jeho rudý fez. Nedbal. Přidržel se zábradlí a šel na pomoc Šejchovi, svému pánu, ohnutý jako stvol trávy ve vichřici.

A vichřice letěla nad hladinou a štvála před sebou stáda

vln i loď a její živé zboží. Hnala se od severu a náchuda maně pomyslel, že tím, že vypluli na sever, vyšli bouři vstříc; kdyby byli zamířili přímo na východ Branou Smutku, byli by se s prvním větrem snadno dostali za ostrov Mejún a k pohostinným asijským břehům. –

Když se čaúš sklonil nad Šejchem, roztrhla se kosatka se zvukem podobným výstřelu. Její cáry odlétly ve větru a chvíli je bylo vidět, jak se zmítají ve výši jako motýli; předstihly loď na její pouti k neodvratnému osudu.

Tehdy náchuda něco vykřikl, ale vichřice mu vyrvala slova z úst a náchuda musel kopnout jednoho z askarů, a druhého, a ječet jim do ucha, že loď nabrala vodu a že je nutno jí odlehčit. Teprv pak se chlapi pustili na nejistých nohou ke Kumraalovi, vlekouce za sebou své ručnice. To už Šejch Mansúr stál a opíral se o čaúšovo rámě.

„Má vítr, který volal!“ blekotal zkřivenými rty. Nebylo mu nic, jen strach mu ochromoval údy. Jeden z askarů se ho ujal a odváděl ho na zád’.

Druhý šel s čaúšem do podpalubí.

5. DVĚ VLNY

„Nu,“ zasmál se Kumraal, když sestupoval po žebříku mezi ebenové stádo. „Máte už dosti vody?“

Hučení vln přerušilo tu vynucenou veselost, která ostatně záhy vzala za své. Bylo to opravdu horší, než očekával. Čtyřmi otvory v bocích vnikal rudý přísvit, zjasněný předjitím, ale před chvílí jimi jistě vnikla i velká vlna. Krom toho byla asi paluba špatně utěsněna a spousty vod, které se přes loď přelily, našly si cestu dolů. Čaúš Kumraal cítil, jak mu vzdor horku naskakuje husí kůže.

„Stůj zde a buď pohotově!“ řekl askarovi.

Pak kráčel dále mezi spoutanými, kteří jako by měli jen polovinu těla, jen prsa, ramena a hlavy. Ostatek zmizel v moři.

„Ano, z vůle Pána máte dosti vody,“ řekl už bez úšklebku.

Sáhl k pasu pro nůž. Voda se bláznivě převalovala sem a tam, sahala mu hned do půli lýtek, hned až nad kolena, hned až po krk černých mužů, hned jen k jejich pasu. Omývala je.

„Páchnete míň,“ zabručel. „Koupel neškodila.“

Pokusil se přeříznout pouta nejbližšímu muži, ale na vratké zmítající se půdě ztratil rovnováhu a zaryl hrot do ramene jeho souseda, který vyjekl jako pod nožem řezníkovým.

„Mlč, hlupáku,“ zavrčel čauš.

Přidržel se patky stěžně, zapuštěné do kýlu lodi a tvořící zde v podpalubí sloup, a jediným pohybem přetřel provaz poutající mužovy ruce.

„Vylévej!“ rozkřikl se. „Jinak se všichni utopíte jako krysy! Vylévej vodu!“

Zdálo se, že muž nerozumí. Byl příliš vyděšený, a místo aby sáhl po koženém vaku, který visel na stěně, na který čauš ukazoval, vrhl se k žebříku vedoucímu na palubu. Čauš ho stěžší stačil srazit pěstí k zemi; jinak by byla přišla řada na askara, který stál pod žebříkem, prst na spoušti.

„Příště už puška nebude mlčet!“ zvolal čauš varovně. „Chcete vylévat?“

„Ano, ano,“ křičeli muži.

A čauš se potácel mořem od jednoho k druhému, přeřezával jim pouta a mluvil:

„Stůjte v řadě! Nabírejte vodu do vaků, podávejte si je a vylévejte ven. Jinak zahynete. Alláh je veliký!“

Nepočítal, kolik jich uvolnil; asi čtrnáct, patnáct. Chvilí se díval, jak se mají k práci. Pak odešel i s askarem.

Loď, nakloněná vlivem vody v podpalubí na bok, stále ještě se hnala kupředu těžkými skoky, při nichž se stěžeň

kymácel vpřed a vzad, ze strany na stranu v potrhých smyčkách, jejichž směr ani rozkvy nebylo lze předvídat. Vzdor tomu poslal náchuda nahoru oba zbylé lodníky, aby dokončili dílo svých druhů a skasali plachtu. Vlhká, zamotaná lana vzdorovala pohříchu všem pokusům a muži se po marném úsilí vrátili vyčerpáni na palubu, třesouce se ve vzpomínce na tvář smrti, kterou spatřili v hučících hlubinách.

„Otroci už vylévají vodu,“ řekl čauš náchudovi.

„Poslouchají jako ovce,“ řekl Šejchovi.

Ani Šejch, ani náchuda mu nevěnovali pozornost. Rudá záře pobledla a blizoučko po pravé ruce bylo vidět pobřeží a vpředu Hasanův hrob jako bílý křemen, zarůžovělý v prvním světle rána.

„Tam!“ vyjekl Šejch Mansúr. „Tam!“

Náchuda nalehl na kormidlo a loď uposlechla a zamířila

šíkmo k pobřeží, které se překotně blížilo i s Hrobem, jenž rostl...

„Zaboč!“ vykřikl Šejch.

Bylo jasné, že v nejbližších okamžicích nutno obrátit loď téměř v pravém úhlu, nemá-li ve svém nezadržitelném rozběhu minout jediné možné přístaviště, ono, z něhož včera vypluli.

Tentokráté však nemohl náchuda zvládnout kormidlo ani s pomocí svých dvou mužů. Čauš Kumraal tedy odstrčil jednoho z nich a přispěl náchudovi, zatímco Šejch Mansúr po jeho boku střídavě proklínal bouři a vzýval Alláha.

Tváře tří mužů u kormidla ztvrdly v námaze, loď se na okamžik vzepjala jako kůň, otřásla... pak kloun* opsal rychlý čtvrtkruh směrem k písčíně pod Hrobem... A pak se ozval děsivý praskot, jako by se loď rozpadala na kusy, a ti, kdo měli čas vzhlédnout, spatřili nad sebou stín něčeho obrovského, řítícího se...

Byl to stěžeň, zlomený jako stéblo. Padl tak rychle, že srazil dva z askarů, kteří chtěli prchnout napříč palubou, tak jako slepice prchají před nebezpečím napříč silnicí. Plachta dopadla na záď a pohřbila pod sebou všechny, kdo tam byli.

A loď přestala být lodí. V jediném okamžiku se z ní stala bezmocná, zmrzačená věc, která ztratila život, rychlost i cíl, vůbec všechno až na malý zbytek pohybu, který ji vedl k pobřeží. Ale byl to jen náznak směru a kolkolem zuřily vlny, které se zdály bojovat o kořist, které se o ni tahaly a přely se syčivými výkřiky.

Vrak se v nich zmateně potácel a zbylí askaři spatřili s hrůzou, jak těsně míjejí spásný záliv s písčínou. Poté se loď smýkla pod kopcem Hrobu a unikla skalinám jen čistou náhodou, neboť v boji vln poskakovala po hladině stejně nesmyslně jako kus chleba, o který se pere hejno ryb.

A nato přišla světlefialová vlna se zpěněnou královskou

* kloun – přední část lodního trupu

korunou, zvedla trosku lodi a vrazila ji mezi dva útesy vyběhající do moře a podobné klepetům raka.

Když pak odsýčela v nesmírné přšce bělostných krůpějí, zůstal vrak poslušně sedět na svém novém loži, stále ještě nakloněný k téže straně jako raněné zvíře, ale nehybný a s klounem trčícím nad pobřeží.

Byl konec, či se tak alespoň zdálo. I ryk moře utichl vystřídán hvízdáním větru ve skalách a rytmickým bušením vln na bránu Afriky.

Ale poté se vzadu, na rozbouřených mořských prostorách ozvalo hučení měnicí se v táhlý, rychle se blížící svist, který vyhnal askary na před a přinutil je ke krkolomným skokům mezi balvany. Pět se jich dostalo bez úrazu na suchou zem, kde se dali do bezhlavého útěku směrem ke kopci Hrobu. Ale šestý zaváhal... a podruhé spatřil světlefialovou vlnu, která se vracela nespokojena svým dílem.

Když se konečně odhodlal ke skoku, bylo už pozdě. Vlna zvedla loď, zacloumala jí, jako činívá pes s ulovenou zvěří, a askar neseskočil, nýbrž střemhlav spadl – mraveček přivěšený na stéblu, na ručnici.

A vlna znovu posadila loď, ale prudčeji, vztekleji a více našikmo, do groteskně vratké polohy na hrotech útesů. Hned se opět odvalila, jako by se chtěla zdáli podívat na ten směšný obraz. Ale vrak, zbavený její síly, se naklonil a sešinul na opačnou stranu než prve – a jeho bok praskl s dutým zvukem a otevřel se po celé délce jako lusk.

A opět nastal okamžik nehybnosti, nikoliv však ticha:

Z břicha lodi se ozval křik tak pronikavý, že přehlušil i volání vichřice... poté se z otvoru v boku lodi vynořilo první černé tělo a první ebenový muž sklouzl po slizkých prknech na souš. Za ním druhý, třetí – jako černé hrášky, kutálející se z puklého lusu.

A zatímco se vyděšeně rozhlíželi, očekávající cosi, co jim samým nebylo jasné – snad rány holí nebo karabáče – objevily se mezi skalami tři postavy.

6. MERZUKOVY STUDNY

Když Šahin klesl k zemi, přemožen nemožným zoufalstvím, opřel se Ammár o pušku a obrátil oči k vyplouvající lodi. Když pak – ještě blízko břehu – na okamžik znehybněla – zvedl pušku, zalíčil a stiskl spoušť: Klik!

„Jen kdybych měl náboje!“ zvolal.

„Co bys učinil? Zastřelil loď?“ zeptal se Merzuk. Díval se jedním okem na loď, druhým na Ammára a zdálo se, že se usmívá. Neusmíval se však a vzdor svému rozeklanému zraku viděl jen loď.

„Ne,“ řekl Ammár. „Zastřelil bych muže u kormidla.“

„A pak?“

Ammár mlčel. Jindy by se snad byl pustil do výkladů o Habeši a hrdinných činech, které může vykonat muž s nabitou ručnicí, ale pojednou i jemu připadala chvíle málo vhodná.

„A pak?“ opakoval však Merzuk neodbytně.

„Jsi příliš malý ještě, než abys chápal cesty bojovníků,“ odbyl ho Ammár vyhýbavě. „Měl by ses spíše starat o jídlo a pití. K čemu jsme tě s sebou vzali?“

„Abych vám přinesl štěstí,“ opáčil Merzuk celkem podle pravdy, nicméně sebral splasklý měch a hotovil se k odchodu.

„Kam?“ zeptal se Ammár.

„Pro pití, jak jsi poručil. Vidím stezku, která vede od Hasanova hrobu dolů a pak až dozadu do údolí, kde vidím křoví. Kde je křoví, tam je i voda.“

„I já vidím tvou stezku a tvé křoví,“ řekl Ammár. „Jsem však zkušenější než ty a vím, že křoví neroste vždy u vody.“

„Ale stezku vyšlapali lidé a nezdá se mi, že by chodili okusovat křoví,“ zašklebil se Merzuk a shýbl se právě včas, aby unikl políčku, kterým ho chtěl Ammár za jeho drzost obdařit. Bez dalších řečí počal pak sestupovat tam, kam prve ukazoval.

Sotvaže jeho kroky dozněly, zvedl se Šahin. Měl na tváři i na prsou otisky oblázků a přejížděl jazykem po rtech, rozpukaných jako velkou žízni.

„Je zde slaná země,“ pravil tiše.

„Slzy jsou slané,“ odušil Ammár. „Alespoň jsem to slyšel od žen, které znají pláč.“

„Neplakal jsem,“ řekl Šahin stísněným hlasem. „Hleděl jsem do země a přemýšlel, že už nikdy nebudu mít syna.“

„Proč?“ podivil se Ammár. „V naší vsi zbyla všechna děvčata a máš dosti koz, aby sis vybral tu nejlepší a zaplatil za ni jejímu otci.“

Šahin mlčel. Stál, zacláněl si rukou oči a jeho tvář byla plochá a široká jako moře, k němuž hleděl.

„Sedni si, Šahine, a odpočívej,“ řekl Ammár a sám se posadil.

Ale Šahin neusedl, ani neodpověděl a nastalo dlouhé ticho až do chvíle, kdy se v šeru předvečera objevil Merzuk s měchem kulatým jako břicho napasené kozy.

„Je tam voda!“ křičel vítězně už z dálky. „Jsou tam tři nebo čtyři krásné, čisté studny! Lidé z lodí tam nechodili ohryzávat keře!“

„Ticho!“ okřikl ho Ammár s nevolí. „Poskakuješ, jako bys zabil tři lvy, a zatím jsi jen konal ženskou práci a nabíral vodu. Jsi opravdu moc domýšlivý a hlučný! Mám strach, že z tebe nikdy nebude bojovník.“

„Oh...“ spustil Merzuk... ale vtom spatřil Šahina, který dosud stál nad mořem jako černý, zkamenělý stín, a raději neřekl to, co měl na jazyku. Co si mu zabránilo, snad stud nebo soucit.

Když však s Ammárem krájeli zbytky skopoviny, nedalo mu, aby nezavolal:

„Šahine! Pojď jíst!“

Šahin však jen zavrtěl hlavou a pustili se tedy do jídla jen s kuřátky, které Merzuk pustil z koše a krmil zbytky masa. Zobala se stejnou chutí jako oni, nicméně každé jinak. První,

nejsilnější z nich, si počínalo tak sobecky a bezohledně, že je Merzuk musel odstrkávat:

„Jdi! Jdi a nech také druhým!“

Ale kuře – byl to jistě kohoutek – vedlo si dále po svém a stále pánovitěji, až na ně Merzuk ukázal prstem a zvolal:

„Ejhle, Nuala!“

Tu vzpomněl Ammár na kouzelníka z Hal-Hal a mimoděk zaťal pěsti:

„Zabiji Nualu, až se vrátím!“

Merzuk pokrčil rameny; nevěřil, že Ammár zabije kouzelníka, který hovoří s džiny, ale neodporoval; už jednou se mu dostalo poučení, že nezná cesty mužů.

„A tohle je Šabba!“ ukázal raděj na slepičku, která šla stále v patách za kohoutkem a zobala s klidnou vytrvalostí.

„Škoda Šabby,“ řekl Ammár. „Byl bych opravdu vykonal velké válečné skutky, abych ji vysvobodil. Ale Alláh při mně nestál...“

„A tohle je Ammár,“ zasmál se Merzuk a hodil kaménkem po posledním kuřátku, které pípalo a křičelo nejhlasitěji a které se nyní bezhlavě hnalo za kaménkem, jako by to bylo něco k snědku.

„Ne,“ řekl Ammár uraženě. „To je Merzuk, protože je nezralé, hloupé a dívá se jedním okem do nebe a druhým k zemi.“

Ale Merzuk se smál a dále házel kuřeti kaménky a volal „Ó, Ammáre, ó, Ammáre!“ až mu Ammár zasadil štulec do žeber.

Nezapomněli ještě na Šabbu, ale oba si rádi hráli a jejich mysl přeskakovala samovolně z předmětu na předmět, aniž někde otálela příliš dlouho. A tak vpravdě chvílemi zapomínali, jako dítě zapomíná pro jednu hračku na druhou, pro tu příjemnější na méně příjemnou... ale pak opět vzpomněli a zesmutněli.

„Pojď, Šahine, a usedni!“ zvolal Ammár v jedné takové chvíli. „Odpočiň si, jsi slabý.“

Mluvil bez posměchu, ale Šahin, který se konečně pohнул, cítil osten skrytý v těch slovech.

„Ano, musím si odpočinout,“ řekl a usedl k nim. „A možná, že jsem slabý – alespoň nevím, zda mi stačí síly na velikou cestu. Zítra se vydám do Assabu. Tam vstoupím na loď, která mě za práci odveze do země za mořem. Snad tam najdu Šabbu, snad mi Alláh dovolí žít v její blízkosti.“

Chvilku nikdo nepromluvil.

„Škoda,“ ozval se konečně Ammár, „škoda že Merzuk nemá čtvrté dítě. Jistě by bylo tvrdohlavé a nazval bych je Šahin.“

„Ne,“ řekl Šahin... ale pojednou nebylo slyšet, co mluví, třebaže se jeho rty pohybovaly. Tak divoký závan větru zadul od moře, že urval slova od úst a nesl je někam daleko jako suché listy. Vzápětí se zvedl i prach, ba i drobné kaménky, které počaly bolestně bičovat nahou kůží.

„Pryč!“ vyskočil Ammár. „Dolů!“

Více nemohl říci. Nový porыв vichřice ho donutil, aby se shýbl a zakryl dlaněmi oči. Nečekaje pak už na souhlas druhů, pustil se překotně touž cestou, po níž šel prve Merzuk pro vodu. Stěží mu stačili a jen lesklá hlaveň jeho pušky jim ukázala, kde se skryl.

Byla to jeskyně pod převislou skalou, v níž se skrčili na bobku. Po dvou nárazech větru už nenásledovaly další, ale tři druzi zůstali a přečkali v úkrytu nejen ono mrtvé dusno, které zbavilo loď pohybu, ale i smršť, jež k ránu následovala. Únava posledních dnů přemohla brzy Ammára i Merzuka, kteří usnuli vzdor hukotu živlů. Proto přišli o nevídaný pohled:

Nespatřili rudou září, která zbarvila do krvava vše vůkol, i Šahinovy otevřené oči.

Ano, Šahin byl snad slabý, ale neusnul a viděl divný přísvit i děsivý rej vln na moři. Neužasl však. Nic, co provázelo odchod Šabby, nepřipadalo mu dosti strašlivé; bylo to jen ve shodě s bouří v jeho duši.

A nedivil se ani, když k ránu zahlédl zmrzačenou loď.

„Vrací se!“ vykřikl jen hlasem, který jásal. „Alláh vyslyšel mé prosby!“

„Alláh akbar!“ zvolal Merzuk jako oné noci, kdy Ammár vrhl oštěp.

„Alláh akbar,“ opakoval Ammár po něm a vstal.

Byl to mnohmluvný, samolibý muž, ale kdyby mu byl někdo řekl, že to byl právě jeho oštěp, který přivedl loď zpět, nebyl by uvěřil. Neznal souvislosti. Nevěděl, že jeho oštěp zbavil Šejcha Mansúra amuletu, že mu vnukl strach a pobídl ho k takovému spěchu, že vyplul navzdory náchudov varování. Avšak i kdyby byl znal a věděl všechno, pochopil by? Stěží. Jeho myšlenky byly zvyklé ubírat se jen

krátkou, přímou cestou od podnětu k činu. Delší, složitější cesty byly pro něho zahaleny mlhou a rád je přenechával moudřejším.

Vstal skokem. Naklonil hlavu kupředu, sevřel pušku a jeho ramena vytvořila dva překrásně vyklenuté oblouky. V té chvíli vypadal jako lovec číhající na kořist.

Ale jaká to byla kořist! Ještě nikdy takovou nespatriil. Včera to byla loď, veliký, pohybující se dům, pevnost plná obránců, na kterou nelze zaútočit. Ale teď to byla jen raněná mořská obluda, které se bojovník může postavit tvář v tvář, má-li dosti odvahy.

„Arra!“ zavrčel. Zaznělo to jako předení kočky, ale byl to pokřik černého bojovníka. „Arra!“

Jeho hlas ještě nedozněl, když z přídi vraku seskákali askaři, podobní na tuto vzdálenost krysám opouštějícím loď, a

pustili se úprkem na opačnou stranu, do svahu korunovaného hrobem Hasana Lišky.

„Prchají!“ zaplesal Ammár. „Za nimi!“

Vyběhl dolů ze skal, ne však za askary, nýbrž ke kořisti, k lodi.

Tehdy dokonala královna vln svůj čin a vrak praskl jako džbán.

„Já arra!“ zavrčel Ammár v okouzlení. Nikdy ještě neulovil zvíře, jehož břicho by se samo otevřelo a nečekalo na nůž vítěze.

Ale pak se z útrob lodi počali hrnout černí muži a Ammár se užasle zastavil. Nikdy ještě nespatriil něco podobného: jako by loď vrhla mláďata...

V té chvíli ho předběhl Šahin a byl první, kdo se setkal s osvobozenými otroky.

7. ŠABBO! ŠABBO!

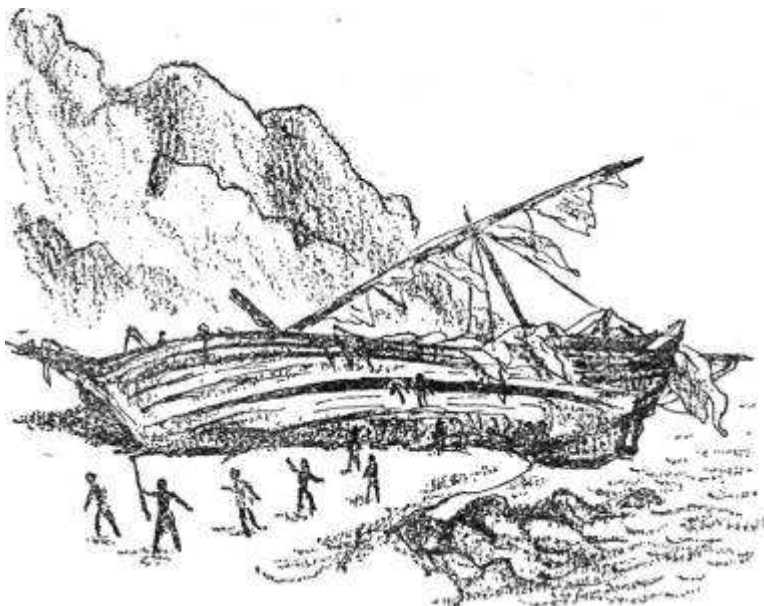
Spatřili ho a couvli. Nevšímal si jich. Viděl, že to jsou muži, a hledal ženu.

„Šabbo!“ vykřikl a vrhl se k vraku. „Šabbo!“

Vtom se kolem mužů mihl Merzuk.

„Tamhle!“ ukázal v běhu dále do údolí, odkud včera přinesl vodu. „Utíkejte!“

Otroci se nepohnuli. Vyjeveně stáli nebo leželi tam, kam se skulili, když sklouzli po boku lodi. Snad ho ani neslyšeli. Dostali se ven, unikli hroznému nebezpečí a nyní se s nimi všechno točilo. Cítili únavu a touhu zbavit se všech útrap, neměli však vůli, nebyla v nich rozhodnost, nýbrž jen strach, kdesi v koutku jejich paměti strašila ještě čaušova slova: „Příště už nebude puška mlčet!“. Měli ztýraný, otupělý mozek, do něhož mohlo proniknout jen to, co bolelo nebo šířilo hrůzu. Měli zastřený zrak, který viděl, ale nevnímal – leda opět to, co

šířilo hrůzu: puška, hůl, karabáč. Viděli Šahina, Merzuka a někteří z nich je oba znali. Přesto je nepoznali. Byly to pro ně jen stíny, které se vynořily, postrašily a opět zmizely. Proč, kam, to nevěděli.

Ale pak k nim přiskočil nový stín, Ammár.

„Ano! Tam! Běžte!“ Zamával puškou do údolí.

A muži sklonili hlavy a vyběhli, kam ukazovala puška. Neboť puška byla jedna z věcí, která šířila hrůzu, a proto měla přístup do jejich očí i mozku, a muž s puškou byl pán nad životem a smrtí, kterého nutno uposlechnout.

Vyběhli tedy na nemotorných, přiseděných nohách, sledování těmi, kteří stále ještě vylézali z vraku. Celkem jich bylo patnáct, neboť patnácti přeřezal čauš Kumraal pouta, aby vylévali. Ostatní zůstali v lodi, neschopni vydrápat se bez pomoci ven. A když se mezi nimi objevil Šahin, plazili se mu v ústrety, zmítající svázanýma rukama, jako by byl jeden z otrokářů:

„Milost! Smilování!“

Přeřízl pouta jednomu z nich a potom mu podal nůž.
„Kde je Šabba?“ ptal se bez dechu.
Muž vyrazil jen chechtavý ryk.
„Pryč! Pryč!“ ječel. Rozháněl se zbraní jako šílený,
klestě si cestu k východu: „Pryč nebo bodnu!“
Nepřeřal pouta nikomu z druhů a zmizel sám v růžovém
světle rána.

Na břehu se setkal s Merzuketem a byl by ho napadl, kdyby
mu nebyl Ammár vyrazil kolbou nůž z ruky. Pak prchal tam,
kam prchali všichni, ale stále mával prázdnou rukou:

„Pryč! Bodnu! Bodnu!“

Byl prvním příznakem zmatku, který v příštích okamžicích
nabyl svrchované vlády.

Druhým příznakem byl výkřik: „Kule! Prach!“

To Ammár objevil nehybného askara, kterého prve shodila
vlna s přídi, a utrl mu od pasu růžek s prachem a váček s
kullemi. „Kule! Prach!“

„Co puška?“ zeptal se Merzuk.

„A puška!“ zvolal Ammár opojeně. Ale nemohl sebrat
askarovu pušku, neboť měl v jedné ruce svou a v druhé váček
s kullemi a růžek.

„Seber pušku!“ nařídil Merzuketovi. „A běž na loď a
hledej více kulí. Jsou tam! Já budu hledat prach!“

Zapomněl na uprchlé askary, zapomněl na vše, i na to,
proč vlastně nastoupil tu dlouhou, namáhavou cestu, která ho
přivedla až sem.

Šabba docela zmizela z jeho myšlenek. –

„Šabbo! Šabbo!“

Hlas Šahinův se ozýval hned zde, hned onde, tak jak
Šahin bloudil lodí. Paluba se ostře svažovala a podklouzával.
Ale běžel dále a pak zase zpět jako člověk, který nemůže
uvěřit, že to, co hledá, zde není, a který se stále vrací na táž
místa, aby se znovu a znovu přesvědčoval.

I jeho jindy tak pokojné mysli se zmocnil zmatek.

A pod lodí a za ní stále ještě bouřilo moře a bušily vlny.

Žádná z nich však neměla královskou korunu, což bylo velké štěstí. Kdyby se byla opět přihnala světlefialová a syčící, kdyby byla znovu otrásla vrakem, byl by Šahin spadl jako onen nešťastný askar. I Ammár by byl zlomil vaz, neboť stál na kluzkých prknech paluby a nedržel se ničeho, jen pušek. Měl tři – svou starou a dvě nové, které právě našel a které patřily askarům rozdrčeným stěžněm – a nyní hledal prach.

„Arra!“ vrčel jako kočka.

Ale i Merzuk, ten skřítek, jenž neznal cesty mužů, podlehl zmatku mužů, kteří zapomněli, že kdesi na rudém obzoru snad už běží nová fialová vlna. Poskakoval po nakloněné palubě, zbytečně s sebou vlekl těžkou pušku a hledal kule tak, jako Šahin hledal Šabbu, tak jako Ammár hledal prach. Ve stejném chvatu, se stejným rozčilením, stejně ztřeštěně a beznadějně.

A vlny bubnovaly na práh Afriky, všechny stejné, a přece každá jiná, vichřice burácela a zdůli zněl nářek těch, kterým nikdo nepomohl. Nikdo už na to ani nepomyslel. Muž s nožem, muž, který volal „Pryč nebo bodnu!“, rozpoutal novou bouři, ne však bouři živlů, nýbrž bláhovosti.

Byl to Merzuk, kdo první procitl z bezhlavého spěchu. Stalo se to krátce poté, co na kluzkých prknech ztratil rovnováhu a sjel Šahinovi k nohám.

„Ach!“ zvolal udiveně, jako by se mu znenadání otevřely oči. „Ach, co se to děje! Vše bývalo jiné. Má stáda...“

Byl by snad mluvil dále, o pastvinách, na kterých sedával, o klidu širokých prostorů, který pojednou zmizel, ba snad i o moudré opatrnosti a trpělivosti, s níž sledovali karavanu... Ale Šahin ho tvrdě uchopil za rameno:

„Kde je Šabba?!“

„Nevím! Hledám kule!“

„Šabbo!“ vykřikl Šahin. „Šabbo!“

Odkvapil.

Merzuk vstal a rozhlédl se po lodi.

8. LOVEC POKLADU

Lod' byla pro něho něco naprosto nového a nesmírně zajímavého.

Pravda, i moře mu bylo nové – včera je spatřil poprvé v životě. Ale neučinilo na něho ani zdaleka takový dojem jako loď.

Byl zvyklý velkým prostorům. Ze svých pastvin, prostírajících se na svazích nad Hal-Hal, vídal daleko a daleko, až za horu Músa Alí, která sice na severu zastíňovala výhled do pláně Afar, ale nemohla zahradit obzor na jihu, západě a východě. I tam hledíval Merzuk, když se někdy stáda klidně pásla a když se odvážil opustit je a vyšplhat se na hřeben kopce. Tehdy se mu otevřely nesmírné planiny, zbarvené všemi odstíny červeně a žluti, běžící do nedohledna a pusté, prázdné jako dlaň.

A když včera spatřil moře, byla to táž nesmírná pláň, běžící stejně do nedohledna – jen barvu měla jinou: všechny odstíny modři a zeleně.

Ale změnila barva tutéž věc až k nepoznání?

Merzukovi se zdálo, že nikoliv. Alespoň on poznal v moři to, co už tolikrát viděl – své staré známé dálky.

Ovšem, moře se pohybovalo, vlnilo, kdežto jeho kraj zpravidla ležel pod sluncem bez pohnutí. Ne však vždycky!

Někdy zadul vítr a tu se z pláně zvedly kotouče prachu a putovaly, kutálejíce se po zemi, docela jako vlny po mořské hladině. A jindy letěla po obloze mračna, a pod nimi běžel jejich stín a kreslil na žlutou půdu prchavé, krásné obrazce, které se měnily ještě podivuhodněji než vlny.

Ach, pláň byla možná veselejší než moře!

Proč by se tedy Merzuk moři podívoval? Proč by žasl? Jen pro jeho barvu? Vždyť i nebe je modré.

Není však na něm ani jedna loď...

To bylo to, co Merzuka od první chvíle zcela upoutalo:

Lod'!

Nikdy ještě nespátřil tak velikou věc, leda horu Músa Alí. Ale hora je mrtvá, stojí stále na témž místě.

Loď je živá a pluje. Loď je jako převeliká chatrč, která se stěhuje. Či jako převeliké zvíře, které obývají lidé. Obojí je divné, neuvěřitelné. Ale loď je skutečně taková! Merzuk ji měl včera před očima a stěží je od ní odtrhl. Loď byla tajemná a krásná, a když na ni tehdy Ammár zamířil puškou a udělal „Klik!“, musel se Merzuk smát: Chceš zastřelit loď? – Něco takového mu připadlo nesmyslné.

Neřekl však nic o svém obdivu, protože na lodi byla Šabba a Šahin velmi trpěl.

Pak loď zmizela a Merzuk na ni ve tmě a bouři zapomněl. Vpravdě sice spal, ale spánek mu vždy připadal jen jako krátká chvíle zapomnění: Zavřeš oči a vše zmizí – otevřeš je a vidíš nový den; druzí pak třeba vyprávějí, že se v noci něco dělo; ale ty o tom nevíš, ačkoliv jsi vlastně při tom byl; asi jsi na to tedy zapomněl.

Buď jak buď, ráno se loď vrátila a Merzukův obdiv znovu ožil, třebaže loď už neměla plachtu a byla poraněná.

Byla však mnohem blíž než včera, kdy kotvila za kopcem Hrobu, byla zřetelnější, ale ne méně tajemná. Naopak! Byla jako pták, kterého viděl na obloze jen jako černý kříž a kterého teď máš téměř na dosah ruky a můžeš si ho klidně prohlížet.

A Merzuk si loď prohlížel. Nemohl za to, že ne právě klidně.

Příliš mnoho událostí se seběhlo od chvíle, kdy otevřel oči. Neměl ani čas si je protřít. Na nic neměl čas! V kratičké době – v níž by jindy doma stěží pohladil své nejmilejší berany a ovce – dospěl dolů k lodi, setkal se s lidmi z Bododo a Kerie, jen o vlas unikl pomatenému muži s nožem, sebral pušku a dostal příkaz hledat kule. Bylo toho i s lodí trochu mnoho. Ne, nemohl za to, že se mu do tváří vlila horká vlna a že v prvních chvílích pobíhal ztřeštěně. Chtěl vyhovět Ammárovi a věděl, že najít kule je velmi důležité. Ale jak je

rychle najít, když se na lodi vůbec nevyznáš, když vůbec nevíš, co k čemu slouží, když tě právě proto všechno láká, zdržuje... a když nemáš potuchy, kde asi mohou být kule ukryty, ba ani, jak vlastně vypadají!

Jsou kulaté a jsou z těžkého kovu. To bylo vše, co Merzuk vyrozuměl z Ammárových řečí...

A teď, po srážce se Šahinem, stál na palubě, rozhlížel se a jeho myšlenky byly rozeklané jako jeho zrak:

Ach, kdyby ho tak nyní viděly jeho ovce! Kdyby tušily, co činí a kde je! Že nese velkou pušku, stojí na velké lodi ve velkém nebezpečí a koná práci velkých bojovníků! Že hledá poklad – kule! – To byla jedna z myšlenek, jež mu táhly hlavou, a byla tak krásná, že se vypjal pýchou.

Přitom však cítil, že nesmí otálet, ale jednat jako vítr, protože nebezpečí vskutku hrozí! Něco se v brzku přihodí – není přece možné, aby mocný Pán karavan vydal třem černým lidem v plen svou loď a nic neučinil! Ale má-li on, Merzuk, jednat jako vítr, nesmí už pobíhat ztřeštěně po lodi. Ztřeštěnost nikam nevede ani na pastvinách, poplaší leda stáda. – To byla druhá z jeho myšlenek, a mocnější než první.

Přestal se vypínat. Svraštil čelo, jak vídal, že činívají velcí muži, když o něčem důležitém uvažují. A uvažoval...

Bylo to sotva půl minuty poté, co se rozhlédl po palubě a utkvěl očima na velké zelené mouše, která si sedla na zábradlí lodi a počala rychle lézt dolů k palubě. A úvahy se mu dařily tak dobře, že dospěl k cíli ještě dříve než moucha. Mávl rukou a zaplašil ji. Věděl už, kde asi hledat kule:

Kule jsou vzácné, kule jsou poklad a poklad je vždy ukryt na nejneprístupnějším místě. Tak alespoň říkávali starci, když vyprávěli pohádky. – Ale kde je nejneprístupnější místo na lodi? – Zde nahoře, na palubě, jistě ne. Zato v nitru lodi...

Ano, uvnitř lodi!

To byl výsledek jeho prvních úvah!

Hned se však naskytla přetěžká otázka:

Kudy do nitra lodi vlézt?

Znovu se rozhlédl. Spatřil zlomený stěžeň a plachtu pokrývající zád'. Snad tamtudy? Je tam otvor vedoucí dolů?

Potrásal hlavou. Otvor tam možná je, ale kdo by mu pomohl zvednout těžké plátno, zatížené ještě lany a jinými věcmi, jejichž jméno ani účel neznal?... Snad i jinde je otvor. Vždyť z nitra lodi vyskákali černí muži, kteří se tam nejdříve nějak museli dostat. Snad je otvor na přídi!

Překotně tam vyběhl... a zastavil se.

Vzpomněl, že včera s kopce přihlížel, jak muži s puškami ženou na loď otroky, kteří pak sestoupili někam dolů a zmizeli. Ale nebylo to na přídi, nýbrž kdesi uprostřed lodi. Ano, uprostřed!

Ale vždyť stojí právě uprostřed lodi a žádný otvor nevidí!

Bylo mu to divné. Nevěděl, že vchod do podpalubí je uzavřen příklopem, na kterém teď leží zlomený stěžeň. Bezradně se opřel o ručnici, jak vídal u Ammára. Byla téměř stejně velká jako on a jistě plná prachu, kulí, síly! Kdyby uměl střítet, mohl by tou silou třeba roztrhnout loď a vniknout dovnitř...

Ale proč by ji trhal, když už je roztržená! Proč by lezl do lodi cestou, kterou se černí muži dostali dovnitř, když tam může vlézt cestou, kterou se dostali ven!

„Šabbo! Šabbo!“ zněl zdůli Šahinův hlas.

Vždyť i Šahin se tam dostal trhlinou v boku lodi!

„Arra!“ zajásal Merzuk jako velcí, bojovní muži.

Dospěl ke konci svých úvah, jež byly nemotorné a vedly k výsledku, jenž byl po celou dobu nabíledni. Ale byly to první složitější úvahy, do nichž se pustil, a připadal si jako velký vítěz.

„Arra!“ vykřikl. Nestál už. Proklouzl kolem mezků přivázaných u zábradlí, ale i ve svém spěchu měl čas je pohlédit. Spatřil Ammára, který se opět objevil na palubě, stále ještě obtížen svými třemi puškami; vrátil se pro náboje, které v prvním zmatku zapomněl vzít mrtvým askarům.

„Prach!“ vrčel. „Prach!“

Merzuk se nezastavil. Nepotřeboval Ammárovy rady ani pomoci. Běžel na příď, kde visel přes zábradlí kus provazu,

zbytek lanové kosatky. Ještě v běhu si zavěsil pušku na krk jako amulet a nůž. Sklouzl po laně a nahmatal nohama trhlinu. Běžela téměř od klounu až k zádi a podobala se srpku měsíce, široká uprostřed, úzká v rozích.

Zde, kde se Merzuk spustil s paluby, byla nejužší.

Vzdor tomu se vmžiku dostal dovnitř i s ručnicí. Bylo to tak snadné! Přidržel se lana, lehl si na hranu trhliny, přitiskl pušku na prsa a překulil se dovnitř.

Padl do měkkého. Hromada zmotaných lan se povalovala v těsném prostoru, který sloužíval za skladiště lodní výstroje a byl jen o málo čistší než náchudova kůže. Byla to malá, páchnoucí kobka, ale Merzuk se do ní vešel a k ucpávání nosu neměl čas ani volné ruce. Byl uvnitř lodi, v místě dojista velmi skrytém, a tudíž tajemném, a hmatal horečně kolem sebe, nevěda přesně, jak asi vypadá předmět, v němž se schovávají kule. Je to měch? Je to džbán? Je to díž nebo hliněná nádoba? Či leží snad kule volně na hromádce a muži s puškami jen přicházejí a nabírají si je do hrsti, tak jako ženy nabírají zrní, když chtějí péci chléb?

Těžko říci. Těžká věc! Mnohem těžší, než pást známá stáda ve známé krajině...

Vzdychl.

V první chvíli nenahmatal nic, jen dřevěnou stěnu, pře-pážku, za níž zněl nárek otroků. Tak poznal, že jeho prostor zde sousedí s vězením černých mužů, kde jistě kule nejsou, a obrátil se k protilehlé stěně. Oči si už zvykly na přítmí a viděl, že v této díře není nic kromě lan a špinavých cárů.

Zato ve stěně, na niž nyní hleděl, zela škvíra. Docela jiná škvíra než v boku lodi, než ona velká, kterou se sem protáhl! Tato malá škvíra byla napůl uzavřena prknem, které odchlipovalo a které snadno odtrhl.

Vznikl úzký pás, běžící od stropu až k podlaze, temná skulina, z níž vyčníval roh něčeho hranatého – – – roh truhlice.

Na okamžik zatajil dech.

Byl na stopě velikého, pohádkového tajemství a bál se. Často slyšel o džinech v zakopaných lahvích – proč by tedy nemohl být džin i v truhle? Snad ho Pán lodi vozí s sebou jako otroka, který splňuje všechna přání, snad ho používá ke kouzlům, snad ho vězní... Proč by jinak truhlici tak skrýval?

Bělmo Merzukových očí se zablýstlo vzrušením i strachem. Přesto provlékl skulinou ruku, ale neodvážil se sáhnout na truhlici a jen šátral opatrně kolem. Nahmatal pytlík plný něčeho droboučkého, spykého...

Prach!

Všechna úzkost ho naráz opustila. Předstihl Ammára, velkého bojovníka a muže!

„Hle, Ammáre!“ vykřikl, jako by Ammár byl zde a mohl se dívat a slyšet.

„Hle, Ammáre! Div se!“

Uchopil pytlík a táhl jej na světlo. Byl to spíše vak z hrubého plátna, tak plný prachu, že skulinou stěží prošel. Ale poddal se a Merzuk jej trhnutím dostal ven a bez váhání sáhl do tmy znovu:

Kde je prach, tam jsou i kule!

Tentokráté však šátral nadarmo a konečně se odhodlal dotknout se truhly.

Stála na špičce, jako by ji zezadu něco podepíralo. Vlny, které si za bouře hrály s lodí, a hlavně ony dvě poslední, fi-alové, mrštily asi truhlicí proti přepážce tak zprudka, že dřevo povolilo: dřevo přepážky, z níž odchlíplo jedno prkno – i dřevo truhly, od níž odskočilo víko. Zůstalo jen vratce ležet na svém místě a sklouzlo, sotvaže na ně Merzuk sáhl.

Sklouzlo, zarachotilo a Merzuk sebou trhl...

Hned se zasmál. V truhle tak špatně uzavřené nemůže být džin! Ach, ne! Džinové jsou silní a jen přepevné vězení je zkrotí! Tak tomu vždy bylo a je!

Smál se tiše, jen pro sebe, zatímco se tiskl bokem na stěnu, aby mohl ruku ponořit co nejhluběji do útrob truhlice...

A pak se smál nahlas, neboť jeho prsty nahmataly druhý pytel, ale ještě větší než první, mnohem těžší a plný malých, tvrdých, oblych věcí...

Kule! Kule!

„Já arra!“ smál se Merzuk. Dosáhl svého cíle! Byl by se roztančil, kdyby mu to dovolil těsný prostor a kdyby mohl pustiti kule. Ale nemohl se pustit, nesměl a nechtěl. Báł se o ně. Tahal pytel vši silou z truhly a pak vši silou skrz skulinu.

Nešlo to. Pytel byl širší než skulina a nadto plný tvrdých kulí a nepoddal se.

Merzuk se přestal smát. Seděl u skuliny, měl v ruce poklad – a byl v pasti: buď pustí kule a vzdá se jich, nebo nedostane ruku ven.

Anebo musí rozvázat pytel, půjde-li to ovšem, a vybrat kule jednu po druhé. Ale to je zdoluhavá práce...

„Ammáre!“ vykřikl už zdaleka ne tak vítězně. Teď potřeboval radu. „Ammáre!“

Místo Ammára se ozval rachot pušek.

Bylo to pět ran, následujících po sobě v pěti nepravidelných kratičkých intervalech, jako když se někdo dusí a pětkrát ostře

odkašle. Tak Merzukovi připadly ty výstřely, neboť nezněly nablízku, u lodi, nýbrž někde dál.

Nebyl to tedy Ammár, který střílel!

Merzuka zamrazilo...

Ale hlas, který teď zahlaholil nahoře na palubě, byl Ammárův:

„Pryč! Pryč! Muži Pána karavan jdou zpět!“

„Počkejte na mne!“ zaúpěl Merzuk. „Počkejte...!“

Už se rozhodl. Pustil svou kořist, kule. Musel je pustit, aby mohl vytáhnout ruku, uchopit pušku, vsunout hlaveň do skuliny a páčit. Druhé prkno s praskotem odskočilo – drželo jen chabě, přibito dřevěnými kolíčky ztrouchnivělými věkem.

A poklad byl venku a Merzuk se vyklonil z lodi:

„Chytej! To jsou kule! A to je prach!“

I puška šla touž cestou. Nakonec spadl Merzuk. Ve skutečnosti sjel po laně, ale tak rychle, jako by spadl z nebe.

„Alláh!“ ulekl se Ammár.

Krčil se mezi balvany na prahu vln, a rukama plnýma pušek se bláhově snažil sebrat oba pytle. Po Šahinovi nebylo vidu... Vtom se objevil, šedivý ve tváři jako stařec.

„Šabbo!“ Nevolal už, jen mluvil, ba spíše sípěl.

„Mlč!“ utrl se Ammár. „Seber raděj prach.“

„Prach...“ opakoval Šahin, jako by nerozuměl. Nicméně se shýbl pro pytel.

„A pušku!“

„Ne, tu vezmu já...“ vyhrkl Merzuk a uskočil, jak mu kolem uší zabzučela kulka. Výstřel ani neslyšel. Bez dalších řečí stáhl hlavu do ramen a vyrazil za Ammárem i Šahinem tam, kam prve poslali osvobozené otroky. –

Od chvíle, kdy ztřeštěnec s nožem vyvolal zmatek, uplynulo sotva patnáct minut. Vlny dosud zuřily, v podpalubí stále naříkali otroci, ale s kopce Hrobu sestupovali askaři, střídavě pálili a nabíjeli.

Vzpamatovali se už. Spatřili na palubě cizí plenící muže a neměli v úmyslu přenechat jim všechnen lup.

9. ORLÍ PERO

Ve zlomku vteřiny, kdy se stěžen kácel přímo k zádi, pustil čauš Kumraal kormidlo a skočil stranou. Narazil při tom na Šejcha Mansúra, padl a strhl ho s sebou. Tím mimoděk uchránil jeho již tak dost nehezký obličej před dalším zohavením:

Cíp plachty s kusem lana, který by byl jinak jistě šlehl Šejcha přímo do tváře, zasáhl místo toho Kumraala do temene a zbavil ho vědomí.

Šejch Mansúr si však pohmoždil jen pravou ruku, v níž pocítil tak pronikavou bolest, že by byl skučel, kdyby byl mohl. Ale pádem se mu zarazil dech a váha čaušova těla a neprodyšné plachty, která je všechny zavalila, dokonala zbytek. I měl Pán karavan úděsný pocit, že se co nevidět udusí, a v hrůze, která stíhá lidi zaživa pohřbené, vycenil zuby a zaryl je do plachty. Pak omdlel.

Nikoliv na dlouho. Když první fialová vlna zvedla vrak a mrštila jím k břehu, převážilo se čaušovo tělo na stranu a zčásti osvobodilo Šejcha, který vydechl a procítl.

Druhá fialová vlna, kterou vnímal jen jako valící se hukot a poté jako neviditelnou sílu otřásající do základu celým světem, zbavila ho tíže Kumraalova těla nadobro. Svezlo se ke kormidlu, kde ležel náchuda s přeraženým hřbetem a oba lodníci, jež spadlé ráhno poslalo společně do Alláhova ráje.

O tom všem Pán karavan nic nevěděl. Vnímal jen slastnou úlevu a vzdor bolesti v rameni vykřikl blahem. Jeho hlas, ztlumený ostatně plachtou, zanikl v burácení vln i vichřice a ve výkřicích otroků, kteří prasklým bokem vraku spatřili světlo dne.

Byly to tyto výkřiky, které rázem vzaly Šejchovi všechnu radost ze záchrany. Zněly příliš jasně, blízko, bezprostředně... pak se i pohybovaly, vzdalovaly a znovu ozývaly nablízku, jak noví a noví muži vylézali ven. A třebaže Šejch Mansúr nemohl tušit, co se stalo a jak se to stalo, přece jen uhádl podstatné:

Lod' ztroskotala – abdi jsou na svobodě.

Ale kde jsou askaři, psí syni?! Proč nepozvedli své hlasy a hole, proč není slyšet jejich nadávky a řev bičovaných? Proč nestřílejí, jestliže věci dospěly tak daleko, že nepostačí hole?!

A proč vlastně nepřiskočili askaři už dávno na pomoc svému pánu!...

Protože askaři utekli nebo zahynuli.

Sotvaže Šejch Mansúr dospěl v myšlenkách k tomuto závěru, zabořila ho paže stonásobně. Ale vzrostla i úzkost a bez ohledu na muka v rameni se pohnul, pokoušeje se nadzvednout plachtu. Šlo to, byť i ztěžka, a na vteřinu zahlédl proužek světla... aby v příští vteřině opět pustil plachtu a znehybněl.

„Šabbo! Šabbo!“ zavolal nablízku cizí hlas.

A pak znovu přilétaly útržky výkřiků, bylo slyšet i dupot, smích a řev... ale volání „Šabbo! Šabbo!“ se neustále vracelo, jako by bloudilo v kruzích kolem něho, Šejcha Mansúra, který býval Pánem karavan, ale nyní nebyl pánem ničeho, ani svého vlastního srdce. Třásl se mu v hrudi, cukalo mu ve zraněné paži, zvonilo mu v hlavě... „Ó, Všemocný, ztratil jsem otroky, což je zlé, a jistě ztratím i život, což je horší. Dej alespoň, ať mě nenajdou tak bezmocného a v takovém ponížení! Byla by hanba, aby zvířata, stvořená Tebou k tahu, měla smích z člověka, kterého jsi určil, aby řídil vůz!“

Šeptaje tuto modlitbu, tuto prosbu, bál se Šejch Mansúr jako dosud nikdy ve svém životě. Ale ještě nikdy se také neocítl mezi černými lidmi sám a beze zbraně! Byla to hrozná představa a útroby mu při ní stydly, zatím co srdce mu tepalo až v ústech, jako by chtělo utéci z těla... a pak se zastavilo.

Kdesi zarachotily výstřely.

Hle, zbraně! Zbraně!

Ale v jakých rukou? Kdo střílí a na koho?...

Pak zaslechl výkřik „Rychle! Muži Pána karavan jdou zpět!“ – a věděl vše:

Askaři uprchli, ale vracejí se. To, co rachotilo, byly *jeho* zbraně.

Hlasy kolkolem utichly a Šejch Mansúr se posadil, opíraje se o zdravou paži. Zvedl rameny plachtu, odhrnul její cíp. Spatřil plné světlo dne, světlo Alláhovo...

...a v něm orlí pero, které se snaželo shůry tak zvolna a klikatě, jako by kreslilo ve vzduchu pomalý, neviditelný blesk. Padlo mu přímo k nohám.

Tu v návalu bezmezného vzrušené radosti zvedl oči k obloze, ne však proto, aby pátral po orlu, ale aby poděkoval nebi za dar, který věští jen vše dobré.

Což nepraví korán v sladkém odstavci, zvaném Súra Pera, ta nejmšťastnější slova, která jsou útěchou všech ztroskotaných, ba všech těch, kdo ve chvíli neštěstí najdou ptačí brk? „Nebýti toho, že Pán se slitoval, byl bys býval vyvržen na pustý břeh všecek pohaněn. Ale vyvolil si tě Pán a učinil tě jedním ze spravedlivých.“* Ano, právě tak mluví Súra Pera a Šejch Mansúr měl pojednou dojem, jako by mluvila přímo o něm, k němu. Na koho by se také mohla vztahovat lépe? Byl právě vyvržen na pustý břeh. Avšak pero praví, že nikoliv pohaněn, ale že Alláh se slitoval a učiní ho jedním ze spravedlivých, to jest těch, kteří požívají Jeho milosti.

Ach, šťastný okamžik uprostřed nešťastných událostí!

Šejch Mansúr se zasmál. V stříbrném pouzdře u pasu měl droboučký korán, psaný písmem ne větším než tečky, a nyní jej zvedl k ústům. Hle, maličká kniha, ale kolik místa je v ní pro muže velké víry! Vždy v ní najdou skuliny, do kterých možno strčit prst, a pak loket, a pak oba lokty a vytvořit prostor pro své záměry! Vždy v ní najdou podporu, útěchu, povzbuzení.

* Súry, kapitoly koránu, mají názvy odvozené od významných slov v textu. Súra Pera, v pořadí zpravidla šedesátá osmá, končí uvedenými větami. Hlavním obsahem této súry je ztracení všech, kteří mluví o budoucnosti a kují plány, aniž by dodali „výhradu“, to jest úsloví „inšalláh“ – „Bude-li to vůle Alláhova“. Proto pravověrní moslimové zakončí každý slib, ba i každou řeč o tom, co podniknou nebo jen hodlají podniknout, touto „výhradou“. Odtud jen krok k orientálnímu fatalismu, k spoléhání na Alláha, na jehož vůli všechno závisí.

Políbil korán. Byl zkrušen, zraněn, ztratil amulet i kořist, byl poznamenán neštěstím, nevěřil už ani vlastním askarům, těm lotrům páchnoucím žluklinou, kteří se blíží tak plíživě jen proto, aby vyloupili loď a zanechali ho zde bez pomoci jako prašivého psa, jenž nosí smůlu – – – ale našel pero a jedním rázem okřál. Chopil se pera. Nikoliv tak, jako se tonoucí chytá stébla – stéblo je příliš slabé, než aby někoho zachránilo, a ruka, která po něm sáhne, je vedena jen bláhovostí nebo beznadějí. Ne! Šejch Mansúr se chopil pera nadšenou, cílevědomou pěstí. Mělo neskonale větší moc než stéblo, mělo sílu, která mu vrátila velkou část sebedůvěry. A nejen to...

Když se askaři zvolna, opatrně přiblížili k vraku, stanuli tváří v tvář svému pánu. Zpola seděl, zpola ležel na zádi a v levici zvedal malý předmět, který rozeznali, až když napjali zrak a přistoupili blíž.

„Vizte!“ zvolal. „To mi seslal Alláh po nešťastné noci: Znamení, že se na nás všechny vztahuje Súra Pera! Rozumíte mi?“

Rozuměli. Neznali korán, leda ve zkomolených zlomcích, ale věděli, že pero věští nejlepší věci, a zaváhali...

Když skákali z vraku a prchali, měli strach; když se vraceli, měli chuť na kořist. Byli přesvědčeni, že Pán karavan je mrtev a že všechno patří jim. A hle, žil!

Tu se zarazili. Pocítili zklamání, jako by jim někdo vzal to, co už bylo jejich. Ale co s živým pánem? Zbavit se ho, když beztak nosí neštěstí? Je to však přece jen jejich pán...

Četl jim na očích nerozhodnost a dovedl si představit, co se odehrává v jejich lebkách. Proto zvedl pero. Pohlédli pošetile k obloze, hledajíce ptáka. Nespatřili nic.

„Nebylo ptáka! Anděl letěl a vypustil toto pero ze své orlí peruti,“ řekl Šejch Mansúr. Pohnul perem.

A askaři schýlili hlavy, jako kdyby mávl nejmocnější zbraní.

„Ach, zbabělci, baby, psi!“ zvolal Šejch vzápětí. Pero do

něho vlilo všechnu sílu a moc anděla pomsty, v jehož přítomnost pojednou sám věřil. „Ach, zrádci! Uprchli jste, opustili svého velitele i pána a dali volnost otrokům!“

„Ne!“ vyhrkl askar, který stál nejbliže; byl to onen s velkým nosem, který u studny soudil podle hmyzu a pak i se svým druhem spal. „Nedali jsme jim volnost! Loď se otevřela a utekli jen ti, kteří neměli svázané ruce. Desetkrát deset jich ještě zůstalo!“

Neuměl počítat a desetkrát deset byl jeho výraz pro převelike množství.

„Ano!“ vykřikl druhý. „Anděl to jistě viděl. Proč ale dovolil, aby loď praskla?“

Šejch Mansúr přivřel oči:

„Protože viděl i vaši zbabělost a chtěl vás potrestat. Méně otroků – menší odměna.“ Pozoroval je zpod víček a spatřil, jak se zamračili. „Ale není nesmiřitelný!“ dodal velkým hlasem. „Není nesmiřitelný! Jeho pera se proměňují v stříbro a možná, že sešle ještě jiná, zlatá! Pak budete bohatí a vaše ženy budou zvonit šperky z drahého kovu hlasitěji než všechny v jejich sousedství.“

Opět je pozoroval zpod lebí a viděl v jejich očích naději a dychtivost.

„Ale proč čekáte?!“ rozkřikl se. „Probud'te se a pojed'te na pomoc!“

Když však vykročili, když první z nich vylezl na palubu a tápal po její šikmé ploše, mávaje ve vzduchu ručnicí, vzpomněl Šejch na to nejdůležitější:

„Kdo byli ti cizí lidé na lodi?“

„Alláh je zná,“ řekl askar. „Byli sice černí, ale nebyli to otroci.“

„Jeden z nich byl skřítek, kterého jsme spatřili už včera k ránu,“ řekl jiný. „Ale moje puška ho zastrašila.“

„Nemluv, hlupáku,“ zavrčel Šejch Mansúr. „Skřítek neutíká před puškou.“

„Neutekl! Proměnil se v obláček a vzlétl k nebi!“

„Mlč!“ zavrčel Šejch Mansúr podruhé. Ale hned se usmál: „Je tedy zajat! Anděl s orlími perutěmi ho učinil svým otrokem, neboť v té chvíli se vznášel nad lodí.“

Askar radostně přikývl: Ano, tak tomu je, skřítek upadl do zajetí.

Ulevilo se mu i jeho druhům.

A zatímco pomáhal Šejchovi vstát, odstranili ostatní ozbrojenci zbytky ráhnoví i lan, odhrnuli plachtu a našli nehybného čaúše Kumraala a náchudu.

„Polejte je!“ rozkázal Šejch.

První vědro nepomohlo a teprve druhé probudilo čaúše z mdloby. Zasténal a pohnul rukou. Odtáhli ho tedy stranou, obrátili na záda a vchrstli mu novou dávku slané vody do tváře. Otřásl se a zaklel. Tu věděli, že bude brzy opět vládnout karabáčem i hlasem, a obrátili se k náchudovi.

I on už sténal, ale sotvaže ho vzali za ramena, proměnilo se sténání v bolestné výkřiky, při nichž mu vytryskla z úst krev. Tak poznali, že náchuda stojí před Bránou smrti, že jeho křik má probudit její strážce a krev z jeho útroby že je má přesvědčit a přimět, aby otevřeli. Nechali ho tedy tam, kde ležel, pod špičkou stěžně, jenž ho zasáhl uprostřed těla a srazil za kormidlo.

Pak nadzvedli druhou polovinu plachty a objevili oba lodníky, kteří už dávno nemuseli klepat na Bránu; hodili je tedy do moře, protože nejlepším hrobem námořníků jsou slané hlubiny. Avšak náchuda ječel stále pronikavěji, neboť strážci Brány smrti asi tvrdě spali, unaveni po dnešní bouřlivé noci, kdy jistě vpouštěli celé zástupy.

„Umlčte už toho křiklouna!“ zvolal Šejch nervózně.

Hodili tedy náchudu za lodníky do živlu, na němž strávil život a v němž konečně smyl svou špínu.

„Vyved'te otroky!“ nařídil pak Šejch; obracel se neklidně k moři, odkud by se mohla přivalit další mocná vlna, která by zničila loď nadobro.

Tehdy se zvedl čaúš Kumraal.

10. ÚTOČIŠTĚ

Úzký údol, kde včera našel Merzuk studny a kam dnes Ammár poslal osvobozené otroky, počínal v pozadí prostorné rozsedliny otvírající se mezi kopcem Hrobu a oním vrchem, z něhož včera pozoroval Šahin s druhy odplutí lodí.* Rozsedlina měla zhruba tvar měsíce v jeho druhé čtvrti, byla pokryta skaliny a rozšiřovala se směrem k moři, na jehož prahu trčel vrak, kose posazený na dvou útesech. Opačným směrem se rozsedlina zužovala, až přešla v průrvu mezi příkrými skalami. Za touto průrvou pak pokračoval Údol Merzukových studen, zatáčel se na jih v úhlu připomínajícím zakřivení bumerangu – a končil stěnou, která později dostala název „Hora Zed“.

Nebyla to hora, nýbrž jen sráz ne vyšší než jiné skály, které vroubily toto údolí z obou stran, ale které byly víceméně přístupné, a proto v řeči černých mužů zůstaly provždy obyčejnými „kopci“, „vrchy“, „skalisky“. Avšak tato poslední skála uzavírající údol spadala dolů tak kolmo, že se zdála nebetyčná; proto se stala „Horou“.

Zarazila je na jejich útěku od lodí. Pojednou stáli a nemohli dále pro zeď, kterou by nezlezl ani nejohratnější a nejodvážnější z nich. Mohli se pustit napravo nebo nalevo do svahů, které nebyly tak krkolomné, ale byl by to nebezpečný a namáhavý podnik – a krom toho je to vůbec nenapadlo. Byli dokonale zmateni. Běželi tam, kam jim ukázal muž s puškou, protože neměli tušení, kde jsou. Ocitli se v oné neuvěřitelné situaci, ke které dojde jen velmi zřídka:

Nevěděli, v kterém jsou světadílu. Byli ve své vlasti, v Africe, ale domnívali se, že jsou na protějším břehu moře, v Asii, na břehu, který v jejich myslích nesl název „Země Pána karavan“. Kam jinam je loď vezla? Kam jinam tedy mohli doplout?

* viz mapku

Snad právě proto si stále ještě neuvědomovali, že jsou svobodní a že prchají.

A to byl druhý podivný rys jejich dobrodružství:

Uprchli, utekli z otroctví, ale nevěděli o tom...

A nemohlo tomu ani jinak být. Útrapy v podpalubí byly tak nesnesitelné a stav lodi tak hrozivý, že se pudově chopili první příležitosti, aby se dostali z pekla; dalo se jim jako vězňům, kterým se vznítí nad hlavou krov vězení a kteří – mohou-li – vyrazí ven, pryč z nebezpečí, aniž by v té chvíli mysleli na svobodu.

A venku čekal muž s puškou, ukázal jim směr a nařídil „Běžte!“.

Běželi tedy. Nedívali se kolem sebe, byli příliš rozčilení a blední. Nepovšimli si špičky bílého Hrobu, který trčel po jejich pravé ruce, když se dali do běhu – a kdyby jej byli zahlédli, jistě by jej měli za jiný hrob; je bezpočet bílých hrobek v zemích islámu. Nedbali ani zeleně, která je v údolí uvítala. Běželi. Pak je zarazila Hora Zeď a bezradně se zastavili.

Čekali na muže s puškou.

Ale nikdo nepřicházel a konečně se rozhlédli... a pak se vrhli k vodě, jež se leskla v několika prohlubních podobných studnám.

Nebyly to však studny, nýbrž Tug.

Přitékal od neznámých pramenů kdesi daleko na pevnině, prodral se občas na povrch země, jako by se chtěl nadýchnout a podívat na slunce, pak se opět skryl do nitra země, aby se pak neviditelnou podzemní cestou vlil do moře. A snad to byl dokonce týž Tug, který zavražďoval jejich vesnice, snad by byli mohli najít v některé ze „studní“ vyřezávanou hůl, kterou kdysi hodili do „svého“ Tugu, když se vraceli z pastvy bezstarostní a volní – ale snad to byla zcela jiná ponorná řeka. Nikdo to nikdy nevěděl a nejméně oni.

Když však uhasili žízeň, zvedl jeden mladík hlavu, a pohybuje ústy, jako by žvýkal, zvolal udiveně:

„Znám tu vodu! Znám ji!“

Pak, stále ještě vkleče, rozhlédl se po trnitém křoví, po troupelnatém mechu, po akáciích, po khanse:

„Znám tu zeleň!...“

Byl to Bauri z Kerie, divoký pastevec a lovec s přeostřými smysly, a byl by možná bez cizí pomoci dospěl k poznání, kde jsou... ale právě když mnul v hrubých prstech lístky křovin a ochutnával je na jazyku, jako by chtěl i ústy vstřebat jejich vůni, právě tehdy zazněly od pobřeží výstřely a všichni, i Bauri, zvedli hlavy. Nato se obrátili směrem výstřelů, avšak bez velkého strachu. Což neuposlechli muže s puškou? Jistě střílí on.

Pouze ztřeštěnec, který na lodi mával nožem a běsnil „Bodnu! Bodnu!“ a který se nyní převalil na zem, jal se naříkat:

„Můj nůž! Vzali mi můj nůž!“

Nevšímal si ho. Doušky svěží vody je posílily a utlumily rozčilení. Čekali na muže s puškou. A vnukli-li klid některému z nich myšlenku, že by se mohl pokusit zlézt srázy po té či oné straně a uprchnout, zaplašil ji záhy: Kam může otrok prchat v zemi, kde je cizí, v zemi otroctví?

Stáli tedy trpně až do chvíle, kdy se za zákrutem objevil Ammár obtížený třemi ručnicemi. Jak se blížil, smál se zplna hrdla – a poznali ho. Ne všichni, jen někteří, ti, kdo znali jeho smích, ale jejich úžas byl stejně veliký jako dříve jejich zmatek:

Je to muž s puškou – a je to Ammár, ten blázen z Hal-Hal!

Či není to on, ale duch, který vzal na sebe jeho podobu?

Ale když doběhl až k nim, cítili, jak páchne potem, a mohli se dotknout jeho těla.

„Ó!“ koktali. „Ammár... Ammár...“

Vtom přichvátal Šahin s Merzukem, který také vlekl pušku.

„Ó!“ zasmáli se muži ve svém nechápání. „Šahin... Merzuk...“

Ale neptali se, kde se ti tři z Hal-Hal zde vzali. Byli jako

v začarovaném světě; příliš mnoho se událo za posledních dvanáct hodin.

Až jeden z nich při pohledu na Merzukovu ručnici vzpomněl, že zaslechl výstřely, a položil zmatenou otázku:

„Stříleli jste? Kdo střílel?“

„Muži Pána karavan,“ řekl Ammár.

„Kulka mi zpívala u uší,“ řekl hrdě Merzuk.

„Kam šli?“ vyhrkl muž.

„K lodi.“

„A kam jdeme my?“

„Nikam,“ řekl Šahin. „Vrátíme se a osvobodíme Šabbu.“

Nastalo ticho. Muži vytřeštili na Šahina oči. Nerozuměli ničemu, jen slovu „osvobodit“. Ale i ono v sobě skrývalo něco, co nechápali: Jak oni, otroci, mohou někoho osvobodit?... To slovo bylo jako nádoba, kterou kdosi najde, jejíž tvar zná, ale neví, co je v ní.

„Kde jsme?“ vykřikl Bauri, mladík, který před chvílí ochutnával vodu a který kromě bystrých smyslů měl i bystrý mozek. „Kde jsme?“

„U moře,“ řekl Ammár. Zkoumal ukořistěné pušky a co chvílí vyrazil tichý, okouzlený smích. „U Hasanova hrobu.“

A hle, slovo „osvobodit“, ta tajemná nádoba praskla a muži náhle poznali její obsah v celé ohromující velikosti: Přišlo osvobození! – Nemysleli při tom na Šabbu, zapomněli na ni, byla docela vedlejší. ONI byli svobodni! Otroctví skončilo! A byli doma, ve své staré vlasti!

Tu zajásali, ale chraplavě, jako by jejich hrdla, která tak dlouho znala jen nářek, odvykla hlasu radosti. A mnozí z nich se vrhli na zem, váleli se v kamencích písku jako slepice, když se popelí, nabírali do hrsti zemi a házeli ji do výše, aby padala zpět na jejich těla, aby jí byli plní, jí, Afriky. A jiní trhali po Bauriho vzoru lístky z křovin a drtili je v prstech, pak k nim čichali s udiveným výrazem děcka, které poprvé objevilo, že akácie voní. Smáli se při tom sami sobě a nepřestali, ani když kterýsi z nich vykřikl hněvivě: „Blázni!“

Byl to starší muž s docela holou lebkou a se čtyřmi rudými jizvami, které běžely od spánku a k ramenu jako brázdy naplněné krví a které přerýval napříč pátý rudý pruh, podobný škrtu červenou tužkou.

„Blázni!“ vykřikl znovu. „Nejsme svobodni! Jsme v pasti! Pán karavan jde jistě za námi!“

Muži ustrnuli.

„Nejde za námi,“ zvolal Merzuk; klečel už u Tugu a nabíral do dlaní vody. „Ohlédl jsem se a viděl, jak se muži s puškami plíží k lodi.“

„Ale přijdou sem!“

„Najdi vhodné místo a jdi hlídat, Ammáre,“ řekl Šahin. „Jsi jediný z nás, kdo umí střílet.“

„Ano, budu střílet,“ zasmál se Ammár. Odhodil svou starou prázdnou pušku a ozbrojil se všemi třemi nabitými, které ukořistil u lodi. „Půjdu vstříc nebezpečí a brzy zaslechnete mé hromové rány!“

„Já taky!“ přiskočil Merzuk, jako by ho něco píchlo. „Já taky!“

„Tu máš,“ podal mu Ammár jednu z ručnic. „Ale jen nést!“

„Vezmi s sebou i mne,“ zaprosil Bauri. „Půjč jednu i mně!“

„Také jen nést,“ svolil Ammár blahovlnně, podal mu druhou pušku a vzdálil se v čele své dvoučlenné čety podivně strnulým krokem, který odkoukal v Habeši.

2. ŽENY

Pod Horou Zdí zbyl hlouček ztichlých mužů a Šahin, který stál na jedné noze a opíral se o oštěp.

„I na vás se dostane,“ promluvil znenadání. „Všichni se

naučíme zacházet s puškami a přinutíme Pána karavan, aby vydal –“

„Pána karavan nelze přinutit!“ vpadl mu do řeči lysý muž s jizvami. „Je mocný!“

„I my jsme mocní, Chaliku!“ okřikl ho Šahin. Až nyní poznal kouzelníka z Bododo, ale jen po jizvách – tak ho změnila útrapy otroctví a ztráta leopardí čapky. „Ano, i my jsme nyní mocní. Máme strašnou zbraň!“

Chalik i muži na něho chvíli hleděli s otevřenými ústy. Připadal jim neméně šílený než onen ztřeštěnec, který stále ještě skuhral o noži.

Šahin zachytil ty pohledy a rozuměl jim. Když mu před okamžikem poprvé přišla myšlenka, kterou právě mužům naznačil, ale nevysvětlil, připadala šílená i jemu. Ale zatímco Ammár a Merzuk mluvili o puškách a střelbě, měl čas zvyknout si na ni, prozkoumat ji blíže, uvážit ji. A hle, nyní mu připadala dobrá!

„Vizte!“ ukázal na studny. „Máme vodu! Ale Pán karavan ji nemá a nemá ani loď, aby mohl odplout. Musí zůstat na břehu, a až bude žíznit, přijde...“

„Přijde s puškami!“

„I my máme pušky a je nás dosti, abychom uhájili vodu. Ne, Pán karavan přijde se zelenou ratolestí a my vyměníme vodu za Šabbu.“

Ale muži stále ještě otevírali ohromeně ústa, aniž vydali hlesnutí.

„Za Šabbu? Ženu z Hal-Hal?“ ozval se konečně jeden z nich, rodák z Bododo.

„Ano,“ přitakal Šahin.

„Co je nám po ní?“

„Je to moje žena,“ řekl Šahin.

„Ale není to naše žena!“

Šahin stiskl rty. Byl do té míry v područí myšlenek na Šabbu, v moci touhy osvobodit ji, že ho tato námitka překvapila. Není to naše žena... co je nám po ní... A přece byla pravdivá

a samozřejmě. Ne, není to jejich žena – co je jim po ní...

„Dá-li nám Alláh dosti rozhodnosti a vytrvalosti, osvobodíme i vaše ženy,“ řekl znenadání.

Vyšlo mu to z úst zcela samovolně. Až do této chvíle mu nikdy nepřišlo na mysl, že by mohl Pánu karavan vyrvat i někoho jiného než Šabbu. Ale nyní mu to náhle bylo přirozené: něco za něco.

„Pomůžete-li vy mně,“ dodal, „pomohu já vám. Já i moji druzi.“

Muži mlčeli. Vědomí, že jsou volní, jim ještě neproniklo až do hloubi duše a nemohli dobře myslet na to, že by volnost dali i jiným, byť i to byly jejich ženy. Stále ještě si připadali příliš bezmocní, stále ještě se báli, že zaznějí salvy askarů či svist jejich holí a že tento kratičký okamžik svobody skončí novou trýzní, tak jako po každém nasycení přijde nový hlad a po každém napojení nová žízeň. Dosud na sobě i v sobě nesli hlubokou pečeť otroctví, třebaže trvalo jen několik dní.

„Či nemáte ženy?“ vyhrkl Šahin. „Nebo snad nejsou v moci Pána karavan?“

„Jsou,“ řekl veliký muž s malou vejčitou hlavou; jmeoval se Asagalla a byl z Kerie. „Moje tam alespoň je a trpí... Ach!“ zvolal náhle měkkým hlasem, „ach, bývala laskavá a dala mi chlapce, který však zemřel ještě dříve, než rozeznal mou tvář od cizích. Chtěl bych jiného a od ní!“

„Má žena nebyla laskavá a často na mne hleděla takhle zpod obočí,“ zvolal jiný a svrástil svou pohublou tvář, že na něho byl hrozný pohled. „Ale přesto mi byla milá a i ten pohled mi teď schází.“

Kdosi se rozesmál a muž se zuřivě rozpráhl:

„Ano, naučím se střílet! Naučím! A osvobodím ji!“ Ještě dlouho mával pěstí.

Pak se přihlásil třetí a pravil, že jeho žena, která teď trpí v otroctví, je mladá, ale moudrá a často mu poradila, co učinit a jak. „Zasluhuje, aby se mé hrdinství vyrovnalo její chyt-

rosti!“ řekl, buše se do prsou. „Osvobodím ji a všechny jí budou závidět!“

Nato se přihlásili ještě dva, ale nikdo jiný.

„Nemáte-li ženy nebo odvahu, máte snad srdce, které cítí vděčnost,“ obrátil se k nim Šahin. „Pomohli jsme vám, zachránili jsme vás!“

„Lžeš!“ zavrčel mladý muž s ohnutými zády a propadlou hrudí. „Lžeš! Vylezli jsme z lodi sami!“

„Utíkejte tedy sami dále!“ vybuchl Šahin hněvivě. Povšiml si, že mnozí pátrají očima po úbočích, hledající stezku ve skalách. „Nejprve se však napijte, protože nemáte měchy a půjdete bez vody. A odpočiňte si, protože nemáte zbraně a budete běhat za zvěří, abyste ji uštvali a měli něco k snědku. A nasyťte oči zelení, protože doma najdete jen spálené vsi, uschlá pole a trochu trusu, který zbyl po vašich stádech.“

Dva muži, kteří už počali zlézat svah, se zastavili a Šahin pozvedl hlas:

„Ale chcete-li, vrátíme se vespolek, a s puškami. Nalovíme zvěře a usušíme její maso. Budeme mít potravu i vodu a budeme silní a vítězni. Ale nejprve musíme osvobodit Šabba a ženy!“

„Když jste zachránili nás, proč ne také Šabba?“ ozval se znovu Chalík.

„Nenašel jsem ji,“ řekl Šahin tiše. „Byl jsem na lodi a volal, ale marně. Nespatriil jsem ji a neodpověděla mi.“

„Protože je mrtvá!“ zvedl Chalík ruce k nebi. „Mnoho lidí zemřelo v bouři a Šabba mezi nimi. Jak chceš osvobodit mrtvou?“

„Ano, jak, řekni!“ ozvaly se hlasy. „Jsi šílený?“

Šahin zpopelavěl. Toto vysvětlení nečekal, třebaže bylo tak očividné, samozřejmé. A přece mu nemohl uvěřit!

„Zavolej Ammára a pojď! Rychle pojď!“ křičeli ti muži, kteří prve šilhali po skalách. Zmocnil se jich horečný neklid. Kupili se kolem Šahina a mluvili jeden přes druhého, šermující prosebně pažemi:

„Pojď? Chceš zahubit nás i sebe? Jsme slabí, bezmocní! A není už Šabby. Smiř se tedy s jedním neštěstím a nevolej další!“

A jejich naléhání bylo tak úzkostné a úpěnlivé, že se zmatek přenesl i na těch pět, kteří měli tolik lásky nebo síly, že ve svých unavených hlavách zachovali vzpomínku na ženy. Ale nyní podlehl slabosti druhých, zatěkali kolem sebe jako před chvílí, kdy přiběhli od lodí, a ten, jehož žena se často mračila, ztratil dokonce hlavu natolik, že zoufale kvílel: „Ach, ne-svobodím ji! Zdálo se mi to jen! Nechci se vrátit do otroctví!“

Tak rostl hluk, neboť i Asagalla, ten velký s vejčitou hlavou, počal naříkat: „Nedá mi už syna! Už ji nespatriím...“

„Mlč a pojď,“ křičel jiný a tahal Šahina za ruku. „Dám ti svou sestru a nechci za ni ani ovci. Jen pojď! Pojďte všichni!“

Šahin se nepohnul. Opíral levé chodidlo o koleno pravé nohy, na níž stál, celé tělo opíral o oštěp a jeho tvář byla plochá a pustá, jen oční víčka se zachvívala jako listy.

„Vlna spláchla Šabbu,“ prohlásil Chalík s naprostou jistotou. „Šel jsem na loď poslední a viděl jsem Šabbu, jak sedí s jinými ženami u stěžně. Kde jsou ty ženy? Kde je Šabba? Moře je odneslo a utonuly s velkými výkřiky. Zavolej tedy své druhy s puškami a pojď!“

„Ne,“ řekl Šahin. „Šabba je mrtvá – zabij toho, kdo ji zabil.“

„Zabiješ moře?“ vykřikl Chalík... a pak se chvatně obrátil k studni, kde ležela Ammárova puška. Byl však starý, pomalý a muž, který na lodi mával nožem, ho předešel a skočil po zbrani.

„Mám pušku!“ vyjekl, mávaje jí nad hlavou. „Mám pušku!“

Třemi dlouhými, klikatými skoky se dostal ke svahu a jal se šplhat, zatímco oštěp, který za ním Šahin poslal, se ještě tetelil zabodnut v písku u Tugu.

A tetelil se ještě ve chvíli, kdy ho uchopil a vytrhl jiný muž, který se vzápětí dal na útěk do protějšího srázu.

„Ammáre!“ vykřikl Šahin. Nepočítal, že by mu Ammár mohl přispět včas na pomoc, ale chtěl zastrašit prchající muže a přimět je, aby se vrátili se zbraněmi. Ammár se vskutku neozval ani neobjevil.

Zato však zaduněl divoký, překotně se blížící dupot, jako by se do Údolu hnala celá skupina těžkých mužů.

12. PEVNOST

Ve chvíli, kdy Šejch Mansúr nařídil askarům, aby vyvedli z podpalubí zbylé otroky, vydechl čauš Kumraal tlumenou kletbu a s napětím vší vůle poklekl a vstal. Karabáč přivázaný k zápěstí visel kolmo dolů a vypadal jako tenká hůl, o níž se čauš opírá. Okamžik tak stál se zavřenýma očima na kolísavých nohách, podepřen jen proužkem hroší kůže, pak vykřikl pánovitým hlasem. Ale mluvil turecky, velel tak, jako kdysi v osmanské armádě, když ještě býval onbaší, a askaři na něj nechápavě civěli.

Tu zvedl karabáč... a zapotácel se. Zhroutil se u lodního zábradlí. Z očí mu vyhrkly slzy.

Šejch Mansúr zaklel. Chlap se potřeštil! Právě ten, kterého teď nejvíce potřeboval!

„Já čauš!“ sykl a jal se poté chrlit turecká slova, aby mu askaři nerozuměli: „Posedl tě iblis? Nestydíš se před těmi dobytčaty? Jsi čauš!“

V Kumraalově snědém, svráštělém obličejí se cosi otřáslo. Konečně otevřel oči, v nichž už vyschl pramen slz.

„Jsi jejich čauš!“ opakoval Šejch Mansúr naléhavě.

A Kumraal se zhluboka nadýchl a vzpřímil. Ano, stále byl čauš, třebaže velel pouze těmto pěti ničemům, kteří zbyli naživu zřejmě jen proto, že je nechtěl ani ďas. V hlavě mu hučelo a kdesi v blízkosti čela přeskočila občas ohnivá světla, která ho

přinutila zamžikat víčky. Ale stále byl čauš, Pán karabáče!

Zvedl jej a tentokráte se už nezapotácel.

„Psi!“ zařval. „Prašivé plemeno! Co stojíte, když vám poroučím, abyste se hnuli?! Myslíte si, že jsem mrtev? Nejsem! Nejsem!!! Nejsem!!!“

Tříkrát zahvízdal karabáč, ale askaři byli pryč ještě dříve, než dopadla první rána.

„Ne, nejsem mrtev!“ zasmál se Kumraal. Setřel s čela pot, který mu tam vyrazil v krůpějích docela podobných slzám. „Ale měl jsem namále. Děkuj Alláhovi, Šejchu!“

Šejch Mansúr si mlčky olízl rty. Nevěděl přesně, zač má Všemocnému děkovat: za čaušův život nebo za to, že čaušova hlava zachytila úder padající plachty, který vlastně patřil jemu? Z obého měl samozřejmě značný prospěch, nicméně mu připadlo, že si tento zběh o sobě moc myslí; konec konců je to jen zbičovaný poběhlík.

Neřekl však nic. Chvilé byla vážná, a kdyby měl po ruce deset takových poběhlíků, byl by na tom desetkrátě líp. Vzdechaje bolestí, nahnul se přes okraj paluby a poprvé spatřil puklinu v boku lodi, otevřenou ránu připomínající řez v břiše velké ryby. Askaři právě vyváděli první spoutané otroky, které únava a rezignace už přinutily mlčet, a maně je začal počítat. Kolik jich bylo?... A počítal pečlivě, ačkoliv si uvědomoval, že nemá, na čem by je odvezl, že nemá nic, nic – jen pero a naději. Jen víru, že sled neštěstí se vyčerpá, skončil a že nastal obrat věštěný orlím perem. Jen pověru, že orlí pero vskutku věští.

Ale co je víra a co je pověra? Nevěděl a ani se neptal. Nerozeznával mezi těmito dvěma pojmy, nemohl ani. Měl pro oba jedno a totéž slovo, a když hovořil o víře, mínil zhusta to, co by lidé z Evropy nazvali pověrou. A zveličoval-li ji, když mluvil s askary, tvrdil-li, že pero spadlo s peruti andělské, činil tak jen proto, aby jim zdůraznil význam věci, aby jej zpřístupnil jejím ovčím mozkům. A jistě také proto, že jako mnozí jeho krve měl sklon k přehánění a horkou fantazii –

když ovšem nešlo o peníze, ať už byly stříbrné, nebo živé, černé. Ty počítal studeným mozkiem a velice přesně.

„Osmnáct, devatenáct...“

„Nějaké ženy jsou ještě na zádi,“ řekl vtom čauš Kumraal.

„Jdi pro ně,“ pokynul Šejch, aniž se při počítání zmýlil.

Čauš šel. Vlekl za sebou svůj karabáč, ale zdálo se, že za sebou vleče i nohy. Před očima se mu stále ještě rozžíhala a zhasínala oslnivá světla a potřásal hlavou, aby se jich zbavil. Cítil při tom, jak mu v ní bolestivě bzučí – jako by se v ní přesýpaly kaménky. Ne, nebyl svůj, nebyl! Věděl to a znovu ho přepadla zuřivá touha šlehat karabáčem. Ale neměl koho šlehat a nač křičet, leda na ty tři mezky uvázané u zábradlí. Jsou ještě naživu?

Kupodivu byli. Neutopili se, neutloukli, neuškrtili se ve svých ohlávkách. Jak to dokázali, nešlo mu vůbec do hlavy. Ach, zatracená hlava! A zatracená zvířata! Zvedl ruku... Ale vzpamatoval se a nešlehl. Už dávno nebyl mezkař, byl čauš. ČAÚŠ! Ale nějak mu to stále unikalo, ta myšlenka, to přesvědčení. Co se to stalo? Posedl ho vskutku iblis?... Umyji se a vykourím kadidlem, řekl si. A budu se postit, stejně už začne ramadán...

K přístěnku se dostal snadno. Spadlé plachtovní sice zakrylo i tuto část lodi, ale askaři je už odtáhli stranou i se zlomeným stěžněm a čaušovi stačilo vyrazit petlici u dvířek:

„Ven!“

Nic se nepohnulo.

Šlehl do chuchvalce těl a šatů za dveřmi.

Nic se neozvalo.

„Alláh! Jsou asi mrtvé!“ vykřikl.

Když je pak vytahoval z temnoty, zaslechl za sebou Šejchův zajíkáající se hlas: „Ten špinavý... ten špinavý!...“ a věděl, že to padá na náchudu, který nařídil zavřít ženy do doupěte s jediným malým okénkem.

„Ne, nejsou mrtvé, alespoň ne všechny,“ zabručel. „Pokropím je a budou se ještě často hádat, zachce-li se Pánu.“

Ale nešel pro okov. Stál nad ženami a přejížděl jim tenkým koncem karabáče po zavřených víčkách, pak po promodralých rtech, pak po čele. Jen tak, pro nic za nic. Hrál si, aby získal čas a nemusel hned jít – cítil, jak ho znovu zmáhá slabost.

„Moře,“ odplivl. „Moře je ten iblis!“

„Jdi už, Otče mnoha slov!“ zaskučel Šejch Mansúr. Když se obíral perem a když počítal otroky, zapomněl na bolest v rameni, která se nyní opět ohlásila. „A nevyslovuj přede mnou prokletá jména.“

Čauš něco zabručel. Vykročil, nabral do okovu trochu mořské vody, ale nejprve polil sám sebe, hlavně hlavu, aby uhasil ty ohýnky, které mu blýskaly před očima. Ulevilo se mu a při kříšení žen už snadno zvedl plný okov. Probraly se všechny, nejrychleji Šabba.

První, co spatřila, když prohlédla, bylo nebe a Kumralova smějící se tvář.

„Děkuji ti,“ řekla šeptem.

Neslyšel ji. Smál se proto, že světla v hlavě konečně pohasla. Byl opět starý čauš!

Znovu chrstl vodu. Viděla jeho pohyb, ale nezamhouřila oči. Bála se tmy, která jí toho tolik připomínala: přístěnek, úpění v těsné díře, nemožnost pohnout se, dýchat... pak boj o zbyteček vzduchu, nehybný, tichý úporný boj lapajících úst...

„Ale žádná nevyhrála, rozdělily jsme se,“ usmála se Šabba. „Či ne?“

Nikdo nepřítakal. Snad ani nepromluvila nahlas. Nevěděla. Slaná voda jí páčila v očích, ale byla šťastna. Nemyslela na Šahina, ani na své dítě, ani na otroctví. Stačilo jí, že může volně dýchat a že vzduchu neubývá.

Pak stála, dosud napůl omámená, viděla otroky shromážděné na břehu a tři mrtvé askary, ležící bok po boku ve stínu vraku. Ale bylo jí to lhostejné, či ji to alespoň zajímalo mnohem méně než úžasná skutečnost, že může dýchat, jak se jí zachce. Nato spatřila mezky, které kdosi nějakým způsobem

bem dostal dolů z lodi. Trhali sebou, vyhazovali, zčistajasna víc poplašení než na palubě.

„Cítí vodu!“ zvolal Šejch Mansúr. „Povolte jim, povedou nás!“

Ale muž je pustil docela a mezci vyrazili jako tři šipky.

„Za nimi!“ vykřikl čauš.

Dva askaři vyběhli za zvířaty směrem od moře. Když však dorazili k průrvě ve skalách, za kterou mezci zmizeli, třeskl výstřel a rozlehl se pateronásobnou ozvěnou.

Askaři se zastavili.

Vtom zarachotil druhý výstřel.

„Zpátky!“ vyjekl Šejch Mansúr celkem zbytečně, neboť askaři se už tak jako tak úprkem vraceli.

„Lupiči!“ vydechl ztěžka ten, který první doběhl – a odskočil, jak ho udeřila kulka odražená od skaliska. Druhý zaláteřil a zvedl pušku, ale opět ji sklonil. Neviděl nikoho.

„Skrývají se ve skalách. A nedovedou střílet,“ řekl čauš s pohrdáním.

„Chceš je tomu učít?“ opáčil vztekle Šejch Mansúr. „Tady nezůstaneme.“

„Ó, třikrát nešťastné místo!“ zaznělo z hloučku askarů.

„Najdi střelce a bude nešťastný on!“ vybuchl Šejch.

„Inšalláh,“ zabručel muž, ale nejevil nejmenší chuti uposlechnout.

Ostatně Šejch Mansúr se už těkavě rozhlížel.

„Připrav karavanu!“ nařídil znenadání.

„Kam chceš táhnout?“ zeptal se čauš překvapeně.

„Tam!“ ukázal Šejch.

Všichni obrátili zraky směrem jeho prstu.

Spatřili svah a nad ním bílou špičku – kopuli Hasanova hrobu.

„Ach!“ vydechl čauš. Byl to vskutku výtečný útulek: šťastné, svaté místo a k tomu bezmála pevnost. Opravdu se divil, že na ně nepřípadl sám.

„Sloužím chytrému pánu!“ zvolal. „Hněte se, muži!“

Askaři však odmítli odtáhnout, dokud nepohřbí své mrtvé druhy – ony dva, které zasáhl stěžeň, a třetího, který spadl z přídi – a vědomi si svého posvátného práva, chovali se tak zarputile, že jim čauš přidělil několik otroků, aby práce pokračovala rychleji. Jedva počali odhazovat kamení, zaburácel však čtvrtý výstřel, ostřejší a mohutnější než všechny, které mu předcházely, a kulka se zaryla na půl prstu od lodního boku.

„Pryč!“ rozkřikl se Šejch Mansúr. „Pohřbíte je v noci!“

Tentokrát askaři uposlechli. Pohříchů se ukázalo, že zásoby jsou dosud na palubě, protože se nikdo nepostaral o jejich vylodění.

Čauš Kumraal zesinal a jeho hlas syčel stejně jako jeho bič:

„Psi! Psi!“

V překotném spěchu vyházeli z lodi balíky aitu, lachamu, měchy s vodou i zboží obchodníka Džamila – jak jim co přišlo pod ruku – a obtížili jimi muže i ženy bez rozdílu. A opět vyrazila karavana, menší, jen ledabyly svázaná, bez mezků, ale přece stále karavana otroků, a vinula se k Hrobu jako ebenová šňůra.

Výstřely se už neozvaly. Byly by tak jako tak marné. Čauš Kumraal nevedl karavanu stezkou, klikatící se vzhůru z údolí k Hrobce, nýbrž cestou necestou směrem k moři, ale stále výše a výše. Byla to přetěžká pouť skalami bez stezky, ale byla mimo dostřel: kreslila velkou spirálu, která se vinula a stoupala nad mořem kolem kopce Hrobu, k němuž měla dorazit z druhé, bezpečné strany.

13. OTEC RAN

Opatrnost čaúše Kumraala byla moudrá, ale zbytečná.

Ammár, kterému Merzuk a Bauri podávali pušky, vypálil nazdařbůh své tři rány a pak se dlouho zaměstnával nabíjením.

Byl to pro něho docela nový úkol, který znal jen z doslechu a zdálky – když něgušovi vojáci nabíjeli své předovky, stával někdy opodál a závistivě se díval. Zapamatoval si však jejich pohyby a nyní najisto nasypal do hlavně prach z jednoho ukořistěného růžku; protože neznal správnou míru, naplnil pušku raději víc než méně. Pak vsunul kuli a dlouho klepal pažbou o skálu, neboť neměl nabiják.

„Hle, prach,“ mluvil při tom. „Prach je Otec rány.“

„A nyní kule. To je Matka smrti.“

„A nakonec...“ rozhlédl se, „nakonec přijde jejich Dcera.“

Ale nevěděl, kde najít „dceru“ – ucpávku – a posléze utrlh cíp látky, která mu kryla boky, smuchlal jej a hodil do hlavně.

„Toto je jejich dcera,“ prohlásil.

I tato slova o otci, matce a dceři si pamatoval z Habeše, kde byla součástí výcviku a měla divokým kmenům napomáhat při zacházení s puškou.

„Dceru nutno ovšem bít,“ řekl pak a myslel na nabiják, který má zasunout ucpávku z koudele až dolů k hrdlu hlavně, aby utěsnila kuli. „Ach, kdybych měl oštěp!“

Ale běda, neměl oštěp, nemohl jím ucpat nálož, proto zvedl hlaveň raději výš než níže, aby kule nevypadla – – – a vystřelil.

Vzápětí ho jakási hrozná síla převalila nazad, až se udeřil o skálu a hekl.

To byla jeho čtvrtá rána, při níž kule, vymrštěná trojnásobnou dávkou prachu, opsala vzduchem střelhitou křivku, až se konečně zaryla do boku lodi.

„Hled'te,“ řekl Ammár, když se zvedl a ohmatával si záda, „hled'te a učte se: čím více prachu, tím líp!“

A Bauri s Merzukem hleděli a učili se. Opravdu, čím více prachu, tím lépe: první tři rány nevyvolaly v nepřátelích ani zdaleka takový zmatek jako tato čtvrtá – postavičky u lodi se daly do překotného pohybu, balíky létaly ven, karavana se řadila...

„Myslím, že uprchnou,“ řekl Merzuk.

„Nevadí,“ usmál se Ammár. „Mé kule je dostihnou i na konci světa.“ Ale nabíjel ještě pomaleji než prve, neboť stále přerušoval práci a třel si kříž.

„Rána,“ prohlásil konečně, „rána z pušky je jako předlouhý krokodýl. Vpředu má tlamu, kterou kousne nepřítele, ale vzadu má ocas, kterým tě přetáhne, až vidíš Alláhovy hvězdičky. I to si pamatujte.“

A Bauri s Merzukem naslouchali a pamatovali si. Seděli s Ammárem za skalou v místech, kde Údol Merzukových studen ústil do široké rozsedliny, viděli vše a díky Ammárovi vše pochopili.

„Kdybys mi půjčil jen jednu pušku,“ řekl Bauri, „naplnil bych ji Otcem ran až skoro po okraj, nasypal bych čtyři Matky smrti, vložil bych nejtlustší Dceru, naklepal bych o skálu, až by se rozskočila, vypálil bych – a zmizela by loď a všichni kolem ní...“

„Ne...“ přerušil ho Ammár.

Avšak Bauri dosud nedomluvil.

„...a možná,“ pokračoval, „možná že by se i v moři otevřela díra plná pokladů.“

„Možná,“ připustil Ammár. „Ale nemůžeš smést loď a všechny kolem ní, protože na lodi je Šabba, kterou chceme osvobodit.“

„Škoda,“ zabručel Bauri. „Mám v sobě velkou sílu a vystlal bych si záda mechem, abych se neošíval jako ty, až mě udeří ocas krokodýla.“

„Neošívám se!“ opáčil Ammár zhorka. „Mnu si jen zranění, které jsem utřil v hrdinných bojích v Habeši, o jakých se ti ani nezdá. Nabíjeli jsme tam ne pět Matek smrti, ale desetkrát deset, a vždycky trhli puškou ze strany na stranu, aby každá rána zasáhla jiného nepřítele!“ Spatřil kdysi při cvičení v Harraru první kulomet habešské armády, který se mu navždy vryl do paměti.

Bauri zmlkl naplněn úctou a spokojil se tím, že Ammá-

rovi přidržoval pušku při nabíjení. Když však tato zdlouhavá operace skončila a když Ammár znovu opatrně nakláněl hlaveň pohřešil Bauri Merzuka a úzkostně se zeptal:

„Kde je?“

Ammár se zarazil:

„Kdo?“

„Tvůj syn!“

„Nemám syna. Míniš Merzuka, Toho, Jenž Přináší Štěstí?“

„Nevím, zda přináší štěstí...“

„Přináší,“ zasmál se Ammár. „A není to syn, ale Otec.“

„Má syny?“ podivil se Bauri.

„Ne, ale vysedává vejce!“

„Ach!“ užasl Bauri ještě více.

„Jeto Abú Džadža, Otec Slepice,“ prohlásil Ammár slavnostně. „A utekl-li, určitě se vrátí, neměj strach.“

„Nemám strach a vůbec nevím, co to je,“ řekl Bauri... a rozmluva příjemně pokračovala až do chvíle, kdy se malá ebenová karavana ztratila ve skalách a z Ammárova dohledu.

Když se pak blaženě vrátil s Baurim do údolu, záře jako pravý Otec Ran, jímž nyní vskutku byl, našel tam Šahina bez oštěpu, tři mezky, kteří okusovali keře, a jen jedenáct mužů. Ostatní se rozprchli a vydali se na beznadějnou cestu k domovu; dupot přibíhajících mezků, který měli za dupot celé čtyry mužů s puškami, a pozdější Ammárova střelba jim vzala všechnu odvahu. Byl to onen šílený muž s Ammárovou starou puškou, onen se Šahinovým oštěpem a jiní malé myslí, ale velké bláhovosti, kteří utekli s prázdnýma rukama.

Mezi těmi, kdo zůstali, byl i Chalík, který první vyšel vstříc Ammárovi.

„Ó, Ammáre,“ pravil, „chtěl jsem ti zachovat pušku, kterou jsi zde zanechal, ale jeden prokletý ji vzal a utekl. Snad ti ji však přičarují zpátky. K tomu ovšem potřebuji tvou důvěru a bubínek, který jsem zanechal doma. Vrátime se?“

„Jistě. Snad,“ řekl Ammár. Obrátil se k Šahinovi: „Prchli před mou střelbou! Byla jako bouře! Slyšels?“

Šahin ani nepřítakal, ani nezavrtěl hlavou.

„Šabba je mrtva,“ vydechl.

„Jak!“ zvolal Ammár ohromeně. „Přísahal bych, že jsem ji viděl v hloučku u lodi. Byla zlatá jako písek. Či je v karavaně více takových žen?“ Díval se tázavě na Chalika.

„Je a není,“ pokrčil Chalik rameny. „Jsou ženy, které chvála pokryje světlem, a jiné, které pomluvy pokryjí špínou ještě černější, než je jejich kůže...“

Zarazil se a ohlédl, neboť vzadu se ozval prapodivný, kdákavý křik.

To Merzuk se vracel s poloprázdným měchem, který zanechal na místě, kde s druhy přenocoval, a s košíkem, v němž pípala tři kuřata.

„Ko-ko-ko-ko!“ povykoval. „Ko-ko-ko-ko! Abú Džadža přivedl své děti! A byl i na lodi, kde zbylo ještě mnoho jídla. Můžeme se pro ně vypravit. Jsou tam jen tři strážci, kteří usnuli nadobro. Ko-ko-ko-dák!“

Vtom však spatřil mezky a zapomněl volat hlasem slepic.

„Jste také mé děti a beru vás pod svá křídla,“ prohlásil, hladě je po měkkých hubách. A pak jeho zářící, šilhavé oči přelétly celý prostor kolem studen:

„Nu! Nejsem Ten, Kdo Přináší Štěstí? Vyšli jsme tři s jednou prázdnou puškou – a hle, je nás mnoho, máme mnoho pušek, prach, kule, tři kuřata a mezky, na kterých pojede Šabba, Šahin a já, až potáhneme domů.“

„Šabba je mrtva,“ řekl Šahin.

Merzuk se zasmál:

„Proč tedy chodí a nosí břemena? Viděl jsem ji, jak táhla s karavanou k Hrobu, a byl jsem tak blízko, že bych na ni byl mohl zavolat jménem nebo ji i zatahat za šat, kdybych... Kdybych se nebyl bál,“ dodal zahanbeně.

„Óóó!“ vyjekl Chalik a zhroutil se k zemi. „Óóó, džinové! Díky vám, že jste vynesli Šabbu z vln a položili ji bez úhony

na břeh. Ó, pokorné díky, že jste i bez bubínku uposlechli mých nařízení a proseb! Óóó, dobří džinové!...“

Vše utonulo v jeho kvílení, i Šahinův jásavý výkřik, i Ammárův smích. Jen džinové vládli.

A zatímco Chalikův hlas bloudil těsným údolem, jako by hledal cestu ven, usedli muži u Tugu. Teprv před hodinou stráslí jho a zmáhala je únava po probdělé noci a po vzrušení posledních chvil. I ti, kteří tolik toužili utíkat dále, co nejdál z dosahu Pána karavan, smířili se znenáhla s tím, že zůstanou. Nevěděli, co jiného počít. Všichni toužili po klidu, ale pět z nich vzpomínalo na své ženy a brzy se k nim připojil i šestý a sedmý. –

Tou dobou se už ebenová karavana dostala vysoko nad moře.

Nebyla sice ještě zdaleka u Hrobu, ale Šejch Mansúr už velel zastavit – neměl mezka a zadýchal se a zpotil nad nesitelnou mírou. Když pak zmožen usedl na skalisko, prostíralo se pod ním moře jako nezměrný modlitební koberec, na který by mohli s důvěrou pokleknout všichni věřící světa: tak klidné, bez jediného zachvění krom přelétavého lesku. Jako by bouře nikdy nebylo...

Tu téměř vzlykl v představě, že kdyby byl včera uposlechl náhodu a přenocoval na pevnině, nebylo by nyní moře prázdné, ale skvěla by se na něm plachta lodi plné černého nákladu, na níž by on – Šejch Mansúr – bezpečně plul k asijským břehům a k domovu.

Ba, šejtáni ho štváli!

ČTVRTÁ KAPITOLA

1. HASAN A LIŠKA

Hasanova hrobka, ona bílá krychle s ještě bělejší kopulí, která zářila na míle daleko, kryla kosti muže, který žil takřka před sto léty v Hodejdě a jmenoval se plným jménem Hádž Hasan ben Rešíd el Tsaálab. „Hádž“, „Poutník“, byl čestný titul, který si vysloužil poutí do Mekky; „Hasan ben Rešíd“, to jest „Dobrý syn Spravedlivého“, bylo jeho jméno osobní a rodové; „el Tsaálab“, to jest „Liška“, byla přezdívka, kterou mu dali lidé z Hodejdy pro jeho rezavý vous a vlasy. Hasan sám nikdy lišku nespatriil, neboť je to zvíře v Arábii dosti vzácné, ale pyšnil se svými rudými vousy a přezdívce se nebránil.

Byl to muž plný posvátného zápalu a míval často vidiny podivuhodných věcí, ba i vnuknutí, která nemohla pocházet od nikoho jiného než od Alláha a která mu nařizovala, aby učinil to či ono – například aby se vyválel ve velbloudím trusu nebo aby snědl živou rybu, či aby se postavil u brány mešity a volal tak dlouho Súru Jediného*, dokud neklesne vyčerpáním. I plnil Hasan el Tsaálab poslušně všechny tyto příkazy a získal pověst svatého muže, jemuž nelze odepřít almužnu. Žil tedy celkem spokojeně a jistě by byl i spokojen zemřel, kdyby nebyl potkal červené zvíře.

Když však jednou – už v pokročilém věku a napůl slepý – kráčel přístavem, spatřil zvíře s ohnivou srstí, které na něho

* Nejzávažnější súra vůbec, která podle slov samého Mohameda „vydá za celý korán“. Ve volném překladu zní: „Volej: On jest Bůh jediný, Bůh věčný! Nezplouzal, aniž byl zplozen a nikdo se mu nevyrovná.“

upřelo omamný pohled. Tehdy pocítil Hasan el Tsaálab ve všech údech podivnou blaženost, jež vyústila ve vnuknutí, že zvíře je liška, kterou mu seslal Alláh a kterou nutno následovat třeba až na konec světa.

Šel tedy za liškou, která skočila na loď. Hasan el Tsaálab neváhal a vylezl na palubu za ní. Loď vyplula a přistála u břehů Afriky. Tu opět spatřil lišku, která vyskočila na břeh. Nezaváhal a sledoval ji. A liška vyšplhala na skalnatý kopec se širokým temenem a pohlédla na Hasana žhavými očima. Tak poznal, že zde má trávit svůj život. Když pak liška začala hrabat pod kamenem, odvalil jej zcela jist, že pod ním najde pramen. Našel však jen škorpióna.

Tak poznal, že ho Alláh chce zkoušet, a jal se hledat pramen v okolí. Při tom mu vydatně pomohl náchuda lodi, který na tomto místě přistál jen proto, aby načerpal vodu ze studní, o nichž věděl a z nichž už častěji naplnil své měchy. Tak našel Hasan el Tsaálab Tug v údolu.

I velebil Alláha a vrátil se na loď, žádaje o pomoc při stavbě chýše a o potraviny. Posádka lodi nejevila zprvu mnoho ochoty, ba tvrdila dokonce, že liška není liška, nýbrž pes, který patří náchudovi a který se s nimi plaví už drahá léta. Avšak svatý zápal Hasana el Tsaálab posléze všechny přesvědčil.

Postavili mu tedy chatrč na onom kopci, kde odvalil kámen, dali mu potraviny a zanechali na pustém místě i s liškou, od níž se Hasan nechtěl odloučit. Byli to zbožní lidé a krom toho se náchuda cítil polichocen, že jeho pes, který už jevil známky stáří a prašiviny, vyvolal vidinu a stal se společníkem světce.

Brzy nato přišli první černí lidé od jihu, kde jsou nejbližší vesnice, neboť ze svých pastvin zahlédli dým Hasanova ohně. Přivedla je zvědavost, ale padli na tvář úctou, neboť ještě nikdy nespatriili svatého muže, natož svatou Lišku.

A zvěst o světcích se rozkřikla a záhy přicházeli i vesničané ze vzdálenějších míst, až od pláně Afar. A Hasan el Tsaálab jim vyprávěl o svých vidinách, někdy snědl před jejich očima

živého škorpióna a jindy proslovil prorocství, které – jak se mezi černým lidem pravilo – mu v noci našeptala Liška, s níž spával na jedné rohoži.

Z vděčnosti a proto, aby si zajistili jeho přízeň, přinášeli mu vše, co potřeboval, a krmili ho i s Liškou tak bohatě, že jídlo zbývalo. I přilétali ptáci, aby se přiživili na zbytcích, a ve svém trusu přinášeli semena rostlin, která se zde uchytila, protože půda byla zúrodněna kalem Hasana, Lišky i poutníků. Tak se stalo, že ještě za Hasanova života vypučel kolem jeho chatrče zelený porost, sice sporý, ale v těchto místech tak nezvyklý a neobyčejný, že opět ukazoval na zvláštní přízeň Alláhovu a zvýšil Hasanovu pověst.

Tím však ještě vzrostl příliv poutníků a dary se rozhojnily do té míry, že je Hasan a Liška nemohli sníst ani s pomocí ptáků. Nadto Liška tak ztloustla, že nemohla dýchat, a konečně posla, upírajíc vyčítavý pohled na svého pána a spolutrpitele.

Když pak zanedlouho zemřel i ztučnělý Hasan el Tsaálab, prý smutkem, pohřbili ho černí lidé po boku Lišky a nad jejich kostmi postavili překrásný bělostný hrob, který zářil do daleka a daleka a všude hlásal slávu prvního světce v těchto končinách. Světem pak šla pověst, že kdo přespí v Hrobě, získá prorocství či radu, kterou mu Liška v noci našeptá.

Kdo však touží spát s mrtvými, byť i to byli nejsvětější ze svatých?

Málokdo se objevil, Hrob býval nejčastěji zcela opuštěný a sloužil spíše jako maják než jako místo, kde se přenocuje. A rok ubíhal za rokem, desetiletí za desetiletím – – –

– – – až přišel Šejch Mansúr se svou ztenčenou ebe-novou karavanou a se zásobami, které zachránil po ztroskotání.

*

Blížil se k Hrobu nikoliv v čele karavany, jak býval zvyklý, dokud měl mezka, ale naopak poslední, až za dvěma askary,

kteří uzavírali průvod. Byl příliš udýchaný a v sandálech z měkkého safiánu se šlo po skalách velice ztěžka.

„Šejtáni... Šejtáni...“ supěl do kroku a sám nevěděl, zda tím myslí ony, kteří ho štváli, nebo ty, kteří poseli úbočí kopce tolika balvany. Potil se a nemohl se ovívat, neboť vpravdě neměl ruce – pravé, zraněné rameno ho bolelo a snažil se mu ulevit tím, že levicí podpíral pravý loket.

„Šejtáni... Šejtáni...“ Kdykoliv si chtěl setřít pot s čela, musel se zastavit, aby nezakopl, neboť široký rukáv mu zakryl obě oči. A kdykoliv se zastavil, pohlédl k moři a jeho tvář vepře se zachvěla, jako dojata tím nádherným obrazem modrého klidu.

Ach, šejtáni uklidnili vlny jistě jen proto, aby mu způsobili ještě větší trápení!

Konečně však stanul na vrcholu, rozhlédl se a spatřil loď. Tak jako včera večer. Ale tehdy seděl na mezku a loď byla po jeho levé ruce. Teď ležela napravo v zálivu docela podobném levému až na to, že první byl vystlán pískem, ale druhý skalinami – – – a vypadalo to, jako by ji byl kdosi v noci zvedl a přehodil přes kopec i Hrob; přelétla, spadla a rozbila se.

Ba, šejtán to provedl...

„Co s abdy?“ zeptal se čauš Kumraal.

„Nakrm je a nech je spát,“ řekl Šejch.

Belhal se už obloukem kolem Hrobu, měře znavenými kroky onen prostor, připomínající hřbet koně či velikou šlépěj, jenž tvořil temeno kopce. Měl jen tvar šlépěje, nepropadal se však jako stopa nohy vytlačená v blátě nebo písku. Pata byla obrácena k moři a v jejím středu stála krychle Hrobu. Pak se prostor zúžil, ale běžel v téže rovině k místu, kde se opět rozšiřoval, vytvářeje velkou, oválnou plochu porostlou křovinami. A končil tam, kde byly i náznaky prstů šlépěje, z nichž jeden, ten prostřední, vybíhal mnohem dále než ostatní a přecházel v cestu, po níž včera karavana přitáhla z vnitrozemí.

Nebyl to jen tvar šlépěje, nýbrž také tvar houslí i s hmatníkem.

Nalevo se vinula dolů stezka ke kotvišti u písčité pláže,

napravo podobná stezka k Údolu Merzukových studen. Vpravdě to však byla jediná souvislá pěšina, která vedla od přístaviště kolem Hrobu až k studnám, a vyšlapali ji muži z lodí, které zde občas přistávaly, aby nabraly vody; nebylo možné zakotvit jinde než u písečné pláže a nebylo možné dostat se k Tugu jinak než přes kopec posvěcený Hasanem el Tsaálab.

Takové bylo místo, které Šejch Mansúr zvolil za útulek v Hodině Dobrých Vnuknutí, jak usoudil, když je celé obešel. Bylo nepřístupné, bezpečné.

Mám tvrz, pomyslel, když se vracel k Hrobu.

Otroci už složili břemena a vybudovali z nich nízkou ohradu pro sebe samy – nepravidelný kruh, který se opíral o zadní stěnu Hrobu a vypadal jako prsten s velkým bělostným kamenem. Dva askaři jim rozdělávali ait, tři zbylí se právě ukládali ke spánku ve stínu akácií a pohled na ně vyvolal v Šejchovi takovou touhu po klidu, že na okamžik zavřel oči a oddal se přeludu, že také odpočívá.

Čaúš Kumraal mu nedopřál ani tuto radost:

„Kam položíme tvou rohož?“

„K Hasanovi,“ řekl Šejch. Rozhodl se o tom v duchu už při výstupu sem: černí skopci a průvod se utáboří venku, ale on sám v hrobce; nebyl zvyklý nocovat pod širým nebem, ale neměl už stan a mimoto toužil po samotě.

Dříve však, než vstoupil dveřmi z cedrového dřeva, které kterýsi boháč z Hodejdy dal přivést až z Libanonu, řekl Kumraalovi:

„Ovaž mi paži, kterous poranil!“

Čaúš mlčel. Nevěděl, kdy a jak poranil Šejchovu paži, ale neptal se. I jeho zmáhala únava a strachoval se, že mu opět začnou zářit v hlavě prokletá světélka. Šel tedy bez hlesu pro pruh látky a pevně omotal Šejchovo rameno. Bylo promodralé, ale kost se zdála celá.

„To přejde,“ řekl.

„Všechno přejde,“ zabručel Šejch. Ale hned se mu zdálo,

že tato slova zazněla příliš beznadějně, a zkřivil rty do úsměvu:

„Máme tvrz!“

Čauš Kumraal přikývl:

„Ale oni mají vodu.“

Šejch se zamračil. Také si už uvědomil tu nepříjemnou skutečnost, ale prozatím se jí nechtěl zneklidňovat. Sáhl levicí k pasu a vytáhl orlí pero:

„Hleď, co mi spadlo k nohám, když jsem se probral z mrákot!“

„Ach!“ rozzářil se čauš. „Alláh je milosrdný!“

Šejch Mansúr přikývl a vstoupil do příbytku, který měl sdílet s Hasanem a Liškou.

Uvítalo ho přítmí a rozkošný chládek. Třemi úzkými, střílnám podobnými okny vnikaly tři proudy světla a protínaly se v jasném pruhu na velké náhrobní desce. Byla to deska Hasanova.

Šejch Mansúr na ni usedl, opřel chodidla o malou náhrobní desku, jež kryla ostatky Lišky, a zahleděl se na své tlusté, krátké prsty, vyčnívající z barevného mřížoví sandálů. Byl sám a mohl nerušeně přemýšlet.

Udusanou podlahu Hrobu, desky a vůbec vše pokrývala silná vrstva prachu a sedělo se měkce. I šero bylo měkké, když si na ně oči zvykly. Nic nerušilo běh myšlenek, ani jediný třaslavý stín, ani ještěrka či muška, ba ani neživý předmět. Nic nebylo v Hrobce, jen dva náhrobní kameny a Šejch. A prach, který tiše tančil ve třech šikmých sloupech světla. A rohož, která ležela v prachu a nadobro s ním splynula, protože byla stejné barvy. A samozřejmě Hasan se svou Liškou, kteří se už také změnili v prach...

Šejch Mansúr povzdychl a zadíval se na své nohy ještě upřeněji.

Co teď? Jsme bezpečni proti útoku a mimo dostřel, ale s vodou nadlouho nevystačíme. I kdybychom jí však měli dosti, co dále?...

Nevěděl. Znovu zavzdychal. Zvedl oči k tančícímu

prachu, zatímco orlí pero, které mimoděk mnul mezi ukazovákem a palcem, se zvolna otáčelo, jako by také chtělo tančit. A myšlenky pojednou zrychlily a zatančily též:

Ano, co dál, co dál? – Nic, jen čekat. – Nač? – Na loď. – Kdy ale nějaká přípluje? To ví pouze Alláh...

Je to zlé, zlé!

Či se dát na pochod? Ale kam? Na sever do Assabu? Tam by jistě našel loď... ale vládnou tam Italové. Což jim může přivést až pod nos karavanu otroků? Hloupost... Či počkat s nimi zde a poslat do Assabu čaúše s dvěma askary, aby loď najali a připluli sem?... Stejná bláhovost. Cesta tam by jim zabrala řadu dní, a i kdyby loď ihned našli – což není zdaleka jisté – trvalo by opět mnoho dní, než by vyrazila a připlula. Mezitím by dávno vyčerpal všechnu vodu...

Kam tedy?!

Nazpět po vlastních stopách ke známým studnám? Ale co pak? Nic, leda se usadit s otroky v jejich zpustošených vsích a pást stáda, která ještě zbyla...

Šejch Mansúr se nahlas zasmál. Tohle byla vskutku myšlenka hodná šaška z tržiště: Otrokář druhem svých otroků! Jejich otcovským přítelem a rádcem! Snad jejich světcem! Ale spíše jejich obětí, jejich otrokem, jejich psem...

Vtom se pero zastavilo a Pán karavan znovu vytřeštil oči na své prsty v pestrých sandálech:

Vzpomněl na Abd-en-Nebiho, na toho Pijáka krve a jeho loď, která brzy přípluje sem k Hrobu... Alespoň náchuda to tvrdil a náchudovi to řekl jednooký Ibrahím, který sice stále pláče, ale mluvívá pravdu.

Ano, dá-li Alláh, přípluje ta loď, a zanedlouho!

A přitáhne ovšem i Abd-en-Nebi a setkání s ním nebude milé a jistě přijde draho; Abd-en-Nebi není z těch, kdo by uvítali soupeře ve svých lovištích a stiskli mu přátelsky ruku, Abd-en-Nebi nikdy neodpouští. Bude to zlá situace...

Ale což neobjeví-li se on ani jeho loď? Což lhal-li Ibrahím či měl-li falešnou zprávu?

To by bylo nejhorší z nejhoršího. Znamenalo by to pustit se do boje o studny, které brání několik střelců. Kolik jich je? Neměl tušení, ale snadno spočetl, že mají nejméně tři, čtyři pušky. A on má jen pět askarů, které by při útoku mohl snadno ztratit a zůstat s otroky sám...

Šejch Mansúr přivřel víčka:

Při Prorokových slovech, setkání s Abd-en-Nebim by bylo nepříjemné, ba zlé – ale méně zlé než všechno ostatní!

Pokýval hlavou.

A pak se jeho velké, tlusté tělo nachýlilo vpřed a pomalu se svezlo do mezery mezi deskou Hasana a deskou Lišky, do škvíry vystlané staletým měkoučkým prachem. Ale Šejch o tom nevěděl. Spal už hlubokým, neklidným spánkem, jaký dává přemíra únavy, svíraje v levici dar nebes:

Brk zaujal místo amuletu.

2. HLAS VE SNU

Proud slunce, padající oknem v západní stěně a podobný šikmému sloupu, nakláněl se stále víc, vrhaje na zem jasnou stopu, která se pomalu plížila prachem podobna zlatému krabu.

Světlo vnikající okny v severní a jižní stěně znenáhla ztrácelo svou ostrost, ale tento zlatý krab zůstal a plazil se na východ. Sesunul se z Hasanovy desky a pak líně přelézal zhroucenou postavu Pána karavan. Na dlouhou dobu se zastavil na zádech, či se alespoň zdálo, že stojí – ale po-jednou se v jeho záři zaleskl i droboučký korán, přivěšený u Šejchova pásu, a džambije vězící v pochvě z tepaného stříbra.

Avšak Šejch Mansúr stále ještě o ničem nevěděl, ani o tom, že spí. Trhaně oddychoval, za jeho zavřenými víčky se

proplétaly zpitvořené obrazy, v jeho srdci se střídala naděje s úzkostí – ale to vše byly jen sny, které po svém způsobu opakovaly to, co přinesla minulá noc a dnešní jitro i den. Tak spatřil spáč opět velkou vlnu a dušeně zaúpěl, pak zahlédl pobřeží s Hrobkou, která ukazovala, kde je přístaviště, a zaplesal... ale pak na něj opět a opět padal stěžeň a bylo to hrozné.

Ale nejhroživější byl hlas, který mu stále zněl v uších. Nebyl to ryk bouře ani praskot lámajícího se dřeva, nýbrž zoufalé volání neznámého muže:

„Šabbo! Šabbo!“

Vzdaloval se, opět se vracel, volal z jiné strany, pak ze všech stran současně – ale stále totéž tajemné slovo:

„Šabbo! Šabbo! – Hezká! Hezká!“*

„Která hezká?“ ptal se Šejch ve snu. „Koho voláš?“

Avšak hlas neodpovídal, jen volal.

Tehdy se už zlatý krab sunul k cedrovým dveřím Hrobky, jako by chtěl vylézt ven, avšak místo toho počal po nich šplhat vzhůru ještě pomalejším pohybem než prve po zemi...

Když dospěl k třetině své pouti, procitl Šejch Mansúr s prudkým trhnutím, které ho zabořilo až hluboko v rameni, převalil se na záda a otevřel oči. Spatřil nad sebou temnou dutinu kopule s trsem pavučin či spících netopýřů, podobných černému ovoci, a rázem si uvědomil, kde je.

„Šabbo...“ zašeptal, upíraje oči do kopule. „Hezká...“

Chvilenu přemýšlel, zda snad k němu ve snu nepromluvila Liška, jak prý podle pověsti činívá. Bylo to proroctví? Byla to rada?...

Když pak po chvíli vyšel ven do měděného svitu slunce, jež se už klonilo k západu, když spatřil bezmezná moře plná chvění, plná droboučkových vlnek, plná jiskřiček, ale přece tak prázdná... když naplnil zrak tím modrým nekonečnem, měl tu otázku stále ještě v hlavě:

* V arabštině znamená slovo „Šabba“ hezká

Byla to rada, pokyn? Byl to prst ukazující východisko?...

Zadumaně pohlédl napravo dolů a spatřil vrak. Byl odliv, moře ucouvlo a troska lodi jako by vystoupila do výše. Trčela nyní na dvou suchých skaliskách jako na vysokých nohách, podobna podivnému zvířeti, které se v příští chvíli dá na útěk. Bylo to současně tak směšné i smutné, že Šejch Mansúr zkřivil vztekle ústa.

Náhle měl opravdu slepý, zuřivý vztek, jaký nepocítil ani ve chvíli ztroskotání, kdy ztratil loď i část černého zboží a kdy se zdálo, že ztratí ještě více. Tehdy měl však také radost, že zachránil život a že neleží bez hnutí pod stěžněm jako oni dva askaři, či že nesténá a nebuší na Bránu věčnosti jako náchuda. A poté běžely události tak rychle, že na zuřivost nezbylo času. Ostatně našel péro, které mu vlilo do srdce krůpěj naděje, a byl příliš unavený, příliš toužil po bezpečí, odpočinku a klidu. To vše nyní měl. Ba měl více, měl opět všechnu starou svěžest, čínorodost, sílu...

A hle, přišel vztek!

Ale, při Prorokově vousu, není to k vzteku trčet zde a nevědět, kam tu sílu vylít, nevědět, jak použít čínorodosti, nevědět vůbec nic, leda to, že nemohu nic dělat, jen sedět a čekat?

Ba nevědět ani, co znamená to tajemné slovo „Šabba“, „Hezká“, které znělo ve snu možná prorockém?!...

Ach, je sice pravda – a přesvatá pravda! – že vše je psáno v knize osudu a že věřící má jen klidně vyčkat, až Alláh projeví svou vůli. Ale někdy nemá sílu čekat právě proto, že má přespříliš síly!...

Pán karavan zhluboka odfoukl, znovu pohlédl k vraku – a svrástil čelo:

Platilo snad ono slovo „Šabba“ lodi?

Avšak tato loď nebyla hezká, ani když byla ještě lodí, natož jako vrak; ostatně se jmenovala „Naga“, to jest „Velbloudice“.

Patřilo tedy jiné lodi, té, která připluje?

Ale neznal žádnou loď jménem Šabba, a dokonce ani jednu, která by zasluhovala toho jména nebo označení...

Vtom si uvědomil, že horečný sen, který ho navštívil v Hrobce, byl jen odleskem nedávné skutečnosti a že těsně po ztroskotání kdosi vskutku volal na palubě to slovo, to jméno – bylo-li ovšem jménem.

Ale kdo?

Některý z otroků, kteří unikli?

Snad. Ale pravděpodobné to není. Otroka, kterého náhoda osvobodí, zůstane buď tupě stát jako dobytče, jemuž spadla ohlávka a jež neví, co počít, anebo bezhlavě prchá jako splašený skopec.

Kdo jiný však mohl volat?

Jeden z těch lupičů, kteří vzali mrtvým askarům pušky a zřejmě chtěli loupit?

Ale proč by tedy bloudil po palubě a volal, místo aby plnil?

V hlubokém zadumání hleděl Šejch Mansúr na orlí péro, které stále ještě svíral v prstech. Ale neviděl je. Neviděl nic, jen sebe sama, jak leží na vraku pod plachtou, jak ji nadzvedává – a opět rychle spouští, protože kdosi se blíží a volá „Šabbo! Šabbo!“.

Ano, tak se to odehrálo! To volání nemělo nic společného s proroctvím, s budoucností. Týkalo se něčeho mnohem méně tajemného...

Čeho?!

Šejch Mansúr odplivl, zastrčil péro do kapsáře a týmž pohybem sáhl po vějíři. Nenašel jej a obrátil se k táboru otroků. I oni se vyspávali z únavy a hrůz noci. Hlídal je jen jeden askar s branettou hluboko v očích a puškou na kolenou, zatímco druhý obcházel vrchol kopce od stezky vedoucí k studnám až k stezce od kotviště, a zase zpět. Jejich tři druzi stále ještě spali ve stínu, ale čauš Kumraal seděl ve stínu na zkřížených nohách a zpod skrčeného čela se upřeně díval na svůj karabáč. Nepodařilo se mu zamhouřit oči ani na okamžik, třebaže světla v

hlavě se už neobjevila; zato cítil pod lebkou na temeni svírající, žhavosti podobnou bolest.

Vstal, jakmile zaslechl Šejchovy kroky.

„Spočítal jsem zásoby,“ řekl. „Je jich málo.“

„Dostačí,“ řekl Šejch, přehlížeje ohradu z balíků. „Je jich mnohem více, než jsme měli na výpravě.“

„Ale není jich tolik, kolik by jich mělo být, když připočítám zásoby, které byly na lodi.“

Šejch Mansúr se zachmuřil:

„Kam by se poděly?“

„Zůstaly na lodi,“ řekl čauš. „Nevzali jsme všechno.“

„Proč?!“

Čauš pokrčil rameny:

„Měli jsme příliš naspěch.“ Popráskával karabáčem, oči kdesi v dálce. Styděl se za ten shon u vraku. Pravda, nebyl to on, kdo první začal spěchat. Ale měl zabránit zmatku. Byl čauš.

„Až půjdou askaři pohřbít své mrtvé, pošlu s nimi několik abdů, aby přinesli z lodi všechno, co se může hodit. Anebo s nimi půjdu sám,“ řekl.

Šejch Mansúr přikývl. Byl rád, že má po ruce někoho, kdo své povinnosti bere tak vážně, byť i to byl jen zbičovaný zběh. Šel zvolna dále, hledaje svůj vějíř.

Našel jej na balíku aitu, v jehož chabém stínu spalo několik žen, stulených k sobě jako děti, které se chtějí zahřát vlastním teplem. Vkročil do ohrady a špičkou sandálů probudil tu z nich, u jejíž ruky vějíř ležel.

„Je některá z vás šabba – hezká?“ zeptal se.

Vytřeštěně se na něj dívala, ještě opilá spánkem.

„Je některá z vás šabba – hezká?“ opakoval prudčeji, hrozivě.

„Já,“ ozvalo se mu za zády.

Zvuk jeho hlasu probudil všechny ženy, a když se otočil, střetl se s pohledem té, kterou už znal.

„Vida,“ řekl, hladě si vějířem tvář. „Květ Arábie! Myslíš si, že jsi hezká jen proto, že jsem ti to onehdá řekl?“

„Jsem Hezká jménem,“ odpověděla. Jsem Šabba bint Músa – Šabba dcera Músova.“

„Alláh!“ vydechl, upíraje na ni nehybné oči. „Tys to tedy!“

Odešel bez dalších slov, zato s mnoha spleťtými myšlenkami.

Hleděla udiveně za ním. Viděla, jak mluví s čaušem, ale neslyšela, že nařizuje, aby té světlé ženě věnoval všechnu péči a nenechal ji ani žíznit, ani hladovět. Pak si povšimla, že ji pozorují družky, a usmála se na ně. Byly to ony, s nimiž strávila hrozné chvíle v přístěnku na zádi a s nimiž se rozdělila o vzduch.

„Pán karavan se na tebe dlouho díval. Neprodá tě, ponechá si tě,“ řekla jedna z nich závistivým tónem.

„Proč mi závidíš?“ ptala se Šabba.

„Protože už znáš svůj osud.“

„Netoužím po takovém osudu. A neponechá si mě. Ví, že čekám dítě.“

Žena se zasmála:

„Jsi hloupá a bláznivá jako všichni z Hal-Hal.“

„Nezáleží na tom, kdo je z Hal-Hal a kdo z Bododo!“ vyhrkla Šabba zhurta. „Náš život byl stejný, naše chatrče byly stejné, náš osud je stejný. Jsme tedy stejné!“

Sotvaže to vyřkla, zarazila se. Pravda, myslela si něco podobného už na pochodu, když vzpomínala na Ghurmu, tu starou ženu, zdánlivě silnou jako mezek, která padla a zemřela. Ale tehdy si to řekla pouze v duchu, spíše jí to jen prolétlo hlavou. Nyní, když tutéž myšlenku vyslovila nahlas, zaznělo to jinak, velmi nezvykle a nově. Nikdo ještě nikdy něco podobného neřekl.

Avšak i ženy se zarazily a ta, která prve mluvila, přestala se smát a spolu s ostatními z Kerie i Bododo se dala do zlořečení.

„Vizte!“ volaly. „Vizte ji! Strávila všechny své dny na ohavném kopci, měla tak hubené ovce, že místo mléka z nich

dojila krev, a chce se rovnat nám! Když chtěla syna, musela přijít za naším kouzelníkem, aby čaroval...“

„Vy jste chodily za Nualou!“ přerušila ji Šabba.

„Ano, ale z chytrosti!“ Nevysvětlily však svou chytrost a raději se jaly s posměchem popisovat pošetilost lidí z Hal-Hal, kteří o slavnostech zdobí svá těla čarami bílé hlínky místo žlutými kolečky, která jsou mnohem krásnější a lépe se líbí džinům.

„Nuala připravoval barvu!“ namítla Šabba.

Ženy nedbaly, neboť jejich mysl už přeskočila na přípravu jídla, na chatrče a jejich sestavení:

„Blázni z Hal-Hal! Mají chýše ve dvou řadách, jako by mezi nimi tekl Tug, jako by všechna podzemní voda patřila jen jim! A zatím se odvažují čerpat vodu jen večer a pak olizují huby svých koz, aby ani kapka nepřišla nazmar. A kdyby nebylo cizinců, kteří před léty přišli od veliké Hory, neměli by dnes ani polovinu chatrčí, protože by vymřeli žízni...“

„Ale naše chýše ještě stojí, kdežto z vašich zbývá jen kruh spáleníště!“ vykřikla Šabba. Chvěla se hněvem, který jí náhle zcela zmátl smysly. „Kde jsou vaše stáda? Kde je vaše radost!“

Tu zaječely ženy z Bododo lítostí i vzteky a vrhly se na Šabbu vzdor provazu, který je k ní poutal. Askarova hůl zjedнала našťěstí velmi rychle pořádek a otrokyně opět ulehly do stínu.

„Ach, ženy,“ zašeptala Šabba. „Kdybychom nebyly tak bláhové, vedlo by se nám všem lépe.“

„Jak lépe?“ vyhrkly posměšně. „Neměly bychom snad pouta? Nebyly bychom v otroctví?“

Neuměla odpovědět. Tehdy na cestě k lodi, když nesla dvojí náklad, tehdy jí napadlo, že kdyby si byla vyměnila s Ghurmou včas břemeno, byly by na tom obě lépe. A nyní pouze tento malý poznatek rozšířila na všechny přítomné. Když však položily svou posměšnou otázku „Jak?“, neznala odpověď; zde si nemohly nic vyměnit, zde nebylo břemen.

A přece cítila, že to, co jim řekla, je veliká pravda. Nedovedla ji však vysvětlit. Mlčela tedy a ženy zmlkly též.

*

Hned za soumraku toho večera vyrazil čauš Kumraal z tábora s púltuctem otroků, spoutaných dlouhým provazem, jehož oba konce drželi v rukou askaři. Bylo ještě dobře vidět stezku, třebaže dole u moře se už nakupilo šero v hustý, temně modrý stín, v němž troska lodi nadobro zmizela. Ale jak drobná karavana sestupovala, rozevíral se před ní závoj temna a v polovině svahu spatřil čauš obrysy vraku, podobné pohádkovému korábu, který nepluje po moři, nýbrž v oblacích. Pak – zatímco nahoře u Hrobu slábla záře ohně – počaly dole prokmitávat obrysy skalín, tonoucí ve fialovém přísvitu. Byla ona chvíle před východem měsíce, kdy včera přišlo mrtvé bezvětrí, a i čauš zavzpomínal...

Ale poté zahlédl maličký stín pohybuující se u vraku, a druhý, třetí...

„Stát!“ vykřikl. „Palte!“

Karavana se rázem zastavila, ale trvalo hodnou chvíli, než askaři zvedli pušky k líci. Dlouho váhali a mumlali zaklínání, neboť ti tři dole mohli být živí lidé, ale také jejich tři mrtví druzi – askaři, do nichž vstoupili zlí džinové, aby v lidském těle prováděli své rejdy.

„Palte!“ opakoval čauš.

Ani poté nezarachotila salva, třebaže dole netančily už tři postavičky, ale čtyři, pět, a snad ještě více. Stále to však mohli být mrtví, veselící se se zlými duchy, kteří v noci vyhledávají nepohřbené, a výstřely by jen vzbudily jejich hněv.

„Zbabělci! Psi!“ vyjel čauš.

Vtom postavičky zmizely, zaplašeny zřejmě jeho hlasem.

„Běda,“ řekl askar, který stál v čele, „běda, nevím, máme-li vůbec jít dále. Naši mrtví tam už jistě nejsou. Utekli.“

Vzápětí ho sekl karabáč, že zmlkl a dal se znovu na pochod, vleka za sebou třesoucí se otroky. –

„Těžko velet tvým askarům,“ hlásil čauš Šejchovi po návratu. „Nicméně jsme pohřbili mrtvé... protože ti tam ještě byli.“

Šejch Mansúr, který dosud nerozmotal spleť klubko svých myšlenek, zvedl tázavě oči.

„Ale potraviny jsme nepřinesli, protože tam už nebyly,“ pokračoval čauš. „Někdo nás předešel – ti lupiči od studen.“

Očekával hromobití, ale Šejch Mansúr mlčel.

„Nejsou to lupiči,“ řekl posléze.

3. VELKÉ PŘEKVAPENÍ

Postaviček, které askaři zahlédli v přítmí u vraku, bylo celkem šest: Ammár, Merzuk, Bauri, dva muži z Kerie a kouzelník Chalík, který projevil velkou horlivost a snažil se pomoci ze všech sil a při každé příležitosti.

„Nejsem tak slab, jak vypadám,“ prohlásil, když Ammár vybíral muže pro noční výpravu. „Zvítězil jsem nad leopardem a nosil na hlavě jeho kůži, dokud mi ji nesrazil bič. Neodpustím to biči!“

„Je tomu už mnoho let...“ namítl Šahin, ale Chalík ho snadno umlčel:

„Nezáleží jen na síle těla, ale i na kouzlech, která mnohdy vydají za desetkrát deset paží. Mluvte sami, ó muži: Kdo vám obstaral nápoj, když jste na lodi umírali vedrem a žízní? Kdo volal »Chci vodu, chci vodu!« – Já! – A hle, ani muž s puškou neodolal mému zaklínání a voda pojednou tekla do vašich úst, ba i do vašich očí, tolik jí bylo!“

„Ano! Pravda!“ souhlasili muži.

Ona chvíle v podpalubí se vryla do jejich paměti jako

stopa ostrého meče. Tak hluboká to byla vzpomínka, ale současně tak úzká, omezená jen na jejich vlastní utrpení a žízeň, na její ukojení... a na Chalikův výkřik: Hle, muži, opatřil jsem vám vodu!

„Ano, tak se vskutku stalo. Přišla voda a my už nežíznilí!“

„Slyšíš?“ zvolal Chalik vítězně.

„Slyším,“ odpověděl Šahin, ale ještě váhal.

„Ať jde,“ zasáhl Ammár. „U lodi jsou mrtví, bude tedy možná zapotřebí kouzel. A Merzuk není silnější než on.“

Vypravili se tedy s dvěma puškami, ale třetí zanechali Šahinovi, aby střežil tábor.

Když pak zmizeli v šeru a za zákrutem údolu, usedl Šahin s puškou v ruce, poučen už nedávnou zkušeností a odhodlán nedat zbraň z ruky děj se co děj a v nejhorším případě stisknout kohoutek, jak mu Ammár ukázal. Seděl u první studny, počítáno směrem od moře, neboť tak byl nejbliže k druhým, kteří se vydali k lodi, a zezadu se neobával přepadení. Měl všechny zbylé muže na očích. Kupili se u ohně, který živili

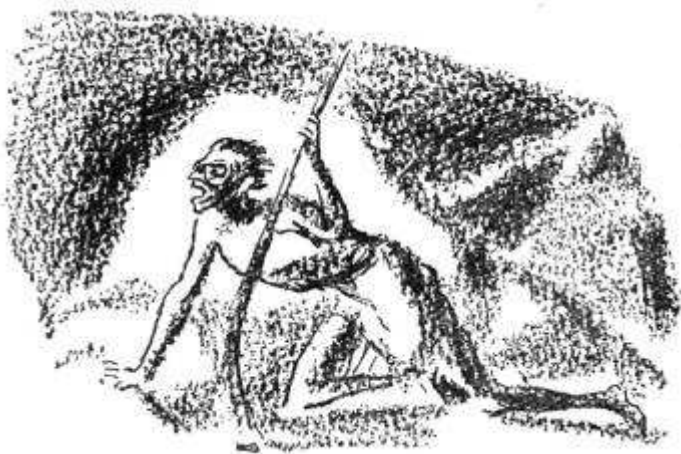

suchými větvemi akácií, a klímali vsedě, třebaže prospali celé odpoledne. Ale měli hlad a snažili se na něj zapomenout jako vůbec na vše. Jen tři mezci se potulovali od jedné studny k druhé, očividně nedotčeni ani změnou svého postavení, ani vzpomínkami či nadějemi, naprosto klidní.

Právě oni upozornili na vetřelce.

Lekli se ho, když se vzadu pod Horou Zdí pojednou vynořil z temnoty, zadupali, vyrazili skřehotavé zahýkání a rozběhli se k ohni. Ale u ohně se nikdo nepohnul, spíše naopak: muži ztuhli a naslouchali, popelaví strachem.

Ani Šahin nevykročil k Hoře. Chování mezků mu sice řeklo, že se tam cosi děje, ale bál se opustit muže u ohně, aby se nerozprchli, či aby ho zezadu nesrazili kamenem. Nevěřil jim a hlídaje uvažoval, zda by nebyl učinil lépe, kdyby je byl propustil, vydal všanc záhubě a spoléhal jen na sebe a osvědčené druhy včetně Bauriho. Neplýtvá zbytečně bdělostí a silami? Strachoval se, že tomu tak je a že sklídí trpké ovoce... A hle, jeho obavy se splnily dříve, než očekával, a náhle zde stál sám a sám s puškou a čelil dvojímu nebezpečí: mužům u ohně i tomu, co vzadu u Hory Zdi vyděsilo mezky. Přiběhli se vztyčenýma ušima a krátce poté, co ztichl jejich

dupot, ozval se vzadu bolestivý výkřik a zasténání.

Šahin se rozhodl:

„Vezměte hořící větev a jděte se podívat!“ nařídil. „Je to jen jeden člověk.“

„Ne! Jsou to dva lidé a jeden zabil druhého,“ ozvalo se od ohně.

„I pak je to jen jeden schopný útoku,“ řekl Šahin. „Jděte, chráním vás puškou! Což není mezi vámi žádný lovec, když už ne bojovník?!“

Na ta slova vstal jeden z mužů, onen veliký chlapík s malou vejčitou hlavou, který miloval svou ženu, vzal z ohně větev a vykročil volaje:

„Ha! Zabil jsem už desetkrát deset lvů! Jsem Asagalla, neohrožený lovec a strašný válečník! Ať jsi, kdo jsi, uprchni! Jde Asagalla!“

Pak hodil hořící větev kupředu, aby mu ozářila cestu... V plameni, který na okamžik prošlehl tmou a pak znovu vzplál na zemi, objevila se černá, plížící se postava, volající nařikavým hlasem:

„Neházej oheň, Asagallo! Mám pušku, mám pušku!“

Další slova přerвало sténání, ale muži poznali už po způsobu řeči onoho ze svého středu, který po ztroskotání mával nožem a poté uloupil pušku a uprchl z Údolu. Nyní se vracel, ale pln bolesti a neschopen jít zpříma. Měl přeraženou nohu, a když ho přitáhli k ohni, vyprávěl trhavě, že vyšplhal po krkolomném svahu až na vrchol a pustil se cestou necestou k domovu. „Mám pušku! Mám pušku!“ vykřikl za každou druhou větou. Přesto konečně zvěděli, že ho v cizím, pustém kraji, kde se nevyznal, přepadla úzkost z osamělosti, třebaže měl pušku. Neboť neznámí, cizí džinové se mu zjevovali a smáli se pušce, která byla prázdná, jak až příliš pozdě zjistil. A vůbec neměl vody. Proto se záhy rozhodl k návratu, ale bloudil a až k večeru se dostal do blízkosti Údolu studen. Tu měl takovou radost, že se jal šplhat dolů ještě překotněji, než prchal. Ale sklouzl a pak se v bolestech plížil k táboru.

Tolik vyrozuměli z jeho zmatené řeči, která odpovídala jeho zmatenému mozku.

„Mám pušku!“ vzlykal, třebaže mu ji Šahin už dávno odebral.

Muži pohlédli na sebe a Šahin poznal na jejich tvářích, že se jich už nemusí obávat. Kam by prchli, kam by šli? Tam, odkud se vrátil blázen s puškou? A jiné cesty není, leda k Pánu karavan a za moře.

„Hle,“ řekl Šahin, „jsme opět silnější. Ne pro tohoto pošetilce, který nám bude jen na obtíž, ale pro zbraň, kterou vrátil a do níž máme mnoho nábojů. Zítra vybere Ammár ty, kteří jsou hodni nosit pušky, a vycvičí je. Asagalla bude nepochybně mezi nimi, protože zabil desetkrát deset lvů a jeho chatrč byla jistě vystlána jejich kůžemi až po střechu.“

Muži se rozesmáli a s nimi i Asagalla, který v první chvíli nevěděl, zda se spíše nemá zlobit. Ale naděje na pušku mu pomohla překonat úskalí hněvu a nastala první radostná, bezstarostná chvíle po mnoha dnech.

„La! La!“ volali muži ve smíchu. „Nic se nám nemůže stát! Jsme lovci lvů, máme pušky, a nepošle-li Alláh zítra zvěř před naše zbraně, porazíme mezky, upečeme je a sníme! Tak tomu bude! La! La!“

„Nebudeme nuceni porazit mezky,“ připomněl jim Šahin. „Merzuk objevil na lodi dosti jídla a šest mužů se tam pro ně vypravilo.“

Tu znovu zaplesali, třebaže dva tři z nich ne zcela srdce; nechtělo se jim jíst aít, když bylo na dosah ruky čerstvé maso. I je však konečně uchlácholila vyhlídka na brzké nasycení a zmlkli.

Jen muž, který se vrátil a o něhož se nikdo nestaral, skučel u ohně jako psík. Posléze usnul – křiče co chvíli ze spánku – a neprobudil ho ani hlučný návrat výpravy od lodi, která přinesla pět balíků aitu, balík lachamu a pytel durry. Kromě toho našel Merzuk u lodi onen nůž, který Ammár vyrazil z pěsti posedlého muže. Chalík nesl dobrovolně nejtěžší břemeno, ne

však už na holé lebce: sebral u lodi slaměný klobouk, branettu, jež asi patřila jednomu z mrtvých, a nasadil si ji.

„Byla to velká výprava nikoliv dálkou, ale nebezpečím,“ pravil. „Viděl jsem mnoho duchů a neradím nikomu, aby se kamkoliv vypravil a cokoliv podnikl bez mé pomoci a souhlasu!“

„Pomáhat můžeš,“ řekl Šahin. „Ale na souhlas se tě nebudu ptát. Zde velím já a Ammár.“

„Nechci velet lidem, nýbrž duchům,“ opáčil Chalík. „Nechci ani tuto pušku, která se vrátila, protože jsem ji povolal zpět. Nepotřebuji ji, ale vy ji potřebujete, a potrestal jsem toho posedlého hlupáka jen proto, že se odvážil zkrřížit vaše záměry.“

Ukazoval na muže se zlomenou nohou, kterého si první povšiml, zatímco ostatní z výpravy ještě hrdě rozkládali a zkoumali svou kořist.

„Hle,“ podivil se nyní Ammár. „Hle, vrátil se!“

„Vidíš tedy sám, že vám pomáhám,“ obrátil se Chalík k němu. „A viděls to i u lodi. Ale co teď s ním? Je to zrádce a posedlý blázen. Mám ho obvázat nebo usmrtit?“

„Usmrt' ho!“ odpověděl Ammár.

„Obvaž ho!“ pravil současně Šahin.

„Je to zrádce!“ vyhrkl Ammár.

„Je to pošetilec,“ řekl Šahin.

„Velíte dva, ale každý něco jiného,“ povzdechl Chalík. „A ptáte-li se, koho uposlechnu, pravím vám, že nejchytřejšího, nejdovednějšího a nejstatečnějšího bojovníka, který měl odvahu opustit oheň a jít do temna k lodi.“

Usmíval se zpod branetty na Ammára, který se při těchto slovech radostně napřimil.

Vtom se ozval Merzuk:

„Míníš zřejmě mne!“ promluvil tak hlubokým možným hlasem, že vzbudil všeobecný smích. „Kdo měl ze všech největší odvahu? Já, protože jsem tam šel, ačkoliv jsem nejmenší! Kdo je nejdovednější? Zase já, protože se dovedu podívat jedním

okem vlevo a druhým vpravo, což nedokážeš ani ty, ačkoliv znáš kouzla. A kdo byl nejchytřejší? Opět já, protože jsem objevil toto, nač zapomněl i Pán karavan!“

Postavil se při tom k balíku aitu, rozkročil se a opřel o jeden z nich pravou nohou, jako činívá lovec, když zabil velkou šelmu a chystá se vyrazit vítězný křik. A koulel při tom očima tak hrozivě a vypadal tak směšně, že se rozchechtal i Ammár, ba že i na Šahinových rtech se objevil srpek veselosti.

„A já tedy velím, ó Chaliku,“ pokračoval Merzuk, „abys zrádce ani neusmrtil, ani neobvázal, ale nechal ho za trest celou noc bez pomoci. Ráno ho obváží sám za tvého vedení, protože se tomu chci naučit.“

Stále ještě zvonil smích, ale Chalikovi zrudly jizvy na tváři. Díval se tázavě na Ammára, který si však vedl nejbouřlivěji a dokonce položil pušku, aby se mohl plácát do stehů; tak ho bavil pohled na Merzuka, lovce balíků.

„Uposlechni ho,“ řekl Šahin Chalikovi.

Chalik nespustil oči z Ammára:

„Mám vskutku poslouchat chlapce?“

„Není to chlapec!“ vyhrkl Bauri hrdý na své nové vědomosti. „Je to Otec Slepice! Vysedává vejce!“

„Slyšíš?“ chechtal se Ammár. „A je to *Merzuk* a přinesl ti štěstí. Uposlechni, starče!“

Tehdy smích a křik probudil raněného muže, který se dal do nepřetržitého naříkání. Odesli ho tedy dále do Údolu až pod Horu Zed', aby nerušil klid noci. Nato ulehli porůznu kolem ohně, ale nespali ještě, nýbrž se nenasytně krmili z nových zásob.

Šahin s Ammárem však vyšli na hlídku. Oba se přes den dosti vyspali a nyní seděli bok po boku na stráni za zákrutem Údolu, odkud měli dobrý rozhled.

Bylo to ono stanoviště, odkud Ammár dnes zrána střílel po askarech. Vybral je vskutku znamenitě: Mohli odsud pozorovat stezku vedoucí k Údolu, a když vyšel měsíc, viděli ještě dále, až k vraku a na pěšinu spadající klikatě od Hrobky.

Ovládali dokonce i jediný další přístup k studnám, kudy by se za denního světla mohl přiblížit člověk dobře znalý kraje.

Byl to zářez v severním boku Údolu, jakási jizva, jež vznikla tím, že svah se v těch místech lámal, a jež vedla šikmo od studen až na vrchol kopce.

To vše přehlédli jediným pohledem, zatímco hovořili o plánech do budoucna. Zapomněli už na příhodu se zraněným mužem, která byla příliš nepatrná ve srovnání s dnešními velkými událostmi, a byli rádi, že jsou sami. Strávili takto už tři noci, nějak uvykli bdít spolu.

Když vyšel měsíc, ulehl Šahin a usnul u Ammárových nohou. Později se vystřídali. Ale v prvním svitu jitra bděli už opět oba.

Těsně před rozedněním zazněl totiž nablízku řev šelmy a Šahin probudil Ammára. Avšak šelma – byl to asi leopard – záhy zmlkla a oba pozorovali v tichém předjití, jak se břeh s vrakem otevírá, jak z něho padá plášť temnoty a jak shůry klesá růžová záře – úsměv Alláhův.

Když se pak vrátili do tábora, vystřídání na hlídce Baurim a Asagallou, našli většinu mužů ještě v hlubokém spánku. Při pohledu na svou starou pušku vzpomněl však Ammár na zraněného muže a vypravil se za ním pod Horu Zeď. U třetí studny narazil na stopy šelmy, vytlačené v písku, a pochopil, že muž už nepotřebuje ošetření. Vskutku z něho mnoho nezbylo.

„Raduj se, Ammáre, neboť se stalo po tvém,“ zajásal Chalík, když ho přivolali. „Osud ti dal za pravdu!“

Ale Ammár se neradoval. Měl srdce lovce a byl by viděl raději u svých nohou nehybného leoparda než nehybného člověka. –

Později toho rána šli pak všichni muži zvědavě za Ammárem, Šahinem a ještě třemi lovci, které Ammár vybral jako hodné poznat tajemství ručnice. Nesli všechny čtyři pušky a vedl je Merzuk obtížený růžky s prachem i pytlíky s kulemi. Zastavili se u hlídacího stanoviště, kde už netrpělivě

čekal Bauri s Asagallou, a zatímco tři vybraní muži přihlíželi zblízka a ostatní zpozzdáli, cvičil Ammár s první trojicí nabíjení:

„Otec rány – Matka smrti – jejich Dcera!“

„Bum!“ vykřikl Bauri předčasně.

„Ne!“ zvolal Ammár. „Ještě Pramen jiskry, neboť rodina musí pít!“ S těmi slovy nasypal na pánvičku prach. „A pamatujte si, že musí být vždy suchý!“

„Pramen je vždycky mokrá,“ namítl Merzuk.

„Nikoliv u pušky! Jakmile třeba jen zvlhne, pohněvá se Otec rány a puška nepromluví. To si dobře pamatujte!“

„Ach!“ podivil se Merzuk, ale vryl si to do paměti.

Pak zněly hromové výstřely a muži tleskali a chechtali se okouzlení hlukem. A střelci vykřikovali průpovídku a pálili mířice buď do nebeského pláště Alláhova, nebo do skalisek, až vyčerpali všechny kule. Teprv poté se vrátili v dobré náladě a – jak věřili – dobře vycvičení.

Tím více však toužili po dalším opojení střelby a volali po nábojích. Ammár tedy přinesl kožený pytel s kulemi, který Merzuk našel na lodi. Rozvázal jej... a spolu s těmi, kteří mu hleděli přes rameno, zatajil překvapením dech:

V pytli nebylo olovo, nýbrž stříbro – ne kule, ale mince s hlavou ženy, kterou milovali.

4. DÝM NAD PEVNINOU

Salvy z pušek, nabitých div že se neroztrhly, doléhaly až na kopec Hrobu jako vzdálené hromobití a jen potvrdily Šejchovi Mansúrovi to, co mu už zvečera ukázal kouř stoupající z Údolu:

Že ti u studen neodtáhli a že už nemůže počítat s jejich odchodem.

„Ti u studen“ je nazýval v duchu od chvíle, kdy dospěl k poznání, že nejde o lupiče.

A když se ho včera v noci čauš Kumraal zeptal „Kdo tedy jsou, ne-li lupiči?“, odpověděl mu týmiž slovy:

„Jsou to »Ti u studen«.“

Ale když dnes čauš opět přiběhl a opět s otázkou „Proč asi střílejí? Na koho?“, neodpověděl Šejch vůbec. Měl nejasné tušení, kdo „Ti u studen“ jsou a co chtějí, avšak střelbu si dosud vysvětlit nedovedl. Přibyl někdo třetí? Snad karavana Abd-en-Nebiho a došlo k boji? – Avšak salvy zaznívaly stále z téhož místa, bez odpovědi, kterou by Abd-en-Nebi jistě nezůstal dlužen. Nato rázem umlkly a dlouho se nic neozvalo a nic se nepohnulo na široším obzoru... Až k poledni se ukázal na východě nad mořem sloupek dýmu a Šejch Mansúr věděl, že to je anglický parník mířící k ostrovu Mejúnu a dále do Adenu a do Indie. Hleděl za ním dlouho a neodvrátil oči, ani když už zmizel.

Ve skutečnosti se nedíval na dým, nýbrž prostě na moře, bez určitého cíle. Spletité klubko dohadů a úvah, které mu včera vyvstalo v mysli, bylo už téměř rozmotané a zbývala jen jediná nit, která však může vést daleko, daleko... až snad k nešťastnějšímu konci.

„Inšalláh!“ řekl Šejch Mansúr nahlas. Obrátil se.

„Já čauš!“ vykřikl.

Čauš Kumraal přichvátal ve svých zelených sandálech, se svým dlouhým karabáčem, se svou svaštělou tváří, která od včerejška ještě více seschla a dala vyniknout zobci nosu. Přichvátal a stanul před svým pánem, hotov splnit bez váhání jakýkoliv příkaz.

Když však čauš Kumraal ten příkaz vyslechl, vytřeštil oči údivem.

„Zaved' do Hrobu tu bledou ženu, o které jsem s tebou včera mluvil!“ poručil Šejch.

„Oh!“ vydechl čauš nadobro ohromený.

Avšak Šejch Mansúr už zmizel v Hrobce. Spatřil úžas v

čaušových očích, a usedaje na Hasanův kámen, rozesmál se kvikavě jako vepř.

Uškliboval se ještě ve chvíli, kdy vstoupila Šabba.

„Ó, květe Arábie!“ zvolal zvesela. „Luna ti závidí tvou krásu a tvůj otec jistě plesá nad takovou dcerou.“

„Můj otec neplesá. Je už dlouho mrtev,“ řekla Šabba. Stála ve dveřích s rukama zkříženými na prsou a sevřenými v pěst, připravena utéci nebo se bránit.

Povšiml si toho a byl spokojen. Věděl už dvě důležité věci:

Že onen neznámý, který volal „Šabbo! Šabbo!“, nebyl její otec – a že ani Šabba neuhádla, proč ji pozval do Hrobu, a že tudíž nemá tušení, co se vlastně děje.

„Posaď se, přijmi mé pohostinství!“ ukázal vějířem na kámen Lišky. „Z vůle Alláhovy ti však mohu nabídnout jen hrob.“

Rozesmál se vlastnímu vtipu, až ho zabořilo v rameni.

„A neboj se mě,“ dodal. „Chci ti pouze nahradit otce.“

Usedla do věkovitého prachu. Nebála se už. Prochvěla jí vlna naděje.

„Chceš mě propustit, jak jsem tě prosila?“ zeptala se a její hlas se třásl.

Pokýval hlavou ze strany na stranu.

„Snad,“ řekl.

„Pak bys jednal jako otec!“

„Kam bys šla?“

„Do své vsi!“

„Je spálená.“

„Není!“ vyhrkla radostně.

„Alláh...“ zajíkl se. Toto byla zcela nová a velmi nejasná zpráva. A přece objasňovala mnoho věcí!

„Jak se jmenuje tvá ves?“ zeptal se chvatně.

„Hal-Hal.“

„Kde leží?“

„Tam. Daleko!“ Ukázala k zadní stěně Hrobky.

„Daleko od ostatních vsí?“

„Ne, blízko u nich.“

„Ach...“ zabručel vrašťe obočí. „Ach... Blízko u spálených vsí?“

Přikývla:

„U Bododo a Kerie.“

Stiskl spodní ret mezi zuby a chvíli pohyboval v myšlenkách bradou nahoru a dolů, až vypadal jako divný, přežvykující vepř.

„Je tvůj muž mezi otroky?“ zeptal se konečně.

„Není.“

„Ale jistě byl!“

„Ne. Nikdy,“ řekla pevně.

Sklopil oči, jako by se bál, že by jejich prostřednictvím mohla uhádnout běh jeho myšlenek. Věděl už, kdo asi volal u vraku. Ale stále ještě nechápal, jak se vše sběhlo, jak se to vůbec mohlo přihodit.

„Jak se jmenuje tvůj muž?“

„Šahin,“ řekla s něhou.

„Je velký náčelník?“

„Je velký muž!“ zvolala. „Propustíš mě?“

„Snad, snad,“ zabručel, sotva mysle na to, co říká. Vstal.

„Počkej zde.“

Vyšel a zavolal čauše:

„Přiveď sem všechny muže a ženy z vesnice Hal-Hal!“

Vrátil se do Hrobu, usedl proti Šabbě a mlčky na ni hleděl. Hle, letělo mu hlavou. Mluví-li pravdu, jsou „Ti u studen“ lidé z její vesnice a vede je muž jménem Šahin. Je to jistě odvážný muž, neboť se nestrachuje boje. A je to mocný muž, neboť přiměl lidi ze vsi k daleké, nebezpečné výpravě...

Zvedl oči ke dveřím, v nichž se objevil čauš Kumraal.

Byl sám:

„Žádný muž, žádná žena není z té vesnice.“

„Dobře,“ řekl Šejch. „Můžeš jít. A vezmi tuto bledou lunu s sebou.“ Mluvil turecky.

„Už ji nepotřebuješ?“ podivil se čauš.

„Naopak. Velice ji potřebuji!“ zasmál se Šejch. „Opatruj ji jako zřítelnici. Ručíš mi za ni!“

„Slyším a uposlechnu,“ napřimil se čauš. Turečtina v něm vždy vyvolala odlesk staré kázně.

„Jdi,“ pokynul Šejch Šabbě.

„Propustils mě?!“ Téměř vykřikla, jak jí poskočilo srdce.

„Ano,“ zakuckal se. „Z hrobu.“

Vyšla nevědouc dobře, jak to myslel, a teprv když ji čauš znovu zavedl do ohrady, pochopila ten žert. Tu usedla a plakala v tom nejhroznějším ze všech zoufalství – v onom, které přináší velká zklamaná naděje.

A v šeru Hroby stále ještě kuckal Šejch Mansúr, jako by

mu smích zaskočil v hrdle. Pak přitiskl palec na jednu nosní dírku, fouknutím vyprázdnil druhou a obráceně. Vyčistil si nozdry a měl pocit, že spolu s nimi vyčistil i mozek. Věděl už vše, co chtěl vědět – až na dvě věci:

Jak se mu tato žena připlétla do karavany? Na to se zapomněl vyptat, ale bylo to celkem vedlejší a příliš bezvýznamné, než aby ji volal zpět. Důležitější byla druhá otázka:

Jak se přihodilo, že vynechal vesnici Hal-Hal?!

Mrzelo ho to... ale konec konců se nestalo nic nenapravitelného. Hlavní věc, že nyní o té vsi ví, že má její jméno v paměti a že ji příště už nevynechá.

Ano, dopadne-li dobře setkání s Abd-en-Nebim, tím Pijákem krve, vypraví se sem ještě jednou! A ovšem, bude-li to Alláhova vůle... Ale proč by nebyla? A proč by vše nedopadlo dobře? Hlas, který slyšel ve snu, hlas volající „Šabbo! Šabbo!“ snad přece jen patřil Lišce a obsahoval pokyn, jak vše zachránit.

Protáhl se a vyšel ven:

„Na jak dlouho máme vodu?“

Čauš Kumraal pohlédl k měchům uloženým ve stínu Hrobky:

„Stěží do zítřejšího poledne. Budeme muset něco učinit. Dobýt studny!“

„Proč?“ usmál se Šejch. „Možná že na to stačí jedna žena.“

Pásl se okamžik na čaušově úžasu. Pak se jal obcházet temeno kopce. Potřeboval promyslet ještě některé podrobnosti:

Jak sdělit onomu muži, Šahinovi, že on – Pán karavan – mu vydá Šabbu, odtáhne-li od studní a vrátí-li uprchlé otroky?

Nepochyboval, že Šahin na takový obchod přistoupí. Proč by jinak šel za Šabbou? A proč by nevydal muže, kteří nejsou z jeho vesnice? A nepřistoupí-li na to, je zde metla žízně, která na prvním místě bude hrozit Šabbě. I tuto hrozbu nutno vtělit do poselství...

Přecházeje malými krůčky sem a tam, přivřel Šejch Mansúr oči okouzlen vidinami:

Ano, bude to dobrý obchod. Ztratím sice jednu ženu, ale získám mnoho mužů. A hlavně: Nebudu už závislý na tom, zda přijde či nepřijde Abd-en-Nebi, ale v nejhorším pošlu čauše do Assabu a počkám s otroky u studen. Bude voda, zásoby mám, moře se hemží rybami – potravy je nadbytek.

Při svatě Kaabě, je to obchod, jaký mohla vnuknout jen Hasanova Liška!...

Ale jak jej nabídnout Šahinovi? Jak mu doručit poselství?...

Vyslat některého z otroků? Co když nic nevyřídí? Co když se nepustí ke studním, ale uprchne do pustin? A jistě uprchne – bude se bát, že Šahin vydá s uprchlými otroky i jeho, posla...

Vyslat tedy askara? „Ti u studní“ ho zastřelí, jakmile ho spatří. Ostatně žádný z askarů nepřijme tak nebezpečný úkol.

Vyslat Šabbu? Pak Šahin odtáhne, ale s ním i uprchlí otroci, a to by byla škoda.

A písmo nepomůže, i kdyby bylo možné doručit dopis – Šahin jistě neumí číst...

Ach, přetěžká je práce s černým dobyt看em! Já, Šejch Mansúr, Pán karavany, mám tak čisté srdce, že chci propustit ženu, kterou má pravice dobyla a která mi tudíž patří nejvyšším právem, chci – a nemohu!

Ale přitom to musím učinit! A brzy, dříve než dojde voda...

„Psi!“ vyštěkl Šejch Mansúr v návalu vzteku. „Tupí skopci! Synové nečisté zvěře!“

Zmlkl. Napadlo ho, že by mohl Šahina nějakým způsobem vyzvat, aby vyslal prostředníka, vyjednaváče. Ale jakým způsobem? Poslat mu dar a tak ho přesvědčit o svých dobrých úmyslech? Ale po kom?!

Ještě chvíli cupital Šejch Mansúr drobnými krůčky sem a tam... a pak se zastavil. Věděl už, co potřeboval vědět:

Pošle poselství po otrokovi, který bude tak žíznit, že neuprchne, ale zamíří přímo k studnám, o nichž mu on, Šejch

Mansúr, řekne. Tak současně zamíří i k Šahinovi. A Šahin spatří dar a zeptá se: „Čí je ta krásná věc?“ – „Šahinova,“ odpoví otrok. „Ať vyšle k Pánu karavan moudrého muže. Jde o Šabbu, bledou jako luna...“

Ale což nepromluví-li otrok, bude-li zarputilý a zahodí dar?

Nemusí mluvit a nezahodí jej! Bude mít spoutané ruce, dar pevně přivázaný na zádech a v něm dvě věci: zelenou snítku, jež značí mír, a něco, co patří Šabbě. Šahin pochopí i beze slov, není hloupý, jinak by neseděl u studen.

„Ano,“ zašeptal Šejch Mansúr. „Veliký rozžehl světlo mého rozumu!“

Vskutku cítil, že je na správné cestě, třebaže musí věc ještě důkladněji promyslet. Prozatím učinil to nejnaléhavější:

Nařídil askarům, aby oddělili jednoho muže, nakrmili ho slaným aitem a nedali mu pít.

Teprv poté si popřál oddechu, a usednuv na skalinu, obrátil tvář k jihu a rozhlédl se krajem. Otvíral se před ním jako převeliká kniha, jako obrovský list pokrytý obrazy místo písmem. Modrá, hedvábně lesklá skvrna nalevo bylo moře, ale většinu obzoru zabíraly pahorky vrstevící se za sebou v bezpočetných pásech, v hřebenech, jež všechny hrály do růžova nebo fialova, ale byly tím světlejší a mlhavější, čím více vzdálené. Byl to překrásný pohled. Zdálo se, že to nejsou mrtvé, pusté kopce, ale nesmírná stáda rezavého dobytka, který odpočívá hřbet na hřbetu, anebo se pase se skloněnými hlavami. Alespoň ty nejbližší kopce tak vypadaly. A ty za nimi, ty ve větší dálce podobaly se zažloutlým mračnům, která se plazí nízko nad zemí, protože jsou příliš těžká, plná deště. A ty nejjzdálenější, ty kosé, bez vrcholů, vnucovaly představu stolů, k nimž stačí přijít, usednout a jíst.

Ano, bylo to veliké panoráma. Avšak oči Šejcha Mansúra je přelétly jen těkavě... aby se tím strnuleji upřely na jediný bod:

Na mohutný, téměř černý sloup dýmu, který stoupal na jihozápadě z klína vrchů.

Chvilenku seděl Šejch Mansúr zcela nehybně. Pak vstal a zaclonil si oči.

Bylo to zbytečné, samovolné gesto. Věděl už, oč běží, věděl, že celá situace se změnila a že prve kul plány a namáhal mozek zbůhdarma.

Neboť tak jako dým nad mořem prozradil parník plující za obzorem, hlásil dým nad pevninou otrokáře, jímž nemohl být nikdo jiný než Abd-en-Nebi, zvaný Piják krve.

5. STRÍBRNÁ ŽENA

Mince, které černí muži spatřili v pytli místo kulí, nesly na jedné straně obraz dvouhlavého orla a na druhé obraz ženy s podivným účesem. Nebyla to krásná žena, ale milovali ji a říkali jí prostě „Stříbrná žena“, neboť neměli ani zdání, kdo to je.

Nevěděli, že kdysi dávno vládla v dalekých krajích, mezi nimi v zemi zvané Čechy, netušili, že v době, kdy Hasan el Tsaálab byl ještě chlapec, přijela do města jménem Praha, aby v největším chrámu přijala korunu českých králů. Neuměli přečíst nápis „M. Theresia D. G. R. Imp.“* vinoucí se kolem její hlavy, ani letopočet 1780 vyražený dole. Přesto ji zbožňovali. A Marie Terezie dojistá netušila, že ještě za sto let a více po její smrti ji budou milovat tisíce a tisíce černých i hnědých lidí v zemích, o nichž věděla jen o málo více než oni o Evropě.

Ale stalo se, že rakouská mincovna zaplatila na sklonku osmnáctého století Vysoké Portě** za jakési zboží v tolarech Marie Terezie a že Turci je pak poslali dále do své říše. Tak se tereziánské tolary dostaly mezi hnědý a později i černý lid,

* Marie Terezie, z boží milosti císařovna římská

** Vysoká Porta – turecká vláda

kteřý v nich našel velké zalíbení. Proč? Nikdo nikdy přesně nezvěděl. Zalíbily se svou velikostí, svým jasným zvukem a leskem? Snad... Avšak jiné státy platily na východ mincemi, jež nebyly o nic horší, o nic menší, o nic méně zvučné a lesklé – a přesto nedošly obliby.

Zbývá jen závěr, že se zalíbil obraz tlusté ženy s podivuhodným účesem.

A tak počala druhá vláda Marie Terezie daleko za hranicemi její bývalé říše, a byla to vláda trvalejší oné, kterou si císařovna zajistila korunovací ve Vídni, Pešti a v Praze.

Lidé z východu a jihu, lidé z Arábie a Afriky nemilovali ovšem Marii Terezii proto, že byla žena a císařovna, nýbrž proto, že její tvář zaručovala jakost mincí. Stříbrná žena nebyl pro ně jen líbivý obraz, nýbrž hlavně záruka a pečeť. Jen *tato* stříbrná žena, jen v *této* neměnné podobě. Když po smrti svého muže Františka nařídila Marie Terezie razit tytéž mince, s týmž obrazem, avšak ve smutečném závoji, odmítali je lidé z Orientu a mincovně nezbylo, než se vrátit k původní podobizně. Když pak později změnili Rakušané letopočet na mincích, poznali to lidé z Orientu ihned, třebaže neznají evropské číslice*. I byli Rakušané nuceni vrátit se k starému letopočtu alespoň na těch mincích, které vyváželi do Afriky a Arábie. A razili je ve Štýrském Hradci, v Praze, Kremnici i Vídni ještě v roce 1850, v roce 1890, ba i mnohem později, když už byl mrtev i Merzuk a vůbec všichni, kdo ho znali. Stále ještě vládla stará, nehezka, ale stříbrná žena na mincích, které už neobíhaly nikde jinde na světě, jen zde na horkém jihu a východě, které ztratily i původní jméno „tolary“ a získaly nové:

Riály.

Toto slovo také vykřikli muži, když se probrali z pře-kvapení a nabrali dech:

„Riály!“

* arabské číslice jsou jiné než naše, ačkoliv našim se říká „arabské“. Např. naše nula znamená pro Araby pětku; nulu píší jako tečku.

V té chvíli se zdálo, že bělost stříbra ozářila jejich tváře. Dojista se jim zaleskla v očích. Rázem zapomněli na kule.

„Riály! A je jich desetkrát desetkrát deset!“

To bylo největší množství, jaké dovedli vyjádřit, byť i ne pochopit, a vykřikl je velký Asagalla s malou vejčitou hlavou, týž, který se chlubil, že skolil desetkrát deset lvů. Vykřikl a současně se počal drát kupředu jako lev, odstrkuje mohutnými lokty menší muže.

„Nech nás!“ bránili se. „Nám stříbro patří také!“

Nedbal, jako nedbali jiní silní muži, kteří vytvořili kolem Ammára a pytle neproniknutelný žádostivý kruh a natahovali už ruce, aby se alespoň dotkli stříbra či aby si už vzali svůj díl ne-li více.

„Počkat!“ zakročil Šahin právě včas. „Ustupte! Stříbro patří Merzukovi! On je našel.“

„Ale opatruji je já!“ vykřikl pronikavě hubený muž z Bododo. „Merzuk je ještě chlapec a já jsem jeho strýc!“ Mluvil do jisté míry pravdu, neboť byl bratranec Merzukovy matky, která se provdala do Hal-Hal a sklidila za to v rodné vsi pohrdání a posměch. „Jsem jeho strýc! Dejte je mně!“

„Mlč, hubená hyeno!“ vyjel jeden z oněch tří mužů, které Ammár naučil střílet. „Merzuk hledal olovo pro pušky! To, co našel, patří tedy nám, mužům s puškami!“

„Alláh!“ zvolal Ammár a vstal, chráně pažbou pytel. „Kdo z tebe učinil muže s puškou? Kdo poslal Merzuka hledat kule?!“ Tváře mu hořely a ztratil svůj obvyklý úsměv. „Kdo?!“

„Jistěže statečný Ammár!“ ozval se kouzelník Chalík, který nyní, co měl na hlavě branettu, vypadal mnohem větší. „Jistěže on! Stříbro tedy patří jemu!“

Ammár se vítězně zasmál, ale muži nechtěli ustoupit a hádka pokračovala. Asagalla mával pěstmi, Bauri ručnicí a ne jeden z mužů skřípal zuby jako vzteklé zvíře. Vypadalo to na bitku a Ammár už stál rozkročen nad pytlím, pažbu nad hlavou.

„Ammáre!“ zvolal Šahin. „Ammáre!“ Nepoznával svého

druha. Je to ještě bratr Šabby, je to ten veselý chlapík, s kterým probděl tolik nocí, s nímž se i hašteřil, ale nikdy ne doopravdy? Je možné, že pohled na hromádku stříbra jej tolik změnil, že mu nadobro zmátl hlavu?... Ano, je to zřejmě možné, ba je to jisté. Stříbro má jakousi pekelnou moc, kterou on sám cítil, ale kterou si nedovedl vysvětlit. Co se stříbrem? Pravda, může jít kamkoliv a koupit si za ně, co se mu zachce. I do Assabu může jít a hrát si tam na bohatého muže... Ale může si vsuktu koupit vše? Dá mu někdo za stříbro to, po čem nejvíce toužil: klidný život s Šabbou?

„Ammáre!“ zvolal znovu a jeho obličej, jindy tak bezvýrazný, nabyl hrozivého vzezření – tváře se propadly a oči se zúžily, až zbyly jen čárky. „Ammáre!“

Ammár se ohlédl, ale jeho pohled se hned zase vrátil k stříbru a pak těkal sem tam v horečné ostražitosti.

„A ty také, Asagallo!“ volal Šahin dále. „Slyš mě. Kdybych tě poslal hledat ztracenou ovci a kdyby ses místo s ovci setkal se lvem, co bys učinil?“

„Zabil bych ho!“ vyhrkl Asagalla a udeřil se do prsou; zmínka o lvu na chvíli zatlačila z mysli stříbro. „Zabil bych ho, stáhl a hodil si přes rameno jeho kůži.“

„Byla by tvá?“ zeptal se Šahin.

„Ano!“ zvolali muži spolu s Asagallou. „Jak by ne!“

„Mluvíte moudře,“ řekl Šahin. „A právě tak: když Merzuk hledal olovo, ale našel stříbro a zmocnil se ho, patří stříbro jemu, Merzukovi.“

Nastala chvilka hrobového ticha, v níž muži vraštili čela a otvírali naprázdno ústa, jak marně hledali odpověď.

„A ty,“ obrátil se Šahin k hubenému muži z Bododo, „ty snad jsi Merzukův strýc, ale nic více. Merzuka jsem vzal s sebou já a Ammár, když ty jsi byl v otroctví. Tím jsme vzali na sebe starost o něj i o jeho věci. A já pravím, že každý dostane svůj díl, ale až po vítězství. Co pravíš ty, Ammáre?“

Ammár však mlčel buď z nerozhodnosti, nebo z nechuti a s ním i všichni ostatní. Pak se kdosi rozchechtal.

Byl to Chalík, který až dosud stál vzadu, ale nyní vystoupil vpřed.

„Ó muži...“ spustil.

„Dosti toho!“ přerušil ho Šahin, ale Chalík neustoupil, dokud ho Šahin neodstrčil tak prudce, až se zapotácel. Vztekle zavrčel, ale muži se už obrátili k Šahinovi, který vystoupil na úlomek skály a vztáhl k nim ruce:

„Nevěříte mi snad? Proč? Myslíte, že uprchnu se stříbrem a budu jíst stříbro a pít stříbro? Mám je tedy vysypat na hromadu, abyste je stále měli na očích? A abyste podezřívali jeden druhého a kradli se v noci k hromadě jako zloději, jimiž byste se možná stali?“

„Ne!“ vpadl Bauri. „Budeme hlídat stříbro!“

„Pošetilci!“ zvolal Šahin. „Chcete tedy střežit spíše Stříbrnou ženu než sebe samy před Pánem karavan?! Ó, Merzuku, byl bys měl desetkrát šťastnější ruku, kdybys byl přinesl kule! Jsou potřebnější k boji.“

Avšak muži už neposlouchali – Bauriho návrh se jim příliš líbil.

„Tak!“ křičeli. „Budeme hlídat stříbro, budeme hlídači pokladu!“

V té chvíli zachřestil nablízku na skále kámen. Ztuhli, obrátili se tam – – – a současně skočil Merzuk k pytli jako kočka, uchopil jej, vrhl se s ním k studni... a když se muži vzpamatovali, sypaly se už poslední stříbrňáky do vody.

„Tady je budete mít na očích a nemusíte hlídat!“ volal Merzuk, zatímco kličkoval mezi jejich pěstmi. Vyklouzl jim jako hádě, zastavil se až v bezpečné vzdálenosti a se smíchem házel do skal kameny, které při dopadu chřestily jako onen, jímž odlákal jejich pozornost.

„Podívejte se do studny!“ pištěl. „Vidíte stříbro, nebo nevidíte?“

Hněvivě se sklonili nad hladinou.

Skála, tvořící nad studnou nízku, šikmou střechu, vrhala průsvitný stín a v čiré vodě vskutku viděli mince tak blízko jako

na dosah ruky. Viděli celou stříbrnou hromadu, korunovanou nahoře třemi měděnými bukšů*, ale když ponořili ruku do vody, ustoupil poklad do hlubiny a roztříštil se v tetelivé, stříbrné kruhy. Jedva se však vlnky uklidnily, spatřili opět poklad celý, neporušený a opět jako na dosah ruky. Bylo to krásné a podivuhodné, byla to nevídaná hra se začarovaným pokladem.

Nikdo už nic nenamítal. Muži se kupili u studny, ale nemohli se nasytit hry s vlnkami a smáli se. Poznali už, že kdykoliv se skloní, aby se napili, spatří hromadu riálů s třemi bukšů navrch a budou vědět, že se nikdo nedotkl stříbra, leda očima. I Ammár se smál a posléze i Šahin, který nařídil Asagallovi, aby si lehl do písku u studny co nejbližší k jejímu okraji, aby ponořil svou předlouhou ruku až po rameno a vzal si riál.

„Bude tvůj, dokážeš-li ho vylovit.“

Asagalla se namáhal, až mu oči lezly z důlků, lezl stále blíže a níže, až smočil ve vodě i ucho, ale riál nevylovil.

Tu věděli, že mohou s klidem pít a nabírat vodu a dovolit to bez stráže komukoliv, protože nikdo nedosáhne až na dno k mincím. Kdo by je chtěl vybrat, musel by vlézt do studny celý, ale bez pomoci druhých by se nedostal ven pro nízkou střechu studny.

A pak si jeden po druhém hráli na zloděje a za velikého veselí se pokoušeli dosáhnout na hromadu, i ti s nejkratšíma rukama, z nichž jeden byl tak horlivý, že spadl po hlavě do vody a byl by se utopil, kdyby ho nebyli včas vytáhli za kopající nohy. Byl z toho nový smích tím spíše, že muž tvrdil, že olízl Stříbrnou ženu a že chutnala kyselé jako sýr.

Poté našli u studny jeden riál, který nespadol do vody, nýbrž se zakutálel vedle, a všichni ho chtěli olizovat, zda tak skutečně chutná. I Ammár si lízl, i Merzuk, který se už mohl odvážit blíže. A zatímco muži vymýšleli nejrůznější věci a jídla, aby vyjádřili, jak Stříbrná žena působí na jejich jazyky, přiřkl Šahin tento riál Merzukovi za jeho dobrý nápad. Když

* bukšů – měděný peníz, čtyřicetina riálu; dělí se na dvě „pézy“

se však Ammár jal provrtávat hrotem nože do riálu díрку, odvrátil Šahin oči.

Přišlo mu na mysl, jak těžko zabránil sváru; bez Merzukova šťastného nápadu by mu snad nebyl zabránil vůbec. A to vše pro Stříbrnou ženu... Ale proč vlastně vznikly všechny útrapy, které postihly Šabbu, a tudíž i jej samého? Pro tutéž mrtvou věc, pro tutéž ženu, která nikdy nevzdělá pole, nikdy nepodojí ovci, nikdy neupeče chléb, nikdy nepřivede na svět dítě... která se nikdy nezasměje, nikdy nikoho nepohladí živou teplou rukou. Je to divné, neuvěřitelné, ale je tomu tak! Kvůli Stříbrné ženě mu vzali živou ženu: Pán karavan prodá Šabbu za stříbro...

A tu ho napadlo, že by snad mohl jít k Pánu karavan a sám koupit Šabbu, ba snad i více žen. Stačilo by vzít s sebou riály, ukázat je a říci: „Hle, ty miluješ mrtvou, my milujeme živé – vyměňme je tedy!“ Ale hned si uvědomil, že Pán karavan by mu vzal riály, uvrhl ho pod jho a měl by jak stříbro, tak Šabbu a ještě o otroka více. Ale kdybychom šli všichni a nejen se stříbrem, ale i s puškami, které by nás ochránily?

I tato myšlenka mu kmitla hlavou, jen však letmo. Věděl, že by muži nikdy nešli k Pánu karavan, příliš se ho bojí. A koho ochrání pušky bez nábojů...

Tehdy se už houpal riál na Merzukových vypjatých prsou, přivěšen k amuletu, a chlapec se běžel ukázat kuřatům.

„Hleď, Nualo,“ mluvil, strkaje kohoutkovi peníz před zobák, „hleď a važ si svého otce!“

„Dívej se, Šabbo, jsem bohatý a slavný!“

Ale kuře Šabba zobalo Stříbrnou ženu do tlusté tváře a do nosu, a když seznalo, že není k snědku, ztratilo zájem.

„Ach, nemám štěstí s dětmi,“ vzdychl Merzuk. Poté však sňal riál s krku, tahal jej před kuřaty po zemi a hle, kuřátko Ammár se rozpívalo a běhalo za lesklou věcí.

„Vidím,“ řekl Merzuk, „že ty jsi nejvíce žádostivé slávy. Jsi vskutku Ammár! Běž a vyprávěj druhým, co jsi spatřilo a prožilo. Strávíte hezkou chvíli.“

Tak si hrál ještě hodnou dobu a ustal, až když od studen zazněl pokřik:

Muži pohřešili Chalika.

6. MĚCH

Nebyl nikde v Údolu a neozval se, ani když ho sborem volali. Usoudili tedy, že se někde skryl, aby hovořil s džiny, a Ammár se obrátil k Šahinovi:

„Až se vrátí, odpros ho a usmiř. Není zlý a svými kouzly by nám mohl pomoci. Ale tys ho odstrčil, nedal mu domluvit a urazils ho. Teď nám možná bude škodit.“

„Není-li zlý, nebude nám škodit,“ řekl Šahin. „A je-li zlý, učinil jsem dobře. Divím se, žes tak záhy zapomněl na to, co se přihodilo s Nualou.“

Ammár potřásl hlavou. Vůbec ho nenapadlo spojovat Chalika s Nualou. Byli docela rozdílní – jeden velký, druhý malý, jeden hrozný, druhý přátelský, povídavý. Měli společné jen to, že oba byli kouzelníci.

„Pša,“ řekl posléze. „Nuala zabil mého otce a já zabiji Nualu.“

To bylo vše, co věděl, a to mu dostačilo.

Avšak později toho odpoledne pohřešili i svůj jediný měch na vodu a část lachamu, sušeného žraločího masa. Tak poznali, že Chalik utekl nadobro, dobře zásobený, a pohlédli na sebe v němých obavách. Pojednou jim svitlo podezření, že Chalik měl k útěku jiné důvody než urážku.

„La!“ vydechl Bauri. „Jsme bezbranní! Nemáme ani jednu Matku smrti!“

Teprv teď si muži uvědomili, co vlastně stříbro znamenalo, a vyrazili kvílení úzkosti.

„Ó!“ volali. „Jsme ztraceni! Nemáme nic, čím ubránit

vodu! Už neosvobodíme ženy! Už nezachráníme ani sebe! Chalík to věděl, proto uprchl s měchem na vodu!“

„Pravda,“ souhlasil Šahin. „Proto uprchl. Je zrádce a Ammár špatně radil, když žádal, abych ho odprošoval. Ale neskučte jako šakalové, jste muži. Ani já, ani Ammár a Merzuk jsme neměli o nic více než nyní, a přesto jsme se vydali za Šabbou a pomohli i vám.“

„Ale Pán karavan o vás nevěděl,“ volali muži. „O nás ví! Stříleli jsme!“

„Právě proto nepřijde, leda vyjednávat,“ vykřikl Ammár. „Neví, že nemůžeme střílet dál.“

Tato slova poněkud muže uklidnila.

Snad by byli uprchli, ale chyběli jim měchy, do nichž by nabrali vodu na cestu, a chyběly jim zbraně, aby ulovili zvíře a získali kůži, z níž by mohli měchy vyrobit. Zůstali tedy, usedli na bobek a bezmyšlenkovitě hleděli před sebe. Byli rádi, že za ně myslí Ammár a hlavně Šahin, jehož vedení se mlčky podřizovali. Neviděli v něm už blázna z Hal-Hal. Získal jejich důvěru, aniž věděl jak a aniž to věděli oni sami. Snad tomu napomohla jeho nehybná tvář, za níž – jak se jim zdálo – se skrývalo něco, co jim unikalo, snad nějaké vědomosti, které si nechával sám pro sebe.

„Co víš?“ vyhrkli z něčeho nic, když šel kolem nich.

Zarazil se. Nerozuměl jim. Ale opakovali tvrdošijně svou otázku a nevysvětlili ji.

„Vím,“ odvětil konečně, „vím, že ženy budou volné.“

Nevěděl to, pouze v to věřil, ale jako všichni primitivní lidé zaměňoval pojem „vědět“ a „věřit“. Jeho slova však dodala víry i jim.

Usedl stranou po Ammárově boku.

„Škoda že nemám svůj oštěp,“ povzdechl Ammár. „Nevyrovná se pušce, ale je lepší než nic.“

Šahin mlčel. I on by byl dal mnoho za onu chudou výzbroj, kterou měli s sebou, když nastoupili cestu. Jak dávno mu to připadalo!

„Neříkej, že nemáme nic!“ vyhrkl pojednou. „Byli jsme tři, teď je nás mnoho. I bez zbraní jsme silnější.“

„Snad,“ zabručel Ammár. „Nevím. Cítím jen, že má ruka je beze zbraně prázdná a že znovu půjdu hledat kule, a kdybych měl...“

Nedomluvil a skokem vstal.

„Alláh!“ zvolal radostně. „Nejsme chytřejší než ten kozí měch, který nám Chalík uloupil. Nemáme sice kule, ale máme dosti prachu, Otec ran, který nadělá tolik hluku jako hromobití. Můžeme dále střílet a budit hrůzu v každém, kdo by se chtěl přiblížit!“ Poslední slova volal už v běhu.

Spolu s Baurim přitáhl druhý pytlík, který Merzuk ukořistil na lodi. Radostně jej rozvázali, ale našli v něm jen žlutohnědou moučku zcela nepodobnou střelnému prachu. Přičichli k ní a hned se divoce rozkřáli.

„Dějí se podivné věci,“ řekl Ammár, utíraje si oči. „Je to také nějaký Otec ran, ale nikoliv pro pušku, nýbrž pro člověka. Nabíjí mi nos, že bych jím mohl střílet, kdybych v něm měl kuli.“

„Možná,“ řekl Bauri celý v slzách, „možná že je to tak silný Otec rány, že i nás proměňuje ve zbraň. Zkusme to s ním!“

„V nosech?“ ulekl se Ammár.

„Ne. V pušce!“

Naplnili tedy jednu pušku hnědým práškem, ucpali kouskem mechu, nasypali prášku i na pánvičku a Ammár stiskl spoušť. Kohoutek cvakl, z ocílky vylétla jiskra, ale jinak se nestalo nic.

„Bah,“ řekl Ammár smutně. „Možná že je to jen nějaké koření.“

A nebyl dalek pravdy, neboť to byl šňupavý tabák, který nebožtík náchuda – jemuž ostatně patřily i riály – koupil za hříšné peníze v Assabu od kteréhosi filuty jako zázračný lék proti pakostnici.

Zklamaně vyprázdnil pušku a byli opět bez rady.

Tehdy k nim přišel Merzuk stále ještě vypínaje prsa, aby Stříbrná žena dobře vynikala.

„Merzuku, Merzuku,“ řekl Šahin vyčítavě. „Tentokráte jsi nám opravdu nepřinesl štěstí.“

Merzuk se jen zubil. Byl velmi šťasten a nic mu nemohlo zkalit radost ze dne, v němž se událo tolik podivuhodných věcí.

„Ano,“ pokračoval Šahin, „a my jsme byli nadměru bláhoví, že jsme vyplývali kule. To je, Ammáre, zase tvoje vina.“

„Ne,“ řekl Ammár. „Naučil jsem muže střílet, což nám přijde jen vhod, až zase budeme mít čím naplnit pušky.“

Šahin se mimoděk usmál. Byl rád, že alespoň těmto dvěma druhům nemusí dodávat naděje a víry, ale že ji naopak může z nich načerpávat. I on to potřeboval.

Připozdívalo se už a do Údolu se znenáhla vkrádalo šero.

Ale nahoře na vrcholu kopců, tam, kde putovala druhá ebenová karavana, sršelo dosud slunce a vrhalo na zemi pitvorné stíny ukřižovaných lidí.

Nebyli ukřižovaní, nesli jen jha, ale čern stínů smazala rozdíl mezi jhem a křížem, který byl ostatně jen nepatrný.

Šli bez hlesnutí v dlouhé řadě, střeženi deseti dobře ozbrojenými askary.

Vpředu na bílém mezku, na safiánovém sedle, pod nímž zářila čabraka vyšívaná stříbrem, jel nápadně hezký muž v sněhobílém šatě. Bradu mu vroubil smolně černý vous a nad čelem ještě nerozrytým vráskami se skvěl turban pečlivě uvázaný po indickém způsobu.

Byl to „Piják krve“ – Abd-en-Nebi.

PÁTÁ KAPITOLA

1. FETVA

Chlapec, který se před třiceti léty narodil v Makalle a dostal pokorné jméno Abd-en-Nebi, „Otrok Prorokův“, měl osud tak podivný, že lidé z Makally o něm hovořili ještě dlouho poté, co jim zmizel z očí.

Jeho otec, zámožný obchodník, neměl dlouho dědice, a když toto dítě – Abd-en-Nebi, poprvé zaplakalo v kolébce z vyřezávaného cedrového dřeva, zaradoval se do té míry, že vyběhl do ulic a volal:

„Mám syna! Alláh mi jej dal! Mám syna! Děkujte Al-láhovi!“

Tehdy k němu přistoupil potulný mulla a pravil:

„Syn potřebuje fetvu* a já jsem Ten, Jenž Vidí**.“

Šťastný otec tedy zavedl mullu do svého domu a pohostil ho. Alláhova vůle, či spíše otcova lakota však způsobila, že maso, které mulla dostal k večeři, bylo smrduté, tvrdé a zůstalo ležet hosti v žaludku. Tak se sice mullovi dostalo pohostění, *ale* hanebného a fetva vyšla takto:

„Tvůj syn bude slavný – *ale* utrpením. Bude bohatý – *ale* nakrátko. Bude šťasten – *ale* jen ve spánku. Bude vítězit – *ale* zisk odnesou jiní. Bude se radovat – *ale* z vlastní smrti, která ho vysvobodí z béd. Alláh akbar! Pán je veliký!“

Zanechav tuto fetvu napsanou na žlutém palmovém listu,

* fetva – výrok, rozhodnutí obvykle náboženského rázu; též proroctví, horoskop

** Ten, Jenž Vidí – jasnovidce

odešel mulla bez rozloučení ještě za úsvitu, aniž počkal na snídani a dar. Byla to zbytečná opatrnost, neboť nikdo v Makalle, ani Abd-en-Nebiho otec, by se neodvážil ohrozit jeho život. Avšak mullův útěk, který měl důvody tak prosté, přispěl k dovršení chlapcova osudu:

Sám jasnovidce uprchl před hrůzou toho, co spatřil! To si šeptali otroci v domě a zakrátko i celá Makalla.

Když pak Abd-en-Nebi povyrostl, zvěděl záhy, co ho očekává – černé chůvy jsou vždy žvatlavé, ale nejžvatlavější, když mluví o proroctvích.

Chlapec zprvu dobře nerozuměl, ale vycítil, že ho kdekdo lituje. I lidé na makallských ulicích se za ním lítostivě ohlíželi a ukazovali si na něho prstem, neboť byl hezký a tím spíše vzbuzoval soucit. Později pochopil a do srdce se mu vkradla úzkost: je prokletý, odsouzený...

Počal se stranit dětí svého věku, které také věděly o fetvě a často mu ji připomínaly. Stal se málomluvným. Jen jeho ostré, černé oči se vyděšeně rozhlížely po okolí, jako by pátraly, kde asi číhá neštěstí, jež ho proslaví. Pak počal nenávidět šťastnější lidi, to jest všechny lidi.

Když mu bylo deset let, vrhl se na otrokyni, která pro nesla neprozřetelné slovo o fetvě, a bil ji malými pěstmi, škrábal, kousal. Nesměla se bránit a utekla skučíc strachy.

Tehdy prožil Abd-en-Nebi první opojnou radost svého života. Bylo mu, jako by zvítězil. Nesešlo mu na tom, že žena se nemohla postavit na odpor. Tím lépe! Tím je to snadnější!... Příště už nebylo zapotřebí neprozřetelných poznámek. Abd-en-Nebi bil, kousal, škrabal i bez nich. Znenáhla se z něho stal ďábel, který tloukl a týral na potkání. Kdekdo se ho děsil – a Abd-en-Nebi se smál. Bylo stokrát sladší šířit kolem sebe strach než soucit.

A šířil jej... ale při tom jej stále nosil v srdci. Báł se osudu.

Po otcově smrti prodal dům a odstěhoval se na turecké území, do Jemenu, kde ho nikdo neznal a kde – jak mu při-

padalo – byl dále od fetvy. I zde však brzy získal pověst ukrutníka, který týrá své sluhy a otroky. Slušní lidé jím pohrdali, ale to mu nevadilo – fetva nepravila nic o pohrdání. Zato mluvila o neštěstí a Abd-en-Nebimu se zdálo, že ho kolem sebe rozsévá ještě málo. Má-li být nešťasten on, ať jsou nešťastní i druzí, a více než on, a dřív!

V té době vzkvétalo otrokářství, neboť severní loviště nebyla ještě vylidněna, a Abd-en-Nebi v něm našel činnost, která splňovala všechny jeho touhy. Na své první výpravě páčil a vraždil tak zbytečně, že druzí otrokáři se proti němu bezmála vzbouřili: Zničí loviště nadobro! Je šílený!

Avšak Abd-en-Nebi se vrátil s tak bohatou kořistí, že si mohl dopřát to, co jiným nedovolilo buď příliš malé jmění, anebo příliš velká lakota:

Zapůjčil značnou částku „Amíru el-flús“, tureckému výběrčímu daní, na němž záleželo, kolik komu zbude v měsíci. Byl to čin po obchodní stránce velmi nevýhodný – stěž si totiž dalo očekávat, že by kdy dostal nazpět více než úroky a sliby. Ale měl i své nesporné výhody a nakonec se Abd-en-Nebimu stokrát vyplatil: Otrokáři zmlkli, jako by je zařezal; nemohli se už bouřit proti příteli a věřiteli Turka, který jim předepisoval daně, dávky a desátky.

Po své třetí výpravě zapůjčil Abd-en-Nebi ještě více peněz tureckému policejnímu náčelníkovi, stal se vítaným hostem v jeho domě a ani nejslušnější lidé se už neodvážili jím pohrdat.

Tehdy se již o něm všeobecně mluvilo jako o „Pijáku krve“. Věděl o tom, ale nehněval se. Právě naopak. Lichotilo mu to, ba ulehčilo se mu. Měl pocit, že obelstil fetvu, a smál se. – „Bude slavný, *ale* utrpením!“ Tak pravil mulla a hlupáci se domnívali, že trpět bude on, Abd-en-Nebi. A hle, teď je vskutku slavný a vskutku utrpením – *ale* tím, jímž obdařuje jiné – Alláh akbar! Pán je veliký!

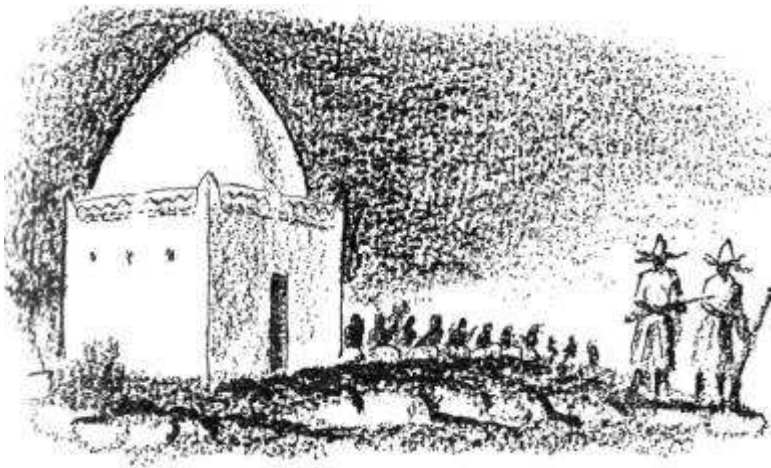
Smál se, jeho pravice nadále dobývala černé muže i ženy a zanechávala za sebou krvavou stopu páchnoucí dýmem

požárů. Na této výpravě spálil čtyři vesnice, ukořistil více než šedesát silných otroků a vedl je zvolna k Hasanovu hrobu. Počítal, že loď se pozdržela bouří a že náchuda ztratil dobrých dvacet čtyři hodin, ne-li více čekáním někde v závětrí. Když však dorazil na dohled pobřeží, spatřil kromě špičky bělostné kopule i proužek kouře a přidal do kroku. Nepochyboval, že loď je už na místě.

Ale poté se přihodilo cosi, co ho vyvedlo z omylu, a dlouho předtím, než rozeznal postavičky kolem Hrobu, věděl najisto, že ho tam neočekává náchuda, nýbrž ten starý, drzý vepř Šejch Mansúr, který by zasluhoval dostat za vyučenou; byl jedním z oněch bláznů, kteří se kdysi chtěli bouřit proti jeho, Abd-en-Nebiho loveckým způsobům, a nadto nyní zřejmě pytláčil v revíru, který on, Abd-en-Nebi, objevil.

A pak ho, vepře, viděl už jasně, jak stojí daleko před Hrobem se svým čaúšem po boku, připraven k uvítání. Bylo by se slušelo, aby Abd-en-Nebi sestoupil s mezka a ušel posledních deset kroků pěšky. Neučinil tak. Jel dále, očekáváje zřejmě, že se

Šejch Mansúr sníží k práci sluhů a pomůže mu ze sedla.

Šejch to pochopil a jeho malá očka zamžikala. Nepohnul se však a chvíli stáli beze slova proti sobě, pěší muž a muž na bílém mezku. A chvíle připadala nekonečná... až Šejch Mansúr zvedl levou ruku a položil ji na své pravé rameno.

„Mé rámě je slabé bolestí, ó Abd-en-Nebi,“ řekl s úsměvem. „A nemáš-li dosti sluhů, zavolám některého ze svých, abych učinil zadost dobrým mravům.“

„Mám více sluhů, než potřebuji, a více síly, než potřebuji,“ ušklíbl se Abd-en-Nebi a seskočil s mezka. Byl postavou spíše malý, avšak cosi v něm nebo na něm vzbuzovalo dojem velmože – snad jeho povýšený postoj, snad nádhera jeho ústroje, ale nejspíše jeho pohrdavá tvář s jemným, téměř řeckým nosem, jehož chřípí se občas zachvívalo jako čenich psa který hledá stopu. Brada poněkud vystupovala vpřed, což vedlo k tomu, že rty se při řeči pohybovaly jen nepatrně; vypadalo to, jako by Piják krve mluvil se zavřenými ústy, a černé vousy, vroubící tenkým proužkem horní ret i bradu, ještě zvyšovaly ten dojem.

Seskočiv, přistoupil k Šejchovi a objal ho.

„Nasl sinis?“ zeptal se turecky. „Jak se máš?“

„Eji, Inšalláh, rahat. Z vůle boží dobře,“ odpověděl Šejch Mansúr líbaje Abd-en-Nebiho na pravého rameno.

Tím skončilo uvítání již tak dosti chladné a oba muži vykročili k Hrobu.

2. VŠEVĚDOUCÍ MUŽ

„Nedáš rozkaz ohledně svých otroků?“ zeptal se Šejch Mansúr.

Abd-en-Nebi neodpověděl. Velmi často přeslechl otázku, ne však vlivem špatného sluchu, nýbrž z pohrdání. Nemluvil s každým a kdykoliv si někdo zamlouval. Kráčel mlčky, pohrávaje si se stříbrným, perlami vykládaným jílcem své džambije, a zastavil se až u ohrady Šejchových otroků. Přelétl je studenýma očima.

„Ubohá kořist,“ prohodil.

„Jsem ubohý muž,“ řekl Šejch Mansúr s pokorou. „Nemám tvou šťastnou ruku.“

Studený pohled Abd-en-Nebiho přeskočil z otroků na něho, ale hned se vrátil k ohradě. Vše, co mělo vztah k „štěstí“, dráždilo jeho sluch; příliš mu to připomínalo jeho nešťastnou fetvu.

„Jsi starý muž, Šejchu,“ řekl. „Měl bys už zanechat cest za obchodem.“

Byla to jen letmá slova, ale Šejch Mansúr věděl, že se rovnají rozsudku.

„Kdo jsem, abych rozhodoval o svém osudu?“ zeptal se a hlas se mu poněkud třásl. Věci se opravdu vyvíjely ještě hůře, než očekával. „Všichni jsme jen prach v ruce Alláhových.“

Vzápětí otevřel ohromením ústa, neboť Abd-en-Nebi se znenadání zeptal:

„Která z žen je Šabba?“

„Ach...“ zakoktal Šejch Mansúr. Nevěděl, co říci, a nadto

měl ohavný dojem, že skýtá Pijáku krve zábavnou podívanou. „Ach... jaká Šabba?“

„Žena Šahinova,“ prohodil Abd-en-Nebi. Okamžik se pásl na Šejchově úžasu. „Či ji neznáš?“

„Jsem opravdu starý, bezmocný muž,“ vyhnul se Šejch Mansúr přímé odpovědi. „Sídlím nyní v Hrobě, jako bych už očekával konec svých dnů. Doufám, že nepohrdneš mým špatným pohostinstvím.“

„Mám stan. A hostit můžeš ve svém domě, nikoliv v domě Hasana el Tsaálab,“ řekl Abd-en-Nebi suše. „Ztrácíš už přehled, co je tvé a co není?“

„Ztrácím už všechno,“ sklonil Šejch Mansúr hlavu. „Ale dopřeješ-li mi sluchu, byl by snad Hasanův dům nejlepší místo k rozhovoru.“

„Chceš-li mluvit o tom, že nemáš loď, protože ti praskla jako tykev, nemusíš plýtvat slovy. Vím o tom,“ řekl Abd-en-Nebi. Nicméně vešel do šera pod kopuli a posadil se na Hasanův kámen.

„Víš vše,“ povzdechl Šejch, usedaje na kámen Lišky.

„Nikoliv,“ řekl Abd-en-Nebi. „Nevím, co ode mne očekáváš.“

„Pomoc,“ řekl Šejch Mansúr. Usoudil, že učiní nejlépe, když s tímto ničemou bude mluvit otevřeně; alespoň unikne posměškům. „Nemám loď, což je zlé, ale nemám ani vodu, což je horší.“

„Proč si pro ni nejdeš?“ ušklíbl se Abd-en-Nebi. „Bojíš se svých vlastních otroků, kteří ti uprchli z lodi?“

„Alláh...“ vydechl Šejch. Ten ďábel byl vševědoucí. „Slouží ti džinové a nosí ti zprávy?“

Abd-en-Nebi přivřel pobaveně oči a pohnul bradou se strany na stranu:

„Leckdo mi slouží. Snad bych našel službu i pro tebe. Potřeboval bych eunucha do harému.“

Šejch Mansúr spolkl tu hroznou urážku.

„Nejsem eunuch,“ řekl pouze.

„Ale nejsi ani muž. Máš strach z hrstky černých skopců!“

„Jsou s nimi ozbrojení lidé.“

„Jen dva muži a chlapec.“

Šejch Mansúr sklonil hlavu ještě níže. Přestal se už divit a neměl tušení, zda může Abd-en-Nebimu věřit či nikoliv.

„Střeží vchod do údolu a mají pušky,“ zabručel jako na obranu.

„Ale nemají čím střílet!“ zasmál se Abd-en-Nebi s přivřenými ústy.

A Šejch Mansúr zvedl hlavu: toto byla první věc, o níž věděl více než Abd-en-Nebi.

„Džin tě špatně zpravil!“ zvolal. „Mají čím střílet! Pálili dnes jako pomatení. Jen Alláh ví, po čem.“

Abd-en-Nebi se nepřestal smát. Okamžik si pohrával s džambijí, pak zvedl ruku k bradě a dlouho si hladil vous. Vypadalo to, jako by vážně uvažoval o Šejchových slovech, ale úsměv mu stále křivil rty. Znenadání vstal.

„Zavolám ti toho džina! Připrav se na překvapení!“ pravil mnohoslibně a vyšel na práh Hrobu, aby dal rozkazy. –

Venku klesalo slunce nad pevninu, rudohnědé jako granátové jablko, a celá země mezi ním a Hrobem tonula v něžné barevné záři, která jako by našeptávala „Svět je krásný! Pohleď!“ – I usedla Šabba a dívala se za sluncem.

„Hle,“ řekla tiše družkám. „Náš kraj.“

Ženy jí nedbaly. Jejich kraj byl jiný než její, byla z Hal-Hal, kdežto ony z Bododo a Kerie. Dívala se tedy sama, oslepena posledními paprsky sršícími z temně rudé koule. Vpředu, za ohradou, jež byla jejím vězením, vyrostl druhý, větší tábor, kde se kupili otroci Pijáka krve utýraní pochodem a žízní. Bylo jich mnoho a pro třpyt slunce je jasně nerozeznávala, ale přesto se jí chtělo jít k nim a říci jim totéž, co právě řekla ženám. Ale jistě by jí neporozuměli, a ani by se k nim nedostala. Měla pouta a askaři by ji nepustili...

Vtom zahlédla jednoho z nich, z askarů, jak vleče k Hrobce svého druhu. Ale její oči byly příliš oslněné a nerozeznaly nic,

jen dvě postavy s vysokými, širokými branettami na hlavách... V příštím okamžiku na ně zapomněla. Byli jí lhostejní. Nevěděla ani, zda je nenávidí. Nemyslela na to. Loučila se pro tento den se sluncem a ptala se jen sama sebe, zda je ještě zítra spatří zapadat nad Afrikou: v noci možná připluje loď a zítra ráno je všechny odveze za moře. Inšalláh. Ejva Inšalláh! Ano, bude-li to Alláhova vůle!

Přesto jí bylo do lítosti tím strašnější a tísnivější, že byla tak sama. Družky jí pohrdaly, nemluvíly s ní. Ach, pomyslela, jsem vskutku hloupá a bláznivá, nebo jsou hloupé ony? – Ale nenašla odpověď, ať se sebeprošněji hleděla k zelenému nebi zpoila pokrytému červánky.

3. DŽIN

„Nosí tvoji džinové branetty?“ zvolal Šejch Mansúr, když ve světlém obdélníku dveří spatřil dvě siluety převýšené homolemi klobouků.

Abd-en-Nebi neodpověděl, jako by mu přítmí večera zacpalo uši. Seděl už opět na desce Lišky, ale tma zhoustla do té míry, že nebylo lze rozeznat, zda se dosud směje či nikoliv.

„Přines světlo,“ nařídil a jedna ze siluet zmizela, zatímco druhá přiklopýtala celá shrbená blíže. „A ty smekni, ó džine!“

Ale dříve, než muž mohl zvednout ruku, rozmáchl se Abd-en-Nebi a srazil mu klobouk do prachu.

Bylo však příliš šero a Šejch Mansúr stále ještě neviděl nic, jen postavu s lesklýma, vyděšenýma očima.

„Ještě blíže, džine!“ vykřikl Abd-en-Nebi. „A skloň svou prašivou hlavu k mému ubohému hosti, který už ztrácí stářím zrak!“

Muž přistoupil, naklonil se k Šejchovi Mansúrovi a pak padl na kolena do prachu:

„Milost, pane! Slitování! Vedl jsem tě dobře, jak sám víš!“

„Ach, ty poznamenaná stvůro!“ zasupěl Šejch.
Konečně poznal Chalika.

V té chvíli vešel askar s dvěma olejovými kahany.

„Přines kávu!“ poručil Abd-en-Nebi. Nechtěl hrát hosta, nýbrž hostitele, ačkoliv seděl pod střechem, kde Šejch už měl svou rohož.

„Já čauš!“ vyjekl Šejch Mansúr vztekle. Měl pocit, že musí ukázat, že i on zde má právo poroučet, a když se čauš Kumraal objevil ve dveřích, rozkázal mu:

„Dej přinést kadidlo!“

„Džin páchne,“ obrátil se k Abd-en-Nebimu. „Vracíš mi ho v zanedbaném stavu.“

„Nevracím ti ho,“ odpověděl Abd-en-Nebi s úsměvem. „Je můj. Má pravice ho dobyla.“

„Kdy a kde?!“

„Dnes. Nedaleko. Krčil se za skalou, ale zapomněl, že má na hlavě branettu, která přečnívala. Je to osel.“

„Ó ty, pane, nebo ty!“ zaúpěl Chalík, tvář v prachu. „Ať už patří komukoliv z vás, budu vám sloužit věrně. Vždyť jen proto jsem uprchl z tábora u studní, abych se vrátil k vám!“

„Jak!“ zvedl Abd-en-Nebi žertovně obočí. „A proč ses tedy skrýval?“

„Neznal jsem tě, pane! Kdybych byl věděl, žes to ty...“

„A proč si tedy šel od Hrobu místo k Hrobu?“

„Zabloudil jsem!“

„A proč jsi tedy měl s sebou měch? Cesta od studní ke Hrobu je krátká.“

Chalík vteřinku mlčel.

„Ach, pane,“ promluvil pak hledě úpěnlivě k Šejchu Mansúrovi. „Vzal jsem s sebou vodu, protože jsem věděl, že jí neoplýváš.“

Vzápětí zazněla celá prostora Hrobu řehotem Pijáka krve.

„Ó, ty starostlivý! Ó, ty dobrotivý! Ó, ty štědrý!... Nu, dej tedy Pánu karavan svůj dar!“

Chalik chvatně odvázal od pasu měch a položil jej pokorně k nohám Šejcha Mansúra, který ho zuřivě odstrčil špičkou sandálu:

„Není můj, ale tvůj, Abd-en-Nebi. Tvá pravice ho dobyla, a jak jsem viděl, nepřinesl jsi s sebou tolik vody, abys jí mohl plýtvat!“

Abd-en-Nebi neodpověděl a Šejch Mansúr odkopl měch k askaroví, který právě postavil na práh magdaru:

„Odnes to do stanu mého bratra! A dej pozor, je to vzácná kořist!“

Abd-en-Nebi vyprskl. Neměl nic proti žertování, obzvlášť když si byl jist svou převahou.

„A proč jsi měl s sebou maso, lacham?“ ukázal prstem na Chalika.

Tentokrát už kouzelník nezaváhal.

„Maso patří tobě, pane,“ obrátil se znovu k Šejchu Mansúrovi. „Vzal jsem vše, co jsem mohl unést, abych ti vrátil alespoň část toho, oč jsi přišel.“

„Hahahaha!“ rozřehtal se Abd-en-Nebi. „Není to sultán všech tatrmanů? Není to šašek? Mám chuť přivázat ho na

dvoře svého domu, aby štěkal, zpíval a vymýšlel nesmysly pro zábavu svých hostů!“

„Dovedu víc, pane,“ řekl Chalík hlasem, v němž se současně chvěla pokora i hrdost. „Jsem velký muž svého kmene.“

„Jsi velký lhář!“ vpadl šejch Mansúr. „Řekls mému bratru, že »Ti u studní« nemají kule!“

„Nemají!“ vykřikl Chalík. „Přisahám při černém králi džinů!“

„Ale zrána stříleli!“

„Cvičili se, pane. Ale všechno vystříleli a nezbylo nic.“

„Proč tedy neodešli, když jsou bezbranní?“

„Neodešli,“ řekl Chalík zvolna, „neodešli proto, že nemají v čem nést vodu. Měli jediný měch, který byl nadto zlomyslný, neposedný a mnoho putoval: z jejich rukou do mých, z mých do vašich.“

Zažloutlá světla kahanů pokrývala jeho holou lebku neklidným, třaslavým leskem, který se zdál stékat dolů k čtyřnásobné jizvě, běžící od spánku přes hrdlo až k rameni. I v jeho očích přeskakoval ten lesk, ale v podobě drobných žlutých skvrn, a oči byly pojednou kropenaté jako leopardí kůže.

„Jsi prase,“ řekl Šejch Mansúr s velkým zadostiučiněním; věděl, že jiní tak hovoří o něm, a působilo mu radost, že pro jednou to může plným právem říci o někom jiném.

„Dříve jsi mu říkal džin,“ prohodil Abd-en-Nebi. „Ale na tom nesejde. Slyšels, co říkal?“

„Slyšel,“ přikývl Šejch Mansúr. „Ale jak víš, že mluví pravdu?“

„Nevím to, ale brzy budu vědět. Jen počkej.“

„Nač?!“

„Na kávu.“

„Chceš ho snad pohostit?“

„Ano, pohostím ho!“ Abd-en-Nebi vycenil zuby a Šejch Mansúr pochopil, co má asi na mysli. Zpod přivřených víček se zadíval na Chalíka.

„Jaký muž je Šahin?“ zeptal se pojednou.

„Ničemný. Velmi ničemný!“ zvolal kouzelník a jeho jizvy zrudly. „Ovládá uprchlé otroky svým jazykem a sliby. Bez něho by ti bylo lépe, pane!“

Vtom se objevil askar s dvěma droboučkými šálky a Abd-en-Nebi mu pokynul, aby přistoupil blíže:

„Postav kávu a pohleď na tohoto vepře...“ Odmlčel se zcela jist, že se stane to, co se muselo stát:

Askar postavil kávu a pohlédl na Šejcha Mansúra.

„Na toho ne!“ rozesmál se Abd-en-Nebi potěšen, jak se mu povedl vtip. „Na toho menšího! Kolik ran karabáčem asi vydrží?“

Askar přimhouřil znalecky oči.

„Deset,“ řekl.

„Víc!“ zvolal Abd-en-Nebi. „Pamatuj, že jsem pohostinný! Odveď ho a dej mu jich právě tolik, aby zůstal naživu.“

„Ne!“ vyjekl Chalík. „Smilování! Mluvil jsem pravdu!“

„To poznáme nadmíru brzy,“ řekl Abd-en-Nebi.

Ale Chalík padl do prachu u jeho nohou:

„Přivaž mě raděj na dvůr, pane. Budu štěkat, zpívat!“

Abd-en-Nebi se zasmál:

„I tak budeš zpívat. Jdi už!“

Avšak Chalík se vklínil mezi kámen Hasana a kámen Lišky a rval se s askarem, vyrážeje sípavé výkřiky:

„Ušetři mě, pane! Dám ti stříbro! Celou horu stříbra, vím o něm, zavedu tě k němu!“

„Strach mu zkalil rozum,“ zabručel Šejch Mansúr. „Je šílený.“

„Ne, nejsem!“ ječel Chalík. „Jsou to riály! Jsou blízko!“

„Měj otevřená uši, až ho budeš hostit,“ řekl Abd-en-Nebi askarovi. „Chci vědět, co zpíval.“

„Pane!...“ zaúpěl Chalík a zmlkl, neboť askarova dlaň mu konečně ucpala ústa. Oba zmizeli a jen zviřený vzduch ještě chvíli rozkmitával plaménky kahanců, jejichž žluté světlo se třásló na tvářích obou Pánů karavan.

„Oh...“ zabručel Šejch Mansúr. Cítil, že se blíží roz-

hodná chvíle, ale nevěděl, jak začít. „Oh, Abd-en-Nebi, kdysi jsem byl nakrátko proti tobě a dlouho už mě to mrzí. Věříš mi?“

Abd-en-Nebi zvedl bez odpovědi šálek a zvolna usrl. Stejně jako včera Šejch Mansúr, hleděl i on na své nohy obuté v pestrých safiánových opáncích.

Bylo to špatné znamení. A přece Šejch Mansúr skutečně litoval, že byl jedním z těch, kdo se tehdy pokusili bouřit se proti Pijáku krve a zbytečnému pustošení lovišť.

„Jak ctím Proroka, lituji toho,“ řekl zplna srdce. Upil kávy.

„Proč jsi zde?“ zeptal se Abd-en-Nebi, aniž zvedl oči.

A Šejch Mansúr nyní věděl zcela určitě, co tušil už od počátku cesty: že Abd-en-Nebi těžce nese pytlacení v kraji, jež sice neobjevil, ale do něhož se první odvážil. Co však říci, jak věc vysvětlit?

„Mrzí tě to příliš, Abd-en-Nebi?“ odpověděl otázkou.

„Vůbec ne!“ zasmál se Abd-en-Nebi. „Má loď je dosti veliká a pojme mnoho otroků.“

„I mé?“ vydechl Šejch Mansúr v záblesku naděje.

Teprv teď zvedl Abd-en-Nebi hlavu. V záři plamének byl bezmála krásný – tak změkčil polosvit jeho rysy, které vždy platily za hezké. Černý vous vroubící bradu vypadal jako sametový a velké oči mandlového tvaru se jen třpytily.

„I tvé?“ promluvil, ale zdálo se, že neotvírá ústa. „Nemáš už žádné.“

Šejch Mansúr zamrkal.

„Uprchli jen někteří. A těch se zítra zmocním.“

Abd-en-Nebi potřásl smutně hlavou:

„Tvá pravice je slabá, zraněná. Sám jsi to řekl. Moje ji tedy nahradí.“

Šejch Mansúr nabral zprudka do plic vzduch. Ale nepotřeboval se dále ptát, pochopil už: Abd-en-Nebi si chce přivlastnit uprchlé otroky – a dojistá si je také přivlastní.

„Mám ještě jiné, kteří neuprchli. Je jich dosti,“ řekl ztěžka.

„Ne přespříliš,“ odtušil Abd-en-Nebi. „Viděl jsem je. Je jich právě tolik, aby zaplatili za přepravu tebe a tvých askarů.“

A Šejch Mansúr vydechl se sykotem vzduch, který prve nasál. To, co Abd-en-Nebi řekl, znamenalo ztrátu celé kořisti.

„A co mi zbude!“ Bezmála vykřikl.

„Tohle!“ usmál se Abd-en-Nebi a kopl do Chalikovy branetty, která se povalovala v prachu. „Jistě v tom jsou vši.“

„Ó, Abd-en-Nebi!“ zvolal Šejch Mansúr přiškrceným hlasem. „Přeháněls urážky a teď jsi přepjal luk mé trpělivosti. Nepotřebuji tvou loď! Vody bude dosti a zůstanu zde. Vyčkám!“

„Zůstaň. Vyčkávej,“ pokrčil Abd-en-Nebi rameny. „Ale bude ti zde samotnému smutno.“

Šejch Mansúr pohodil šálek, až se překotil:

„Samotnému?! Chceš se snad zmocnit mého zboží násilím? Uloupit otroky a odplout?! Nemůžeš to učinit, třebaže jsi věřitel mocných mužů!“

„Nemohu to učinit,“ zavrtěl Abd-en-Nebi hlavou. „Nikoliv proto, že bych se bál, ale proto, že mi brání mé svědomí. Mohu se však zeptat tvých askarů, zda by nepřestoupili do mých služeb, a nabídnout jim o polovinu více, než jim platíš ty. Potřebuji vycvičené muže.“

„Alláh...“ vydechl Šejch Mansúr. Jeho nozdry, již tak dost široké, se ještě roztáhly a celá tvář se změnila v grimasu ustrnutí. Ach, stokrát lépe by bylo, kdyby se byl tento pekelník vůbec neobjevil!... Krev se mu se šumotem nahrnula do hlavy, ale kupodivu slyšel nyní vzdálený křik, který už jistě zněl delší dobu, ale který až dosud nevnímal. Chalík asi! Na prahu stoupal dým z magdary, kterou sem někdo přinesl. Snad askar. Nebo čauš. Šejch Mansúr nevěděl, zapomněl už. Ale přesto myslel na dým a křik. Nyní, kdy mu šlo o všechno! Bylo to protismyslné, směšné. Uvědomoval si to, ale nemohl si pomoci. Myšlenky mu zbaběle utíkaly od předmětu, na němž nejvíce záleželo. Nechtěly se ho chopit, bály se ho. Hrály si s

kadidlem, s dýmem, s křikem, s prázdnými šálky, s úsměvem na Abd-en-Nebiho úzkých rtech, se vším, se vším... jen ne s tím, co počít, co učinit, jak se dostat z této šeredné situace.

„Není ti dobře, ó Pane karavan?“ zeptal se Abd-en-Nebi, aniž změnil úsměv, aniž pohnul rty. Vypadalo to, jako by z jeho těla mluvil někdo jiný: iblis.

Šejch Mansúr se otrásl.

„Už je mi lépe,“ řekl. Ale nebylo mu lépe, leda potud, že myšlenky se pomalu upokojily a počaly se řadit jako stádo skopců. Avšak byly tupé, prázdné a neříkaly nic, jen to, že je třeba se podvolit. Jakmile Abd-en-Nebi nabídne askarům, že jim dá větší mzdu a že je odveze do vlasti, přijmou a odplují. Jsou to hlupáci, ale ne tak nebetyční, aby zůstali beznadějně trčet na pustém břehu jen proto, že on, Šejch Mansúr, se nechce dát ožebračit! A on zde nemůže zůstat s otroky bez askarů. Nesmysl!... Nelze se vzpírat.

„Alláh tomu chtěl,“ řekl lítostivě. „Převezmi mé askary. Alespoň ti nebudu muset platit za jejich přepravu, nýbrž jen za sebe. Kolik žádáš?“

„Myslím, že jsem už stanovil cenu,“ zabručel Abd-en-Nebi. „Máš tak slabou paměť? Dáš mi všechny otroky, kteří ti zbyli.“

„To byla cena za mne a můj průvod! Teď popluji sám!“

„Nepopluješ sám. Převezmu tvé askary až na druhém břehu.“

Šejch Mansúr ztěžka vydechl. Toto byl poslední pokus o smlouvání a selhal. Ostatně se nedalo nic jiného čekat.

„Do této výpravy jsem vložil mnoho peněz, téměř vše, co mám,“ řekl však ještě. „Vrátím se jako žebrák, meskín, půjdu ode dveří ke dveřím a budu volat: Toto ze mě učinil Abd-en-Nebi!“

Abd-en-Nebi hleděl do dýmu, který stoupal z magdary a který kreslil v nehybném vzduchu modravý sloup s roztrpenou hlavicí:

„Je mi lhostejné, kam půjdeš a co budeš volat. Mýlíš se

však. Nechci z tebe učinit meskína, nýbrž tě přijmout do svých služeb. Ne jako eunucha!“ zasmál se. „To byl vskutku trochu přemrštěný žert. Ale jako velitele askarů. Jsi na to sice poněkud tlustý, máš však zkušenosti. Přijímáš?“

„Rozmyslím si to,“ procedil Šejch Mansúr skrz zuby.

Svěsil hlavu. Ale hned ji zvedl a pohlédl ke dveřím, v nichž se objevila postava muže.

„Nu, o čem zpíval džin?“ zeptal se Abd-en-Nebi; poznal svého askara a vstal.

„O stříbře ve studni!“ Chlap ztěžka dýchal, celý zpocený.

„Nepřiznal se, že lhal?“

„Ne, pane. Křičel, že mluvil pravdu.“

„Je živ?“

„Napůl, pane, jak jsi poručil.“

„Dej mu vodu, aby nás zítra mohl vést.“

„K té studni?!“ vyhrkl askar, ústa dokořán.

„Kam určím. Jdi,“ zavrčel Abd-en-Nebi.

Díval se do země a hladil si bradu. Pak beze slova překročil magdaru a vyšel do večerního šera, sledován Šejchem Mansúrem. Vzadu už planuly dva ohně, v jejichž záři bylo vidět modrý stan vztyčený vedle Hrobky.

„Vskutku pohrdáš pohostinstvím Hasana el Tsaálab?“ zeptal se Šejch, upíraje oči na boky stanu, který se matně leskl; byl hedvábný.

„Myslím, že mám na hrob ještě dosti času,“ řekl Abd-en-Nebi.

Šli k ohradě otroků. Vzduch byl teplý těžkým zápachem, který nyní, po západu slunce, zprudka vytryskl ze všech pórů země. Desítky lidí se už druhý den povalovaly ve vlastním kalu bez možnosti hnout se ze svých míst a odejít byt i jen na pět šest kroků.

„Nejvyšší čas, abychom přesídlili,“ řekl Abd-en-Nebi.

„Ano. Tvá karavana ještě přidá vůně,“ přitakal Šejch.

„Kdy připluje loď?“

„Myslím, že zítra, dá-li Alláh.“

Nyní, když projednali obchod a všechny jeho podmínky, mluvili spolu bezmála jako přátelé. Přesto Šejch Mansúr věděl, že kdyby se stal služebníkem svého druha, měl by nad sebou snad nejtědřejšího, ale jistě nejtvrďšího pána v celém Rudomoří. Přemýšlel však vůbec vážně o té možnosti? Nikoliv. On, Šejch Mansúr, sluhou!... Ne, to mu nechtělo do hlavy – ale ani z hlavy. Byla to vlastně strašná urážka. Avšak kolik jich dnes od Abd-en-Nebiho spolkl!

Zastavil se tam, kde hradba z balíků přiléhala ke stěně Hrobu, a díval se dolů k vraku, který už téměř zmizel ve tmě: jako by se ponořil do hlubin. Avšak nalevo se stále ještě lesklo moře v Bráně Smutku šedomodrým odstínem. Docela jako onen hedvábný stan.

„Jsem starší než ty, Abd-en-Nebi,“ promluvil znenadání. „A Prorok praví, že stáří nese plody moudrosti. Chceš mi naslouchat?“

„Chci, nebudeš-li žvanit.“

„Případne-li ti pravda jako žvanění, nebude to ani moje chyba, ani moje škoda,“ řekl Šejch. „Dej pozor, Abd-en-Nebi. Nejsi tak silný, jak myslíš. Nikdo z nás není tak silný, aby vždy a všude obstál sám.“

Zmlkl a v tichu bylo slyšet jen hlučný dech otroků a dušené výkřiky, které jedna z žen vyřážela ze sna.

„Nu, kdy počne tvá moudrost?“ zeptal se Abd-en-Nebi.

„Už skončila. To bylo vše, co jsem chtěl říci.“

„A mínil jsi tím?“

„Že nemáš ničít toho, kdo by ti možná jednou mohl pomoci.“

„To znamená tebe?“ vyhrkl Abd-en-Nebi s posměchem.

Šejch Mansúr přikývl:

„Ve spojení je veliká síla, Abd-en-Nebi. Pojd'me spolu, ne proti sobě.“

Abd-en-Nebi se zakuckal. Byl to vlastně smích, avšak za zavřenými ústy zněl, jako by Pijáku krve zaskočilo v hrdle.

Šejch Mansúr nedbal.

„Ve spojení je síla!“ opakoval tvrdošijně. „Nasloucháš mi?“

Abd-en-Nebi neodpověděl. Opět jednou přeslechl otázku, a aby ještě zdůraznil své pohrdání, vykročil beze slova ke stanu. Šejch Mansúr cítil ve tvářích teplo, jako by dostal políček. Ale neřekl už nic. Stál a sledoval očima nepřítele... Nablízku něco zašramotilo. Ohlédl se. Byla to však jen jedna z otrokyň, která se posadila. V houstnoucí tmě nepoznal Šabbu.

A Šabba nerozeznala onoho muže, který prve hovořil s Pánem karavan a který nyní zalézal do stanu. Oběma dobře rozuměla, neboť stáli blízko a mluvili arabsky. Avšak obsah jejich řeči ji zajímal daleko méně než otázka, kdo je onen cizí muž. Neznala jeho hlas, neviděla mu do tváře. A co horšího, neviděla ani dolů k přístavišti a bála se, že je to Pán lodi, která snad už připlula a odveze ji za moře. Proto se posadila, když zmlkli. Ale zahlédla jen obrys jeho postavy před stanem a napadlo ji, že Pán lodi by jistě spal na lodi. Ne, toto je někdo jiný.

Opět ulehla napůl uklidněna.

4. JITRO PŘED ÚTOKEM

Teprv k ránu, když procitla z krátkého, hlubokého spánku, vzpomněla na slova jejich rozhovoru a zamyslela se nad nimi.

Ve spojení je veliká síla!

Ano, to je pravda. Ona sama poznala kdysi tu sílu, když orel poplašil dobytek, jenž se klidně pásł hlídán jediným dítětem. Ale pojednou se změnil v zuřivé stádo, které bezhlavě prchalo a bylo tak silné, že je nezastavili ani všichni muži z Hal-Hal...

Avšak mýnil Pán karavan tuto sílu, sílu stáda?

Usoudila, že dojistá ano, neboť jiné síly pramenící ze

spojení nikdy nepoznala. Nicméně jí bylo divné, že by Pán karavan mluvil o dobytku, a jala se usilovně vzpomínat na další slova jeho řeči. Paměť ji však zradila. Škoda že včera večer nedávala lepší pozor.

Ještě chvíli nehybně ležela a namáhala svou ubohou hlavu, nezvyklou přemýšlení. Zakrátko však procitly ženy kolem ní a počaly na sebe rozmrzele pokřikovat, rozlámány nepohodlným spánkem a trápeny žízní. A z pokřikování vznikla brzy ječivá váda, až přišel askar a dal jim okusit hole místo vody. Tu se ženy rozplakaly a proklínaly svůj osud, třebaže jen tiše, ze strachu před dalšími ranami. Ale záhy zapomněly na opatrnost a znovu pozvedly své kvílivé hlasy, které zněly jako volání pošetilých jehňat.

Tak to alespoň připadlo Šabbě.

„Mlčte!“ okřikla je. „Či raději naříkejte na naše muže. Kdyby nebyli pošetilí, vedlo by se nám všem lépe!“

Na ta slova nastalo ticho, avšak jen nakrátko, dokud nevyprchal první úžas. Pak se ženy obrátily proti Šabbě a z jejich kulatých očí sršelo pobouření:

„Slyšte bláznivou z Hal-Hal!“

„Hanba! Haní naše muže!“

„Co mohou naši muži dělat, když jsou v otroctví!“

„Všichni ne,“ vyhrkla Šabba. „Je mnoho vesnic a všechny Pán karavan ještě nezničil. I tam jsou naši muži!“

„Ó!“ zvolaly ženy napůl hněvivě, ale napůl v smíchu. „Ó, vida ji! Chtěla by všechny muže! Všichni jsou její! Chtěla by desetkrát deset mužů! To není žena, to je –“

„Ne!“ volala. „Ne! Nerozumíte mi!...“

Ale neuměla vysvětlit, co vlastně chtěla říci. A přece to cítila naprosto jasně: Ti muži jsou naši muži, tak jako tato země je naše země, třebaže právě zde, na tomto místě, nestojí naše chatrče... Nedovedla to však vyjádřit, neboť stejně jako ony neznala pojem „vlast“ ani pojem „národ“. Nic takového si ani neuměla představit. Viděla jen v duchu lidi postižené nebo ohrožené týmž osudem – kteří by si snad navzájem

mohli pomoci, kdyby nebylí bláhoví. To byli oni muži, „naši muži“, o kterých mluvila.

Sama však nevěděla, jak ji vůbec něco takového přišlo na mysl. Nicméně to bylo velmi prosté:

Kdysi, když vzpomínala na mrtvou Ghurmu, onu ženu zdánlivě silnou jako mezek, pomyslela si: ‚Kdybych nebyla bláhová, byly bychom na tom obě lépe!‘ – Později, už v tomto ležení, přešla od dvojice ke všem přítomným ženám a řekla jim do tváře: ‚Kdybychom nebyly bláhové, byly bychom na tom všechny lépe!...‘

A nyní jen pokročila o další krůček a od všech přítomných přešla k ještě většímu celku, ke všem vesnicím, i k těm, které neznala, ale kterým hrozilo stejné nebezpečí.

V jádru neučinila nic jiného, než že svůj malý poznatek přenesla na všechny lidi této země. Avšak výsledek byl tak veliký, že jej ženy vůbec nechápaly, byl tak nový, že jej ani nemohly naráz pochopit – a ona sama na tom nebyla o mnoho lépe.

Ještě chvíli se snažila objasnit, co vlastně míní, ale pak ztichla ukřičena posměchem a hněvem. Byla „bláznivá z Hal-Hal“ a mluvila marně.

Tehdy už nebe bledlo, nočním šerem prolínalo ráno, a když se Šabba rozhlédla, spatřila řadu pohybujících se stínů. Byli to muži s klobouky a puškami a smáli se, chystající se k odchodu.

Kam? K lodi? Aby ji připravili k odplutí?

Srdcem jí projela úzkost a raději znovu ulehla a zavřela oči. Nemohla však usnout. Ve veselých přípravách na výpravu k studnám tropili askaři Pijáka krve takový hluk, že probudili všechny otroky, kteří se bez ohledu na časnou hodinu počali hlasitě dožadovat vody. Zvečera dostali napít jen málo, ale spánek jim pomohl zapomenout na žízeň. Nyní, když procitli a opět si uvědomili všechny své bědy, pocíťovali ji však dvojnásob; žádnému z nich nepřinesla noc odpočinek, nýbrž jen krátkou chvíli zapomnění, po níž následovala ještě hlubší beznaděj.

Volali zbůhdarma. Nikdo na ně neměl čas. Dva askaři Pijáka krve sice zůstali v táboře, aby hlídali jeho zboží, ale těžce nesli, že se nemohou zúčastnit výpravy, a místo aby si hleděli otroků, okouněli s netajenou závistí u útočného hloučku. Bylo jim vidět na očích, co si myslí: že při dělení stříbrného pokladu přijdou zkrátka, protože nebudou přítomni jeho vylovení ze studny.

Všichni, i ti zařazení do výpravy, mysleli vskutku spíše na stříbro než na uprchlé otroky, které mají zajmout. Tento druhý úkol jim připadal jen vedlejší, nicotný a tak snadný, že neodolali, aby si netropili žerty z čaúše Kumraala.

„Sloužíš štědrému pánu, čaúši!“ pokřikovali přes rameno. „A sám jsi také štědrý. Sláva ti! Ztrácíš zboží, pro které nám stačí jen se shýbnout! Či je ztratil tvůj pán? Ale k čemu má tebe? Abys hlídal rozbitou loď? Pojď s námi a uvidíš, jak se zabíjejí dvě mouchy jednou ranou!“

Čaúšovy tváře se propadaly vztekem, nos z nich vystupoval stále ostřeji, až připadalo, že je to vskutku zoban, kterým klovně po posměváčcích. Nezmohl se však ani na slovo. Stál stranou obklopen svými askary, jimž posměšky hýbaly žlučí nemenší měrou, a věděl, že je bezmocný, že nemůže ani hnout prstem – a že šprýmaři mají pravdu. To bylo to nejbolestnější vědomí, to nejtrpčí sousto:

Cizí výprava teď vskutku táhla, aby se takřka před jeho očima zmocnila jeho otroků. Aby je vskutku pohodlně sebrala jako věc, kterou ztratil. Otroci byli bezbranní a celý podnik nesl s sebou asi tolik nebezpečí, jako by šlo o to, vybrat myši hnízdo. A vetřelci vskutku zabijí dvě mouchy jednou ranou: nádavkem získají i stříbro v studni.

Všichni už o něm věděli – Chalík včera zpíval velmi nahlas.

Čaúš Kumraal vyrazil hroznou tureckou kletbu. Nic mu to nepomohlo. Nadále musel i se svými muži přihlížet, jak si osm cizích přivandrovalců jde pro kořist, která patřila jemu, a jak je vede Chalík, který také patřil jemu. Či ne jemu, nýbrž

Šejchu Mansúrovi, ale to na věci nic neměnilo. Šli si pro něco, nač neměli právo, a smáli se tomu. Natřásali se. Mávali puškami jako na pozdrav!

Vtom už počali sestupovat, jeden po druhém, jen sám Abd-en-Nebi ještě čekal nahoře, asi na Šejcha Mansúra, aby mu hodil do tváře novou urážku. Šejch však nevyšel z Hrobky a Abd-en-Nebi se konečně pustil za svou výpravou a zmizel v pološeru.

Všichni zmizeli, a když čauš po chvíli přikročil k hraně, zahlédl mezi skalami na okamžik jen Chalika, který se potácel a zvedal ruce k hrdlu, jako by chtěl strhnout obojek, spojený dlouhým provazem s rukou prvního askara. Poté zahlédl jen žluté špičky branett, pak bílý turban Abd-en-Nebiho... pak už nic. Ztratili se ve skalách a ve stínu noci, kterou předjití už zahnal odsud, z vrcholu kopce, ne však z nižších poloh.

Ještě jednou za nimi zamával karabáčem a obrátil se k otrokům, kteří chtěli vodu. Byli jako žáby, stále chtěli vodu, asi právě proto, že jí bylo málo. Až jí bude dosti, budou chtít jídlo, moc jídla. Ale pak ho nedostanete tak snadno, nemyslete si, vy špinaví černí skopci! Pak si ho těžce vysloužíte!

Zasmál se. Přál jim dnešní žízeň, přál jim budoucí hlad. Měl vztek, který mu opět rozsvítil v hlavě bílá světla, a musel si jej na někom vylít. Hnal se rychlými kroky podél ohrady, klepaje ukazovákem na držadlo karabáče, jako by chtěl říci „Dejte si pozor!“. Zastavil se až nad měchy s vodou a kopl do prvního, do druhého. Špláchlo to, ale po kopnutí zůstala v kůži prohlubeň, stopa jeho sandálu. Vody bylo málo, sotva na dně.

„Dejte každému jen hlt!“ rozkřikl se. „Nevystačíme už dlouho!“

„Voda bude,“ ozval se askar s vystouplou bradou. „Abd-en-Nebi šel k studnám...“

„Mlč a poslechni!“ zavrčel čauš. Že voda bude, věděl stejně dobře, ale křik otroků ho dráždil. Ať ta černá sběr pro chvíli zkusí, co je to žízeň! V poledne dostanou dosyta, aby

nezeslábli. Ale teď ne, protože já, čauš, nechci, a to platí!

„Rozuměls?“ ohnal se karabáčem.

Askar rozuměl, či se tak tvářil.

„Ale té bledé ženě dáš plnou dávku. Slyšíš?!“ sykl čauš.

Chvilku přihlížel, pak se loudal k ohradě Abd-en-Nebiho. Dva cizí askaři se tam ušklebovali, rýpající se po snídani špičkami nožů v zubech. Ještě je ani nenapadlo napojit své otroky, naopak se zdálo, že považují žízňivý nárek za hudbu, která výtečně napomáhá při zažívání. Chtěl jim něco ostrého říci, ale rozmyslel si to; neměl nad nimi více moci než nad samým Abd-en-Nebim a zbytečně by se zesměšnil. Vrátil se k svému zboží, usedl do zášeří keře a složil v loktech hlavu těžkou jako olovo.

Nebylo to šťastné ráno.

5. STŘÍBRNÁ STUDNA

Útočná skupina sestupovala zvolna klikatou stezkou vedoucí od Hrobky k vraku. Bylo to osm askarů s puškami připravenými k ráně, Abd-en-Nebi a Chalik, celkem deset mužů, a šli zvolna jednak z opatrnosti, aby neshodili kámen, který by mohl uvolnit celou lavinu a varovat „Ty u studní“ – a také proto, že Chalik se sotva držel na nohou. Přesto se krok za krokem blížili k úrovni moře a pojednou spatřili těsně po levici vrak, podobný mrtvé rybě, a po pravici průrvu označující vchod do Údolu a k studnám. Nezastavili se však. Dalo se počítat, že ani zde, v hustém stínu kopců, nevytrvá přítmí nadlouho, a Abd-en-Nebi chtěl vstoupit do Údolu právě v okamžiku, kdy se rozední. Pak nastane nejvhodnější okamžik k zahájení útoku. Nebál se „Těch u studní“, ale nechtěl, aby mu někteří uprchli.

Skupinka útočníků šla tedy husím pochodem dál, Chalik

stále v čele, nachýlen kupředu a vise na konci napjatého provazu, který – jak se zdálo – jediný ho zachraňoval před zhroucením a pádem. Zde, na rovině, se už nevěleli tak zvolna. Stín noci před nimi ustupoval jako nepřítel, který se bojí, a maně přidávali do kroku, jako by ho pronásledovali.

Tehdy je spatřil šakal vracející se z nočního lovu a utekl se svěřeným chvostem.

Ale nespapřil je Asagalla, který s hubeným mužem z Kerie špatně držel stráž. Oba spali skrčeni za skalou. Když je probudilo náhodné cinknutí kovu o kov, bylo už pozdě:

Had složený z deseti mužů se už vinul několik kroků pod nimi, míjel je, mizel v Údolu... a oni se přikrčili ještě více a neodvážili se pohnout, aby je neprozradil spadlý kamének nebo jen šelest dechu.

A had se vinul dále tak tiše, že kuřátko, které mu slepě běželo vstříc, jej zahlédlo až v posledním okamžiku a se zděšeným pípnutím se obrátilo zpět, pomáhajíc si křídélky.

Avšak o minutu dříve se obrátil Merzuk, který pronásledoval své dítě a který by byl vyběhl hadu vstříc stejně slepě, kdyby nebyl hledal kuře pod balvany. „Píp!“ volal tiše. „Píp!“ – Plazil se spíše po čtyřech, než aby šel po dvou, a tak se stalo, že za zákrut Údolu vyhlédla jen jeho malá černá hlava. Vzápětí se stáhla zpět a Merzuk prchal tak překotně, že málem narazil na oba mezky, kteří se pásli u Tugu a kteří se bláznivě rozhýkali.

A zatímco askaři pomalu, opatrně postupovali k zákrutu, vyskočili vzadu u Stříbrné studny bezbranní černí muži a rozprchli se do skalisek po bocích Údolu. Mezci je probudili a Merzuk je varoval.

Sotvaže Abd-en-Nebi dorazil k první studni, seskupili se askaři nad ní, pátrajíce po stříbře. Nenašli nic, a když vyrazili dále, tahal první z nich vztekle provazem a týral Chalika za jeho lhaní. A polomrtvý Chalik pohyboval ústy, aby řekl: „Zde ne! Tam dál!“, ale nemohl mluvit pro roubík, který mu do nich vsadili ještě u Hrobu.

V té chvíli už černí muži ve skalách viděli nepřítel a

přitiskli se těsněji ke svým balvanům. Nemohli utkat, aby se nestali terčem kulí.

A had postupoval v čele s Chalíkem, který se potácel, klopýtal zpět tam, odkud včera odešel plný síly a zdraví.

Před Stříbrnou studnou zvedl ruku, ukázal a padl. Ale askarům zastíňovali rozhled tři mezci, kteří hloupě klusali vpředu, jako by výprava neměla jiný cíl, než je někam hnát. I zdálo se prvnímu askarovi, že Chalíkova ruka ukázala s posměchem na mezky, a zastavil se, aby kouzelníka ztrestal. Vtom ho předešli dva z jeho druhů, sklonili se nad studnou a spatřili v ní své tváře a své prokletí:

„Stříbro! Riály!“

A askar už neztrestal Chalíka, ale skočil ke studni sledován všemi, kteří ještě byli vzadu, ale kteří se nyní vrhli vpřed bez ohledu na Chalíkovo tělo. I Abd-en-Nebi se dral k pokladu, volaje vysokým hlasem cosi, čeho nikdo nedbal, čemu nikdo nerozuměl.

Ani černí muži skrytí ve skalách, kteří se sotva odvažovali dýchat... a kterým se pojednou naskytlo nečekané divadlo:

Spatřili boj o nedosažitelné stříbro, rvačku mužů, z nichž někteří leželi u studny, zatímco jiní klečeli a ještě jiní se tlačili zezadu a ležli po zádech svých druhů vpřed jako posedlí, jako bez rozumu i zraku, jako nevidomí, kteří se srazili, zamotali a nyní nedovedou rozplést změť svých těl.

Tak je oslepila bílá záře stříbra, že neviděli nic kolem sebe, ani Šahina, Ammára a jejich nejodvážnější druhy, kteří sestoupili ze skal... tak je omámil zvuk slova „stříbro!“, že si neuvědomili nebezpečí, až když je anděl Smrti tiskl do svého studeného náručí.

Tři klesli pod údery pažeb. Čtvrtý spadl po hlavě do studny a utopil se – jeho druzi ho tam ve zmatku srazili. Pátého omráčil kterýsi muž z Kerie kamenem. Dva další zanechali na místě své ručnice a zachránili se útekem. Osmý chtěl učinit totéž, ale spletl si směr a utíkal dále do Údolu, kde brzy našel svůj konec.

I Abd-en-Nebi prchal, a správným směrem. Asagalla, který se už dokonale probudil a vzpamatoval, zastoupil mu sice cestu, ale Abd-en-Nebi neztratil duchapřítomnost a vykřikl „Palte! Palte!“, jako by za ním běželi všichni jeho ozbrojenci. Snad by byl touto lstí Asagallu zmátl, avšak vykřikl o vteřinu později, než měl: Asagalla mu už nastavil hlaveň pušky, přes niž Abd-en-Nebi klopýtl, padl a chvilenu se kutálel po zemi jak setrvačností, tak z úmyslu. Do poslední chvíle doufal, že unikne, a rval se a kousal jako vzteklé zvíře. Pohříchu měl co činit s jiným soupeřem, než byla stará otrokyně v Makalle. Asagalla ho svou velkou váhou přitiskl k zemi, vyrazil mu vzduch z plic a dostal ho živého.

Zato Chalik dodýchal. Pět těžkých mužů přes něho přeběhlo a dupot jejich nohou uhasil oheň života, který v něm beztak plápolal jen matně.

6. TAJEMSTVÍ

Pohřbili ho stranou od pěti padlých askarů, kteří sice byli nepřátelé, ale bojovníci, kdežto on byl zrádce a psí syn. Pak však nad jeho hrobem vypálili salvu. Ammár si totiž vzpomněl, že něco takového spatřil v Habeši při pohřbu důstojníka, který byl také psí syn, alespoň podle Ammárova názoru; mimoto chtěl vyzkoušet ukořistěné pušky, které mu připadaly poněkud odlišné od starých.

Byly to však stejné „mukhaly“*, jen kohoutek s hubicí, v níž je upevněn křesací kamének, měl tvar volavčí hlavy i se zobanem, a kryt spouště tvar volavčího pera. Ukořistili jich osm; se starými čtyřmi měli tedy celkem dvanáct pušek. Když pak vysypali na hromádku všechno olovo, které vzali padlým askarům,

* puška na křesací kamének

i onomu, jenž byl jen omráčený, ale dosud se neprobral z mrákot, a když je rozdělili na dvanáct menších hromádek, seznali, že pro osm pušek mají po třech kulích a pro zbylé čtyři po dvou. Nebylo toho mnoho, ale cítili se nesmírně silní a seskupili se zvědavě kolem Abd-en-Nebiho, který si hryzl rty v bezmocné zuřivosti, až se mu v koutcích úst ukázala zarudlá pěna.

„Kdo jsi?“ zeptal se Šahin.

Abd-en-Nebi neodpovídal. Nemohl říci své jméno, které bylo příliš známé, ani svou ještě proslulejší přezdívku, jež by ho vydala všanc pomstě a nevýslovným mukám.

„Mluv!“ naléhal Šahin. „Kdo jsi? Snad bratr či syn Pána karavan?“

„Bratr,“ vydechl Abd-en-Nebi. Připadalo mu to nejlepší východisko.

„Odkud jsi přišel?“

„Od Hasanova hrobu.“

„To vím. Ale kde ses tu vzal? Neviděl jsem tě v karavaně.“

„Byl jsem na lodi,“ řekl Abd-en-Nebi a zatěkal očima po mužích, z nichž mnozí byli na lodi také.

Neozvali se však. Spatřili z lodi jen podpalubí a vůbec neměli přehled, kdo na ní byl a kdo nikoliv. Nepovšimli si ani, že pobití askaři jsou jiní než ti, kteří je vedli v karavaně. Všichni muži v branettách jim připadali stejní.

„Ano, byl jsem na lodi,“ opakoval Abd-en-Nebi s větší odvahou. „A propusťte mě rychle, jinak přijde můj bratr a rozdrtí vás!“

„Nerozdrtil nás, když jsme nemohli střílet. Tím méně tak učiní teď,“ opáčil Šahin. Pro jistotu však ihned poslal na hlídku tři muže, mezi nimi Ammára, na kterého se jedině mohl spolehnout.

Abd-en-Nebi chtěl ještě něco říci, ale jeho hlas utonul v křiku mužů, které vítězný boj naplnil neodolatelnou touhou po oslavách.

„Ne, nerozdrtí nás! Jsme nyní opět Páni pušek!“

Mávali pěstmi a ručnicemi a pak se roztančili, tleskajíce dlaněmi do taktu.

Bylo to opravdu neobyčejné vítězství! Ne proto, že nepadla ani rána a že oni, bezbranní, potřeli tolik ozbrojenců. Ale proto, že zajali bratra Pána karavan.

Nebyl tedy tak nepřemožitelný!

Pro chvíli se jich zmocnila sebedůvěra stejně veliká, jako dříve byla jejich nevíra ve vlastní síly, a zpívali písňe, v nichž hráli slavnou úlohu hrdinů, kteří dojistá pomohou na svobodu svým ženám.

„Vzali jsme bratra tlustému vepři. Arrra!“

„Vzali jsme mu muže a ručnice. Arrra!“

„A vezmeme i své ženy a vrátíme se do vítězné vsi!...“

Tak zpívali. Ale zatímco jedni dávali vítězné vsi jméno Kerie, zpívali druzí „Bododo“ a Merzuk ječel zplna hrdla „Hal-Hal“.

I vznikl bohapustý zmatek a trvalo chvíli, než se vrátil jakýs takýs klid.

„Kdy mu vezmeme ženy?“ ptali se v zápalu nadšení.
„Kdy? Ještě dnes? A jak?“

„Nemusíme mu je brát,“ řekl Šahin. „Dá nám je sám, aby zachránil svého bratra.“

Tu se nadšení zdvojnásobilo:

„Ano, dá nám je sám, protože miluje bratra!“

Přesto zpívali dále tutéž píseň, jak vezmou vepři ženy. Slavili vítězství a nebylo nutné brát slova písňe tak přesně. Ostatně i Šahin se připojil a bušil v rytmu do své hrudi. Měl radost, viděl už Šabbu na dosah ruky.

Ale poté muži zatoužili po ještě větším veselí a hluku, a kdyby je byl Šahin nezadržel, byli by opět vyplývali kule střelbou do modré oblohy. Nicméně Bauri si vynutil jednu ránu do ukořistěné branetty, kterou položil na skálu a srazil na vzdálenost deseti kroků. Tu vystoupil Merzuk a tvrdil, že i on má právo na výstřel, protože je Abú Džadža, Otec Slepice, která je všechny zachránila. Ale jeden muž vykřikl, že to

nebyla slepice, nýbrž mezci, druhý volal, že je nezachránily ani slepice, ani mezci, ale stříbro... třetí – byl to Bauri – naopak vynášel svou odvahu. Bylo tedy hluku dosti i bez bláhového střílení.

Nakonec prohlásil Šahin, že je nezachránila ani slepice, ani mezci, ani stříbro, nýbrž zaslepenost.

„Byli slepí,“ řekl. „Malý lesk stříbra se v jejich očích změnil ve veliký lesk slunce a náhle neviděli ani na krok jako každý, kdo pohlédne do ohně na obloze. Nevím, proč tomu tak bylo.“

Nikdo to nevěděl. Milovali sice Stříbrnou ženu, ale ve slunce se jim nezměnila. Snad proto, že ji vídali tak zřídka a že si za ni stěží něco mohli koupit, leda by podnikli dalekou, obtížnou a nebezpečnou pouť do Assabu. Vpravdě chtěli mít Stříbrnou ženu jen proto, aby cinkala a jemňounce zvonila, kdykoliv by ji udeřili kaménkem či nožem, a aby se jim leskla na prsou a lechtala jejich kůži. A aby se na ni mohli zvečera dívat a ukazovat ji chudším vesničanům: „Hleďte, za tuto ženu nás chtěl Pán karavan vyměnit!“ A aby se mohli těšit z úžasu chudých, kteří se budou dívat na Stříbrnou ženu a hledat v ní tajemství, proč je lepší než oni, proč se Pán karavan vydává na daleké cesty, pálí vesnice, odvléká muže i ženy nejrůznějšího věku, nejrůznějších kmenů, nejrůznější síly i krásy – a pak je vyměňuje za tuto jedinou, Stříbrnou. Proč?...

Nevěděli. Ale bylo tomu tak. V stříbře se skrývá divná moc a nedivili se, že oslepilo askary. Bylo to tajemství, bylo to kouzlo, které by snad dovedl objasnit či zažehnat Chalík.

Ale Chalík byl mrtev a neměli mezi sebou nikoho, kdo by mohl vnést do jejich hlav světlo. Nikoho... jen bratra Pána karavan.

Byl mladý, krásný a vznešený, třebaže jeho bělostné roucho utrpělo pádem na zarudlou zem. Mlčel a měl zavřené oči, ale bděl, neboť jeho rty se pohybovaly, jako by mumlaly modlitbu.

Prohlíželi si ho podezřívavě zpovzdáli, až posléze zvědavost přiměla Bauriho, aby vzal Merzuka kolem krku a sklonil se s ním nad zajatcem.

„Hej,“ řekl svíraje, v prstech Merzukův riál, „hej bratře Pána karavan! Prozraď nám to kouzlo a to tajemství!“

„Jaké?“ zeptal se Abd-en-Nebi a otevřel oči. Spatřil nad sebou černou, smějící se tvář a rychle je opět zavřel, jako by spatřil vtělení své fetvy.

„Tajemství Stříbrné ženy. Této, hled’!“ řekl Bauri a sňal riál s Merzukova hrdla, aby jím polechtal Abd-en-Nebiho na očích. „Hled’!“

A Abd-en-Nebi znovu otevřel oči, ale neviděl nic, jen bílý kotouč, který komíhal jako kyvadlo hodin a měřil čas, zbývající do naplnění fetvy.

„Co mám říci?“ vydechl zděšeně.

„Co je v této ženě, že se jí tvůj bratr nemůže nasytit?“

Abd-en-Nebi mlčel.

„Co za ni kupuje?“ naléhal Bauri. „Dobytek? Musí ho mít už více, než stačí podojit a sníst. Víc, než ho vůbec může

pást! Tolik černých lidí už odvedl, tolik Stříbrných žen už získal.“

„Můj bratr nemá dobytek,“ vydechl Abd-en-Nebi.

„A co tedy má?“ podivil se Merzuk. „Pole? A kupuje další? Ale vždyť jich už musí mít více, než může obdělat a sklidit!“

„Můj bratr nemá pole,“ řekl Abd-en-Nebi. Brada se mu třásla a pojednou mluvil s otevřenými ústy jako jiní lidé.

„A co tedy má?!“

„Dům,“ řekl Abd-en-Nebi.

Marzuk s Baurim chvíli mlčeli stejně jako muži, kteří se znenáhla sesedli blíže a napjatě poslouchali.

„Dům má...“ šeptali si, jako by nerozuměli. Věděli, co je to dům, ale nechápali, proč je kvůli domu nutno lovit otroky a prodávat je za Stříbrnou ženu. Dům má...

„A co je v tom domě?“ vyhrkl vtom Bauri vítězně. Měl dojem, že už přišel na stopu tajemství. „Řekni, co je v domě!“

Abd-en-Nebi zamžikal víčky. Otázky zněly tak prasto-

duše, že nevěděl, jak odpovídat. Ale chtěl odpovídat, a podle pravdy; bál se mučení.

„Řekni, co je v domě!“

„Několik otroků,“ zatápal Abd-en-Nebi. „Několik sluhů a čtyři ženy.“

„Nic jiného?“ naléhal Bauri s podezřením.

„Ne, nic jiného. Jen koberce ještě. A truhly.“

„Žádný džin?“

„Ne, žádný džin.“

„Hm...“ zabručel Bauri hluboce zklamán. Prve ho napadlo, že Pán karavan má asi v domě džina, kterého musí krmit stříbrem. Jsou možná takoví, kteří jedí stříbro! To by bylo dobré vysvětlení. Ale Pán karavan nemá ani džina...

„A co je v těch truhlách?“ zeptal se Merzuk.

„Roucha,“ zaúpěl Abd-en-Nebi.

„Stříbro ne?“

„I stříbro...“

„Kolik stříbra?“ vykřikl Merzuk.

„Nevím. Dosti,“ řekl Abd-en-Nebi tak tiše, že ho stěží slyšeli. Byl u konce svých sil. Ocitl se v nejhroznější situaci, ztratil své lidi, stal se zajatcem uprchlých otroků, čekala ho jistě hrozná muka, chvěl se zoufalstvím a hrůzou – – a přitom musel odpovídat na otázky tak bezmezně hloupé, že stěží nalézal vhodné odpovědi. Bylo mu, jako by krvácel z bezpočtu bolestivých ran a při tom si musel hrát s nezvedenými dětmi. Jako by se musel smát anebo zpívat, zatímco mučitelé připravují v ohni železa... Bylo to hroznější, než by si kdy byl uměl představit.

„Co je to dosti?“ vyjel Bauri nespokojeně. „Kolik je to?“

Ale dříve, než mohl Abd-en-Nebi odpovědět, vpadl Merzuk:

„Kolik Stříbrných žen dostane Pán karavan za jednoho černého muže?“

„Pětkrát deset, někdy i víc,“ řekl Abd-en-Nebi podle pravdy.

„Pak nemůže mít to stříbro v truhlách,“ prohlásil jeden z mužů s plným přesvědčením. Uměl počítat jen na prstech, ale věděl, že pětkrát deset je převeliké množství. Věděl také, že Pán karavan už ztročil nesmírně černých lidí, a před jeho očima se zjevila obrovská, nebetyčná hora stříbra, kterou Pán karavan má a kterou jistě nelze vtěsnat v truhlách! „A nemá dobytek, nemá pole, nemá džina...“

„Má džina!“ vyjekl Abd-en-Nebi ze svého zoufalství. Konečně přišel na to, že jedině takto je uspokojí. „Nerozuměl jsem vám! Ano, má žravého džina a krmí ho penězi!“

„Ó!“ zvolal Bauri hrdě. „Věděl jsem to, věděl jsem to! A co mu dává džin na oplátku?“

„Činí ho mocným,“ řekl Abd-en-Nebi ztěžka. A pak, znenadáni, mu připadlo, že otázky nebyly tak hloupé, jak se zprvu zdálo. Ba, že ani ti černí skopci nejsou tak hloupí. Vylákali z něho pravdu. Vynutili si ji. Musel jim prozradit, proč se Pán karavan pachtí za bohatstvím. Řekl jim to jejich dětinskou řečí, ale řekl jim pravdu: Pán karavan loví otroky, vyměňuje je za bohatství, protože bohatství znamená moc. Ten džin je touha po moci.

Ale zatímco Bauri hrdě poposedal a smál se, ucouvli někteří z mužů. Lekli se moci Pána karavan. Jiní však, ti bezstarostnější, které strhl Bauriho příklad, rozesmáli se s ním a přisedali blíž a blíž, až tísnilo Pijáka krve úzkým kruhem, až byl na dosah jejich dechu i paží. Seskupili se na bobku kolem něho, dotýkali se jeho turbanu, vousů, roucha. A Merzuk dokonce počal skákat dokola na jedné noze a jásat:

„Hle, jak velcí jsme my muži!“

Rozesmáli se ještě hlasitěji:

„Nejsi muž a jsi malý!“

Ale Merzuk se nedal:

„My muži stojíme každý za pětkrát deset Stříbrných žen! Pojd'te a skloňte se nad bratrem Pána karavan! Oslepne naší září, jako oslepli muži s puškami! My jsme ti mocní!“

Ten nápad se mužům tak zalíbil, že se opravdu sklonili nad Pijáka krve, jenž znovu zavřel oči.

„Ach!“ zvolal onen hubený muž z Kerie, který spal na stráži s Asagallou. „Už oslepl! Podívejme se mu do očí!“

Jal se hrubými prsty zvedat víčka Pijáka krve, neuvědomuje si bolest, kterou tím působil.

„Pláče!“ vyjekl v údivu. „Dívejte se, pláče jako žena!“

Vyprskli, ale nevěřili, dokud sami nesmočili konečky prstů v slzách proudících zpod víček.

„Ano, pláče,“ štěbetali. „Proč asi?“

„Protože ztratil svobodu!“ hádal jeden. „A vidíte, my neplakali...“

„Ne! Protože ztratil pušky!“

„Ne, pro své muže s puškami pláče!“

„Anebo spíš pro Stříbrnou ženu! Stýská se mu po ní!“

„Pláče, protože je zbabělý,“ řekl Asagalla.

Při tom zůstalo a konečně opustili zajatce a opět tančili kolem Stříbrné studny, zatímco Merzuk posadil své děti na hřbet mezků a učil je jezdit. Pohříchu kuřata se nechtěla učit a pípala v neměňší hrůze než Abd-en-Nebi, dokud je Merzuk neuložil něžnou rukou do koše.

„Dost jste vykonaly,“ pravil. „Přemohly jste velké muže, ať si kdokoliv říká cokoliv.“

Po tanci se Šahin sklonil nad askarem, kterého omráčil kámen, vržený rukou muže z Kerie, a seznal, že světlo vědomí se už vrátilo do jeho očí. Přerízl mu tedy pouta, dal mu napít a vyslal ho se zelenou snítkou a poselstvím k Pánu karavan.

Muž vyběhl jako štvaný... a tak se stalo, že Ammár, střežící ústí Údolu, pojednou spatřil prchajícího nepřítele a zvedl pušku a střelil. Muž padl, ale vmžiku se zvedl a utíkal, utíkal...

Zelená snítka zůstala ležet na zemi, kde ji našel Šahin, když přispěchal s ostatními, zneklidněn výstřelem.

„Kdo vypálil po tom muži?“ zvolal.

„Já,“ vystoupil Ammár z úkrytu.

„Ó, Ammáre, jsi blázen, který kolem sebe střílí jako slepý. Což jsi neviděl ratolest a nepoznal, že je to můj posel?“

„Ne,“ řekl Ammár. „Viděl jsem jen zajatce, který utíkal, a vím dobře, co učiní voják...“

Ale Šahin neměl chuti naslouchat příběhům z Habeše.

„Mlč!“ přerušil ho hněvivě. „Štěstí, žes ho nezasáhl. Kde bych našel jiného posla? Odvážil by se snad někdo z vás jít k Pánu karavan se snítkou, která zřejmě nechrání před výstřely?“

Nikdo neodpověděl, ani Ammár.

„A co bychom pak učinili?“

Nikdo nevěděl. Vítězné nadšení vyprchalo a spoléhali jen na to, že Pán karavan rád vymění ženy za bratra, který je krásný a jistě milý jeho srdci.

7. FALEŠNÁ ZPRÁVA

Oba askaři, kteří zanechali u Stříbrné studny své ručnice a zachránili se útekem, zabočili ještě v Údolu napravo do skal, aby se vyhnuli pronásledování. Šplhali pak kolmo vzhůru, vydávající se nebezpečí, že si zlomí vaz, a oklikou se dostali na místo, odkud kdysi Šahin s Ammárem a Merzukem pozorovali nalodování otroků – na pahorek strmící přímo proti kopci Hrobu. Nezbylo jim pak než sestoupit k vraku a opět vystoupit k Hrobu.

Vzhledem k tomu, že šli velmi opatrně a že se jim kolena třásla strachy, trvala jim cesta tak dlouho, že stanuli před svými druhy z Abd-en-Nebiho průvodu a před Kumraalem až dobré dvě hodiny poté, co bitka v Údolu skončila. Aby pak zakryli vlastní vinu, mluvili jen o vině těch, kdo zahynuli.

„Vše padá na jejich hlavu!“ volali, přehlušující se navzájem. „Stříbro v studni jim zmátlo rozum tak silně, že se

rvali i s námi dvěma, kteří jsme jediní zachovali rozvahu a bojovné srdce. Vyrázili nám pušky z rukou, takže jsme nemohli bránit ani je, ani sebe, a když padli, museli jsme se volky nevolky dát na ústup.“

„Padli? Všichni?“ zeptal se bez dechu čaúš Kumraal.

„Všichni! I Abd-en-Nebi, náš pán!“ vykřikli oba muži jako jedněmi ústy. „Není ho už, inšalláh!“

Jejich druzi se připojili k nářku, ale čaúš Kumraal natáhl své dlouhé nohy, aby s úsměvem zadostiučinění na rtech donesl radostnou novinu Šejchu Mansúrovi. Zastihl ho na prahu Hrobu, jak zasmušile pátrá po pustém modrém moři.

„Orlí pero věštilo dobře, ó Šejchu!“ vyrazil ze sebe. „Abd-en-Nebi je mrtev!“

Šejch Mansúr k němu obrátil hlavu tak pomalu, jako by mu šíje pojednou ztvrdla, zkameněla a jako by ji musel lámat násilím.

„Jen on?“ zeptal se zostra.

„Ne. Padli všichni až na dvě baby, které se vrátily bez pušek a teď kvílejí a lžou.“

„Alláh akbar!“ zašeptal Šejch Mansúr zplna srdce. Jeho levice maně sáhla k pasu pro drahocenné pero, jeho zrak se upíral do dálky, aniž co viděl.

Abd-en-Nebi je mrtev! To je to nejlepší, nejpříjemnější a současně nejspravedlivější, co se vůbec mohlo přihodit! Už nebude urážet, ponižovat, hrozit! Už si nebude činit výhradní právo na tento kraj! Už si nepřisvojí cizí zboží!

Naopak: vše, co bylo jeho, bude nyní mé...

Hlučně vydechl. Ta představa byla tak veliká, obsažná a nádherná, že se v ní na okamžik ztratilo všechno ostatní:

To, co bylo jeho, je už nyní jako mé! Jeho otroci, jeho loviště, jeho askaři, které převezmu já! Ne on mé! Kolik jich zbylo? Dva s puškami, které zde zanechal, a dva bez pušek, kteří se vrátili – čtyři smrdutí, hloupí meskíni, které snadno koupím. Či ještě lépe, přesvědčím je bičem, že pán jsem teď já! Pán všeho, i lodi! Stejně nepatřila Pijáku krve, byla jen

najatá a náchudovi nesejde na tom, komu ji znovu pronajme. Bude jen rád, že z mých rukou dostane stříbro, které mu má Abd-en-Nebi doplatit na druhém břehu; mrtvý by mu nedal ani bukšu...

Ale budou-li askaři doma žvatlat? Řeknou-li: „Abd-en-Nebi měl šestkrát deset otroků, když padl; nyní je má Šejch Mansúr...?“

Ach, ať jen žvatlají, osli! Nikdo jim neuvěří. A vůbec nikdo se nebude starat o věci tohoto mrtvého, hlavně ne dva všemocní Turci, kterým půjčil peníze. Naopak, rádi zapomenou na Abd-en-Nebiho – mrtvým netřeba vracet ani bukšu.

Aniž o tom věděl, počal zprudka přecházet sem a tam. V koutcích úst mu křečovitě cukalo. Znovu a znovu potřásal hlavou:

Vše je nyní mé... Kdo by to byl včera pomyslel!

Vtom si všiml, že čauš zde stále ještě stojí.

„Je pravda, co jsi řekl?!“ vyjel výhrůžně.

„Ano!“ Čauš spíše vykřikl než promluvil. „Vrátili se beze zbraní, co tedy –“

„Jdi vyšetřit, jak se to stalo! Jak se to mohlo stát! Chci vědět všechno! Běž!“ Odstrčil čauše rukou jako věc, která překáží. Chtěl být sám. Stěží se ovládl a nemohl potřebovat svědky svého nedůstojného rozrušení. A když čauš odkvapil, rozpřáhl ruce k Africe jako vítězný dobyvatel:

Ano, vše je nyní mé! Ach, kdo by to byl pomyslel...

Jeho rozčilení bylo tak veliké, že neviděl, neslyšel nic kolem sebe. Jako by utonul v moři svých představ a myšlenek. Snad je i vykřikoval nahlas. Neměl tušení. Vše bylo nyní jeho, byl dědic Abd-en-Nebiho a smál se.

Trvalo mu chvíli, než se násilím přemohl. Poté opět spatřil moře a současně ho píchl do uší křik, který sice nebyl ostřejší než jiné zvuky toho druhu, ale který mu v tomto okamžiku připadal jako jehla nebo čepel. Nakřčil nervózně čelo a téměř sykl jako v bolesti. Když se pak rozběhl k ohradě otroků, odkud křik zněl, seznal, že naříká onen žíznící muž,

kterého chtěl včera poslat s darem k Šahinovi a na kterého ve víru událostí zapomněl. Jak mu to připadalo dávno! Jak se vše změnilo. Ach, kroky Pána Všech Věcí jsou nevyzpytatelné a Jeho milost větší, než se kdy odvážil doufat. Ach, kdo by to byl řekl...

„Dejte mu pít,“ usmál se.

Ale jedva se obrátil zpět k Hrobu, kmitlo mu cosi hlavou a zastavil se.

„Ne! Nedávejte mu pít!“ zavolal přes rameno. „Nedávejte!“

Šel dále, ale volněji. Z ničeho nic si nebyl tak docela jist sám sebou:

Změnilo se od včerejška opravdu vše v tak veliké míře? Má sice více otroků – ale loď nepřijíždí!

Proč?

Snad také ztroskotala v bouři...

Orlí pero v jeho prstech se zprudka roztočilo:

Co bez lodí? Co jsou mu všichni otroci světa platní bez lodí – a bez vody.

Pero se zastavilo.

I Šejch sám už stál ve veřejích Hrobu. Nevešel. Mhouřil oči a počítal v duchu, kolik vody mu ještě zbývá. Nyní si může samozřejmě vzít i měchy, které patřily Abd-en-Nebimu – ale musí z nich napájet i otroky, kteří patřili Pijáku krve. A ten lotr, který už jistě dostává svůj díl v nejpekelnějším pekle, přivlekl sice mnoho černých skopců, ale vody daleko méně. Alespoň se tak zdálo...

Štván těmito neklidnými úvahami, rozběhl se Šejch Mansúr k druhé ohradě, aby osobně prohlédl zásoby Abd-en-Nebiho. Skupinka askarů tam seděla jako zařezaná. Spadl jim hřebínek! Ale nevěnoval jim více než letmý pohled a obrátil se k měchům.

Bylo to horší, než si představoval: Ani kdyby vyždímal vše až do poslední kapky, nevystačí déle než do zítřejšího poledne. Abd-en-Nebi zřejmě nenašel cestou dosti bohatý

pramen, anebo – což je pravděpodobnější – spoléhal se na studny pod Hrobem. Ale u studní seděl Šahin... a sedí tam dále.

Šahin!

Třebaže mu to jméno zaznělo jen v myšlenkách, zaklel Šejch Mansúr nahlas:

„Šejtán ho vzal!“

Hned si uvědomil, že všechno proklínání je marné:

Šahin, ten ničemný muž, který ovládá své lidi jazykem a sliby, který ovládá i přístup k studnám, ten černý skopec Šahin má teď nejen prach a kule, ale i více pušek než on sám.

Zasupěl. Vtom seznal, že opět stojí u Hrobu. Nevěděl, jak se tam od ohrady dostal. Něco ho vždy zavedlo zpět k Hasanovi a Lišce, nějaká tajemná síla... Ale ovšem, kam jinam jít na tomto mizerném kopci, kde tři čtvrtiny prostoru zabírají páchnoucí ohrady a zbytek pár balvanů a křovisek. Kam jinam se pustit! Leda na moře, kdyby byla loď. Či leda k studním, kdyby tam nečíhal Šahin...

Šahin a jeho četné nabitě pušky!

To byla jediná temná stránka Abd-en-Nebiho smrti, ale – běda! – temná jako smrt. Neboť kolik pušek zbývá jemu, Šejchu Mansúrovi? Jal se počítat na prstech, ale v rozčilení je slinil, jako by obracel listy v knize svého osudu:

Jedna – dvě, které zdědil po Abd-en-Nebim. Pět, které jemu samému zbyly po ztroskotání. Dohromady sedm...

Zůstal chvíli civět do prázdna. Vypadalo to, jako by usnul s otevřenýma očima, avšak jeho mozek pracoval hořečně dál:

On sám má sedm pušek – Šahin jich nyní má při nejmenším jedenáct.

Co to znamená? Že nemůže Šahina napadnout, že se nemůže pokusit o dobytí studen, či jen s největším nebezpečím... Ale že Šahin může přijít a pokusit se o dobytí Hrobky a otročího tábora.

Učiní to?

Stěží. Tihle negři nikdy neútočí, protože se bojí už pouhého jména „Pán karavan“. Jsou-li však dohnáni do kouta, dovedou se bránit. Jako krysy! Případ Abd-en-Nebiho to právě dokázal... Nicméně možno s určitostí počítat, že Šahin nepodnikne nic ani teď, kdy má dosti pušek. A proč by také něco podnikal? Stačí mu, aby zůstal sedět u studní a vyčkal, až žízeň vykoná své dílo...

Právě k tomu však nesmí za žádnou cenu dojít! Šahin musí odtáhnout od studní!

Ale jak ho k tomu přimět? –

Šejch Mansúr přetřel prstem zpoceně čelo a pak se na ten prst zadíval s hloupým výrazem člověka, který po dlouhém, namáhavém přemýšlení přišel na něco zcela očividného: Právě totiž ho napadlo, že stejnou otázku „Ale co počít?!“ si kladl už včera před tím, než spatřil dým věštící příchod Abd-en-Nebiho. Ano, právě tak se ptal sám sebe a po stejném sledu úvah!

Co se tedy od včerejška změnilo?

Nic. Leda to, že dnes má více otroků, ale méně vody. A že Šahin má dnes více pušek, a tudíž větší sebevědomí. Ach, změnilo-li se co, je to poměr sil – a změnil se ve prospěch Šahinův a v neprospěch jeho samého.

Byl na tom nikoliv lépe, nýbrž hůř než včera...

Brada mu poklesla.

Mohl sice poslat k studnám žíznícího otroka s darem, jak chtěl včera učinit a jak mu před okamžikem znovu kmitlo hlavou. Ale bude za těchto okolností Šahin vůbec vyjednávat? Nebylo by lépe poslat mu rovnou Šabbu a nežádat už vrácení těch, kdo uprchli z lodí? On, Šejch Mansúr, by je nyní snadno oželel, má otroků až až...

Ale dostačí to vše Šahinovi, který dnes dobyl tak velkého vítězství a jehož síla tak nečekaně vzrostla? Nebude chtít ještě mnohem více? Ovšemže bude! Je to sice negr, ale zřejmě není hlupák.

„Ach! Šejtán ho vzal!“ zavrčel Šejch Mansúr znovu. Cítil, že by se ochotně i modlil k satanovi, jen kdyby ho to zbavilo

Šahina. Byla to hrozná situace, z níž ho vskutku mohl dostat jenom šejtán. Anebo samozřejmě loď! Ale kde je loď? Rozhlédl se zamračeně po moři. Bylo stejně modré a stejně pusté jako obloha. Bylo jako obrovská modrá záře, která nemá jiný účel, než právě být modrá...

Kdosi se dotkl jeho ramena. Trhl sebou, otočil se.

Za ním stál čauš Kumraal se zkrvaveným mužem.

„Vydej ženy!“ vyrazil ten muž přerývaně a klesl na kolena. „Vydej Šabbu! Pak ti vydám bratra a odejdu. To praví Šahin, Pán mnoha pušek.“

Šejch Mansúr vyřeštil oči, až se podobaly dvěma kuličkám. Poznal po oděvu askara z Abd-en-Nebiho průvodu a na okamžik se mu zatočila hlava.

„Co říkáš?!“ zařval.

„Vydej ženy...“ opakoval muž blekotavě. Byl zraněný, uštvaný, vyděšený a nyní neuměl říci nic, jen stále totéž:

„Vydej ženy a Šabbu. Pak ti vydám bratra...“

„Přiveď ho k rozumu!“ vyjekl Šejch Mansúr a čaušův karabáč zasvištěl vzduchem.

„Vydej ženy!“ zaúpěl muž. „Jinak zahyne tvůj bratr...“

„Jaký bratr!“

„Abd-en-Nebi.“

„Blázne, Abd-en-Nebi je mrtev!“

„Není!“ vykřikl muž. Konečně se mu rozsvítilo, co chce Pán karavan vědět. „Není! Je zajatý, ale zdrav.“

„Lžeš, ničemo!“

„Nelžu! Viděl jsem ho! Přisahám při Alláhovi...“

„Nech ho už,“ zajíkl se Šejch Mansúr. Věděl, že chlap mluví pravdu. Byl to jen špinavý žebrák, ale pocházel z pouště a raději by zemřel, než by složil křivou přísahu ve jménu Alláhově. První zpráva byla falešná.

„Nech ho už...“ řekl podruhé, ačkoliv čaušův karabáč už odpočíval. „Nech ho...“ Myšlenky ho na chvíli opustily a bylo mu, jako by po vzoru tohoto hlupáka měl stále opakovat totéž.

„Abd-en-Nebi žije...“ zašeptal vtom čauš. I jemu bylo zle, třebaže nic nedědil, a tudíž nemohl nic ztratit.

„Škoda,“ vykvikl Šejch Mansúr. Sebral se už alespoň zčásti, ale stále ještě neovládal svůj hlas.

„Jdi!“ rozmáchl se pojednou oběma rukama. Opět chtěl být sám, musel být sám. Měl úděsný dojem, že kdekdo vidí jeho zhroucené vidiny, že je má napsané v očích, na tváři, na čele.

A teprv když osaměl a usedl v Hassanově hrobce, když hleděl na desku Lišky, v jejímž prachu se dosud rýsoval otisk Abd-en-Nebiho těla, uklidnil se natolik, že mohl souvisle uvažovat:

Vydej ženy a Šabbu! Pak ti vydám bratra a odtáhnu...

Co to znamená?

Že se mu nabízí právě to, zač by se byl před chvílí upsal šejtánovi: Šahin chce odtáhnout od studní. Stačí poslat mu několik otrokyň...

Ale pošle-li mu je, zachrání svého „bratra“!

Ženy vydat mohl a byl k tomu dokonce zcela ochoten. Ale nechtěl a nesměl zachránit Abd-en-Nebiho! Nechtěl! Nesměl! Byl by blázen všech bláznů. Ztratil by všechno! Opět by si poštvál na krk toho mstivého, nemilosrdného ďábla!...

Ale co počít, když jedno s sebou neodvratně nese druhé?

Poslat čauše, aby odstranil Abd-en-Nebiho, až vykročí z Údolu, a pak to svést na „Ty od studní“? Čauš je spolehlivý... Ale což odmítne-li? A nemusí ani odmítnout, může jít, čekat v záloze, pak vystoupit proti Abd-en-Nebimu a říci: „Měl jsem tě zabít z rozkazu Šejcha Mansúra, ale nejsem vrah.“ – „Co jsi tedy?“ zeptá se Abd-en-Nebi sinalý v obličejí. – A čauš Kumraal může odpovědět: „Jsem muž, který hledá vyšší postavení a štědřejšího pána...“

Šejch Mansúr přikývl: Ano, to by se snadno mohlo stát!

A příkyvoval, potřásal hlavou znovu a znovu, jako by se chtěl něčeho zbavit či jako by ho bolela... až se jeho malé, vypoulené oči pojednou zvedly ke klenbě Hrobu a celé tělo znehybnělo.

Vypadalo to, jako by naslouchal nějakému nadpozemskému hlasu. Nic však nezaznělo, jen kvílení žíznícího otroka Bylo ještě časně, zdaleka ne poledne. –

Když pak slunce dospělo k nejvyššímu bodu své dráhy, když přišla hodina „zohr“ a s ní čas k modlitbě, pohnul se Šejch Mansúr, poklekl a děkoval Nejvyššímu za milost a Lišce za vnuknutí a radu.

Nato vyšel z Hrobky a nastavil ústa dlaní:

„Já čauš!“

8. POSELSTVÍ ŠAHINOVI

Paprsky slunce se sypaly kolmo z nebe jako žhavá sprcha. Pach ležení od včerejška citelně vzrostl a otroci jedli jen s nechutí, třebaže neměli od rána v ústech. Tím hltavěji však pili špatnou, vlažnou vodu, kterou jim askaři nalávali do hrdel jen spoře. Už dávno skončily žerty při napájení, už se nerozstříkoval crček vody o černé tváře, už nikdo nekuckal. A nikdo se nezasmál, ani bradatý askar, ten, kterému bývalo nejvíce do vtipů. Spořil vláhou až přespříliš a muži nadarmo otevírali ústa, šklebíce se v naději, že ho svedou k žertu a že jim přidá krůpěj. Spořil pro sebe, neboť pil z téhož měchu a i nad ním visela metla žízně.

Jen Šabba dostala opět více než jiní. Nevěděla proč. Domnívala se, že je to náhoda, která se opakuje se zázračnou pravidelností, že se askarovi zatřásla ruka či že mu sjel prst tísňící hrdélko měchu, a podvědomě očekávala nadávku, ránu či kopnutí, jímž by jí askar osladil nadbytečnou kapku.

Přihodila se věc daleko podivnější:

Čauš Kumraal se nad ní sklonil a usmál.

„Pojď se mnou, paní,“ pravil.

Nepohnula se. Nikdo jí ještě nikdy neřekl „sít“ – „paní“ a

v prvním okamžiku se domnívala, že oslovil někoho jiného. Uvolnil jí však pouta a opakoval:

„Vstaň, paní, a pojď se mnou. Pán karavan tě očekává.“

Vstala tedy a šla. Spoutané ženy ji sledovaly pohledem, v němž se mísil úžas se závistí. Neuměly arabsky, nevěděly, co znamená slovo „sít“, ale postřehly čaušův tón, z něhož zaznívala úcta.

Šabba otočila hlavu.

„Vrátím se,“ řekla.

Neodpověděly. Jen jedna z nich se ozvala:

„Nemusíš! Nepotřebujeme tě!“

„Přesto se vrátím!“ zvolala Šabba hněvivě. Nechtěla se od nich odlišovat, nechtěla být jiná.

V Hrobu ji už očekával Šejch Mansúr. Seděl na Hasanově kameni, ale když vstoupila, vstal a vyšel jí vstříc, zvedaje předloktí, jak činívá dobrý hostitel.

„Odpusť, paní,“ usmál se provinile. „Dlouho jsi čekala na mé rozhodnutí, neboť z vůle Pána se mé myšlenky ubíraly jen pomalu. Jsem starý, pošetilý muž a neslouží mi už ani údy, natož hlava.“

„Co mi chceš,“ řekla bez otázky. „Nový žert?“

Mlaskl a zvedl oči ke kopuli, kde visel hrozen netopýrů.

„Křivdíš mi,“ zavzdychal. „Nikdy jsem neměl v úmyslu žertovat, alespoň ne s tebou. Jsi žena Šahinova a Šahin je velký bojovník, který porazil mého bratra, zajal ho a pobil jeho muže. Propouštím tě. Jdi k němu a řekni...“

Hleděla mu do očí tak upřeně, že jeho malé, černé zorničky jí na okamžik splynuly v jediný bod vroubený nazeleňalým kruhem. Ale neuvědomovala si to. Co jí řekl, bylo tak neuvěřitelné a pohádkové, že to přesahovalo i možnosti žertů a že se ptala sama sebe, je-li to skutečnost anebo mámení, prelud, jaký někdy kreslívá slunce nad obzorem. Šahin je velký bojovník... Šahin porazil a zajal... Šahin je tedy zde, a nikoliv v Hal-Hal!

„Kde je Šahin?“ vykřikla.

„Nablízku,“ usmál se Šejch Mansúr. Poznal, že vůbec neslyšela poselství, které jí právě svěřil. „Uklidni se, paní. Alláh je milosrdný a dopustil, že půjdeš k Šahinovi. Propouštím tě, jak jsem ti slíbil už včera. Pamatuješ?“

„Ano,“ přikývla. Zakolísala, jak se jí půda rozkolébala pod nohama. Čauš Kumraal ji zachytil a podepřel.

„Usedni, paní,“ řekl.

Ale nechtěla usednout. Nevěřila ničemu, ale současně vše v ní toužilo věřit či alespoň doufat. Vykročila kolísavě ke dveřím:

„Ne. Odejdu. Propouštíš-li mě, odejdu ihned!“

„Bez daru?“ zeptal se Šejch Mansúr s výčitkou.

„Nechci nic!“ vzlykla. Srdce jí přeskakovalo v hrudi a nevěděla, zda radostí anebo strachem, že opět přijde zklamání. Země pod ní stále kolísala.

„Usedni, paní, prosím tě,“ řekl Šejch Mansúr tichým hlasem. „Nemůžeš jít bez peše, bez závoje. Nesluší se to.* Nejsi otrokyně, jsi dobrá moslimka a žena Šahinova...“

Usedla. Musela. Oči se jí zamžily a neviděla na krok, neviděla nic, jen své štěstí. Uvěřila už. Ale slzy, které se jí řinuly z očí, nebyly nic jiného než bol, který se v ní nastřádá za chvíle zajetí, neboť v sobě měla nekonečně mnoho hrůz a utrpení. Až v této chvíli si uvědomila, kolik ho bylo.

„Neplač,“ zašeptal Šejch Mansúr s účastí. „Závoj ti zastře tvář, ne však oči a otroci by viděli stopy slz.“

„Propuť je také!“ vyhrkla. „A také budou plakat radostí.“

Usmál se.

„Slyš mé poselství Šahinovi,“ zvolal slavnostně. „Ó, Šahine, Pán karavan ti praví: Propouštím Šabbu, neboť jsem přemýšlel. Propouštím Šabbu, neboť mé srdce je čisté. Přijď ke mně beze zbraně a vyjdu ti beze zbraně vstříc. Mám mnoho

* bez závoje, zahalujícího tvář, chodí v zemích islámu jen ženy nižších vrstev, chudé vesničanky, ženy kočovníků a otrokyně

moudrých návrhů, ale potřebuji tvou radu a tvůj souhlas. Jako rukojmí nechávám v tvých rukou svého bratra. Přijď brzy! Alláh akbar.“ Odmlčel se. „To je vše. Slyšela jsi dobře, paní?“

„Ano,“ řekla.

„Rozumělaš dobře?“

„Ano.“

„Opakuj tedy má slova.“

Opakovala je.

„Alláh zúrodnil tvou paměť,“ přikývl a pak zatleskal a pozvedl svůj hlas:

„Peše! Peše pro paní Šabbu!“

Vzápětí se objevil čauš Kumraal. Ani si nepovšimla, že před okamžikem zmizel.

„Zde je peše,“ řekl.

A Šejch Mansúr řekl:

„Viz můj dar.“

Byl to pruh překrásného mušelínu, protkávaný stříbrem. Měl značnou cenu a Džamíl – onen nešťastný obchodník z Hedžázu, který na pláni Afar zemřel po zranění otráveným šípem, za něj zaplatil tolik, že by jej jistě nikdy nedal darem. Ale Šejch Mansúr tak učinil. Uměl být velkomyslný a ostatně měl všechno Džamílovo zboží zdarma. Ani doprava ho nic nestála: právě tento závoj nesla Šabba v balíku, jenž jí připadal tak lehký.

„Uvaž si jej,“ usmál se.

Ale nikdy ještě neměla na tváři peše a neznala správný způsob.

Uvázal jí jej tedy sám.

„Pohleď!“ Podal jí zrcátko; bylo malé, vroubené obyčejným kovem a dokonce i Džamíl by si byl mohl dovolit dát je nádavkem. Ale bylo to první skleněné zrcátko, které kdy spatřila, a užasla nad jeho nádherou. Ještě více však žasla nad obrazem, který se jí v něm zjevil: dvojici velkých, hlubokých očí nad závojem hodným sultánovy dcery.

Usmála se. Viděl jí to na očích a usmál se v odpověď:
„Ponech si zrcadlo své krásy. Nikdo na ně nemá větší právo.“

„Pojďme, paní, je čas,“ řekl čauš Kumraal.

Mlčela. Držela v ruce zrcátko jako dítě hračku a vykročila do slunečního jasu tak zmatena, že se Šejch Mansúr musel dotknout její paže, aby jí ukázal směr:

„Tudy, paní.“

Šla. V hlavě jí hučelo mnoho slov, ale nedovedla si z nich vybrat nic, jen jediné: Svoboda! – Šla a byla svobodná!... Pak zaslechla výkřiky a zastavila se. Spatřila ohradu otroků, tváře mužů, ale hlavně tváře žen a jejich prsty, které ukazovaly na ni.

„Pojď, paní,“ naléhal čauš Kumraal.

Vykročila. Ale opět se zastavila. Cosi ji přimělo, aby vykřikla:

„Ano! Půjdu zpět!“ Platilo to ženám, ale závoj udusil hlas a ženy neslyšely nic. Ostatně volaly jedna přes druhou.

A pak se ozval smích. To přiběhli askaři a nyní stáli podél její cesty a chechtali se, až se ohýbali. Nevěděla čemu. Neviděla své bosé, rozdrásané nohy, svou špínu, své hadry, které vypadaly tím ohyzdněji, čím více zářil závoj, čím jasněji bleskotalo zrcátko, které nesla ve zdvižené ruce jako vzácnou věc.

„Prašivci,“ zavrčel Šejch Mansúr. Měl vztek. Kdyby byl v Džamílových zásobách našel ženský oděv či alespoň enderim*, byl by jí ho dal. Bohužel našel jen látky. „Prašivci! Rozežeň je!“

Ale askaři jen ucouvli. Nestalo se každý den, aby viděli, jak Pán karavan propouští otrokyni.

„Tudy, paní,“ řekl Šejch Mansúr chvatně. Vedl jí k stezce. „Sejdi dolů k lodi a dej se napravo do údolí. Tam čeká Šahin. Vyříd' má slova. Alláh tě prováže.“

* enderim – svrchní ženský šat, stažený v pase a přehozený přes hlavu

Pohnula se vpřed. Ale s nohou na hraně svahu se zastavila po třetí.

Obrátila se.

„Je-li tam Šahin, přijde,“ řekla. Ale závoj jí vadil. Zvedla jej tedy. „Šahin přijde!“ zvolala. „Přísaháš, že se ve zdraví vrátí?“

„Vrátí se,“ řekl Šejch Mansúr.

„Přísaháš to ve jménu Alláhově?“

„Ano,“ odpověděl. „Staniž se...“

Sestupovala. Stále ještě svírala v ruce zrcátko, ale zapomněla na ně. Měla divný, opojný pocit, že vše, co zanechala za sebou na kopci Hrobu, byl jen sen a že nejde k Šahinovi, nýbrž do vsi Bododo ke kouzelníku Chalikovi, aby si vyprosila syna. Snad cestou usedla a spala a měla vidiny – a nyní procitla a jde dále... A ten pocit byl tak živý, že se ho nemohla zbavit, třebaže nalevo viděla moře a dole vrak, třebaže nenesla košík s vejci jako tehdy... tehdy...

Kdy to bylo?

Trhla sebou. Ne, nebyl to sen, ale nyní má sny! Ty dny uběhly a byly skutečné! Kolik jich bylo? Nemohla je spočítat. Mnoho. I v této chvíli sice sestupuje z kopce, stejně jako tehdy sestupovala do Bododo, ale je to jiný kopec. Je to jiný den. I ona je docela jiná. Cítila, že vrátí-li se někdy do Hal-Hal, nebude už nikdy tak bezstarostná, jako bývala. A snad ani tak veselá. Vždyť ani teď není veselá, třebaže je svobodná a jde k Šahinovi. Je očarovaná, že se neraduje? Proč se nesmála a netančila, když jí Pán karavan řekl: „Propouštím tě!“? Nevěřila mu, pravda, bála se nového zklamání. Ale proč poté plakala, když uvěřila? A proč volala na ženy, že se vrátí?

„Protože mi jich bylo líto,“ řekla si nahlas. „Alláh mi dal lítostivé srdce.“

Byla už téměř dole a poprvé od ztroskotání spatřila zblízka loď, na které spolu s pěti družkami málem zemřela. Či byly jen čtyři?

Nepamatovala se už. Ale v představě oněch chvil ji

přemohl takový děs, že se dala do běhu. Závoj ji hřál a dusil. Strhla jej tedy. Běžela a mávala jím.

„Šahine!“ volala. „Šahine!“

A pak jí kdosi s puškou v ruce skočil v ústrety:

„Šabbo!“

Zastavila se.

„Ammár,“ řekla udiveně. „Můj bratr...“

Výstřel jí přerval slova a téměř ohlušil. Lekla se a vykřikla. Ale Ammár se smál. Měl stále týž bezstarostný smích, tatáž mohutná ramena, vůbec se nezměnil.

„To zahřměla moje puška!“ volal. „Hleď, mám novou! Máme jich víc než deset!...“

„Kde je Šahin?“ ptala se bez dechu.

„Tam!“ ukázal. „Přijde. Má puška ho zavolala. Máme prach i kule...“

Vtom už běžela dál. Viděla skupinu mužů, která se blížila z Údolu, ale nerozeznala Šahina, až když byla téměř u něho. Zastavila se. I on se zastavil. Vteřinu na sebe mlčky hleděli... a náhle se oba smáli jako děti.

9. PRÁZDNÉ DLANĚ

„Hle, to je Šabba!“ volali muži kolem nich tak udiveně, jako by spatřili mrtvou, která vstala k novému životu. „Šabba z Hal-Hal... Ano, je to Šabba, Šahinova žena! Vrátila se! Pán karavan ji vydal!“

Pochechtávali se.

Byli rádi, že vidí ženu, jež se vrátila z otroctví. Byli rádi, že Šahin má Šabbu, po které tolik toužil. Nelhal, když pravil, že ji osvobodí!

Chechtali se. Ale ani Šahin, ani Šabba jich nedbali, zcela ztraceni v svém štěstí, a muži si pojednou připadli osamělí; svit v Šahinových očích, svit lásky v nich vzbudil vzpomínky a žal.

„A co naše ženy?“ zeptal se Asagalla. „Proč nepropustil Pán karavan i je?“

Šahin neodpověděl. Neslyšel otázku. Až když ho Asagalla uchopil za rameno, obrátil k mužům nepřítomný pohled, z kterého poznali, že na ně zapomněl, že na ně nemyslí, že jsou mu vedlejší.

„A co naše ženy!“ vykřikli prudčeji. „Proč se nevrátily i ony!“

„Nevím,“ řekl Šahin radostným hlasem, který jim prozradil, že se stále ještě v duchu nezabývá jimi, nýbrž Šabbou. Tu pocítili hněv.

„Vida!“ počali povykovat. „Máš svou ženu a to ti dostačí! Vzpomeň, cos slíbil! Kde jsou naše ženy?“

„Nahoře u Hrobu,“ řekla Šabba, neboť Šahin mlčel. Nevěděla, co slíbil.

„Na to se neptáme! Posmíváš se nám?! Ale proč nepřišly s tebou!“

„Nevím,“ opakoval Šahin.

„Ach, nevíš! Ale víš, co jsi vzkázal po poslu. Mluv! Cos vzkázal Pánu karavan!“

„Vydej ženy, vydej Šabbu a odejdu. Jinak zahyne tvůj bratr,“ řekl Šahin.

Okamžik mlčeli. Ale stále se jim vracela táž otázka:

„Proč tedy nepřišly všechny?!“

„Jak to mohu vědět?“ zeptal se Šahin. „Posel byl zraněný a Ammár po něm navíc střelil, jak jste sami slyšeli a viděli. Snad tedy vůbec nedošel.“

„Neznám ho,“ pravila Šabba. „Ale spatřila jsem zkrva-veného muže, který přiběhl k Pánu karavan. Měl na čele ránu podobnou rybímu ocasu...“

„To byl on!“ vybuchl Asagalla. „Došel tedy a Šahin lže! Žádal jen o Šabbu!“

„Šahin nelže!“ okřikla ho Šabba. Tváře jí ztemněly, srdce se roztlouklo a slova, která musela říci, jí nechtěla z úst:

„Slyšte, co vzkazuje Pán karavan,“ počala téměř šeptem. Pak však její hlas rostl, třebaže se chvěl: „Ó, Šahine, vracím Šabbu, neboť jsem přemýšlel. Vracím Šabbu na důkaz svého čistého srdce. Přijď sám a beze zbraně. Mám mnoho moudrých návrhů a vyjdu ti beze zbraně vstříc. Přijď brzy!“

Poslední slova téměř vykřikla. Nehleděla při tom na Šahina. Bála se, že by nenašla sílu vyřídít své poselství.

„Alláh akbar,“ zakončila.

„Alláh akbar!“ zahučeli muži.

„To je vše,“ řekla. Konečně vzhledla k Šahinovi a viděla, že váhá.

„Slyšels, Šahine?“ zeptala se.

„Ano,“ řekl.

„Co odpovíš?“

Šahin mlčel. Opíral se o pušku, jako se kdysi opíral o oštěp, a zdálo se, že lelkuje či sní. Ale nesnil. Jeho srdce bylo naplněno Šabbou a vše v něm se bránilo opětnému rozloučení.

„Jdi, Šahine,“ řekla.

„Nechod!“ zazněl hlas za jejími zády.

Obrátila se.

Abd-en-Nebi tam seděl na zemi, připoután ke skalisku

provazem, který mu obepínal prsa a hrdlo, ale ruce nechával volné; muži ho nechtěli krmit.

„Nechod!“ opakoval. „Propust’ mě a pošlu ti ženy!“

„Ne,“ řekla. „Ty zůstaneš jako rukojmí. Pán karavan to pravil.“

„Oh!“ hekl, bledší než písek kolem něho. Pojednou viděl až na dno skutků i záměrů Šejcha Mansúra a bylo mu, jako by pocítil dech smrti.

„Jdi, Šahine,“ řekla znovu. „Přisahal v Alláhově jménu, že se vrátíš zdrav.“

„Nechod’ beze mne!“ vyjekl Abd-en-Nebi. „Nechod’!“

„Buď tiše,“ řekl Šahin. „Učiním po svém, i kdybys křičel sebe víc.“

Ale Abd-en-Nebi ječel dále, až bylo vidět černý otvor jeho úst; už je dovedl otevřít. Znenadání však zmlkl a jen mumlal slovo „fetva“ a ještě jiná, jimž nerozuměli. Tak jako tak nevěnovali sluch ani pohled jemu, nýbrž Šahinovi.

„Rozhodl ses?“ zeptal se jeden z mužů.

„Ano. Půjdu,“ řekl Šahin.

Tu se Šabba sklonila a přitiskla svou tvář na jeho paži, přemožena hrdoostí i něhou.

Usmál se spíše očima než ústy. „Půjdu, má Šabbo,“ zašeptal. „Ale dříve se chci ještě chvíli dívat na tebe.“

Vedl ji pod Horu Zeď, kde byli sami a kde usedli na bobek proti sobě. Opíral se lokty o kolena stejně jako ona, ale měl prázdné dlaně, zatím co ona dosud držela v levici zrcátko a v pravici peše. Vypadalo to, jako by mu obé nabízela, ale nebral. Vůbec jí nehleděl na ruce, nýbrž do očí.

„Má Šabbo,“ opakoval, neboť neznal jiná slova lásky. A přece nikdo nikdy neřekl dvěma slovy více. „Má Šabbo, šel jsem za tebou dlouho a daleko, a našel jsem tě.“

„Můj Šahine,“ řekla. „Mé myšlenky šly dvojí cestou, k tobě a k dítěti. Nečekala jsem, že tě ještě spatřím, a chtěla jsem, aby to byl syn a podobal se tobě.“

Zavrtěl hlavou:

„Myslím, že by bylo lépe, kdyby měl tvou tvář. Je krásná.“

„Ne,“ zasmála se. „Tvoje tvář se mi líbí lépe než má vlastní.“

„Neznáš svou vlastní tvář.“

„Znám ji. Viděla jsem ji často, když jsem čerpala vodu.“
Odmlčela se v té vzpomínce. „Má-li to být muž, musí se podobat tobě.“

To bylo vše, co si řekli. Ale ještě dlouho seděli proti sobě. Nad nimi strměla Hora Zed' do nebetyčné výše a vypadali pod ní malincí jako mravenci. A přece neměli pocit, že jsou malí. Měli svou lásku a bylo jim blaze.

„Hleď,“ promluvila posléze a podala mu zrcátko. „Pán karavan ti posílá krásný dar.“

Podíval se do lesklé plochy a jeho široká tvář se rozzářila.

„Věříš už, že se syn má podobat tobě?“ zeptala se.

Neodpověděl. Stále se díval, špule rty a napínaje jazykem tváře.

„Teď ty!“ zvolal.

A Šabba se dívala a také křivila rty a zkoušela otevírat oči, jak nejvíce mohla.

Chvíli si tak hráli, nemyslíce na nic kolem sebe, ani na minulost, ani na budoucnost, jen na své směšné obličejy. A poté ohmatávali závoj, tiskli ho k tvářím, natřásali, natáčeli tak, aby slunce zajiskřilo ve stříbrných nitkách zdobících mušelín.

„Proč ti to dal?“ zeptal se.

„Protože jsi veliký náčelník a zajal jsi jeho bratra. Jak se to stalo?“

„Štěstí nám přálo,“ řekl a chtěl vyprávět vše od začátku, ale neuměl to jako Ammár a byl příliš brzy u konce.

„A ty, Šabbo? Jaké jsi ty měla dny?“

„Ach,“ počala, ale pojednou nemohla mluvit a raději vstala.

Zvedl se též. Vraceli se ke Stříbrné studni a cestou se setkali s Merzukem.

„Dívej se, Šabbo!“ volal. „I já mám ženu, a stříbrnou, a ještě mnoho jiných v studni!“

Nesmála se. Chvilé hry, chvíle štěstí skončila a Alláh ji vyměřil jen skoupě. Šli dále, Merzuk za nimi. U studny je očekávali muži a Abd-en-Nebi, který zmítal hlavou, až se mu potřísněný turban svezl na stranu a odhalil oholené temeno.

„Nechod!“ zajíkl se, sotvaže spatřil Šahina. „Čeká tě neštěstí!“

„Jsi bláhový,“ řekl Šahin. „Pán karavan by mou smrtí nic nezískal.“

„Dá tě pod jho!“

„Ne. Přísahal svatými slovy, že se vrátím.“

„Ano,“ řekla Šabba. „Jdi, Šahine.“

„Oh, ty černý skopče!“ zaječel Abd-en-Nebi a v rámci černých vousů bylo opět vidět jeho ústa černá jako střed terče. Viděl až do hloubi srdce Šejcha Mansúra, ale nemohl prozradit, co tuší. Nerozuměli by mu – a krom toho by poznali, že není bratr Pána karavan, a týrali by ho, snad i mučili, aby prozradil, kdo tedy vlastně je. A až by to zvěděli, byl by na tom hůře než nyní, kdy ho očekává alespoň rychlý konec.

Ale lomcoval jím tak šílený strach a vztek, že nemohl potlačit nadávky, které se mu draly na jazyk: „Oh, ty černý skopče! Ty bezduchý! Ty blázne!...“

„Mlč!“ zavrčel Asagalla a vytasil džambiji z pochvy vykládané perlami a stříbrem; on to byl, kdo zajal bratra Pána karavan a ukořistil jeho skvostnou zbraň. „Mlč, poroučím!“

„Máš můj nůž, ponech si jej!“ zaúpěl Abd-en-Nebi. „Ale přeřez mi pouta a pošlu vám všechny ženy a dám vám bohatství!“

„Jsme bohatší než ty,“ zasmál se Merzuk. „Sypeme stříbro do vody, kdežto ty tam pro ně lezeš.“

„Alláh!...“ vzlykl Abd-en-Nebi a oči se mu otočily vzhůru, až panenky téměř zmizely ve stínu brv. Ale zmlkl, alespoň pro tuto chvíli.

Tehdy Šahin poklekl, aby se napil, a Šabba pravila:

„Snad získáš i muže z Bododo a Kerie, slíbíš-li Pánu karavan vodu. Má jí málo.“

Šahin vstal:

„Ano, učiním to.“

„Ale bude-li třeba, dej mu bratra i vodu jen za ženy!“ vykřikli muži.

„Vrátím se záhy,“ řekl Šahin místo odpovědi.

Vykročil. Tu sklouzly Abd-en-Nebiho oči dolů, upřely se na něj a neopustily ho už. A ústa se opět otevřela... ale místo výkřiku zazněl jen sípavý dech.

Vtom se Šahin zastavil a zaváhal.

„Nepůjdu po stezce od moře!“ zvolal. „Vyšplhám se zde na skály a přiblížím se k Pánu karavan po rovině. Bude to moudřejší a lepší.“

„Ano,“ přitakala Šabba. „Uvidí tě z dálky a pozná, že nemáš zbraň. Chceš ratolest?“

Ale Šahin už počal šplhat na severní úbočí Údolu k oné jizvě, která počínala nízko nad Stříbrnou studnou a pak příkře stoupala, podobna úzké pěšině.

„Doprovodím ho!“ vyhrkl Merzuk.

„Ne!“ okřikl ho muži. „Nikdo s ním nesmí přijít!“

„Kdo jsem já? Nikdo!“ zvolal už v běhu.

Dohonil Šahina dříve, než ho mohli zadržet.

Tak nastoupili cestu oba a ještě dlouho za sebou slyšeli volání Abd-en-Nebiho, i tehdy, kdy už dávno neviděli jeho černá, otevřená ústa:

„Nechod' beze mne! Vrať se! Ještě je čas!“

Opět nabyl hlasu, který ho na krátkou dobu opustil.

Z ebenových mužů však nezavolal nikdo a Šabba mlčela též. Stála u studny se vztyčenou hlavou, v jedné ruce držela zrcátko a v druhé závoj, peše.

A Šahin s Merzukem stoupali po jizvě v boku kopce a také nemluvili, protože jim chyběl dech. Až když stanuli na vrcholu a spatřili ušlapanou cestu k Hassanovu hrobu – onu, po níž před třemi dny přitáhla karavana Šejcha Mansúra a

včera večer karavana Abd-en-Nebiho – až pak řekl Šahin:

„Počkej na mne zde. Dále půjdu sám.“

„Ne! Ne!“ odporoval Merzuk vášnivě. „Chci vidět všechno!“

„Počkej zde!“ opakoval Šahin zostrá. „Musím dodržet slovo úmluvy.“

„Proč jsem sem tedy lezl!“

Šahin mlčel. Stál už na cestě, která mírně stoupala, avšak z ležení Pána karavan nespatriil nic, jen špičku bílé, kuželovité kopule, vyčnívající nad svahem. Pak kráčel, ale stále neviděl nic, jen onu bílou špičku, která rostla... pak celou kopuli, poté i ozuby pod ní... Tu zvedl ruce dlaněmi vpřed, aby ukázal, že jsou prázdné a že nemá zbraň.

„Alláh s tebou!“ ozval se v té chvíli Merzukův hlas ze skalín po pravé straně.

„Staň se Jeho vůle,“ řekl Šahin. Rozhlédl se. Merzuka však nespatriil. „Ale dále nechod!“

„Ne. Jen právě tolik, abych viděl.“

Šahin neřekl nic. Nemohl se už s Merzukem hádat a posílat ho zpět. Viděl stále více a více... a konečně stál na

temeni a na padesát kroků před ním strměla celá hrobka Hasana el Tsaálab i s táborem.

Dva askaři s puškami vystoupili z úkrytu za balvany.

Nepohnul se:

„Jsem Šahin, Pán mnoha pušek,“ zvolal.

„Pojď blíž!“

Šel. Zpod širokých obrub klobouků upírali na něj zvědavé oči. Toto byl tedy onen muž, který zajal Pijáka krve.

„Ještě blíž,“ volali.

„Pán karavan pravil, že mi vyjde vstříc beze zbraně.“

„Vyjde, jsi-li ty bezbranný.“

„Vidíte mé ruce a můj pás.“

„Vidíme. Jdi.“

Ale ještě se zastavil.

„Pán karavan odpřísáhl mou bezpečnost ve jménu Al-láhově!“

„Víme,“ přitakali.

Šel dále. Za ním pomalu klesalo slunce a hrobka se náhle zbarvila září večera. Viděl před sebou trsy křovin a zástupy černých lidí namačkaných v ohradě. Cítil jejich pach, slyšel jejich výkřiky, nahmatával bosýma nohama zemi pod sebou, ale přesto byly jeho smysly, jeho sluch, čich i hmat jako uzavřené, jako by spaly či jako by předaly všechnu svou sílu a bystrost očím. Žil jen očima, jen zrakem, kterým vnímal neuvěřitelně ostře. Ale nehleděl kolem sebe, nýbrž kupředu, kde hledal Pána karavan, jenž mu vyjde beze zbraně vstříc. Viděl jiné askary, kteří něco volali a ukazovali si na něj, šel stále blíž se zvednutýma rukama, s dlaněmi obrácenými vpřed, ale stále neviděl svůj cíl.

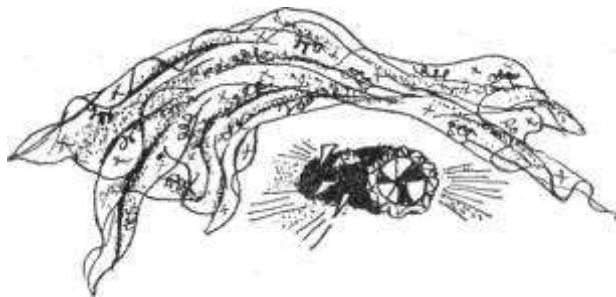
Až pojednou zahlédl bílou postavu s tváří vepře, která čekala stranou, kryta křovím.

Zastavil se.

„Jsem Šahin,“ řekl.

Pán karavan neodpověděl. Usmál se jen, postoupil o krok a zvedl ruce.

V téže chvíli třeskl výstřel a Šahin zakolísal a klesl. To poslední, co na tomto světě spatřil, byl úsměv vepře a dvě prázdné, tučné dlaně.

ŠESTÁ KAPITOLA

1. ČTVRTÉ OVOCE

Rachot výstřelu vyplašil ze skal albatrosa, který prudce vzlétl k nebi, zakroužil na nehybných křídlech a pustil se nad moře.

Nikdo za ním nepohlédl. Krátkou chvíli se nikdo nepohnul, jen Šejch Mansúr.

„Alláhova vůle!“ zvolal, ale nedal klesnout svým rukám, nýbrž je zvedl ještě výše k obloze jako v úžase nebo v důkřídání. Pak se rychle sklonil nad ležícím mužem.

„Je mrtev,“ řekl a obrátil se k Hrobu, kde se objevil čauš Kumraal s puškou v hrsti. „Je mrtev!“ opakoval, jako by se nemohl nasytit toho slova.

Čauš ani nepohlédl k zemi; splnil sice příkaz svého pána, ale celá věc mu byla trochu proti srsti.

„Odklidte ho,“ nařídil askarům, odhrnuje neklidnou rukou zčuchané vlasy z čela. „A pospěšte –“

Zarazil se nejen v řeči, nýbrž i v pohybu. Spatřil jejich oči. Upíraly se strnule na mrtvého, zatímco rty mumlaly něco nesrozumitelného, snad zaklínání.

„Co stojíte!“ rozkřikl se. „Neviděli jste ještě nikdy...“

A opět zmlkl, neboť oči askarů se zvedly a upřely se na něj.

Trvalo to jen vteřinku. Pak čauš upustil prázdnou zbraň a tímž pohybem sevřel v pěsti karabáč.

Téměř současně zvedli askaři pušky k bokům.

„Pse!“ vyštěkl jeden z nich. „Zabils proti svaté přísaze! Zneuctils Alláhovo jméno!“

„Já nepřísahal,“ zavrčel čaúš a rozpráhl se. „Co tedy chcete? Tohle?!“

Necouvli. Nebáli se už karabáče a vůbec ničeho, jen Alláha.

Byli to drsní muži, kteří neviděli v zotročování černých lidí nic zlého, neboť se to dělo odjakživa a Prorok to dovolil. Na příkaz svého pána se často dopouštěli krutostí, v nichž ostatně také neviděli nic zlého či neobvyklého, nýbrž jen běh života, který znali pouze v jeho kruté podobě a jehož tvrdost sami od mládí zakoušeli. Byli divocí, zcela nevědomí... ale přesto měli své zásady a svůj pojem o cti.

Byli děti svého prostředí, synové velkých pouští, kde vládne pouze slunce a slovo Prorokovo a kde v průběhu staletí vzniklo mnoho zvyků, ale jen dva zákony. První z nich nastolilo samo slunce: Nenič studny! – Druhý vyhlásil sám Prorok: Nezneucti Alláha!

Zvyky se mohly měnit, třebaže jen nesmírně zvolna.

Zákony byly neměnné, nepopíratelné, svaté. Pronikaly do duše dětí pouště s prvními slovy v prvních dnech vnímání a zůstaly v ní už provždy. Staly se její součástí, a když pak děti vyrostly v muže, staly se tytéž zákony součástí duše mužů, která se ostatně lišila od dětské jen málo. A muži je ctili s fanatismem hodným potomků Prorokových vojsk, bránili je neúprosně, mstili s nesmiřitelnou krutostí.

Museli tak činit. Jejich těla potřebovala studny, pevné body, které by je uchránily před žízní pouště; jejich srdce potřebovala nějaké přesvědčení, nějakou víru, která by jim pomohla snést bídu a uchránila před beznadějí pouště.

A hle, teď se stali svědky, jak čaúš Kumraal, jejich velitel, krutě porušil jeden z oněch dvou zákonů. Zprvu nemohli uvěřit. Ale pak se jejich ohromení změnilo v pobouření, v němž naráz vzala za své všechna navyklá poslušnost, v něm padly všechny přehrady jako smeteny smrštěí. Nic je nyní nemohlo odvrátit z jejich cesty. Ani kule, natož mávání karabáčem.

„Pse! Tys nepřísahal! Ale sloužíš tomu, kdo přísahal!“*

A čauš pojednou cítil, že věc je mnohem, mnohem vážnější, než měl za možné, že už není pánem askarů, ale jejich terčem.

„Sloužím!“ vyhrkl. „Právě proto jen poslouchám! Pán karavan mi nařídil zabít toho muže!“

„Lže!“ vykřikl Šejch Mansúr. I on nyní hleděl do černých zorniček pod branettami a viděl v nich hrozící smrt. „Lže!“

Zorničky askarů přeskočily vztekle zpět.

„Lže!“ opakoval Šejch Mansúr. „Nic jsem nenařídil! Zabil ho o své újmě!“

„Ach,“ vydechl čauš Kumraal jako v nesmírném údivu, jako hloupé dítě. Jako by byl znovu chlapcem, který vleče s oslíkem buben a čeká, až přijde padíšach a dá na něm spočinout svému zraku. „Ach...“

Ale vzápětí se mu vyhrnul z úst proud slov:

„Vepř! On lže! Proč bych ho zabíjel? Jsou otroci moji? Jsou »Ti u studní« moji? Je vůbec něco mé?!”

Askaři zatěkali.

„Ztrestejme vepře!“ vyjekl jeden z průvodu Abd-en-Nebiho a obrátil pušku proti Šejchovi. „Tys přísahal, tys dal zabít! On je jen sluha!“

„Nestřílej!“ zvedl Šejch Mansúr v hrůze ruce k nebi. „Je jen sluha, ale chce být Pánem karavany! Proto zabil Šahina a dává vinu mně! Abyste na mně vylili svůj spravedlivý hněv! Pak by bylo všechno jeho, on by byl jediným pánem!“

„Ne!“ vykřikl askar. „Pánem je zde Abd-en-Nebi, který ještě žije!“

* Zajímavým příkladem úcty k přísaze ve jménu Alláhově je příběh, který se odehrál v letech 1934–1935 v Hadramautu a který zní téměř neuvěřitelně, ale je zcela pravdivý:

Seibanší beduíni napadli město Al Bugeri v údolí Wádí El Ajn, ale z jakési příčiny přísahali ve jménu Alláhově, že budou bojovat jen v noci. Obléhali pak město přes dva roky, ale marně, neboť vskutku bojovali jen v noci a zrána, po otevření bran, vcházeli do ulic, nakupovali, rozmlouvali s obyvateli a ukazovali jim své zbraně.

„Což nevidíte slunce, ó slepí?“ zaúpěl Šejch Mansúr. „Abd-en-Nebi nebude dlouho žít. Šahin je mrtev. – Šahinovi lidé se jistě pomstí a prolíjí krev zajatého!“

„Právě proto mi poručil střílet!“ zaťal čauš pěsti. „Chtěl se zbavit Abd-en-Nebiho! Komu věříte, vepři, nebo mně!“

Askaři znovu zatékali. Hněv jimi lomcoval, hřích volal o pomstu, ale příliš mnoho slov jim mátlu mysl a vůbec nerozuměli souvislostem.

„Alláh čeká, skončeme!“ sykl druhý muž Abd-en-Nebiho. „Věřím čaušovi. Porazím vepře!“

„Zadrž, Alláh se dívá!“ vykřikl Šejch Mansúr tak pronikavě, že se mimoděk zarazili. „Vidím jeho prst!“ Poulil oči v bezmezném strachu, ale sám ukazoval prstem na Kumraala: „Čauš není čauš! Obnažte mu záda a uvidíte znamení. Rychle! Uprchne!“

Ale čauš jen uskočil nazad a rozmáchl se, karabáč v ruce. Vypadal hrozně. Všechna krev mu zmizela ze svrastělých tváří, ztěžka dýchal a hlas, který mu unikl z hrdla, zněl jen chrčivě:

„Zkuste to! Zkuste to!“

Nic víc neřekl, nic víc nevěděl, jen tato dvě slova:

„Zkuste to!“

Ale když to zkusili, podníceni spíše jeho křikem než pobízením Šejcha Mansúra, když se na čauše vrhli, nedal ani ránu. Jen ruce zkrřížil, svíraje cípy kazajky v zaťatých prstech, jejichž klouby zbělely jako mléko. A nemohli je odtrhnout, těch deset prstů, které napínaly látku a tiskly ji k tělu... ani bodání nepomohlo, a teprv když čauš klesl k zemi pod vahou útočících těl, roztrhli kazajku džambijí a spatřili mřížoví jizev, spletené z dlouhých oblouků, jak kdysi dávno dopadal karabáč prohnutý rozmachem.

„Alláh! Hled'te!“ vykřikli. „Bičoval nás a sám je zbičovaný pes!“

V jejich hlase bylo vítězné jásání, ale zároveň i vztek, a zatím, co se jedni smáli, kopali jiní do toho, kdo byl ještě

před malou chvílí jejich pánem, a ještě jiní mu plili do tváře.

„Podvedl vás,“ řekl Šejch Mansúr a mžikal víčky, neboť pot mu stékal do očí a páčil. „Ale nemusíte se cítit poníženi, neboť podvedl i mne. Není také hoden vašeho hněvu. Dejte mu pouta, zítra rozhodnu, co s ním.“

Avšak askaři nehodlali pustit Kumraala, který jim tak dlouho vládl karabáčem, ačkoliv nebyl čaúš. Zapomněli na chvíli na Šahina a Šejch Mansúr raději odstoupil a sám odvlékl jeho tělo za keř.

Když se vrátil, stahoval právě bradatý askar Kumraalovi jeho zelené safiánové sandály, aby si je obul místo svých hrubých:

„Obuv pro čaúše!“ křičel.

Vtom strhl jiný askar Kumraalovi karabáč ze zápěstí a mával jím bradáči nad hlavou:

„Karabáč pro čaúše!“ křičel.

I byli hned dva noví čaúšové a hotovili se ke rvačce. Šejch Mansúr je neokřikl. Byl rád, že jejich hněv odtéká méně nebezpečnou stružkou, a vyčkával. Když pak bradáč vyrval svému druhu karabáč, zvolal Pán karavan slavnostně:

„Spravedlnosti je učiněno zadost! Chop se karabáče, nový čaúši! A vy, muži, se opět chopte pušek. Hrozí nebezpečí.“

Země se však dosud červenala Šahinovou krví a askaři vzpomněli na urážku Pána Všech Věcí:

„Alláh čeká na smrt uražeče!“

Šejch Mansúr stiskl rty. Nechtěl tak hloupě a zhola zbytečně přijít o Kumraala, který mu konal dobré služby a kterého by snad ještě nějak zachránil, kdyby získal čas; do zítřka by jistě vymyslel nějaké východisko. Ale netroufal si přímo odporovat.

„Alláh je moudrý a tudíž trpělivý,“ řekl. „Zrána budu soudit.“

„Alláh ho už odsoudil!“

„Jak to víte? Kdyby to byla Jeho vůle, byl by ten, kdo urazil, mrtev už dávno.“

„Nemyslím,“ řekl nový čauš. „Alláh má vůli, ale nemá nůž. Proto hýbe naší rukou, která nůž má.“

„Jak to víte?“ opakoval Šejch Mansúr trochu udýchaně. „Cítím, že hýbe mými ústy, která vám nařizují: Svažte provinilce a zavřete ho do Hrobky! Ale dříve vynesete mou rohož i má světla a uložte je do modrého stanu!“

Nechtělo se mu spát v Hasanově domě, když měl nyní po ruce krásný, hedvábný dům po Pijáku krve.

Askaři uposlechli mlčky a s velmi malou ochotou. Když však vyšli z Hrobu, kam uložili Kumraala, zvesela brebentili. Ale když míjeli Pána karavan, zmlkli a vrhli na něj kosé pohledy zpod branett. Nebylo mu to příjemné. Alláh jim zřejmě dosud strašil v hlavě a bude nutno postupovat velmi obratně a opatrně. Šejtánova práce...

Odfrl a otočil se k moři. Rozhodně mu nebylo do jásání. Nikoliv proto, že by se pro křivou přísahu bál Alláhova hněvu. V tomto ohledu Šabbě nelhal – měl vskutku čisté srdce čili čisté svědomí. Neboť jak zněla přísaha? Takto:

„Přisaháš ve jménu Alláhově, že se Šahin vrátí zdrav?“ zeptala se Šabba.

A on, Šejch, odpověděl nahlas:

„Ano. Staniž se...“ Ale v duchu dodal: „...Alláhova vůle.“

Padl-li Šahin ranou z pušky, stala se tedy vůle Nejvyššího, nic víc a nic méně. Askaři by ovšem takovému vysvětlení nechtěli rozumět. Mezci! Nedovedou jednat s Alláhem!

A pokud jde o další slova, která vzkázal po Šabbě, nelhal o nic víc: „Vracím Šabbu, protože jsem přemýšlel!“

Ba, vskutku přemýšlel, a nikoliv bezvýsledně.

Neboť co se stane, až Šabba přijde k studním a vyřídí poselství? Šahin nabude důvěry a přijde si pro smrt – která naráz přinese trojí ovoce:

„Ti u studní“ ztratí podněcovatele a vůdce.

Abd-en-Nebi zahyne, neboť je rukojmí a „Ti u studní“ na něm vylijí svůj hněv.

„Ti u studní“ pak ve zmatku odtáhnou, neboť jim bude chybět hlava, Šahin, ten, který je ovládal jazykem a sliby...

Ano, to byl trojí plod jediného činu.

První už spadl, další dva uzrají a spadnou co nevidět, a to je dobré...

Bohužel uzrálo i čtvrté, naprosto nečekané a velmi nepřijemné ovoce.

Ti vzteklí psi askaři se utrhlí z řetězu, on – Šejch Mansúr – jim musel dát vplen Kumraala a teď jim čelí sám a sám, bez spolehlivého čauše a jeho karabáče.

Věru, štědrost Alláhova nezná někdy mezí...

V těch neveselých úvahách zavrtal Šejch Mansúr špičkou sandálu do písku.

„A co teď?“ zabručel stísněně.

Jako v odpověď se ozval táhlý nářek, který snad – ba dojista! – zněl už hodnou chvíli, ale který až nyní pronikl k Šejchovým velmi zaměstnaným smyslům.

„Já blázen,“ trhl sebou Šejch Mansúr.

Poznal hlas žíznícího otroka a uvědomil si, že v překotném víru událostí by byl málem zapomněl na to nejdůležitější.

Častuje sám sebe pro tu roztržitost velmi nelichotivými jmény, vykročil tak rychle, jak to dovolovala jeho důstojnost, aby dal příslušné rozkazy. Byl už také nejvyšší čas:

Noc se kvapem blížila a zanedlouho se naplní údolí tmou, jež by žíznícímu muži znemožnila dosáhnout včas cíle.

2. STUDNICE PRAVDY

„Půjdu jen tak daleko, abych vše viděl,“ slíbil Merzuk Šahinovi.

Ale neviděl vše.

Připlížil se až na vrchol kopce Hrobu, sledoval Šahina na

jeho cestě k hlídce a pak dále do ležení, viděl gestikulující askary, zahlédl Pána karavan, jak zvedá své tučné, prázdné dlaně, vzápětí spatřil blesk, který s rachotem vyšlehl zpoza Hrobu a který srazil Šahina... a pak už neviděl nic.

Prchal štván hrůzou, jež se podobala pobouření askarů, ale tkvěla ještě hlouběji v srdci. Utíkal, padal a opět utíkal. Sklouzl se skály a nezřítíl se jen proto, že roztáhl ruce i nohy a zabrzdil pád. Hnal se po uzoučké stezce, jež ani stezkou nebyla. Prchal...

„Zabili Šahina!“ vykřikl vstříc mužům u studen. Pak se zhroutil v křečovitém pláči a chvilenu bylo slyšet jen jeho vzlyky, neboť mužům se sevřela hrdla a nemohli vydat ani hles.

Kdyby byl padl kdokoliv z nich, byli by zanaříkali a brzy zapomněli. Ale Šahin byl víc než jeden z nich. Mnohem více. Cítili to, ačkoliv jasně nevěděli, čím jim byl, ani proč tím byl. Ale jeho smrtí ztratili něco velikého, co jim nikdo nemohl nahradit, něco, co je zde drželo, co jim dodávalo naději i odvalu zůstat zde, co je chránilo před nebezpečím, něco, nač se mohli obracet ve své úzkosti – něco, co potřebovali stejně naléhavě jako vodu, spánek, pokrm.

A teď to najednou neměli... a mlčeli tak, jako mlčí každý, když ztratí příliš mnoho. Snad by byli vzlykali jako Merzuk, ale byli muži a styděli se. Snad by se byli rozprchli, ale báli se opustit studnu a záštitu Údolu. Snad by byli beze slova zastřelili Abd-en-Nebiho, ale v prvním ohromení jim to nepřišlo na mysl.

Přišlo to však na mysl Abd-en-Nebimu. Viděl až na dno skutků Šejcha Mansúra, protože byly podobné jeho vlastním skutkům, viděl jejich cíle, jejich následky a zakvílel strachem. Jeho rty zbělely, rozechvěly se a zvuk, který z nich prýštil, neměl slov, jen se třásl a naříkal. Byl to jediný žalozpěv nad Šahinem.

Tak zpíval Abd-en-Nebi, Piják krve, který přinutil ke „zpěvu“ už tolik tvrdých mužů. A zdálo se, že zpívá o své

fetvě, jež pravila: Bude slavný – ale utrpením; bude bohatý – ale nakrátko; bude vítězit – ale zisk odnesou jiní; bude se radovat – ale z vlastní smrti, jež ho vysvobodí z běd.

Fetva lhala. Smrt se blížila, a Abd-en-Nebi se neradoval, nýbrž bál.

Ale jeho zpěv probudil muže z ohromení a zažehl v nich touhu po jediném činu, jenž je mohl na okamžik usmířit se ztrátou, kterou utrpěli. Vykročili k zajatci, zvedali kolby ručnic, pokřikovali a strkali se v soupeření o první ránu...

„Zadržte!“ vyrazil Abd-en-Nebi ze zúženého hrdla. „Nejsem bratr Pána karavan!“

„Jsi lhář!“ zvolali hněvivě.

„Blázni!“ zaúpěl. „Kdybych byl jeho bratr, chtěl by mě zachránit a nezabil by Šahina! Chce mě zničit. Jsem jeho největší nepřítel!“

Krev jim divoce kolotala v hlavách i v očích, které byly zarudlé jako země vůkol. Pojednou jim bylo zcela lhostejné, kdo zajatec je či není.

„Jsi rukojmí!“ zasyčel Bauri.

„Jsi rukojmí!“ syčeli všichni. „Zahyneš!“

Tu zanechal Abd-en-Nebi přesvědčování a zacloumal hlavou, až mu spadl turban. I spatřili muži jeho oholené těmě, což je pro věřícího veliké ponížení a hanba. Ale spatřil je jistě i Alláh, ustrnul se nad poníženým – a poslal mu na pomoc chytrost Hasanovy Lišky.

Tak se alespoň zdálo, neboť když Asagalla zvolal „Je můj! Mně patří první rána!“, odpověděl Abd-en-Nebi zřetelným, mocným hlasem:

„Zadrž! Nebo ve mně zabiješ tři spravedlivé! Kdo radil Šahinovi: Nechoď! – Já! – Kdo ho varoval: Zahyneš! – Opět já! – Kdo ho prosil: Zůstaň! – Zase já! – – – Co odpovíš?“

Assagalla neodpověděl nic. Ale také neudeřil. Vše, co Abd-en-Nebi řekl, byla holá pravda.

Tu pozvedl Abd-en-Nebi hlas ještě výše:

„A kdo nutil Šahina – Jdi!, ačkoliv věděl, že ho posílá na smrt?... Žena! – Kdo lhal – Vrátiš se!... Opět žena! – A kdo tedy zradil?... Zase žena! Co odpovíte?“

Mlčeli. I teď mluvil Abd-en-Nebi pravdu.

„Zabte tedy ženu a zbavíte se tří nespravedlivých!“ vykřikl do třetice.

A muži se odvrátili od něho k ženě.

Seděla ve stínu skal a byla celá zlatá, neboť už smyla špínu otroctví. Držela v rukou zrcátko a peše, s nimiž si před chvílí hrála, aby ukrátila chvíle plné netrpělivosti a úzkosti. Teď už si nehrála. Nepohnula se. Necítila jejich pohledy, neslyšela obvinění. Bylo jí, jako by osaměla na světě. Jen jeden ebenový muž zahynul, ale jí připadalo, že zahynulo vše.

Zarazili se nad její nehybností. Abd-en-Nebi mluvil pravdu – ale toto byla Šabba, žena, kterou Šahin miloval tolik, že se mu až smáli. Toto byla Šabba, pro kterou všechno podstoupil! Šabba, kterou osvobodil z otroctví, zpod jha, z ruky Pána karavan...

„Stůjte!“ řekl Ammár. „Šabba je má sestra. Šabba ne-spáchala nic zlého.“

Avšak Abd-en-Nebi opakoval své „Kdo nutil?! Kdo lhal?! Kdo zradil?!...“ a oni neznali jinou odpověď než „Žena. Žena. Žena.“

Přesto váhali.

„A kdo prodal Šahina?!“ vykřikl Abd-en-Nebi. „Kdo a zač?! Řekněte!“

Tu jakoby poprvé spatřili věci v jejích rukou.

„Žena...“ vydechli. „Za zrcátko a látku se stříbrem...“

Ano, bylo tomu tak. Bratr Pána karavan měl opět pravdu. Nebylo lze pochybovat. Byl studnice pravdy! Nebylo možné nic vyvrátit. Ani Ammár se o to nepokusil, ani Merzuk. Nemohli. Bezmocně přihlíželi, jak se muži blíží k Šabbě.

Pohlédla na ně nepřítomnými očima. Měla hrozný pocit, že spolu se Šahinem zahynulo všechno, že je sama na světě, a

tito lidé pro ni nebyli více než stíny. Seskupili se kolem ní, opojeni zuřivostí a pomstychtivou zlobou...

Vtom skočil Ammár mezi ně:

„Ne! Je to Šabba! Nezabíjejte ji!“

„Mlč!“ vyhrkli. „Jsi špatný rádce! Sám Šahin to řekl!“

A Ammár sklonil hlavu. Šahin jako by smrtí vyrostl. Cokoliv kdy řekl, připadalo jim všem nyní daleko větší a pravdivější, než kdyby ještě žil. Všichni to cítili.

„Utraťte ji a uzavřete kruh pomsty!“ ječel vzadu Abd-en-Nebi.

„Ne!“ vykřikl Merzuk. „Šahin by to nechtěl!“

To rozhodlo. Svázali jí ruce i nohy a ponechali i se zrcátkem a peše na místě, kde prve seděla. Nenáviděli ji, ale nevěděli, co s ní. Nevěděli ani, co sami se sebou. Měli pušky, náboje, ale neměli vůli k boji, odvahu k boji. Chtěli odsud, ale neměli měchy. Pak vzpomněli na své ženy a naříkali, že je už nikdy nespatří. Ó, Pán karavan je silný, když se odvážil zabít Šahina, Pána tolika pušek! Ó, Pán karavan je strašný ve svém hněvu a ve své krutosti! Ó, snad by bylo moudré vydat mu jeho bratra a tak ho usmířit!

„Bláhovci!“ ozval se Ammár.

Ale okřikli ho opět, že je špatný rádce, že střílel po poslu s ratolestí, že chválil Chalika, že..., že... Nemohli už vzpomenout, co všechno spáchal, ale dojista toho bylo mnoho, jinak by byl Šahin o něm tak nemluvil.

„Jste berani!“ propadl Ammár hněvu. „Kdo vás učil nabíjet pušky a střílet! Kdo z vás byl voják, kdo byl v Habeši!“

Ale umlčeli ho slovy, že je blázen z Hal-Hal a nadto bratr Šabby, jež zradila, že nepotřebují pušky, ale měchy, aby mohli odejít daleko od pobřeží a skrýt se někde, kde je Pán karavan nenajde.

Tak hluboké beznaději propadli, že někteří počali lkát a ptát se, zda by jim nebylo lépe, kdyby nebyli vůbec unikli z lodi. A jiní zase záviděli těm, kteří uprchli z Údolu.

„Ach!“ volali, „muž, který uloupil oštěp, je už jistě ně-

kde ve šťastnějších končinách, snad už získal ženu v daleké vsi a zavlažuje pole. Ale i když nemá nic, jen jedinou ovci a jediný měch, je blažený oproti nám, kteří sedíme v pasti, jak pravil moudrý Chalík.“

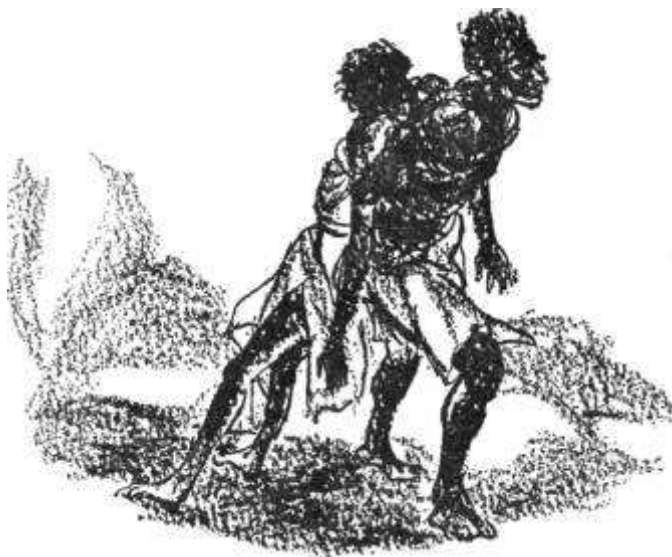
Tak na ně kouzelník s jizvami působil i z hrobu a vůbec nepomysleli, že před okamžikem vyčítali Ammárovi právě Chalika.

A pak náhle zmlkli a ti nejméně srdnatí ucouvli ve zmatku: Po cestě od moře, kterou zapomněli střežit a která se už zahalila šerem večera, přicházela potácivě černá postava shrbená pod těžkým břemenem. Vypadala jako obrovité zvíře, ale sípěla lidským hlasem:

„Vodu! Vodu!“

Byl to černý muž. Zhroutil se u studny. Přiskočili mu na pomoc.

Poznali už, co nese.

3. TÍSEŇ

Jedni mu lili vodu do úst, zatímco druzí odvazovali Šahinovo tělo s jeho zad.

„Vodu!“ křičel muž nenasytně. „Více vody!“

Žíznil už déle než dvacet čtyři hodiny a byl na pokraji sil i rozumu. Přesto si pamatoval, že mu Šejch Mansúr několikrát křičel do ucha, když ho posílal s břemenem k studnám:

„Šahin se vrací, jak Pán karavan přísahal. Odejděte od studní, jinak zahynete! I to přísahal Pán karavan.“

Teď to opakoval mezi doušky vody, ale pletl si slova i jména, pletl si Šahina s Pánem karavan, zarážel se a znovu opakoval. Přesto mu dobře porozuměli.

Pohřbili Šahina pod hromadou kamenů. Pohybovali se, mluvili, ale byli jen o málo více než on: těla bez duše. Hovořili šeptem, neboť se podvědomě báli pozvednout hlasy, jako by někde nablízku už číhal Pán karavan: Snad se přišel přesvědčit, zda uposlechli jeho rozkazu!... Ohlíželi se na každém kroku.

Příchod žíznícího otroka jim připomněl, že nepostavili stráž, avšak jen stěží přemluvili jednoho muže, aby se s Baurim vydal střežit Údol; Ammár odmítl, chtěl zůstat poblíže Šabby.

Byla už noc, ale až po dlouhém váhání rozdělali oheň. Co když plameny či dým upozorní Pána karavan, že dosud neoděšli?... Mohou však odejít v noci? Nikoliv, až zítra...

Ale při tom nevěděli, jak se zítra zásobit vodou na cestu. Šahin sice kdysi pravil, že naloví zvěře a z její kůže vyrobí měchy. Ale zítra bude už pozdě vydat se na lov!...

Ve svém zmatku dali se do kvílivého nářku. Zapomněli, že před krátkou dobou se báli promluvit nahlas. Sesedli se u Šahinovy mohyly, ale jejich nářek nebyl žalozpěv nad Šahinem, nýbrž nad jejich vlastní bezmocí, nad ženami, které zde zanechají.

Pak vzpomněli na stříbro ve studni a poněkud okřáli v

představě, že jsou bohatí a že by snad mohli od Pána karavan koupit své ženy. Byla to táž myšlenka, která už dříve přišla Šahinovi, a zavrhl ji stejně jako tehdy on. Věděli, že nikdo z nich se neodváží jít Šahinovou cestou vstříc smrti nebo otroctví.

Nikdo. Rádi mluvili o tom, že jsou velcí bojovníci a lovci, a chlubívali se počtem šelem, které ulovili. Ale vpravdě byli rolníci a pastevcí a milovali jen hovory o boji, nikoliv boj sám. Milovali příběhy o půtkách, pohádky, které bývají ukrutné, ale neublíží, milovali stáda, která se pasou a neublíží, milovali svá políčka, kde zvolna klíčí sklizeň. Přáli si klid.

A teď seděli bez rady kolem ohně, ztracené stádečko, a hledali ten klid. Ale nenašli jej, nýbrž jen bezmocnou touhu po něm, žízeň po klidu za každou cenu. A někteří opět litovali, že uprchli z lodi, a jeden dokonce řekl:

„Vraťme se! Pojďme se zdviženýma rukama k Pánu karavan, snad nám dá měchy.“

„Blázne!“ okřikl ho. „Pak je už nebudeme potřebovat. Dá nám jho!“

„I to snad bude lepší než tato noc,“ zaskuhral, a když ho znovu okřikovali, ptal se třesoucím se hlasem:

„Co jiného můžeme počít? Není v nás síla, Alláh nám ji nedal. Alláh stvořil ovce, aby dávaly mléko, vlnu, maso. Nás asi stvořil k otroctví...“

Byl to muž malého sebevědomí a zbabělého srdce, muž bez paměti; jen tak si dovedli vysvětlit, že vzpomínka na útrapy pod jhem v něm tak záhy vybledla. Nicméně se našli dva, kteří s ním souhlasili a kňourali, až se Ammár neudržel.

„Vy plazi!“ vyskočil. „Vy baby! Hněte se a zastřelím vás a nadělám měchy z vašich oslích kůží! Pak nám alespoň něčím prospějete!“

Zmlkli tedy. Avšak Ammárova slova jim poskytla nový nápad:

Porazí mezky, stáhnou je, nařežou z kůže dílce a sešijí je řemínky do tvaru měchu.

„Hleďme!“ volali. „Ammár dává špatné rady, ale my v nich našli rozum.“

Byli by snad porazili zvířata ihned, kdyby jim v tom nezabránila tma. Rozhodli se tedy, že tak učiní až za úsvitu. Chvilí měli radost ze svého nápadu, nicméně úzkost je neopustila a zanedlouho opět seděli kolem ohně tak ustrašeně, že i Ammár podlehl jejich poraženectví a pocítil tíseň, jakou nezažil ani v oněch dnech a nocích, kdy šel za ebenovou karavanou sám jen s Merzukem a Šahinem. Pojednou mu bylo do nevýslovného smutku, jemuž chtěl čelit alespoň tím, že přisedl blíže k Merzukovi, který také prožil ony hrdinské chvíle a vždy zachoval veselou mysl.

Avšak i Merzukův rozeklaný pohled bloudil tmou, svírající úzkým kruhem oheň, jako by se bál, že se z ní vynoří duch Šahinův.

„Byl bych rád, kdyby se objevil,“ řekl Ammár, jako by četl jeho myšlenky. „Nebojím se mrtvých ani živých a šel jsem sám do Habeše hledat slávu. A třebaže má cesta nevedla tak pustou a bezvodou krajinou, jako je tato, prožil jsem tisíce nebezpečných příhod...“

Zmlkl však brzy, mnohem dříve, než bývalo jeho zvykem, a raději pozoroval kuřata, která Merzuk ukládal k spánku do koše.

Pak, aniž si co řekli, oba se zvedli a odešli do tmy jako za svou potřebou. Připlížili se však zezadu ke kameni, u něhož ležela Šabba.

„Šabbo,“ zašeptal Ammár. „Jste děti téhož otce, který přišel od veliké hory, a neměli bychom mít před sebou tajemství. Zradilas Šahina?“

„Ne,“ řekla Šabba, ale nepřidala ani slovo, jako by ani netoužila přesvědčit ho o své nevině.

„Šabbo,“ řekl Merzuk. „Mám tě tak rád, že bych si tě vzal za ženu, kdybys nebyla o tolik větší a kdybych už byl muž. Mně to tedy můžeš říci: Prodalas Šahina?“

„Ne,“ řekla Šabba, ale marně čekali na záchvěv v jejím

hlase či na vzlyky, kterými žena vždy oslavuje jméno zemřelého muže.

„Ach, Šabbo,“ zašeptal Ammár. „Proč jsi tak tvrdá? Neželíš Šahinovy smrti?“

„Ano,“ odpověděla. „Ale jděte už. Mám mnoho podivných myšlenek.“

Šli tedy, ale Merzuk se ještě vrátil a dal jí pít, aniž s ní vyměnil slovo.

4. VELKÉ POZNÁNÍ

Zůstala sama v polotmě, ale nevadilo jí to. Nebyla vpravdě sama – Šahin se vrátil.

To ji vyburcovalo z ubohého, bezmyšlenkovitého stavu, do něhož upadla po zprávě o jeho smrti. Tehdy jí bylo, jako by se svět najednou vylidnil. A ona nemohla žít v takovém světě, neměla v něm místa, neměla důvod, proč by žila. Bylo jí zcela lhostejné, jak s ní naloží ty stíny, které se kolem ní pohybovaly a mluvily nebo křičely něco, co nevnímala. Nemyslela na nic, neslyšela nic, necítila nic. Nevyčítala si ani, že Šahina přemluvila, aby šel k Pánu karavan.

Ale pak se Šahin vrátil a Šabba spatřila zdálky jeho tvář. Neuvolnili jí pouta, aby mohla přistoupit blíže, a ani o to nepožádala. Nepotřebovala jít blíže. Viděla ho i způsob, jak se vrátil, a ten pohled jí otrásl natolik, že se probrala z tupého omámení a že pocítila žal. Žal však nebyl to nejhorší. Daleko horší byla myšlenka: Hle, to jsem způsobila! Hle, otec mého syna krvácí ze srdce a jeho oči už nikdy nepohlédnou do mých. Hle, dílo mé bláhovosti! Hle, má vina!

Tak si vyčítala a zdálo se jí, že Šahin odpovídá, jak by jistě odpověděl: Má Šabbo, není to tvá vina. Šel jsem ze své vůle. Má smrt není nic více než osud otroka...

V těch chvílích vršili muži mohyly a Šahin zmizel, ale jeho slova – ta, která nikdy nevyřkl, leda v jejích představách – jeho slova zůstala:

Nic víc než osud otroka... Otrok zemře, když se zlíbí pánu. Otrok je zbičován, když se zlíbí pánu. Otrok je nehet na prstu svého pána, a ryje brázdu, když to potřebuje pán, a je odštížen, když to potřebuje pán, a nic se nepříhodí; nový nehet naroste pánu, neboť tak určil Alláh.

Ano, zdálo se jí, že Šahin k ní mluví těmito slovy, ale vpravdě mluvily její myšlenky. A vtělovaly se v květnatá slova koránu, který byl její jediné vzdělání a moudrost, který jediný ji naučil soustředit se a sledovat řetězec úvah. Jinak by nebyla porozuměla Prorokovým větám ani s pomocí svého strýce Alího, neboť řeč koránu je mnohdy spletitá, ano i zmatená a nutno vynaložit velké úsilí, nemá-li se ztratit její smysl a význam.

„Otrok je nehet,“ říkala si nyní ve tmě. „Takový je osud otroka.“

Ležela na tvrdé zemi a opět v poutech jako ještě dnes ráno, ale nežalovala. Zapomněla na přítomnost, na svůj trpký úděl a stav. Opět viděla ženy, které na ni zrána ukazovaly prstem, opět slyšela svá vlastní slova: Přijdu zpět...

Ale nepřišla. Poslala místo sebe Šahina. A Šahin šel, protože chtěl vyrvat ženy Pánu karavan – a právě proto zahynul.

A přece chtěl tak málo!

To jí kmitlo zmučenou myslí právě ve chvíli, kdy přišel Ammár s Merzukem. A připadlo jí, že je to nesmírně divná myšlenka, ale přitom cítila, že se za ní skrývá něco ještě mnohem divnějšího, novějšího a většího. Co to bylo, nevěděla, ale snažila se vypátrat to, dívajíc se do noci jen spoře ozářené ohněm. Proto odpovídala tak krátce, proto je poslala pryč. Bála se, aby to „něco“, čemu snad přišla na stopu, jí zase neuniklo, jak se někdy stává: spatříš v duchu něco krásného, ale pojednou ti to zmizí a nevzpomeneš ani, co to vlastně

bylo, tak jako po probuzení nevzpomeneš na obsah snu.

Když pak zklamání odešli, opakovala si znovu:

Chtěl tak málo!... Chtěl jen několik žen zachránit před osudem otroků. Ano, chtěl příliš málo! I kdyby se tyto ženy vrátily živы a zdravý k svým mužům, kolik jiných by se nevrátilo! A byly by bezpečné, že se nevrátí i Pán karavan a nezajme je znovu?! Nikoliv...

A najednou jí připadlo, že Šahin byl pošetilý. Zvítězíš snad nad lvem, když ho postrašíš ohněm a vyrveš mu ovci? Nebo dvě ovce, nebo deset ovcí? Ne, nezvítězíš! Lev žije a vrátí se k ohradě příští noci, kdy snad nebudeš mít po ruce oheň, nebo kdy budeš spát, či kdy ti strach sevře útroby... či kdy vůbec nebudeš doma, abys svá stáda bránil. Ne, takto se nezbavíš lva.

Takto se nezbavíš Pána karavan!

„Šahine,“ řekla Šabba nahlas, když dospěla v myšlenkách až sem. Dívala se do tmy a zdálo se jí, že uhasínající oheň probouzí hvězdu za hvězdou. Jak plameny hasly a temněly, rozsvěcovala se světélka na nebi, a bylo jich bezpočtu a byla krásnější než oheň. A byla věčná, svítila na obloze noc co noc v těchže obrazcích, kdežto oheň byl jen dočasný. Oheň byl blíže, byl větší, byl dosažitelný – ale jen dočasný; po chvílce zhasne nadobro a nezbude nic.

Byl jako cíl, který si stanovil Šahin: blízký, dosažitelný, ale jen dočasný a bez velkého významu.

„Šahine...“ opakovala, ale pojednou nevěděla, co vlastně chtěla Šahinovi říci, a přemohla ji taková lítost, že se rozplakala. Poprvé od chvíle, kdy zvěděla o jeho smrti, jí tekly slzy z očí a lechtaly na tvářích, neboť je nemohla setřít. Měla pouta.

„Ach, Šahine!“ vykřikla.

Její hlas projel nocí jako nůž, tři muži u ohniště procitli a polekaně vyskočili. Ale Šabba zmlkla a muži znovu ulehli, netušíce, co je probudilo.

A Šabba plakala dále v temnotách:

Ach, Šahine, byli jsme oba slepí. Co je platné vzít Pánu

karavan pět, deset, dvakrát deset žen? Nic, nebo jen málo. Nutno zničit lva, ne mu jen brát ovce.

Nutno zničit Pána karavan, ne pouze osvobodit ženy...

Až sem zavedly Šabbu myšlenky. Pak dlouho ležela bez jediného záchvěvu krom dechu a hleděla do temnoty, naslouchajíc zvukům noci, chechtotu hyen a vytí šakalů, kteří jako by vyzývali lunu k souboji. Pak slyšela řev velké šelmy, podobný vzdálenému zadunění hromu, ale ani nepohnula víčky.

Byly to známé zvuky její vlasti, nebála se jich – a krom toho byla plná své veliké myšlenky:

Nutno zničit Pána karavan!

Byla to jen myšlenka, ale nesmírně nezvyklá, a tudíž asi také nesmírně bláhová. Stejně bláhová jako chtít zničit skály, hory, které stojí v cestě a tísní pastviny. Jak můžeš odstranit skály? Byly zde od věků, Alláh je sem dal... A jak můžeš odstranit Pána karavan? Byl zde od věků, Alláh jej vytvořil. Jen Alláh má moc a sílu měnit své dílo. Jen on k tomu má právo. ON je veliký.

To byla věčná pravda. ON je veliký... Ale přece se jí zdálo, že to, k čemu dospěla, je při vši novosti také pravda. A dokonce snáze pochopitelná. Alláha a jeho velikost si nikdy neuměla představit. Ale svou myšlenku si představit uměla!

Ano, je to pravda! Nutno zničit Pána karavan!

V té chvíli se neptala, jak jej zničit. Byla příliš opojená tím, že našla velkou pravdu. A náhle věděla, že ta pravda je cíl, ten pravý cíl, za kterým měl Šahin jít... a za kterým nyní půjde ona.

Tu se pohnula, aby vstala a zburcovala kdekoho...

Ale nemohla vstát. Byla v poutech a nedokázala nic, jen cloumat svázanýma rukama.

„Ach, muži! Muži vstaňte!“ vykřikla zoufale. A opět, opět.

Procitli. Bylo už téměř jasno a poznali, odkud zní ten zrůzněný, téměř neženský hlas.

„Mlč, prokletá!“ zahrozili pěští. „Dábel je v tobě a volá!“

„Ne! Slyšte mě!...“

„Mlč! Známe hlas šejtána!“

Ale volala dále, až vztekle vstali, aby ji ztrestali pažbami svých pušek.

Vtom zmlkla, ne však strachy, nýbrž proto, že už neměla sílu volat.

5. POUTA ZE SLÁMY

Když Šejch Mansúr rozkázal askarům, aby co nejrychleji poslali zíznícího otroka se Šahinovým tělem k studnám, měl na mysli jediný cíl: aby „Ti u studní“ zvěděli, jaký osud stihl jejich náčelníka, který je „ovládal jazykem a sliby“, aby ztratili hlavu a ve zmatku uprchli.

O výsledku vůbec nepochyboval.

A kdyby se proti svému očekávání potřeštili a v postychnivém vzteku zaútočili – tím lépe! Smetl by je ještě dříve, než by mohli způsobit škodu, ačkoliv má jen pět pušek: askaři dovedou mířit i rychle nabíjet a pevné postavení na kopci, jaké má on, se těžko dobývá. Ano, i v případě, že by se ti blázni dali vydráždit k bezhlavému činu, nezměnilo by se na výsledku ani písmeno:

Studny budou volné tak jako tak. –

Ve chvíli, kdy otrok vyrazil, prolétlo však Pánu karavan znenadání hlavou, že by při této příležitosti mohl sprovodit ze světa onu hloupou záležitost s přísahou, která ho bezmála stála život. Stačilo by jen malinko změnit znění přísahy, na které se ti osli askaři už dojista přesně nepamatují... ba stačilo by vypustit jediné slůvko!

I zvedl ruce k nebi, až mu široké rukávy roucha spadly k loktům, a jal se askary přesvědčovat, že přísaha vlastně

vůbec porušena nebyla a není. Jak zněla? Velmi prostě: Šahin se vrátí! –

A hle, nyní se vskutku vrací!

Při tom je po očku pozoroval, jak se tváří. Souhlasili až kupodivu ochotně, dokonce se smáli a volali, že Alláh se už nehněvá.

Byl to věru snadný úspěch. Vzдор tomu Šejch Mansúr neplesal, ale spíše sám sebe zahrnul výčitkami: Kdyby ho byl ten malý podvůdek napadl včas, nebylo by došlo k velmi nepříjemné, nebezpečné situaci a nebyl by ztratil Kumraala... Pravda, případ s přísahou je nyní vyřízený a on, Šejch Mansúr, by mohl klidně jít do hrobky a sejmout Kumraalovi pouta. Ale co by tím získal, když mu nemůže vrátit hodnotu a karabáč! Příliš ho před askary ponižil, odhalil v něm podvodníka, vzal mu všechnu důstojnost, ukázal na jeho zbičovaná záda... Ne, žádný z askarů už nikdy nepřijme rozkaz od muže, na kterého beztrešně plil a do kterého kopal. Kumraal ztratil tvář.

„Jsem hlupák,“ řekl si Šejch Mansúr trpce. „Jsem syn osla, třebaže můj otec byl dobrý pravověrný a nikdy nehýkal. Jsem mezek – slepil jsem džbán až poté, co z něho vytekla voda. Jak ji tam teď dostanu zpět? Jak vrátím čaúšovi hodnotu a postavení? Nemožná věc. A přece je ho škoda...“

Nespokojeně odfrkl. Díval se zpod lebí na moře, které teď zvečera nabylo barvy hyacintu, a zdálo se mu, že na východním obzoru vidí obrys země. Ostrov Mejún asi, kde sedí Inglesi... Ale i kdyby tam neseděli – co jsou mu platné všechny ostrovy světa, když se na moři neobjeví plachta!

Prudce se vysmrkal. Opravdu to trvalo už příliš dlouho. Je tomu právě tři dny, co nastoupil onu nešťastnou plavbu štván strachem, jež vyvolala ztráta amuletu. Tři dny a dvě noci už zde trčí! Ještě štěstí, že Abd-en-Nebi s sebou přinesl alespoň trochu vody...

Vtom si uvědomil, že je to teprv dvacet čtyři hodiny, co Abd-en-Nebi přitáhl, a že loď se tedy dosud přespříliš nepozdržela. Ještě může připlout... A dokonce ani s vodou to

není tak zlé, ačkoliv v měsících jí už zbývá jen na dně: dole v studnách je jí dosti a Šahinovi sirotci odtáhnou už v noci nebo časně zrána.

Ne, situace není ani zdaleka tak zlá, jak by se na první pohled zdálo.

Ale přece jen by byla mnohem lepší, kdyby měl po ruce pořádného čaúše, a ne hlupáka, který si myslí, že získal Kumraalovy schopnosti, když si navlékl Kumraalovy boty...

Tak poletovaly Šejchovy myšlenky sem a tam, zatímco moře bez jediné plachty temnělo, ale neztrácelo svůj lesk, až se konečně proměnilo v obrovitou desku jako z matného stříbra.

Tehdy použil Šejch Mansúr znovu palce, aby si vyčistil nozdry. Pak s povzdechem únavy přistoupil k hedvábnému stanu. Víčka se mu klížila a věru si zasloužil spánek. Pro zítřek měl už přesně stanovený plán:

Vyšle dva muže s novým čaúšem na obhlídku studní, které už jistě budou volné, a poté se se všemi otroky přestěhuje do Údolu, aby vyčkal příjezdu lodi. Škoda, že se při tom bude muset obejít bez Kumraala! Kumraal byl jeho hůl, o kterou se uvykl opírat. Kumraala by byl mohl v nejhorsším případě poslat do Assabu pro loď. Kumraal chybí, chybí...

Ach, snad zrána přijde dobrý nápad, jak věc napravit.

Hekaje, vzdychaje vstoupil Pán karavan do stanu a usedl na rohož.

Zavadil při tom rukou o něco oblého, chlupatého a málem vyjekl leknutím. Vzápětí se zasmál. Nebylo to zvíře, jak se v první chvíli domníval, nýbrž jen malý měch z kozí kůže, v němž šplíchala voda. Zvedl jej, aby se napil. Vida, Piják krve se zajistil i pro případ noční žízně...

Ale pak, v okamžiku, kdy mu voda počala crčet do úst, trhl sebou tak prudce, že pramének vystříkl na stranu a skropil mu tváře. Nedbal toho. Hleděl vytřeštěnýma očima k otvoru stanu, jako by spatřil přízrak:

Vzpomněl na „džina“ s branettou na hlavě a zjizvenou tváří. Vzpomněl na kouzelníka Chalika, na to prase, na toho ničemu, který utekl „Těm u studní“ s měchem plným vody. S tímto měchem, který pak položil k nohám jemu, Šejchu Mansúrovi, a který on, Šejch Mansúr, odkopl směrem k askaroví se slovy „Odneseš to do stanu mého bratra!“.

S tímto měchem – jediným, který „Ti u studní“ měli...

„Alláh!“ zaúpěl Šejch Mansúr. Byl by se nejraději udeřil do tváře. Byl hlupák, nekonečný, neuvěřitelný hlupák! „Ti u studní“ neodtáhli! Nemohli! Nemohou, ani kdyby měli sebevětší strach, ani kdyby stokrát ztratili hlavu! Zabili Abd-en-Nebiho, to je jisté, ale zůstali u studní, protože nemají v čem s sebou vzít vodu! A zůstanou tam a budou se bránit jako krysy v koutě. Nic jiného jim prostě nezbyvá.

Bezmála vzlykl. Ne, nic jiného jim nezbyvá! Smrt kulí v boji je lepší než smrt žízní, protože je rychlá. A není ani zdaleka jisté, že v boji podlehnou: v Údolu mají dobré postavení, mají pušky, kule, prach – a já nemám čaúše Kumrala...

Odhodil měch, z něhož stále ještě crčela voda. Ale pak chvatně uzavřel ten proud. Voda měla nyní cenu zlata! Studny nejsou volné a nebudou volné. Nutno je dobýt, zmocnit se jich proti přesile pušek. Hned zrána je třeba zaútočit, nasadit všechny zbylé muže, obratně je vést...

Ale kdo je povede?

On sám?

Nervózně se zatahal za lalok pod bradou. Nebyl voják, nicméně před léty vodíval své askary osobně. Avšak vždy jen proti bezbranným, nic netušícím vesnicím, nikdy proti dobře vyzbrojeným mužům, kteří očekávají útok a jsou připraveni se bránit, protože jim nic jiného nezbyvá...

Stiskl víčka, až mu před očima vyskočily oranžové kruhy, a zamlaskal:

Ne! Nepovede askary sám! Nemůže, nestačí na to. V čele askarů musí jít muž, který ví, který má alespoň matné ponětí,

jak se dobývají chráněná postavení, jak se obchvacuje, jak se šetří silami i životy mužů, slovem jak se válčí!

Kde vzít toho muže?

Nablízku. V Hasanově hrobce. Leží tam a jmenuje se Kumraal...

„Kumraal,“ zašeptal Šejch Mansúr a zavrtěl hlavou ze strany na stranu, což v řeči Orientu znamená přitakání.

Ano, askary musí vést Kumraal! Kdyby byl měl Abd-en-Nebi s sebou Kumraala, nebyl by dopadl tak šeredně. Jen Kumraal je s to zvládnout ty mezky s branettami na hlavách, jen Kumraal je voják, jen v Kumraalově hrsti má karabáč svou moc...

Ale běda, Kumraal už není čauš, nýbrž vyvrženec, kterému se askaři budou leda posmívat.

A přece je naprosto nezbytné, aby se do rána stal z vyvržence opět ctěný, obávaný čauš!

Jak toho dosáhnout? Jak vrátit Kumraalovi tvář?

Šejch Mansúr neměl tušení. Situace byla příliš zamotaná, složitá, téměř neřešitelná... Avšak Šejch Mansúr věděl ze zkušenosti, že vše lze vyřešit, přijde-li ten pravý nápad. A ten pravý je vždy velmi prostý, až směšně jednoduchý. Jen přijde-li...

Ó, Pane Všech Osudů, modlil se Šejch Mansúr v duchu. Pojednou byl pokorný a zbožný. Věděl, jak na Alláha, věděl, že chytrý člověk se s Ním vždycky dohovoří a srovná. Jde pouze o to, mít ten pravý jednoduchý nápad...

Modlil se. Zapomněl na únavu a spánek. Jsou chvíle, kdy nelze spát, kdy je člověk tím bdělejší, čím pevněji tiskne víčka. Neboť za zavřenými víčky pracuje mozek nejrychleji – a hledá ten pravý nápad.

Šejch Mansúr jej hledal dlouho. Moře podobné zprvu desce z temného stříbra ztratilo znenáhla svůj lesk a změnilo se v černou, bezednou propast. Šejch Mansúr to nepozoroval. Seděl v modrém hedvábném stanu, svíral v levici orlí pero, jež věští zdar všeho podnikání, a prosil už nejen Alláha, ale i Hasanovu Lišku...

A propast, v níž leželo moře, ztrácela zvolna svou bezednost a měnila se v temně modrou plochu... ale teprve když vyšel měsíc a dal moři nový sinalý lesk, otevřely se Šejchovy oči.

Měl už Nápad.

Krátce nato vyšel do noci, a kráčeje zticha podél ohrady, v níž spali otroci, vytáhl z obalu jednoho balíku aitu dvě dlouhá stébla slámy. Skryl je za pasem, vytasil džambiji a zkusil palcem její ostří; nevládl dosud plně pravicí a potřeboval břitkou zbraň.

A pak se opatrně kradl k hrobce, v níž ležel Kumraal, kdysi oslík-bubeník, pak onbaší, pak zběh, pak mezkář, pak čauš a nakonec vrah. Nezastavil se. Nezaváhal. Věděl do všech podrobností, co učiní a jak:

Vejde, usedne a řekne:

„Ó, čauši, jsem spíše tvůj přítel než tvůj pán. Je pravda, že jsem tě musel dát svázat, abych uhasil hněv těch psů askarů, kteří páchnou zkaženým máslem a zastiňují si oči v rozporu s nařízením Proroka. Ale je mi to líto a chci tě mít i nadále ve svých službách. Hleď, přeřežu tvá pouta, skryji je a místo nich ti přiložím tato nová pouta ze slámy. Pak odejdu. Ty však dáš pozor, abys je v noci neopatrným pohybem nepřetrhl, a ráno zvoláš jasným hlasem: ‚Ó, Šejchu! ó muži! Pospěšte spatřit zázrak!‘ A až přijdu se všemi askary, budeš vzrušeně vyprávět o světle, které se ti zjevilo ve snu a z něhož mluvil nadpозemský hlas tato slova: »Dvě křivdy se ti staly, čauši. První před mnoha léty, když jsi byl v zajetí nevěřících, kteří tě krutě zbičovali, protože jsi chválil Proroka. Druhá včera, když tě hanobili tvoji sluhové askaři pro přísahu, kterou jsi vůbec neporušil a které je už dávno učiněno zadost. První křivdu neodčiním, neboť tvé jizvy jsou svědectví tvého hrdinství a budou za tebe mluvit, až projdeš Branou smrti a budeš se těšit z věčných rozkoší. Ale druhou křivdu napravím svým dechem!« – To řekneš, čauši, a ještě více: Že jsi ve spánku pocítil horký, blažený dotek na rukou i nohou a zrána, hle, že jsi

spatřil to, co i my spatříme: pouta z konopí proměněná zá-
zrakem v pouta ze slámy, která před našima očima snadno
zpřetrháš. – Tak si budeš počínat, čauši, a já ti ještě pomohu a
zvolám: »Vizte, křivda je vskutku napravena!« – A askaři, ty
beraní hlavy, padnou do prachu a budou ti líbat ruce i nohy,
které posvětil div... A napříště díky mně, tvému laskavému
pánu, budou tě mít v ještě větší úctě než dříve. Nevyslovíš
však při tom jméno Nejvyššího, neboť je sice moudrý, ale
nedůtklivý.“

Tak zněla slova, která měl Šejch Mansúr připravena v
mysli. Byla to dobrá, chytrá slova a neměl důvod nevěřit v
jejich výsledek. Znal askary i čauše.

Když však zticha pootevřel cedrové dveře Hrobky a
šeptem zvolal „já čauš!“, nedočkal se odpovědi. I pomyslel,
že čauš spí anebo je v mrákotách, a otevřel dveře ještě více,
aby měsíc ozářil vnitřek Hrobu. Ani teď nespatřil čauše a
srdce se mu rozbušilo v hrozném podezření, že Kumraal
uprchl a přidal se k „Těm u studní“. Nedbaje už hluku, otevřel
dveře dokořán.

Tu vklouzl měsíc širokým pruhem, který se zlomil u
stěny právě tam, kde ležel čauš. Neuprchl tedy.

Uklidněn vklouzl Šejch Mansúr dovnitř, učinil dva kro-
ky... a zůstal stát. Nemusel jít dále. I odsud viděl, že čauš
Kumraal už nepotřebuje slaměná pouta, ani co jiného, že už
nikdy nezvedne karabáč.

Ti lotři askaři zkusili, zda Alláh vládne jejich rukou či
ústý Pána karavan – a ruka s nožem to vyhrála. Proto tak
brebentili, když vycházeli z Hrobky, proto tak ochotně sou-
hlasili, že Alláh se už nehněvá: tehdy už Kumraala nebylo.

„Já čauš...“ vydechl Šejch Mansúr. Ustrnutí, jež se ho
zmocnilo, jež mu na okamžik ochrnulo všechny údy, neoch-
romilo jeho ústa; mechanicky opakovala to, co před oka-
mžikem volala:

„Já čauš...“

Ale čauš už dávno bloudil Alláhovým rájem či peklem a

jediná žijící bytost v Hasanově domě byl Šejch Mansúr, Pán karavan. Žil, ale nemohl se pohnout. Byl jako zkamenělý, až na konečky prstů, které se chvěly do té míry, že jejich stín, vržený měsícem, poskakoval sem tam na podlaze Hrobu... a s ním i jiný, větší stín, který trčel mezi ukazovákem a palcem: stín orlího pera.

„Já čaúš...“

V příštím okamžiku ustrnutí pominulo a Šejch Mansúr vyběhl do noci plné hvězd. V hlavě mu hučelo. Neměl už Kumraala. Nemohl zaútočit na studny...

Ale co voda? Co voda?!

Znenadání stál u měchů a rukou, jež se dosud chvěla, zkoumal jejich obsah. Byly splasklé, prázdné jako břich hubeného velblouda. Cítil to dlaněmi, když je ve tmě ohmatával. Přesto přinesl z ohně hořící větev, a nevšímaje si zvědavých

očí askarů, svítil si na měchy. Nic naplat, byly prázdné. Měl ještě méně vody, než očekával. Ti psi s branettami buď večer příliš plýtvali, nebo si po Kumraalově smrti založili tajnou zásobu pro případ žízně. Ach, kdyby měl pohůnka s karabáčem!

Ale neměl ho. A neměl vodu, neměl studny, ba neměl ani naději, že by se k nim vůbec kdy dostal.

Neměl nic.

Ulehl ve stanu zmítán nejprotichůdnějšími pocity. Chvíli to byl tetelivý strach, chvíli oddaná víra v Alláha a pero, chvíli zoufalství, ale povětšinou vztek. Spal jen krátce, a sotvaže se ukázalo první šero dne, vylezl ven a zahleděl se na moře. Bylo nazelenalé, lesklé a prázdné jako vyjedená mísa. Stěží se ovládl natolik, aby je nezačal hlasitě proklínat. Ztratil naději i víru. Nevěřil už v loď. Nepřipluje! Snad vůbec nikdy nebyla a Abd-en-Nebi si jen tropil žerty. Snad všechny plachty zmizely z povrchu moře, snad se mu jen zdálo, že vůbec kdy byly... Vzápětí se krutě štípl do zátylku, aby sám sebe vytrestal a přivedl k rozumu. Jsou toto myšlenky hodné Pána karavan anebo sultána všech bláznů?

Rozběhl se po temeni kopce směrem k vnitrozemí, tam, odkud včera přišel Šahin. Ale brzy poznal, že Chalikův měch mluvil pravdu a že je zhola zbytečné posílat někoho na výzvědy:

Vzadu stoupal z Údolu proužek dýmu. „Ti u studní“ byli u studní. Neodtáhli. Neodtáhnou.

Vteřinku nehybně stál, nespouštěje dým s očí...

A pak chvatně vykročil zpět.

Uvědomil si, že mu zbývá jediné východisko, ale že musí jednat rychle a být velkorysý.

6. VÝCHODISKO

Jakmile Šabba zmlkla, odložili muži pušky, aby se věnovali naléhavějšímu úkolu. Chystali se porazit mezky. Rozbřesklo se už natolik, že viděli zvířata, která se poklidně pásla až vzadu pod Horou Zdí, a vydali se tam volajíce:

„Pojďte, měchy! Naplníme vás něčím jiným, lepším!“

Až když je přivedli na nejširší místo Údolu, které se mělo změnit v jatky, uvědomili si, že výroba měchů bude zdlouhavá. Zručný řemeslník ušije sice měch za den, ale musí mít připravené, dobře vysušené kůže zbavené všeho tuku, musí mít nástroje a pryskyřici, jíž měch utěsní. To vše jim chybělo. Měli jen zvířata, jejichž nafouklá břicha sice měla podobu měchů, ale nic více. Měli jen kůži plnou masa.

Držíce mezky za ohlávky, pustili se tedy do hlasitého rokování, které po chvíli přešlo v hádku, ale nevedlo nikam. Nakonec počali uvažovat, zda by nebylo lépe, kdyby se řádně napili a odtáhli bez měchů, ale s mezky, na něž by naložili všechny zásoby aitu a lachamu, které ještě zbyly. Kdyby šli rychle, vytrvale a bez zátěže, mohli by snad zítra odpoledne nebo navečer dorazit k oné studni, z níž Šejch Mansúr nacerpal naposled vodu cestou k moři. Ale vydrží bez pití téměř dva dny? A je jisté, že tu studnu najdou, když nemají Chalika, který tehdy vedl karavanu? Nepamatovali se už na cestu, neboť tehdy šli pod jařmy a nevšímali si krajiny, zmoženi útrapami a únavou. Jen Ammár a Merzuk ji snad znali o něco lépe.

Avšak Ammár odmítl je vést.

„Jsem špatný rádce, tedy i vůdce,“ řekl a odešel i s Merzukem stranou.

„Nejsi rádce, jsi zrádce!“ křičeli. „Jsi pravý bratr tvé sestry!“

Ale ve skutečnosti vůbec netoužili vydat se bez jediné krůpěje vody do kamenitých pustin a byli by stěží šli, i kdyby Ammár nakrásně svolil převzít vedení.

„Černí muži, jste velmi bláhoví!“ zvolal v té chvíli Abd-en-Nebi, který naslouchal všemu, nakláněje kupředu holou hlavu, pokud mu to dovoloval provaz. „Nemusíte odtáhnout bez vody a není ani třeba, abyste šli k mému bratru a vydali se zbytečně nebezpečí. Propusťte mě, půjdu k němu sám a přísahám při všech svatých súrách, že ještě dnes se vrátí vaše ženy a přinesou měchy! Ano, tak tomu bude! Můžete mi věřit, neboť jsem jeho nepřítel a jeho škoda je mou radostí! A jsem tak mocný, že se neodvážím sáhnout na můj život a že mne uposlechne!“

Muži zaváhali.

„Ano, přísahám ve jménu Nejvyššího!“ opakoval Abd-en-Nebi. Oči se mu leskly jako včera touto dobou, kdy sem táhl v čele osmi ozbrojených askarů. Tehdy v nich byla velká dychtivost, ale teď veliká naděje a viděl se už v duchu, jak kráčí svoboděn a zdrav vsťříc zděšenému Šejchovi. Oh, bude to překvapení!

„Přísahám, přísahám!“ opakoval naléhavě a vskutku byl hotov přísahu splnit. Co mu teď záleží na několika ženách, které ani sám neuložil, které vezme vepři! A i kdyby poslal jen jedinou s dvěma měchy, odtáhnou ti černí hlupáci tak jako tak a bude dosti vody, ať už loď připluje, kdy se náhudovi zlíbí. Ale ne, nezrušil by ji!

„Jsem bohobojný!“ křičel. „Má přísaha je svatá!“

Muži už pustili mezky a nyní přešlapovali z nohy na nohu, jako by už slunce sršelo ohněm a půda pálila. Šahin, jejich vtělená vůle a víra, ležel pod mohylou, Ammár byl špatný rádce a Asagalla, jemuž Abd-en-Nebi právem patřil a k němuž znenáhla počali vzhlížet jako k vůdci, měl příliš malou hlavu na velká rozhodnutí.

„Ach!“ počal několikrát a vždy se zdálo, že pronese moudré slovo. Ale neřekl nic, jen sáhl na jílec své džambije, jiskřící stříbrem a perlami... a opět počal s velkou rozhodností: „Ach...!“

Tehdy už Merzuk nestál po Ammárově boku. Nabral

vody do hliněné misky, kterou ukořistil na lodi a která sloužila náchudovi při holení, a nesl ji Šabbě.

Chraptila, když mu děkovala. Ale chladivý doušek jí osvěžil hrdlo a pojednou zvedla hlavu a její hlas naplnil celý Údol:

„Neodcházejte! Musíte zničit Pána karavan!“

„Jak?“ ptali se, napodobující její tón. „Jak ho zničíte?“

„Vyjděte všichni!“ zvolala. „Spojili jste se v nenávisti proti mně, spojte se v nenávisti proti Pánu karavan a zničíte ho!“

„A více nevíš?“ vykřikli.

Ne, Šabba nevěděla nic víc. Jen to, že je nutno zničit otroctví, a tudíž Pána karavan, který je strom, z něhož rostou jha.

„Jste dosti silní, půjdete-li všichni,“ opakovala tvrdšíjše. „Zničíte Pána karavan!“

Tu zahlaholil křečovitý chechtot.

Smál se Abd-en-Nebi.

Seděl u své skály podobné lahvici a vypadal jako opilec, který tam klesl přemožen zakázaným nápojem a nyní se nemůže odtrhnout od zdroje svého hříchů. A vypadal opojený, opilý, neboť neměl turban a komíhal hlavou ze strany na stranu a stále se smál. A pak zahýkal a zamečel ve vzpomínce na hovory s jinými otrokáři, kdy jeden druhému říkal „Ó, Pane karavan“ a pak vydával tyto zvířecí zvuky. Ale hned přestal hýkat i mečet – nebyl mezi otrokáři, ale mezi uprchlými otroky. Nemohl však přemoci křeč smíchu, který nepramenil ani z veselosti, ani z odvahy, ale z pohrdání. V té chvíli pohrdal sám sebou, že je v moci takových hňupů, pohrdal lidmi, že nevědí, jak jsou se svými puškami silní... ale nejvíce pohrdal touto ženou, kterou vydal záhubě třemi prostými větami a která se nezmohla ani na obranu.

„Ženo!“ vykřikl přerývaně. „Ženo, Pán karavan má desetkrát deset těl a každé jiné! Znič jedno, a stále jich zbude dosti.“

„Snad,“ odpověděla, ačkoliv nevěřila. „Ale je-li desetkrát deset Pánů karavan, kolik je otroků? Ještě desetkrát více!“

Hleděla na něj z povzdálí temnými, propadlýma očima. Ale neviděla ho. Viděla v duchu ebenovou karavanu, jaká ještě nikdy nešla pouští. Tak velikou, téměř nekonečnou – karavanu všech otroků.

„Co jsou ti platní otroci?“ smál se. Cítil, že stačí jen slova, aby ji znovu umlčel, aby přesvědčil muže a konečně nabyl svobody. „Jsi nejen zrádná, jsi posedlá!“

„Černých mužů je ještě desetkrát více než otroků,“ zašeptala. Napadlo ji to až nyní, ale věděla, že je to pravda, a opakovala ji křikem, aby ji všichni slyšeli. „Pán karavan zahubí tři vesnice. Tři vesnice zahubí Pána karavan!“

„Přijde jiný Pán karavan!“

„Tři vesnice ho znovu zahubí!“

Tak na sebe pokřikovali od balvanu k balvanu, zatímco muži hleděli hned sem, hned tam, jako by sledovali ptáka, který létá od hnízda k hnízdu. Byla to zábava, jež jim na chvílku dovolila, aby zapomněli na své trudné postavení.

Vskutku jen na kratičkou chvílku. Dva výstřely, které znenadání zapraskaly tak rychle za sebou, že splynuly v jediný ohlušující rachot, umlčely naráz Abd-en-Nebiho i Šabbu.

Sedm mužů se shýblo pro pušky, ostatní uskočili beze zbraní ke skalám. Jen Ammár zůstal stát; držel pušku v ruce a nechtěl utíkat.

Proto nejdříve ze všech spatřil to, co v příští vteřině přimělo muže ke ztřeštěnému pokřiku:

Od průrvy, jež tvořila ústí Údolu, od místa, kde seděla dvoučlenná hlídka, jež právě vystřelila, přibíhala skupinka ebenových postav.

Byly to ženy z Bododo a Kerie a nesly tři prázdné měchy. „Jsme svobodné! Jsme svobodné!“ volaly, vzlykaly štěstím. „Pán karavan je milosrdný a měchy jsou jeho dar.“

Dříve než k svým mužům vrhly se však k studním a pily.

7. ZRCÁTKO

A opět muži tančili a zpívali, docela jako tehdy, když přemohli askary zmámené leskem stříbra. A ženy tleskaly rukama a vydávaly vysoké fistulové výkřiky, jež doplňovaly píseň a měly povzbuzovat.

Vypověděly už mužům, jak je Pán karavan ráno propustil a jak jim dal nejen měchy, ale také rozkaz:

„Posílám velký dar, ale tím je má štedrost vyčerpána. Odejděte do svých domovů, jinak vás krutě ztrestám!“

To vyřídily, ale pak je radost přiměla k jáсотu a muži neodolali, aby se nedali do zpěvu a tance, byť i jen nakrátko, neboť záhy odejdou, jak si přeje štědrý Pán karavan.

Ustali vskutku velmi brzy a i s ženami se vrhli k studnám, aby naplnili měchy a vylovili stříbro. Stále však štěbetali tak hlasitě, že i ječivý hlas Abd-en-Nebiho stěží k nim dolehl.

„Propusťte mě! Nyní máte ženy! Pán karavan je poslal výměnou za mou svobodu!“

„Mlč, za tebe je neposlal,“ odpověděli mu. „Jsi jeho nepřítel!“

„Ne, ne!“ zakvílel, nevěda kudy kam. „Jsem jeho bratr!“

„Jsi každou chvíli něco jiného!“ vybuchli. „Ale stále jsi zrádný lhář. Jen mlč a rozmysli si, jak chceš skončit!“

Ve skutečnosti si sami potřebovali rozmyslet, co s ním učiní. Prozatím na něho neměli čas. Spěchali, aby už měli vše pohotově k cestě domů.

Sotvaže však Abd-en-Nebi zmlkl, ozvala se Šabba:

„Neodcházejte, muži! Slyšte mě!“

Vykřikovala až do ochraptění, ale místo mužů se kolem ní seskupily ženy. Věděly už o všem, co se přihodilo, a nyní se jí smály, jak trhá svázanýma rukama a namáhá hlas.

„Neodcházejte!“ volala. „Musíte zničit Pána karavan!“

„Ach? A proč?“ smály se. „Není už zlý. Propustil nás.“

Neodpovídala jim. Volala muže:

„Jděte ihned! Ještě nepropustil všechny a opět se vrátí. Jděte! Máte zbraně!“

„A co on?“ ozval se kdosi od studny. „On je nemá?“

„Neposlouchejte ji, prokletou,“ zahrozila jí Asagallova žena pěstí. „Chce vás poslat proti puškám!“

„Jděte!“ opakovala sípavě. „I kdybyste při tom všichni zahynuli, musíte ho zahubit.“ Hlas ji znovu opouštěl a s ním i síly těla.

Zatím však, co její volání sláblo, nabývalo ječení žen na síle. Bylo jich mnoho proti jediné a křik i nenávisť je spojovala, až se zdálo, že to nejsou ženy, nýbrž mnohohlasá saň:

„Utraťte ji! Chce vás poslat na smrt jako Šahina!“

A jméno Šahina přimělo muže, aby se u studny vztyčili.

„Tak jako Šahina!“ opakovali. Najednou se jich znovu zmocnil hněv. „Tak jako Šahina! Ano, je zrádná! Chtěla by nás všechny zahubit! Tak jako Šahina!“

„Ne,“ chraptěla. „Jděte a splňte Šahinovu vůli.“

„Lžeš!“ vyhrkli. „Šahin nechtěl zničit Pána karavan!“

„Běda,“ řekla. „Šahin byl slepý.“

Tu k ní zuřivě vykročili a zahrozili pěstmi:

„Slyšte, uráží ho i po smrti! Proč byl slepý, ty ničemná? Proč?!“

Viděla jejich rozezlené tváře a bála se jich.

„Proč?“ vrčeli. „Protože ti věřil?!“

„Ne,“ vydechla. „Protože chtěl pouze osvobodit vaše ženy.“

Zarazili se. Hněv jim zastřel smysly do té míry, že nepostřehli slůvko „pouze“, a nyní na ni okamžik vytřeštěně hleděli jako na zloducha, na netvora, který měl odvahu říci jim do očí „Šahin byl slepý, protože chtěl osvobodit vaše ženy“. A pak se na ni i s ženami vrhli a ve zběsilém pobouření ji bili pěstmi bez ohledu na to, že je svázaná. Hned po první ráně ji však kupodivu opustil všecken strach – jako by ji jedna bolest zbavila všech ostatních.

„Budiž, bijte mě!“ volala. „Ale jděte zahubit Pána...“

„Zavřete jí ústa!“ vyhrkla jedna z žen. „Jinak bude stále výt a urážet.“

Ovázali jí tedy ústa závojem z mušelínu, který dosud ležel vedle ní. Líbilo se jim, že našli po ruce tak vhodnou věc. Hle, k čemu poslouží mzda za zradu!

Vtom si ženy povšimly i zrcátka a strkaly jí je před oči, aby se viděla v závoji. Při tom seznaly, že zrcátko vrhá ostrý paprsek světla, daleko ostřejší než střípky, s nimiž si hrály jako děti, a odstoupily, zamířily jí jej do očí a měly radost, že je zavřela.

„Hle, had usnul!“

„Už nemůže uštknout!“

„Hade, spíš?“

„Ale had patří na slunce!“

Odvlekly ji ze stínu na žhavé výsluní, aby více trpěla za zradu i za to, že přála mužům smrt. Nyní ji už nemohly oslňovat zrcátkem a obrátily se tedy proti Abd-en-Nebimu, který také zavřel oči; víčka se mu chvěla zoufalstvím.

Ale poté se ženy tahaly o zrcátko, až upadlo a rozbilo se na pět kusů. Nehněvaly se. Měly nyní pět zrcátek, třebaže menších, a hrály si s nimi, střílejíce sluncem jedna po druhé. Muži se už opět vrátili k studni. Plnění měchů netrvalo sice dlouho, zato vylovit mince byla práce daleko obtížnější a posléze se kolem nich nahrnuly i ženy, aby pomáhaly radami a mohly obdivovat Stříbrnou ženu.

Tehdy opřel Abd-en-Nebi hlavu o skálu podobnou láhvi a šeptal si slova své fetvy:

„Slavný, ale... Vítězný, ale... Šťastný, ale...“

Slunce už páliło a Merzuk se odplížil k Šabbě, aby jí dal napít, dokud si jí nikdo nevšimá.

8. ŠTÍT

„Merzuku,“ řekla, když jí odvázal peše, „jdi a přiveď Ammára.“ Přikývl. Přidržel jí u rozpukaných rtů misku s vodou, a když uhasila žízeň, přikryl jí ústa závojem, aby muži nic nepoznali. Pak přivedl Ammára, avšak opět oklikou jako v noci. Usedli za Šabbou tak, aby je kryl balvan a jeho stín.

„Co chceš, sestro?“

„Ammáre,“ řekla. „Uměl jsi mluvit ohnivými slovy, když jsi líčivál svá hrdinství. Proč ti nyní ta slova scházejí?“

„Nescházejí mi.“

„Proč tedy nepromluvíš k mužům a nenadchneš je, aby bojovali?“

„Ztrácíš rozum, Šabbo? Proč by bojovali, když mají vše, co chtěli? Ani Šahin nechtěl nic víc.“

„Šahin nevěděl, co vím já,“ zašeptala.

„Snad,“ pokrčil rameny. „Nerozumím ti, Šabbo. Jsi asi opravdu posedlá a prodala jsi Šahina. Nevím, co s tebou muži učiní. Nechají-li tě zde, aby si tě vzal Pán karavan, nebudu tě bránit.“

„Nebraň mě, nežádám tě o to!“ vydechla vášnivě. „Chci, abys zabil toho, který je strom plodící jha!“

Nakrčil obočí a trvalo mu okamžik, než pochopil, koho Šabba míní.

„Sestro,“ potrásl pak hlavou. „Já sám přece nemohu...“

„Jdi s druhými!“

„Nepůjdou, i kdybych je prosil. Nemají proč a bojí se Pána karavan.“

„I ty se ho bojíš?“

Mlčel. Pro jednou mu vskutku chyběla chlubná slova.

Usmála se.

„Neboj se, Ammáre. A řekni i jim, že se nemusí bát. Já půjdu první proti kulím.“

„Ty?“ podivil se. „Jsi svázaná.“

„Rozvaž mi pouta na nohou a půjdu! Neboj se, Ammáre, budu tě chránit tělem, a padnu-li, budeš mít dosti času utéci.“

Neviděl jí do obličeje, ale slyšel v jejím hlase velké odhodlání. A ona opět postřehla z jeho hlasu, že se mu hrne do tváře vlna studu:

„Neskrývám se za ženou! Jsem bojovník!“

„Nejsem žena, jsem štít! A nejsi bojovník, když se strachuješ bojovat jak beze štítu, tak i s ním!“

„Čekáš dítě,“ vyhrkl. „Chceš je zabít?“

„Nechci dítě, které by žilo v otroctví.“

„Bude svobodné,“ řekl chvatně. „Všichni se vrátíme domů. Najdu slova a přemluvím je, aby tě vzali s sebou a vyčkali, dokud tvé dítě nepřijde na svět. Snad mezitím zapomenou na tvou vinu a...“

„Nech vinu!“ přerušila ho. „Nesmíte odejít a nechat na břehu šelmu. Zase by se vrátila!“

„Je mnoho šelem!“

„Nás je také mnoho a máme pušky. Jdi, Ammáre, a řekni, že je nutno zabít otroctví. Řekni, že půjdu první přede všemi, a třeba se svázanýma rukama. Ammáre!...“

Ale Ammár se nepohnul a Šabba oslovila Merzuka, kterého neviděla, nýbrž jen slyšela, jak těžce, trhaně dýchá.

„Merzuku, uvolni mi nohy, když se toho neodvážím můj bratr bojovník. Nemohu už prosit.“

Tu Ammár vyskočil a jediným pohybem jí přesekl provazy na nohou. Nemohla však vstát, neboť ležela spoutána příliš dlouho. Pomohli jí tedy a vedli k Šahinově mohyle, na niž chtěla vystoupit. Ale po několika krocích se zhroutila a Merzuk jí opět musel pomoci na nohy a pak podepírat, aby se udržela zpříma na hrubé hromadě kamenů, pod níž spal ten, který chtěl pouze osvobodit. Opírala se rukama o chlapcovu hlavu, jako by byl jen hůl, tak jako ona byla jen štít.

Až nyní si muži i ženy povšimli, co se děje, a rozhorleně vyskočili:

„Ammár je zrádce! I on! Pročs ji uvolnil?!“

„Protože půjdeme zabít otroctví!“ vykřikl pronikavě a zvedl pušku, aby jim zabránil přistoupit blíž.

Zastavili se.

„Proč? Jaké otroctví? Nejsme už otroci!“ Měli jeho slova za žert a nechápali nic. „Ani naše ženy už nejsou...“

„Jiní jsou,“ vpadla Šabba. „A vy opět budete!“

Ammár pokročil kupředu:

„Ano! Proto musíme jít.“

Ucouvli. Poznali už, že nežertuje.

„Láká tě smrt?“ vybuchl Asagalla. „Pán karavan nás smete kulemi!“

„Ne!“ zvolal Merzuk a ukázal na Šabbu. „Hleďte, váš štít, který zachytí výstřely. Žena půjde před vámi.“

„Ano,“ přitakala. „Půjdu.“

Na malý okamžik zmlkli. Dívali se na ni, jak stojí na mohyle, a připadala jim bledá a vysoká jako zjevení.

„Ó!“ ukázala vtom jedna z žen na Šabbu. „Což nerozumíte? Chce přece uprchnout k Pánu karavan, který si ji koupil!“

„Mlč!“ zavrčel Ammár. Věřil už Šabbě a byl by po ženě skočil, kdyby ho Šabba neokřikla:

„Stůj, Ammáre!“ Ale její oči neopustily skupinu ebenových mužů, kteří se koupili u studny.

„Neuprchnu. Povedete mě. Půjdu s obojkem na krku, jako chodil Chalík.“

Opět mlčeli hledíce na ni jako na zjevení. Vzadu čněl sráz Hory Zdi celý ve stínu, který jej zahaloval jako průsvitnou mlhovinu. Ale pod tím průsvitným závojem bylo vidět temně fialové, temně modré a temně šarlatové vrásky, jež se podobaly zkamenělým plamenům. Byli pod ní maličcí jako mravenci, všichni, i Šabba, která stála na vrcholu Šahinovy mohyly. Přesto jim vůbec nepřipadala malá. Zdálo se jim, že vyrostla mnohem více než jen o mohylu. Stáli blízko u ní, vzhlíželi k ní a její postava se jim promítala na celou výšku Hory Zdi, pokrytou zkamenělým ohněm.

„Ano,“ řekla. „Půjdu před vámi a poženete mě jako mezka.“

Stále mlčeli.

„Či se vám zdá, že jsem příliš úzký štít? Nebojte se, nepůjdu v čele sama. Tamten mě doprovodí!“

Obrátili se směrem, kterým ukazovala: u skály podobné lahvici seděl Abd-en-Nebi.

Vypadal jako opilec, jako ten, který se příliš nalokal tally. Oči mu vystoupily z důlků a oholená hlava se naklonila vpřed, až se provazy zařízly do hrdla, z něhož zaznělo chrčení.

„Nepůjdu!“ chrčel. „Nepůjdu!“

„Půjdeš,“ řekla Šabba. „A vy také, muži, a brzy, dříve než připluje loď a odveze Pána karavan, aby se opět vrátil. Rychle pojďte a zvítězíme, dokud je čas! Či máte ještě málo štítů?! Mám snad porodit dítě a nést je po mém boku, abyste se cítili bezpečnější?! Učinila bych to, kdybych mohla, a Šahin by to schválil!“

Ztichla rozhlížejíc se po mužích a připadlo jí, že vidí ne deset a dva páry očí, ale desetkrát deset a dva. A jim stále připadalo, že nevidí ženu, nýbrž zjevení.

Nepohnuli se však... a tu se obrátila k ženám:

„Ach! Styďte se! Nemáte muže, ale červy, kteří by umřeli strachy, i kdybych je kryla.“ Opustila ji všechna naděje. „Styďte se, jako já se stydím...“

Ale pojednou znovu vykřikla:

„Či pojďte i vy, alespoň jedna z vás, aby byl štít větší! A věřte, že nejsem sama, že vskutku mám dítě, třebaže se ještě nenarodilo. Jsem tedy dvojitý štít, dvojitá ochrana! A nechcete-li ani teď, půjdu s Ammárem sama. Snad i Merzuk půjde.“

„Ano!“ zvolal Merzuk.

„Ach...“ vydechla Šabba. Viděla, jak některé z žen zvedly paže, jako by chtěly něco říci, jak se ohlédly po mužích... a jak daly pažím klesnout:

Muži se shýbli pro pušky.

A pak viděla své vojsko – ebenové bojovníky, jimž bude dělat štít.

„Ammáre!“ vykřikla. „Půjdeš se mnou a budeš opírat pušku do mých zad a zabiješ mě, kdyby se mě snad zmocnila slabost. Ale myslím, že obstojím... Merzuku, dej mi obojek.“

„Nic jí nedávej, Merzuku,“ zavrčel Asagalla. „Půjdeme beze štítu.“

Zavrtěla rozhodně hlavou:

„Ne. Co jsem řekla, platí. I vás by se mohla zmocnit slabost.“

A pak čekala, zatím co muži ještě zápolili s Abd-en-Nebim, který ječel strachy.

9. MANSÚR – VÍTĚZ

Věděla, že dobyla velkého vítězství, třebaže boj ještě nezačal. Byla však strašně unavená a ptala se sama sebe, co jí dalo tak velké odhodlání zničit Pána karavan. Byla to pomstychtivost?... Zavrtěla hlavou. Vskutku v sobě nenašla ani zrnko touhy mstít se za Šahinovu smrt. Bylo to divné, ale bylo tomu tak. Nechtěla nic jiného, jen stále totéž: Zničit otroctví...

V té chvíli vzpomněl Merzuk, že cesta nahoře je dosti široká pro tři, a přivedl mezka, naložil na něho dva balíky aitu a připoutal provazy:

„To bude také štít!“

„Rychle,“ ozvala se Šabba potřásajíc rameny, jako by z nich chtěla shodit únavu. „Pospěšte si! Lod' snad už přistává. Pojd'te, dokud máte sílu!“

Stála zde s rukama svázanýma za zády, měla na krku obojek, ale rozkazovala jim a oni mlčky poslouchali. Jen Abd-en-Nebi stále ještě kvílel.

„Pohánějte toho zbabělce nožem!“ velela jim. „A ty už

nekřič. Či se chceš vrátit k Hrobu, jako se Šahin vrátil od Hrobu?“

Bez dohadování vyrazili touž cestou jako včera Šahin. Vystoupili až k oné jizvě v boku Údolu, která šikmo stoupala podobna stezce, ale nebyla nic více než vráska vyrytá do svahu. Zdůli, od studní, byla jasně patrná a ženám, jež zůstaly dole, se zdálo, že cesta mužů k Hrobu je pohodlná. Nekvílely. Dívaly se jen, jak černá řada stoupá, viděly zlato Šabby-štitu, a když konečně vykřikly, zaznělo z jejich úst jen jméno Al-láhovo:

„Provázej vás!“

Pak usedly a hleděly němě před sebe, neboť nevěděly, co říci, a naříkat nechtěly. Nemohly ani, když nenaříkala ta, která šla s dítětem vstříc smrti.

Muži stoupali, ale zblízka byla stezka mnohem méně patrná a neschůdnější, než připadalo ženám, a postupovali jen zvolna. Nadto se Merzuk opozdil, protože musel hledat cestu pro mezka s balíky. Ale opět je doháněl – zdrželi se zápolením s Abd-en-Nebim, který křičel, až se báli, aby je předčasně neprozradil; museli se tedy zastavit a ucpat mu ústa kusem provazu. Poté se mezek počal vzpírat a Merzukovi nezbylo, než sejmut balíky a předat je dvěma mužům, kteří se uvolili nést je až na vrchol, kde znovu zatíží mezka a zvýší svůj štít. Jinak by zvíře nebylo zdolalo svah.

Tak pomalu postupovali a žádný z nich nevěděl, co se děje v srdci druhého, ale všichni věděli, co se děje v srdci Šabby. Už jí věřili, ale nesňali jí obojek ani nerozvázali ruce, jako by se báli, že tím ztratí svůj největší zdroj odvahy: stud. – Styděli se a museli se stydět, aby přemohli úzkost. Ba, mnozí z nich vskutku si představovali, že Šabba nese po svém boku dítě, které jim také dala za štít; jejich stud tím ještě vzrostl a nemohli se obrátit.

Byla to výprava zahanbených. –

Nahoře ve skalách poblíže cesty se seřadili podle jejího přání:

Ona vlevo, uprostřed Abd-en-Nebi, vpravo mezek s balíky.

„Až spatříte první muže s puškami, vytrhněte zbabělci provaz z úst,“ řekla. „Bude křičet, ale tím vás bude chránit.“

„A nestřílejte na dálku, chybili byste,“ řekl Ammár. „A až muži Pána karavan vypálí na štít, střílejte jen po těch, kteří dosud nevyprázdnili své pušky! Pána karavan přenechte mně, bojíte-li se ho napadnout.“

Vykročili:

V první řadě tři štíty. Za nimi tři muži s puškami – Ammár, Asagalla, který postrkoval Abd-en-Nebiho, a Bauri. Za nimi hubený muž z Kerie, Merzuk a otrok, který přinesl Šahinovo tělo; ti neměli pušky, nýbrž jen nože a drželi v ruce provazy od obojků tří štítů. Za nimi ostatní, všichni s puškami.

Šli chvatně, bez hlesnutí. Ale srdce jim tloukla tak hlasitě, že se báli, aby je ti u Hrobu nezaslechli, a mimoděk stále přidávali do kroku. Viděli špičku Hrobu, viděli ozuby Hrobu, viděli ještě víc...

„Ať křičí!“ nařídila Šabba.

Asagalla natáhl předlouhou ruku přes rameno svého štítu a vytrhl mu roubík.

A Abd-en-Nebi vykřikl jediné slovo:

„Ale!“

Byl pološílený strachy a v hlavě se mu honila slova fetvy, až nevěděl, co vyrazí z hrdla.

„Ale!“ zajíkal se. A hned nato: „Nestřílejte! Jde Abd-en-Nebi, váš pán! Nestřílejte! Ale!...“

A tři askaři v branettách, kteří vyskočili zpoza skal, zůstali stát nevěříce svým očím a neschopni se pohnout. Žádný z nich nebyl z průvodu Abd-en-Nebiho, ale poznali ho, ačkoliv neměl na hlavě turban. Vypadal jako přízrak, jako ten, který vstal z hrobu s hlavou nepokrytou. Křičel „Nestřílejte! Nestřílejte!“ – a muži v branettách vskutku nestříleli.

V první chvíli viděli jen jeho – přízrak mrtvého. Pak spatřili ženu, mezka, černé lidi krčící se vzadu. Tu propadli zmatku, ruce se jim roztřásly... a když se konečně odhodlali vypálit, stala se nevídaná věc:

Průvod se nezastavil.

Dvě kule se zaryly do balíků na mezkově hřbetě, které askaři ve svém zmatku považovali za jezdce a vůdce útočnicků,

třetí platila Šabbě. Avšak Šabba šla dále a mezek se nepolekal; byl zvyklý střelbě, sloužíval dlouho Šejchu Mansúrovi. Ani Abd-en-Nebi se nezastavil. Nemohl. Asagalla mu ryl puškou do zad a vrčel „Střelím! Střelím!“.

Ne, nic se nestalo, nikdo nepadl. Průvod vedený tím, který vstal z hrobu, kráčel dále a byl nesmrtelný...

A tři askaři odhodili prázdné pušky a rozprchli se do skal jako štvaní džiny.

„Nestřílejte!“ vykřikl Ammár na své muže. Přesto vyšla rána, kterou někdo vzadu vypálil, neschopen udržet na spoušti prst, chvějící se ne už strachem, ne už studem, ale bojovností. Už se nebáli, už nepotřebovali strašnou ostruhu studu! Viděli proud krve na rameni Šabby, která šla dál.

„Nechceme štít!“ vykřikl kdosi, ale nemohl vpřed pro skaliny vroubící cestu.

Vtom už přibíhali od Hrobu čtyři další muži v branettách, a aniž se zastavili, vypálili na štít.

Tehdy padl Abd-en-Nebi, zvaný Piják krve, a konečně pil svou vlastní krev, neboť kulka zasáhla křičící hrdlo.

Ale padla i Šabba, kterou Abd-en-Nebi strhl s sebou k zemi, a padl i mezek a zavřískal zmítaje kopyty.

Vzápětí vystřelili ti, kteří náhle pozbyli štítu a stáli tváří v tvář nepříteli. Byla to salva osmi ran, ale špatně mířená: jen tři z askarů klesli k zemi, zatímco čtvrtý se úprkem vracel k Hrobu. Bauri se pustil za ním se zdviženou kolbou, ale v té chvíli vypálil kdosi z průvodu opožděnou ránu a Bauri se zhroutil; kulka našla nepravého. Pak praskly ještě tři poslední rány a prchající askar pustil pušku a padl stejně jako Bauri. Vzápětí se namáhavě plazil ke skalám.

Tu se útočníci vrhli vpřed s jásotem vítězství. Zbylí askaři – posel, jenž včera přinesl Šejchovi Šahinův vzkaz, a oni dva, kteří ztratili své pušky už u Stříbrné studny – se ani nepokusili o odpor. A pojednou nebylo nepřítelů, až na Pána karavan, jehož bílé roucho problesklo v křovinách. Utíkal.

Dostihli ho u vchodu do hrobu Hasana a Lišky. Zastavil

se tam bez dechu, ale sotvaže zaslechl dupot jejich bosých nohou, obrátil se a vyšel jim o krok vstříc. Tak jako včera Šahinovi.

Znehybněli.

Hleděli na něho poprvé beze strachu. Viděli jeho široké nozdry plné tmy i jeho oči plné bělma, viděli jeho rty, jež se pojednou pohnuly, aniž promluvily. Jen koutky se zachvěly, roztetelily.

„Hle!“ zvolal Ammár a sáhl na hrud' po noži. „To je ten, kterého musíme zničit!“

„Proč?“ řekl zajíkově šejch Mansúr.

Ammár se zarazil.

Slyšel poprvé hlas Pána karavan a byl překvapen jeho zvukem. Představoval si jej vždy strašný, burácivý jako hromobití nebo skučící jako vichřice. A hle, bylo to jen bezmocné vykviknutí. Bylo mu, jako by se vypravil proti lvu a našel jen vepře či myš. Bylo to neuvěřitelné, směšné... Ammár náhle cítil, jak se mu na rty dere smích...

A Pán karavan zamžikal víčky a chvatně promluvil:

„Proč, muži? Jsem starý a slabý. A jsem štědrý. Dal jsem vám vše, co jste chtěli. Dal jsem vám víc! Jste svobodni! Jděte. Proč chcete smrt bezbranného?“

Jeho hlas přešel v úpění, jeho ruce se zvedly a ukázaly dvě prázdné, tučné dlaně, v nichž nebylo nic, jen orlí pero mezi prsty.

Hleděli na ně jako očarování.

„Hle...“ počal znovu.

Ale jeho hlas vepře splynul s jiným, téměř dětským hlasem který vykřikl totéž slovo:

„Hle!...“

A pak se ten dětský hlas, Merzukův hlas, zlomil a proměnil ve výkřik podobný spíše vzlyku:

„Hle! Tak stál včera proti Šahinovi...“

Tu blýskl Ammárův nůž a už jej nezadrželo nic, ani prázdné dlaně, ani vykviknutí.

Tak zemřel muž, jemuž dáno při narození jméno Mansúr, to jest Vítěz.

A tak skončila bitka, při níž vítězové ztratili jediného muže, Bauriho. Šabba žila, ale krutě krvácela z průstřelu na rameni. Ammár tedy přiložil na ránu jednu z měděných ranhojičských destiček, které našli ve věcech otrokáře, a pevně přivázel.* Nepochyboval, že tento osvědčený prostředek pomůže zacelit ránu.

Nato zbavili pout otroky Šejcha Mansúra i Abd-en-Nebiho a řekli jim:

„Otroctví skončilo! Děkujte Alláhovi!“

A osvobození otroci jásalí a volali:

„Díky Alláhovi, je konec otroctví!“

Vespolek prohlédli kořist, vzali si vše, co potřebovali – hlavně pušky padlých askarů, střelivo a lacham – posadili Šabba na bílého mezka po Abd-en-Nebim a bez otálení odtáhli zpět do Údolu. Nechtěli se zdržet na těchto smutných místech.

Ve chvíli, kdy opouštěli temeno kopce, obrátila se Šabba naposled k moři a usmála se:

Na jižním obzoru spatřila bílý bod – plachtu lodi.

10. SLÁVA ČAUŠE KUMRAALA

Lod' se pozdržela vskutku jen pro bouři, která ji zahнала na jih a poškodila kormidlo.

Dorazila k výspě Hrobu pozdě večer téhož dne, ale náchuda se bál ve tmě přistát a zamířil ke kotvišti až za úsvitu. Našel tam tři askary, ty, kteří první vypálili na

* měděných destiček se v Orientě odedávna používá k léčení otevřených ran; výsledky bývají velmi dobré, pravděpodobně působí vyzařování kovu, které má hojivý účín

trojitý štít a pak ve zmatku uprchli. Čtvrtý, onen raněný, místo něhož padl Bauri, zašel někde ve skalách. Ani se neobtěžovali ho hledat.

Plenili v troskách tábora – askaři i lodníci stejnou měrou – vzali vše, co mělo sebemenší cenu, šat Abd-en-Nebiho, Kumraalův a Šejchův, i safiánové sandály obou Pánů karavan, i stříbrnou schránku s koránem, kterou Šejch Mansúr nosil u pasu, i jeho vějíř podobný praporku. Vše.

K večeru se dokonce opatrně odvážili do Údolu, zlákáni vidinou stříbra v studni. Ale nenašli ani riál, jen pytlík s hnědým práškem, který je nutil ke kýchání a který ve vzteku rozseli kolkolem pravice, že je to šejtanovo lejno. Pak odpluli.

Tou dobou už táhly od moře dvě ebenové karavany, ale bez nářku a bez jha. Jedna mířila na jih a šli v ní ti, které zotročil Abd-en-Nebi. V druhé, která mířila na západ, šli lidé z Bododo a Kerie a smáli se a hráli si se Stříbrnou ženou, slibující jí, že ji přivěsí k amuletu a budou hřát na prsou; Merzuk rozdělil svou kořist, neboť při nejlepší vůli nemohl nosit všechny riály na krku a nechtělo se mu putovat kvůli nim do Assabu, kde by ho nadto možná uvěznili jako lupiče.

Šabba už nejela na bílém mezku, kterého jako nejsilnějšího zatížili zásobami vody. Seděla na slabším zvířeti, jež kdysi patřovalo obchodníku Džamílovi, onomu, jenž přinesl na africkou půdu nešťastné zrcátko a peše, závoj. Zrcátko vzalo zcela za své, ale mušelín se stříbrnými nitkami sloužil teď už třetímu účelu – jako obvaz na Šabbině rameni proraženém kulí. Rána nebyla nebezpečná, ale stála mnoho krve a Šabba se už nikdy nepozdravila zúplna, nikdy už nenabyla sil, které jako by se z těla přelily někam jinam.

Přesto se usmívala. Ale často zavřela oči jako ve spánku a za zavřenými víčky vídala Šahina. Anebo kopuli Hasanova hrobu, jak roste, jak se zvedá nad svah až po ozuby a ještě dále, až po jícny pušek sedmi askarů.

Když třetího dne otevřela po krátkém snění oči, spatřila

horu Músa Alí, která nosí děšť a která kdysi dávno poslala dva muže do vesnice Hal-Hal.

Tehdy se rozloučila s lidem z Kerie a Bododo.

„Kdyby opět přišel Pán karavan, povstaneme všichni,“ řekla jim. „Nikdo nám nezabrání.“

Nato stoupala na svém mezku vzhůru do svahu, po němž kdysi dávno kráčela s košíkem vajec a durry do Bododo. Nespočetla, jak dávno to bylo, ale připadlo jí to jako mnoho let a na okamžik upadla do přeludu, že jí vyjde vstříc Šahin a povede za ruku syna, jenž se mu podobá. Ale vyběhli jen užaslí vesničané, kteří se teprv předevěřím vrátili ze skalních skrýší – a s nimi i vysoký muž, šedivý a svráštělý jako hadí kůže, s chřestícími náušnicemi v boltcích a s bradou, jež končila hrotem, podobna kopí nebo šípu.

„Stůj, Nualo!“ zvolal Ammár. „Anebo lépe: běž pro bubínek a svolaj džiny, aby ještě jednou umlčeli mou pušku!“

Nuala se skokem obrátil a vyrazil...

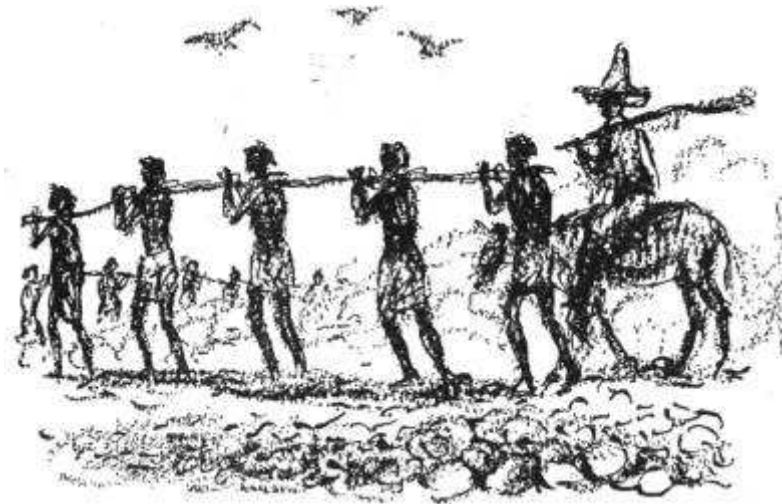
„Pal!“ vykřikla Šabba. „Nebo bude pozdě...!“

A Ammár stiskl spoušť.

Tak navždy skončilo otroctví i vláda kouzelníků ve vesnici Hal-Hal. Alespoň Šabba zemřela v té víře. Brána Smrti se jí tiše otevřela krátce poté, co její syn, Músa ben Šahin, poprvé spatřil slunce Afriky.

Byl to poměrně slabý chlapec, ale prospíval díky péči Ammárově, který si po půl roce přivedl do chatrče mladou ženu. Nikdo však nemiloval malého Músu tolik jako Merzuk, Abú Džadža. Kuřátka odrostla, změnila se v kohouta a dvě slípký a nepotřebovala už svého otce. A otec už nepotřeboval kuřata, neboť měl Músu, dítě Šahina a Šabby.

Když bylo Músovi půldruhého roku, přitáhl Soliman ben Negíb, Pán karavan, a s pouhými deseti askary se zmocnil tří vesnic, Kerie, Bododo i Hal-Hal. Nikdo se mu nepostavil na odpor, jen dva muži a Ammár, který naposled zvedl k boji svá nádherná ramena dříve, než padl naznak na zem, která zčervenala. Vesnice si nepomohly. Muži měli pušky, ale ne

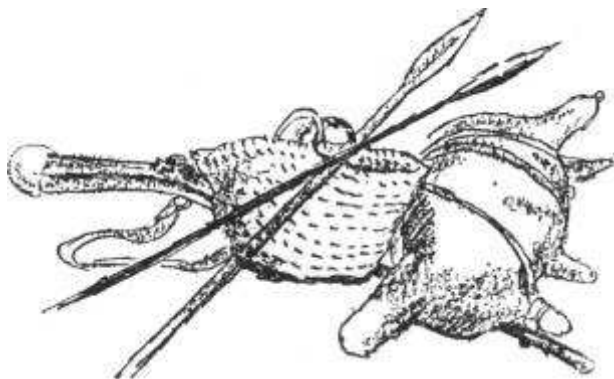
prach a kule, které dávno vyplývali hlučnou, veselou střelbou po zvěři, ale hlavně do pláště Alláhova. Ne, nikoho nenapadlo střežit vsi, varovat druhé, spojit se k obraně, nikdo už ne-
vzpomněl na Šabbina slova.

A opět putovala ebenová karavana cestou, jež mnohým byla už tak dopodrobna známá. Ale se Stříbrnou ženou si nehráli ti, jimž ji Merzuk dal, nýbrž askaři a Pán karavan. Čtvrtého dne dorazili k Hasanovu hrobu, kde se Soliman ben Negíb zastavil, aby vyhledal a pohřbil Šejcha Mansúra. Neměl ho v lásce, ale zpráva uprchlých askarů o bitce ho pobouřila a chtěl ukázat otrokům, že Pán karavan neumírá v zapomnění jako pes nebo jako černý skopec. V hromádce kostí vybělených sluncem nepoznal však ostatky Šejchovy, a když posléze našel v Hasanově hrobce kosti Kumraalovy, usoudil, že toto je jistě Šejch Mansúr, který – jak zvěděl od oněch askarů – přebýval v Hrobce. I kázal vynést mrtvého a vybudovat nad ním velikou mohylu hodnou významného muže.

Tak se po smrti dostalo čaúši Kumraalovi cti a slávy, po které celý život marně prahl.

Když však otroci snesli všechny kameny, které byly na dosah, a mohyly navršili, zdála se Solimanovi stále ještě malá a rozdal mnoho ran karabáčem i holí, aby přiměl ebenové muže k větší píli. Znovu tedy všichni nosili kameny – velký Asagalla a jeho žena, jeho druzi z Údolu studní, Šabbiny družky z přístěnku na lodi i ony, které jí lály a říkaly „bláznivá“. Všichni až na Merzuka.

Při Solimanově útoku pásl stáda a prchl včas i s malým Músou.

ZÁVĚR

Okolo roku 1900 objevil se ve vesnici Mattara v Horním Egyptě drobný šilhavý člověk, zřejmě Somálec, který vedl za ruku asi šestiletého chlapce. Oba byli téměř nazí, hladoví, zbídačelí a prosili ve jménu Alláhově o útulek a jídlo. Otec chlapce – byl-li to jeho otec – pravil, že je „Ten, Který přináší Štěstí“, a podivně se při tom smál.

Vesničané je pohostili už kvůli chlapci, který nesl známky velkého strádání, ale neplakal. Když se pak ptali otce, odkud přicházejí, počal mluvit o Pánech karavan, o útěku před nimi, o tom, jak s malým Músou strávil tři roky v zapadlé vsi kdesi v horách, ale pak se pustili dále na sever do země, odkud pocházel chlapcův děd Músa a kde není Pánů karavan. Cesta byla strašná.

Mluvil celkem souvisle, ale poté řekl, že není jen Merzuk – Štěstí přinášející – ale i Abú Džadža, Otec Slepíc, a ukazoval při tom na chlapce. Tak poznali, že jeho rozum bloudí. Vzdor tomu ho i s chlapcem přijali natrvalo, neboť byl pracovitý, veselý a dobře se o dítě staral; říkali mu „Kvočna“ jak pro jeho péči o chlapce, tak pro jeho tvrdohlavé tvrzení, že je Otec Slepíc. A časem si ho zamilovali, neboť znal podivné příběhy o otrocích a otrokářích, které zvečera vyprávěl, přerušuje občas tok děje bláznivým voláním:

„Ze mne mluví její hlas!“

Nikdo nevěděl, koho míní, jen snad dítě, Músa, který se usmíval.

Když bylo chlapci třináct let, zemřel jeho otec, Otec Slepíc, Kvočna, a vesničané se ujali sirotka, který měl obratné ruce a pletl nejkrásnější rohože v okolí. Músa ben Šahin však u nich dlouho nezůstal. Così ho pudilo dále a vydal se na sever, do velkých měst, po kterých toužila jeho fantazie. Usadil se v Káhiře, živil se pletením rohoží a tkaním koberců a zemřel ve věku třiceti pěti let na tuberkulózu.

Jeho prvorozený syn Džúsif pracoval jako mechanik v garážích společnosti Sawáf a Sajda. Byl to osvícený člověk, který jako jeden z prvních zakázal své ženě nosit peše, závoj, a který – což je u moslimů vzácné – se pyšnil svou dcerkou, nazvanou po prabábě Šabba.

Mám ji v paměti jako dvouleté, neobyčejně tiché dítě s nazlátlou pleťí a bezednýma očima. Džusif pravil, že holčička je chytrá a že jednou bude učitelkou.

„Inšalláh!“ zašeptala matka.

Džúsif se jen smál.

OBSAH

PRVNÍ KAPITOLA

1. Poslové hory	5
2. Prázdná puška	10
3. Cesta do Bododo	13
4. Přepadení	17
5. Pán karavan	20
6. Muž se zářícíma očima	26
7. Šahin	30
8. Tábor otroků	32
9. Modlitba	38
10. Ten, který hovoří s džiny	41
11. Ten, který přináší štěstí	46

DRUHÁ KAPITOLA

1. První noc	51
2. Ebenová karavana	56
3. Otec slepic	65
4. Milosrdenství	73
5. Hlas neviditelného	77
6. Hořící stan	83
7. Útěk	89
8. Skřítek	96
9. Moře	103

TŘETÍ KAPITOLA

1. Zrak padišachův	108
2. Obě dvě!	113

3. Nehybnost	118
4. Rudý svit	122
5. Dvě vlny	127
6. Merzukovy studny	132
7. Šabbo! Šabbo!	138
8. Lovec pokladu	142
9. Orlí pero	150
10. Útočiště	156
11. Ženy	160
12. Pevnost	165
13. Otec ran	170

ČTVRTÁ KAPITOLA

1. Hasan a liška	176
2. Hlas ve snu	183
3. Velké překvapení	191
4. Dým nad pevninou	199
5. Stříbrná žena	207
6. Měch	215

PÁTÁ KAPITOLA

1. Fetva	219
2. Vševědoucí muž	224
3. Džin	227
4. Jitro před útokem	237
5. Stříbrná studna	242
6. Tajemství	246
7. Falešná zpráva	255
8. Poselství Šahinovi	263
9. Prázdné dlaně	270

ŠESTÁ KAPITOLA

1. Čtvrté ovoce	279
2. Studnice pravdy	285
3. Tíseň	291
4. Velké poznání	294
5. Pouta ze slámy	298
6. Východisko	307
7. Zrcátko	311
8. Štít	314
9. Mansúr – Vítěz	318
10. Sláva čaúše Kumraala	324
Závěr	329

KNIHY ODVAHY A DOBRODRUŽSTVÍ

Svazek 38

Řídí Milan Korejs

Mirko Pašek

EBENOVÁ KARAVANA

Ilustroval Vlastimil Hofman. Vydalo jako svou 1564. publikaci Státní nakladatelství dětské knihy, n. p., v Praze roku 1959. Odpovědná redaktorka Jitka Bodláková. Výtvarný redaktor Zdeněk Mlčoch.

Z nové sazby písmem Old Style vytiskla tiskárna Rudé právo, vydavatelství ÚV KSČ, Praha 3. Formát papíru 86x122, 80 g. 18,98 AA (text 17,12, ilustr. 1,86), 19,03 VA, D-598305. Náklad 30 000 výtisků. Tematická skupina 14/4. 1. vydání.

Brožovaný výtisk 14,40 Kčs, vázaný výtisk 18,80 Kčs.
56/VII-5.